

תוכן עניינים

פתח דבר

כתב המינוי ונושאי הבדיקה	4
החלטות בענייני נוהל ובעניינים אחרים	4
מבנה הדו"ח	7
שלמי תודה	9
פרק 1: חקירת רצח בוחבוט	11
מרצח פנחס בוחבוט ז"ל עד רצח צחי בן אור ז"ל	11
חקירת רצח בוחבוט ותקופותיה	21
תקופת החקירה הראשונה	21
תקופת החקירה השנייה	27
תקופת החקירה השלישית	31
תקופת החקירה הרביעית	34
תקופת החקירה החמישית	44
סיכום חקירת רצח בוחבוט	48
פרק 2: פרשת הסוללות	52
פרק 3: מקורות מודיעיניים	63
פרק 4: ביקורת	73
פרק 5: הרקע והשיקולים למינוי מפקד ימ"ר דרום	78
מבוא	78
"העננה"	79
הבדיקות של המועמד לקראת המינוי	84
פתיח	84
התחקיר	85
בדיקת הפוליגרף	89
ההסתמכות על מח"ש	95
המינוי	98
פרק 6: המחלקה לחקירות שוטרים (מח"ש)	101
פתיח	101
התייחסות מח"ש לידיעות על נצ"מ יורם לוי עד סוף שנת 2004	102
חקירת מח"ש בשנת 2005 ותוצאותיה	112
המחלוקת בקשר לסימנים שנתן צחי לגבי פרשת השוטרים	118
פרק 7: פרקליטות מחוז הדרום	123
פרק 8: תקופת כהונה של מפקדים וקיום חפיפה בחילופי תפקידים	127

פרק 9: ליקויים נוספים	130
פרק 10: הסברי ה"מוזהרים"	135
פרק 11: הערות והארות	141
דלתיים פתוחות	141
השימוע הניתן ל"מוזהרים"	142
היבטים פוליטיים	143
קשרים בעייתיים עם ובין שוטרים	144
זניחת תיקי חקירה מחמת "ותק"	146
אי גילוי ואי אמירת אמת	147
דרך הצגת העמדה של חלק מן ה"מוזהרים"	148
פרק 12: מסקנות והמלצות	149
מסקנות והמלצות אישיות	149
רב ניצב משה קראדי	149
ניצב אילן פרנקו	159
סנ"צ אבי נבון	161
נצ"מ יורם לוי ורפ"ק ראובן (רובי) גלבע	163
סנ"צ אהרון זרגרוב	165
ממלאי תפקידים אחרים	165
מסקנות לגבי המוסדות	167
המשטרה	168
מח"ש	171
פרקליטות מחוז הדרום	172
המלצות מערכתיות	173
משטרת ישראל	173
מח"ש	179
פרקליטות מחוז	181
אפילוג: הרהורים נוגים	182
תוספת: הרחבה לגבי פרשת הסוללות	183

	נספחים
כתב המינוי	נספח א:
החלטת הוועדה מיום 20 ביולי 2006	נספח ב1:
החלטת הוועדה מיום 31 ביולי 2006	נספח ב2:
החלטת הוועדה מיום 19 בספטמבר 2006	נספח ב3:
החלטת הוועדה מיום 28 בספטמבר 2006	נספח ב4:
החלטת הוועדה מיום 23 במאי 2006 (החלטת האזהרה)	נספח ג:
החלטת הוועדה מיום 1 בנובמבר 2006	נספח ד1:
התייחסות מנהל מח"ש, לאזהרה, מיום 5 בספטמבר 2006	נספח ד2:
התייחסות פרקליט המדינה (מנהל מח"ש לשעבר), עו"ד שנדר, לאזהרה, מיום 5 בספטמבר 2006	נספח ד3:
מסמך הצוות לבחינת תהליכי העבודה בין משטרת ישראל לבין מח"ש	נספח ה:
מכתבו של מנהל מח"ש לעניין העברת דיווחים אודות פתיחה בחקירה כנגד שוטר על-ידי מח"ש למשטרת ישראל	נספח ו:
החלטת הוועדה מיום 24 בדצמבר 2006	נספח ז:
טבלת ממלאי תפקידים בתקופות החקירה	נספח ח:

פתח דבר

כתב המינוי ונושאי הבדיקה

1. ביום 30.11.2005 חתמו שרת המשפטים דאז הגב' ציפי לבני, והשר לביטחון פנים דאז מר גדעון עזרא על כתב מינוי, שבו הם מינו אותנו להיות "ועדת בדיקה לבחינת התנהלות מערכת אכיפת החוק בפרשת האחים פריניאן והשוטר צחי בן אור".

בכתב המינוי נתבקשה הוועדה "לבדוק את התנהלות גורמי המשטרה השונים בטיפול באירועים ובחקירות הנוגעים לאחים פריניאן, החל מרצח פנחס בוחבוט (בשנת 1999) ועד לרצח צחי בן אור (בשנת 2004), וכן את טיפול גורמי הפרקליטות בנושא הסכם עד מדינה עם צחי בן אור".

בהמשך כתב המינוי הוסמכה הוועדה לבחון, ככל שהיא תמצא לנכון, "היבטים הנוספים לעניין, או אירועים החורגים מעבר לטווח הזמנים האמור ... תוך מתן תשומת הלב הנדרשת לצורך להימנע ככל הניתן מפגיעה בהליכי החקירה והמשפט התלוי ועומד בפרשה".

העתק מכתב מינוי זה מצורף לדו"ח – **נספח א**.

2. מינוי זה ניתן על-ידי השרים האמורים מכוח סמכותם לפי סעיף 8א(א) לחוק הממשלה, התשס"א-2001, והממשלה הפעילה את הסמכות שיש לה בסעיף האמור, והעניקה לוועדה סמכויות של ועדת חקירה ממלכתית, לפי סעיפים 9 עד 11 ו-27(ב) לחוק ועדות חקירה, התשכ"ט-1968.

החלטות בענייני נוהל ובעניינים אחרים

3. הדבר הראשון שנדרשנו לו לאחר קבלת כתב המינוי הוא להחליט אם דיוני הוועדה יתקיימו בדלתיים פתוחות או סגורות. היה ברור שהחומר שבו נעסוק כולל עניינים שהסודיות יאה להם, אם בשל החשש לפגיעה בעבודת המשטרה על-ידי חשיפת שיטות העבודה שלה, אם משום הצורך שלא לחשוף מקורות מודיעיניים ובכך לסכן את פעילות המקורות וגם את שלומם, אם מסיבות אחרות. היו אלינו פניות ישירות ועקיפות בניסיון לשכנע אותנו שיש לקיים את הדיונים בדלתיים סגורות. אנו סבורים שעקרון פומביות הדיון צריך להישמר בוועדות בדיקה, כמו בוועדות חקירה (שם נקבע העקרון בחוק), כשאינן נסיבות בעלות משקל המחייבות אחרת. החלטנו, איפוא, לשמוע את הדיונים

בדלתיים פתוחות, אלא אם יהיה צורך בסגירתן בשל עניין שהסודיות יאה לו, וכך נהגנו. גם מה שנשמע בדלתיים סגורות לא נותר כולו סודי. לאחר שמיעת העדויות בדלתיים סגורות בחנו אותן, ואת שניתן היה "להפשיר", "הפשרנו". במבט לאחור נראה לנו שהסדר זה היה נכון. עקרון הפומביות נשמר, ומה שצריך להיות סודי, נותר סודי.

4. סמוך לאחר מינוי הוועדה, ועוד לפני שהיא החלה בשמיעת הראיות, היא פרסמה בעיתונות קריאה לכל מי שיש בידו מידע שהינו רלוונטי לעבודת הוועדה, לבוא ולמוסרו לה. הודעה כזו התפרסמה, לפי בקשתנו, גם בפרסומים פנימיים של המשטרה. קשה לומר שפניות אלה זכו להיענות של ממש.

5. ישיבת הראיות הראשונה של הוועדה התקיימה ביום 25.12.2005, והישיבה האחרונה שבה הושמעו סיכומים נתקיימה ביום 11.12.2006. בשלב הראשון, שלפני החלטת האזהרה, קיימה הוועדה בדרך כלל שתי ישיבות בשבוע, ובשלב השני היא קיימה בדרך כלל ארבע ישיבות בשבוע. במהלך דיונים אלו הופיעו בפני הוועדה 81 עדים (28 מתוכם נשמעו פעמיים או שלוש פעמים, בין בשלב שלפני מתן החלטת האזהרה ובין לאחריו). פרוטוקול דיוני הוועדה משתרע על 6,621 עמודים, ומספר עמודי המוצגים שהוגשו לוועדה עולה על 19,000.

6. במהלך עבודת הוועדה נדרשנו לתת 22 החלטות בסוגיות שונות, ובהן, החלטות בנושא סודיות, פסלות והסדרי השימוע. ההחלטות המרכזיות בנושאים אלה מצורפות – **נספחים 1 עד 4**.

7. בכתב המינוי הובעה המשאלה שממצאיה ומסקנותיה של הוועדה יתקבלו עד יום 30.6.2006. חרף החומר רב ההיקף שהונח לפתחנו ושאליו נחשפנו, היינו יכולים לקיים, לפחות בקירוב, את המשאלה בעניין מועד מתן הממצאים והמסקנות אלמלא נתעורר, בעקבות בדיקת החומר הזה על-ידינו, הצורך להעמיד מספר אנשים וגופים על כך שיתכן שהם ייפגעו כתוצאה מהאמור בממצאים ובמסקנות אלו (להלן – "המוזהרים"). הודעה כאמור, שבה צוינו הגופים והאנשים שמדובר בהם, נכללה בהחלטתנו מיום 23.5.2006 (להלן – **החלטת האזהרה**), שהעתק הימנה נשלח ל"מוזהרים". החלטת האזהרה מצורפת לדו"ח – **נספח ג**.

זכותם של ה"מוזהרים" להביא את דבריהם בפנינו לא היתה מוטלת בספק. כדי שיוכלו לעשות כן הם פנו אלינו בבקשה לאפשר להם לעיין בכל החומרים שנאספו על-ידי הוועדה, וכן להעיד בעצמם וגם להזמין ולהעיד עדים מטעמם.

הצורך למיין ולסווג את החומר, שהשתרע על פני אלפי עמודים ומסמכים, להעבירו ל"מוזהרים", ליתן להם הזדמנות ללמוד אותו ולגבש עמדותיהם, ולאחר מכן לאפשר להם העדת עדים, הכפיל ואף למעלה מכך את זמן עבודת הוועדה, הוסיף לה פרוטוקול דיון בהיקף של 2,290 עמודים והגדיל את היקף המוצגים שהוגשו. מעבר לכל האמור לעיל, הונחו בפנינו 13 סיכומים בכתב, הארוך שבהם הוא בן 300 עמודים והאחרים משתרעים יחדיו על עוד כמה מאות עמודים. מדובר איפוא בהיקף רב של חומר, שיש בו, כפי שיתברר להלן, גרסאות שונות ונוגדות לגבי עובדות ואירועים.

8. ועדת בדיקה (וגם ועדת חקירה ממלכתית המוקמת לפי חוק ועדות חקירה, התשכ"ט-1968) עוסקת בדרך כלל בנושאים המחייבים קביעה מהירה ככל האפשר של ממצאים ומסקנות. יש ונושאים אלו כוללים בחינה של פעילות ממלאי תפקידים שונים, ויש ובחינה כזו יכולה להניב ביקורות או המלצות שיכולות לפגוע באותם בעלי תפקידים. ההגינות כלפי אותם בעלי תפקידים, שמצאה ביטוי גם בדין ובפסיקה, מחייבת לאפשר לנפגעים הפוטנציאליים להביא את דבריהם בפני הוועדה, בטרם היא תגבש את עמדותיה לגביהם.

דא עקא שלהענקת הזכות בדרך האמורה יש מחיר כבד של הקצאה משמעותית של זמן. הקדשת זמן רב כל-כך ועיסוק בהיבטים הנראים ל"מוזהרים" חשובים ונחוצים, יכולים להטות את מרכז הכובד של הדיונים לאפיקים שוליים הרחוקים מעיקר דיוני הוועדה. הניסיון הנלמד מדיוני ועדה זו מצביע על כך שניתן להשיג "דו קיום" יעיל יותר ומאוזן יותר בין ההיבט האינדיווידואלי המבקש לשמור על זכותם של ה"מוזהרים", לבין ההיבט המבקש ליתן בכורה למטרה העיקרית של הקמת הוועדות שמדובר בהן. איזון כזה יביא בחשבון את היבט הזמן, את ההיבט האינדיווידואלי של ה"מוזהרים", ואת הצורך להתמקד בסוגיות הליבה של הקמת הוועדה. לסוגיה זו נייחד דברים בהמשך.

9. איתור העניינים שיש להחיל עליהם סודיות בתוך אלפי עמודים של מסמכים ופרוטוקולים היה מלאכה לא פשוטה. חלק ניכר ממלאכה זו נעשה בשיתוף פעולה של פרקליטות מחוז ת"א ואנשי משטרה ומח"ש. אלה גיבשו את עמדת המדינה בנושא זה והביאו אותה בפנינו. אנו, לאחר דיון, נתנו סדרת החלטות (ראו שתיים מהן בנספחים ב1 ו-2). בהקשר זה נציין שכדי לקבל מידע מלא ככל האפשר הסכימה הוועדה לשמוע עדויות שנותנין ביקשו, כתנאי למתן עדותם, הבטחה כי זהותם או תוכן עדותם יישמרו בסודיות. היו ארבעה עדים כאלה וסמוך למתן החלטת האזהרה פנתה הוועדה לכל אחד מהם בשאלה אם יאות להסרת הסודיות ושלושה מהם נענו לבקשה זו והותירו רק מספר פרטים סודיים. יצוין כי לא היה במידע שנמסר על-ידי העדים שביקשו סודיות כדי להוסיף על מידע שנמצא ממילא בידי הוועדה ולהשליך השלכה אמיתית על משקלו של כל מידע אחר המצוי בידה.

10. לאחר שניתנו החלטותינו היה על הצוות האמור לדאוג ל"השחרה" או להשמטה של החלקים שעליהם החלטנו להטיל סודיות, בטרם יועברו המסמכים והפרוטוקולים ל"מוזיהרים". גם זו היתה מלאכה לא פשוטה, ובדרך כלל היא נעשתה כהלכה. נעיר עם זאת שבמהלך דיוני הוועדה התברר לנו שהיו עניינים שעל אף שהוטלה עליהם סודיות, הם לא "הושחרו" או הושמטו לפני העברתם. הודענו על כך לפרקליטות מחוז תל אביב, למשטרה ולמח"ש. כן הורינו ל"מוזיהרים" כי החלטת הסודיות שלנו היא המחייבת, וכי אין ללמוד מהעובדה שחומר זה נמסר לידיהם שהוראת הסודיות לגביו בוטלה, והם הוזהרו שעליהם לקיים את החלטת הסודיות כלשונה.

11. בכתיבת הדו"ח נתקלנו במצבים שבהם פירוט מלא של העובדות הרלוונטיות היה חושף מידע סודי, דבר שהיה מאלץ אותנו להשמיט קטעים נרחבים מהדו"ח המפורסם ברבים. כדי להימנע מכך ולאפשר את הצגת הנושאים בהיקף הרחב האפשרי, בחרנו לערפל ולעמם את הרקע העובדתי במקומות הנדרשים. עמימות זו אינה פוגעת ב"מוזיהרים", משום שהמידע שעומס הוא מידע שהועבר לרשותם.

12. דו"ח זה נערך כמקשה רעיונית אחת, אך אנו מביאים בחשבון שגורמים שונים עשויים לקרוא קטעים קטעים ממנו, לפי הנושאים המעניינים אותם. כדי לאפשר גם לאלו לעמוד אל נכון על הגיון הדברים ועל השתלשלות המאורעות, יש והעדפנו לחזור ולכלול בפרקים שונים עובדות שכבר הוזכרו במקומות אחרים.

13. הואיל והתקופה שבה דן דו"ח זה מתפרסת על פני מספר שנים, קציני משטרה המוזכרים בדו"ח זה התקדמו בסולם הדרגות, ובתקופות שונות היו בעלי דרגות שונות. אולם אנו נציין את דרגתם כפי שהיתה בתקופת עבודתה של הוועדה (ואם הם אינם משרתים עוד במשטרה – את דרגתם האחרונה, ובציון (בדימוס) במקרים המתאימים), גם כאשר מתוארים מעשיהם בעת שהיו בעלי דרגות אחרות, נמוכות יותר.

מבנה הדו"ח

14. כתב המינוי מתייחס, כאמור, להתנהלות גורמי אכיפת החוק באירועים ובחקירות הנוגעים לאחים פריניאן. ההתנהלות העיקרית שאליה מכוון כתב המינוי, היתה ההתנהלות בחקירת רצח פנחס בוחבוט ז"ל. בחינת חקירה זו חייבה איפוא התייחסות מיוחדת, והפרק הראשון של גוף הדו"ח יעסוק בחקירת הרצח.

מפרק זה התברר שבחקירת רצח בוחבוט היו לא מעט מחדלים. מלאכת איתור המחדלים איננה קשה במיוחד. קושי גדול יותר יש באיתור הסיבות והגורמים למחדלים, ובמיוחד לגבי המחדל שבאי קיום חקירה של ממש נגד האחים פריניאן. כתב אישום נגדם בקשר לרצח בוחבוט הוגש רק כשש שנים לאחר הרצח, בעוד שהיו נגדם חשדות שהצדיקו חקירה כבר בשלבי החקירה הראשונית שלאחר הרצח, ומאוחר יותר היו ראיות שהצביעו עליהם כיוזמי הרצח. חרף זאת חקירה ממשית של הרצח, ובתוך כך חקירת הקשר שלהם לרצח, לא נעשתה במשך שנים. השאלה הנשאלת כמעט מעצמה היא מה גרם לכך.

בשתי תקופות קריטיות למדי שבמהלכן תיק החקירה נותר בלתי מפוענח היה נצ"מ יורם לוי אחראי, או לפחות אחד האחראים, לחקירת רצח בוחבוט. במקביל, הועלו חשדות נגד נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבו, על שהם מקיימים קשרים פסולים עם האחים עודד ושרון פריניאן (להלן האחים פריניאן). כמו מאליה צפה השאלה האם יש קשר בין מחדלי החקירה של תיק רצח בוחבוט לבין נצ"מ יורם לוי, ולבין הקשרים של שני הקצינים עם האחים פריניאן.

15. במהלך הניסיון להתחקות אחר הגורמים, המניעים והסיבות למחדלי החקירה, נתקלנו באירוע שארע כשנה לפני הרצח. אירוע זה מכונה בדו"ח זה "פרשת הסוללות" ואף בו הצטלבו דרכיהם של פריניאן, נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבו. החלטנו לבדוק פרשה זו, ובדיקתנו העלתה שיש בה ובסובב אותה עובדות ונתונים על מעשים פסולים, המעלים חשד כבד לקיום קשרים פסולים בין האחים פריניאן לבין שני הקצינים. פרשה זו מתוארת בפרק השני של דו"ח זה.

16. הפרק השלישי לדו"ח עוסק בקיום קשרים של מפעיל-מקור בין שני הקצינים הללו לבין מי מהאחים פריניאן. היו אלו קשרים אסורים שאינם תואמים את נהלי המשטרה. האפשרות שקשרים אלו היוו מסווה לקשרים מושחתים, לא נשללה ולא נחקרה במשך שנים.

17. הפרק הרביעי עוסק בפעולות הביקורת הקיימות במשטרה והאמורות לחשוף פגמים ומחדלים בעבודתה.

18. הפרק החמישי עוסק בדרך המינוי של נצ"מ יורם לוי למפקד היחידה המרכזית במחוז דרום של המשטרה (להלן – **ימ"ר דרום**), בתמיהה שבמינוי זה נוכח החשדות שריחפו מעליו, כאמור, ובתרומת המינוי לגדול הפגמים שבחקירת רצח בוחבוט, הלא הוא סילוק כל הראיות בעלות המשקל שהיו בימ"ר דרום נגד האחים פריניאן בקשר לרצח בוחבוט,

אל מחוץ לימ"ר, על מנת שתיעשה בתיק בדיקה הנוגעת לאספקטים שונים של הטיפול בתיק בעבר, שאינם קשורים לפענוח הרצח עצמו.

19. הפרקים האחרים בדו"ח יתייחסו לפעילות מח"ש, כמי שמופקדת על חקירות שוטרים ואכיפת החוק על שוטרים, לפרקליטות מחוז הדרום בקשר לאישורים שהיא נותנת או שנדרש שהיא תיתן לפעולות מסוימות הנעשות במהלך חקירות משטרה, ולהיבטים מערכתיים שונים שעליהם עמדנו במהלך עבודתנו.

20. בסוף הדו"ח נביא את מסקנותינו והמלצותינו. חלק מן ההמלצות נוגעות לנורמות שיש לקבוע, לתקן או להבהיר, אולם נדגיש שהמחדלים והליקויים שהתגלו לנו והמפורטים בדו"ח, אינם תוצאה של העדר חוקים, כללים ונהלים. כאלה יש כיום והיו גם בתקופה הרלוונטית, ואילו הכל היו מקפידים על קיומם וגורמי הפיקוח והביקורת היו מקיימים בקרה על כך ונוקטים באמצעי אכיפה כשהיו מתגלות הפרות, לא היתה מתאפשרת כל ההתנהלות הבעייתית שנחשפה.

21. דו"ח זה מעלה חשדות בכיוונים שונים, ויהיה על גורמי אכיפת החוק לשקול אם ובאיזו מידה יש לפתוח בבדיקות או בחקירות, מעבר למומלץ על-ידינו, גם בכיוון הפלילי.

שלמי תודה

22. את כל המלאכה רבת ההיקף הזו, שפרטים אודותיה יתבררו בהמשך, עשתה הוועדה בעזרת צוות מצומצם מאוד שכלל את עו"ד רות דנינו, מרכזת הוועדה, וכן שתי מזכירות, גב' נירה חסין וגב' מורן חלבי. אנו מבקשים להודות לשלוש אלו, ולהדגיש את התודה וההערכה המיוחדת לעו"ד רות דנינו, שנשאה על כתפיה את המשא הכבד הארגוני והמקצועי של ריכוז הוועדה, משא שבדרך כלל נושאות בו כתפיים רבות יותר.

23. ברשימת הזכאים לתודה מיוחדת נזכיר גם את תנ"צ אינה וולף ורפ"ק יפעת גרנביץ', קצינות משטרה שאותן הואילה המשטרה להעמיד לרשותנו כנשות קשר לכל בירור שלו נזקקנו. הן לא חסכו מאמץ בסיפוק כל צורכי המידע שלנו, והכל בנועם הליכות ובטוב ביצוע.

24. תודה נביע גם לעו"ד רפי לוי מפרקליטות מחוז תל-אביב שטרה, ביחד עם צוות שסייע לו לעניין זה, והאיר עינינו בנושא הסודיות שיש להטיל על מסמכים שונים ופרוטוקולים, כולם או חלקם, לצורך העברתם לעיון "המוזהרים". לא תמיד יכולנו לאמץ את עמדתו, ואולם הצגת הנושא על ידו, תחת לחץ הזמן שקצבנו לו, נעשתה בטוב טעם ודעת. בנושא

זה עצמו היה לנו לעזר רב רפ"ק איתי קזאז מהמשטרה, שנוכחותו המתמדת בדיוני הוועדה ובדיונים אחרים, וכן עזרתו בעת כתיבת הדו"ח, כעומד על משמר סודיות של ראיות שאין לחושפן, השרתה עלינו ביטחון שהאינטרס הציבורי, ובכלל זה ביטחון המידע המשטרתי, איננו נפגע, והכל תוך קיום רצף בלתי מופרע של דיונים.

25. תודתנו נתונה לאנשי הדוברות במשרד המשפטים ובעיקר לגב' מירב חביב, ולאנשי הדוברות בהנהלת בתי המשפט ובעיקר לגב' רבקה אהרוני וגב' רות שמיר, שסיפקו לוועדה שירותים בהיבטים התקשורתיים של עבודתה.

26. מר יואל לוי, סמנכ"ל בכיר למינהל ומשאבי אנוש במשרד לביטחון פנים, הופקד על משימת הארגון והלוגיסטיקה, והוא לא חסך מאמץ כדי לפלס לנו דרך במבוכים הברוקרטיים ולספק את הצרכים הלוגיסטיים של הוועדה. תודתנו נתונה גם לו ולצוות שסייע לו.

27. ואחרונה אחרונה, עו"ד תמר הקר, שנאותה לקרוא דו"ח זה, ללטש את הדורש ליטוש, ולהאיר עינינו במחייב הבהרות. תעמוד גם היא על הברכה והתודה.

פרק 1

חקירת רצח בוחבוט

מרצח פנחס בוחבוט ז"ל עד רצח צחי בן אור ז"ל

1.1 ביום 15.9.1999 נעשה באשקלון ניסיון לרצוח את פנחס בוחבוט ז"ל (להלן – **בוחבוט**) שהיה אחד מן העבריינים הבולטים באזור אשקלון. הניסיון לא צלח, בוחבוט נפצע, הובהל לבית החולים ברזילי באשקלון, ואושפז שם עד 22.9.1999. בהיותו בבית החולים הופקדה עליו שמירה משטרתית, מתוך הנחה שמי שניסה ולא הצליח עלול לפעול שוב.

מבית החולים ברזילי הועבר בוחבוט להמשך טיפול, לבית החולים תל השומר. שם לא הושמה עליו שמירה משטרתית. ב-25.9.1999 בשעה 02:30 הגיעו לבית החולים שני גברים לבושי מדי משטרה. הם ביררו היכן מצוי בוחבוט, נכנסו לחדרו, אחד מהם ירה בבוחבוט והרגו, והשניים הסתלקו מהמקום.

1.2 הניסיון לרצוח את בוחבוט מספר ימים קודם לכן הוליד חקירה, ומשעה שבוצע הרצח אוחדו על-ידי המשטרה חקירות ניסיון הרצח והרצח, וגם אנו נקרא להם להלן ביחד **פרשת הרצח או פרשת רצח בוחבוט**.

1.3 חרף העובדה שהרצח בוצע במקום שהוא באחריות תחנת מסובים של המשטרה, נפלה, סמוך לאחר הרצח, החלטה בצמרת המשטרה שהחקירה תיעשה במחוז הדרומי של המשטרה. בוחבוט פעל באזור אשקלון, ההנחה היתה שהרצח קשור לפעילותו זו, והמחשבה היתה שיהיה זה טוב ומועיל לחקירה שהיא תבוצע במחוז שבו מרוכז מידע וידע על פעילותו וקשריו של בוחבוט. הנושא הועבר בתחילה למרחב לכיש, וקצין אח"ק במרחב זה, נצ"מ יורם לוי הופקד על חקירה זו.

1.4 כבר בלילה שבו בוצע הרצח ובתקופה הסמוכה שלאחריו ביצעה המשטרה פעילות חקירתית כמקובל במקרים כאלו. פעילות זו כללה חקירת אנשים שהיו נוכחים באתר הרצח ובסביבתו, איסוף ראיות מזירת הרצח ועוד. פעילות זו נועדה לאסוף מקסימום נתונים שיהיו נקודת מוצא אפשרית לחקירת הרצח, ובהם תיאור הרוצחים, ניסיון לחשוף את אופן ודרך בואם וצאתם, את המלווים אותם, אם היו כאלו, את כלי הרכב ששימשו אותם, וכיוצ"ב.

1.5 למשטרה היה מידע מודיעיני קודם על קשרים ויריבויות שהיו לבוחבוט עם אחרים. לצד מידע קודם זה זרם למשטרה לאחר הרצח לא מעט מידע רלוונטי על זהות

אפשרית של הרוצחים, כמו גם השערות ונתונים שצריך היה לבחון אם ניתן להסיק מהם רקע, מניע ונושאים אחרים הרלוונטיים לחקירת רצח. המשטרה נעזרה בכל המידע הזה כדי לאסוף מהר ככל האפשר מקסימום נתונים, ובכלל זה, ובתחילה בעיקר, נתונים בדבר האנשים שנמנו על יריביו של בוחבוט. בעקבות המידע המודיעיני והראיות האחרות שנאספו, בוצעו פעילויות חקירה נוספות גם במעגלים המרוחקים יותר מזירת הרצח.

1.6 מספר ימים לאחר רצח בוחבוט נתמנה נצי"מ יורם לוי לראש מפלג התשאול בימ"ר דרום. אותה שעה היה מפקד ימ"ר דרום נצי"מ אמיר גור, ראש מפלג מודיעין בימ"ר היה סני"צ גדיאל סיסו, וראש מחלק האיסוף בימ"ר היה רפ"ק שמעון אביעזר. עם העברתו של נצי"מ יורם לוי לימ"ר דרום הועבר גם תיק רצח בוחבוט לחקירת ימ"ר דרום. החוקר שריכז במרחב לכיש את פעילות החקירה עצמה היה רס"ר שלום אאידיה, וגם הוא הועבר תוך זמן קצר לימ"ר דרום, והמשיך משם את החקירה. האינטנסיביות של החקירה הלכה ופחתה עם הזמן, וברור היה שככל שמתרחקים ממועד הרצח, וככל שאין התקדמות בחקירה, כן קטנים והולכים הסיכויים לאתר את האחראים למעשה הרצח ולהביאם לדין.

1.7 ב-13.11.2000 עצרה המשטרה חשודים בהשתתפות בביצוע מעשי שוד חמורים בבאר-שבע, בהם מי שהיה בעבר שוטר ביס"מ ירושלים בשם צחי בן אור. כבר סמוך לביצוע רצח בוחבוט חיווה ראש מדור התנהגות במז"פ, סני"צ גבי אורגל, את דעתו שלפחות אחד הרוצחים הינו שוטר אמיתי, ולא מי שהתחפש לשוטר. לכידתו של צחי בן אור ז"ל (להלן – צחי), ושיטות הביצוע של מעשי השוד, שתאמו בחלקן את אלו של הרצח, הדליקו נורה אדומה שמא צחי הוא גם השוטר הרוצח.

בין אנשי מחוז הדרום היו חילוקי דעות למי מגעת "זכות היוצרים" על הרעיון שיש זיקת קשר בין מבצע מעשי השוד הללו לבין מבצע הרצח. יהא בעל "זכות היוצרים" אשר יהא, אין ספק שהעלאת הרעיון ראויה להערכה, והנכונות של מפקד הימ"ר, נצי"מ אמיר גור, להקדיש מאמצים כדי לבחון אפשרות זו, ראויה אף לשבח.

1.8 המאמצים נשאו פרי, ולא רק שנתברר שצחי, שהיה בעת רצח בוחבוט שוטר בשירות המשטרה, היה אכן מי שלחץ על ההדק בשעת הרצח, אלא שהוא היה מוכן גם להיות, בתנאיו שלו, עד מדינה נגד האחים עודד ושרון פריניאן, אשר שלחו אותו, לדבריו, לבצע את הרצח. עוד סיפר צחי שיש לו מידע על מעשי שוד ופשעים אחרים, וכן מידע שיזעזע את המדינה על קשרים פסולים שיש לאחים פריניאן עם אנשי משטרה, ובכללם קצין משטרה בכיר ("קודקוד") (להלן – פרשת השוטרים). יצוין שעובדה אחרונה זו נמסרה על ידו בעיקר בקשר לאמצעי הזהירות שצריכים להינקט כשהוא מובא למתקני המשטרה, לבל ייחשף על-ידי אותו "קודקוד", שהוא למעשה "חפרפרת". להשלמת התמונה נוסף, שצחי היה מוכן למסור מידע גם על תכנונים למעשי רצח, שנעשו על-ידי אח נוסף ממשפחת פריניאן – יגאל, אף כי הם לא יצאו בסופו של דבר לפועל. כל המידע שמסר צחי כאמור לעיל, יכונה להלן בדו"ח זה – מידע צחי.

1.9 בפגישה הראשונה שבה הביע צחי את נכונותו להיות עד מדינה השתתפו סניצ גדיאל סיסו ורפ"ק שמעון אביעוז. הרושם של המידע שהם קיבלו ושל נכונות זו, היה כנראה גדול. עיקרו נבע מהבנתם של השניים שהם עומדים לא רק על סף פענוח של פרשת רצח קשה שבה היה מעורב שוטר, אלא גם על סף פענוחם של פשעים רבים וקשים אחרים שבוצעו במחוז הדרומי. גם פרשת השוטרים הותירה רושם על השניים והם פנו אפוא לנצי"מ אמיר גור וסיפרו לו על תוכן שיחתם עם צחי.

ככל שניתן להתרשם מהראיות, השלכתה המיידית של פרשת השוטרים אותה שעה התבטאה בצורך לשקול כיצד לנהל מכאן ואילך את החקירה מבלי שהיא תיפגע מקיומה האפשרי של "חפרפרת" בתוככי המשטרה, ומבלי שצחי ייפגע מ"חפרפרת" כזו. אין צריך להכביר מלים כדי להבין ש"חפרפרת" היודעת על קיום עד מדינה היכול להעיד נגד העבריינים שעמם יש לה קשרים, מסכנת את חייו של עד המדינה. מידע כזה הנמסר לעבריינים חורף למעשה את גורלו של עד המדינה, ומסכל את חקירת המשטרה.

1.10 זה המקום לעשות אתנחתא קצרה ולומר שנצי"מ יורם לוי (שריכו, כזכור, את החקירה בראשיתה) עשה את מרבית שנות פעילותו המשטרית באזור הדרום. הוא הכיר את האחים פריניאן מעיסוקו המשטרתי, והוא גם נעזר בהם כמקורות שמסרו, לטענתו, מידע שיכול לסייע לעבודת המשטרה. לצורך קבלת מידע זה הוא נהג להיפגש עמם (בעיקר עם אחד מהאחים – עודד, ואולם גם עם האח השני – שרון), וכן נהג לקיים עמם שיחות טלפוניות. הפגישות נערכו בעיקר בביתו של נצי"מ לוי, ובשעות לילה מאוחרות.

מגע שוטף זה, שאליו נתלו חשדות ורינונים שנשמעו לאורך שנים, על אי תקינות מגעיו של נצי"מ יורם לוי עם האחים פריניאן ועם עבריינים אחרים, היה בין הגורמים שהניעו את נצי"מ אמיר גור, סניצ גדיאל סיסו ורפ"ק שמעון אביעוז (להלן – **שלושת הקצינים**) לחשוב שיורם לוי הוא הקצין הבכיר שאליו התייחס צחי. חשדם זה גבר לאחר שהם קיבלו, לטענתם, בהמשך, מידע נוסף מצחי, שכלל סימנים שהולוכו למסקנה שאכן מדובר בקצין זה. הסימנים שניתנו היו, אליבא דקצינים אלו, שמדובר במפקד תחנת המשטרה באשקלון, בעל שיער לבן, ודרגתו היתה סגן-ניצב, או חלק מסימנים אלו. כל אלו נתקיימו ביורם לוי. ייאמר כבר פה שיש מחלוקת אם אכן מסר צחי גם סימנים אלו, ועל מחלוקת זו נעמוד בהמשך (ראו סעיפים 6.46 עד 6.65).

1.11 ההחלטה שגמלה בלב שלושת הקצינים היתה שיש לקיים מכאן ולהבא משטר של מידור הדוק בחקירה זו, כדי למנוע ככל האפשר את זליגתו של מידע הנאסף בחקירה אל מעבר לשותפי הסוד, לכיוון שיוביל ישירות או בעקיפין לנצי"מ יורם לוי או למקורביו. החשש היה שהמידע עשוי לעבור מהם לעבריינים (להלן – **המידור**).

1.12 הופעתו של צחי כגורם בחקירת רצח בוחבוט היתה לאחר 13.11.2000, הוא, כאמור, מועד מעצרו של צחי. השיחה הראשונה שבה החל צחי למסור מידע לשוטרים נתקיימה, ככל הידוע, ב-9.1.2001. רצח בוחבוט היה, כזכור, ב-25.9.1999, ומכאן שבמשך כשנה ושלושה חודשים (להלן – **תקופת החקירה הראשונה**) לא חלה התקדמות שהיה בה כדי לקדם את פענוח הרצח. החקירה נראתה אז, לטענת החוקרים שטיפלו בכך, כנמצאת במבוי סתום.

כניסתו של צחי לזירת החקירה ונכונותו לשמש עד מדינה בפרשת רצח בוחבוט, בפרשת השוטרים ובעניינים אחרים, חוללה, מטבע הדברים, מהפכה הן בחקירה והן בגישת החוקרים לטיפול בפרשת הרצח.

1.13 בתהליך הגיבוש של עסקת עד מדינה ישנו קושי מובנה, שכן העברייני איננו מוכן למסור מידע המפליל אותו בטרם תינתן לו חסינות מפני שימוש במידע זה נגדו, והמדינה איננה מוכנה להיות צד להסכם כזה ולהעניק חסינות כזו מבלי לדעת פרטים חשובים ובהם טיב המידע שמדובר בו, איכותו, אמיתותו ושלמותו. למבוך זה הצטרף בענייננו היבט נוסף. אחד מהעקרונות המנחים את המדינה בהסכמי עד מדינה הוא, שלמעט במקרים יוצאים מהכלל, אין כורתים הסכם כזה עם העברייני העיקרי, והואיל וצחו עצמו היה זה שלחץ על ההדק והרג את בוחבוט, הרי שעל פני הדברים הוא היה העברייני העיקרי.

1.14 הסכם עד מדינה איננו אפשרי ללא אישור הפרקליטות, ולכן הצעד הראשון שננקט על-ידי שלושת הקצינים בחתירתם לפענוח רצח בוחבוט, ולצידו – לפענוחם של מעשי השוד הנוספים שדובר בהם, היה לפנות לפרקליטת מחוז הדרום, עו"ד יסכה ליבוביץ'. זו צרפה אליה שניים מבכירי פרקליטיה, ובדיונים שהתנהלו נתגבשה עמדת רוב השוללת עקרונית כניסה להסכם המוצע. עו"ד יסכה ליבוביץ' עמדה בראש המתנגדים. הסיבה להתנגדות היתה שאין משחררים את העברייני הראשי מאחריותו הפלילית על דרך של הכרזתו כעד מדינה.

שלושת הקצינים לא הסכימו עם עמדה זו. הם סברו שהקביעה שצחי הוא העברייני הראשי הינה מוטעית שכן המניע, היוזמה, התכנון, האחריות והמימון בפרשת הרצח הם, על פי גרסת צחי, של האחים פריניאן, ויש לראות אותם כעבריינים העיקריים. כמו כן הם ראו חשיבות לכך שצחי היה מוכן למסור, במסגרת הסכם עד מדינה, על עשרות מקרי שוד ועל שחיתות משטרתית, שאותם אין בכוחה של המשטרה לפענח בהעדר ראיות.

ההיזקקות לעד מדינה לצורך חשיפה ופענוח של פשעים רבים, ובתוכם מעשי רצח, היא אמנם רעה חולה, הואיל והיא כרוכה במתן פרס לעבריינים, אבל יש מקרים שבהם הוא בבחינת הכרח בל יגונה. בהמשך עוד נתייחס להתלבטות הקשה שבה נתונה המדינה במצבים כאלו, אך בשלב זה נמשיך בתיאור השתלשלות העניינים.

1.15 פרקליטת המחוז החליטה להעביר את הנושא להתייעצות ולהחלטה לפרקליטת המדינה דאז, עו"ד עדנה ארבל. פרקליטת המדינה נטתה לאשר הסכם עד מדינה עם צחי, זאת לנוכח ה"תשואה" הצפויה והמשמעותית מאוד שעמדה לצמוח מעדותו, מצד אחד, לנוכח גרסת צחי שהוא לא היה העבריין העיקרי אלא שלוחם של עבריינים שגרמו לו ללחוץ על ההדק, מצד שני, ולנוכח הספק בקיומו של תחליף בעל סיכויים לפענוחם של הפשעים הללו ולהרשעתם של העבריינים.

1.16 פרקליטת המדינה התנתה את הסכמתה לעסקה בכך שתשוכנע שהאמור על-ידי צחי אינו סיפור בדים אלא מציאות עובדתית מוכחת. לצורך כך היא ביקשה שיובאו בפניה ראיות נוספות ומשכנעות על כך שאת העובדות שעליהן מבוססת גרסתו של צחי ניתן יהיה להוכיח בבית המשפט.

צחי, שהיה עצור עד לסיום ההליכים בפרשת מעשי השוד, גויס לצורך איסוף ראיות, בעיקר על דרך של הקלטת שותפים לדבר עבירה. העולם העברייני לוקה, מסיבות מוצדקות מבחינתו, בחשדנות יתר, ואין זה פשוט לדובב עבריינים, החוששים מסוכני משטרה ומהקלטת דבריהם. שיחה מוקלטת עם מעורב אחד לא הניחה את דעת הפרקליטות, והיה צורך בארגון שיחה מוקלטת עם עבריין נוסף. כל התהליכים הללו הצריכו זמן והשתרעו על פני חודשים לא מעטים.

1.17 לצד הצורך באיסוף הראיות ניצבה שאלת המחיר העונשי שיהיה על צחי לשאת במסגרת ההסכם האפשרי ותמורות אחרות שיקבל. צחי חתר לתמורה שנראתה לפרקליטות גבוהה ובלתי אפשרית. תמורה זו השתנתה מדי פעם וכללה, בין השאר, בווריאציות שונות, תשלום כספי גבוה, כרטיסי טיסה לארה"ב לו ולמשפחתו, ופטור מלא לו ולאחיו מעונשים על עבירות שבוצעו על ידם. בשלב מסוים הסכים צחי לשאת עונש של שלוש שנות מאסר, ואילו הפרקליטות לא הסכימה לעונש שיפחת משבע או שמונה שנות מאסר. הצעה אחרונה זו נדחתה על-ידי צחי ב-14.4.2002.

1.18 מאז שצחי נעצר ועד לדחיית הצעת הפרקליטות חלפו עוד כשנה וחמישה חודשים (להלן – **תקופת החקירה השנייה**). תקופה זו התאפיינה בקיום המידור שהוזכר לעיל. המידור גרם ל"התכנסות" החקירה כולה, על היבט המודיעין והיבט התשאול (היינו, ההיבט החקירתי) תחת אחריות מפלג המודיעין של הימ"ר, ובתוכו למחלק האיסוף, חוליית סוכנים. הרצון לא לחשוף את צחי וההבטחה הבלתי ברורה (בעיני שלושת הקצינים או חלקם) שניתנה לצחי שלא להשתמש נגדו במידע שהוא מוסר, הקפיאו למעשה התקדמות בחקירה במסלול הרגיל, היינו, מסלול חקירה שאינו בנוי על הסכם עד מדינה (להלן – **חקירה רגילה**).

1.19 חקירה רגילה מתנהלת בדרך כלל במפלג התשאול של הימ"ר. ראש מפלג זה היה בזכור, מתחילתה של החקירה, נצ"מ יורם לוי. יורם לוי נתמנה ב-10.11.2000 למפקד

תחנת אשקלון, ועזב או עמד לעזוב אז את ימ"ר דרום. עזיבתו היתה, לדברי מפקד המחוז דאז, ניצב יצחק אהרונוביץ', תוצאת מתחים ששררו בין נצ"מ אמיר גור לבין נצ"מ יורם לוי. מתחים אלו הולידו מעין "כיתות" בימ"ר, האחת שכללה את שלושת הקצינים והשנייה שכללה את יורם לוי והמקורבים אליו. לא זו אף זו, היתה טענה שיוסר לוי וחברו רפ"ק ראובן (רובי) גלבו (ושתנ"צ עוזי רוזן, לשעבר מפקד מרחב לכיש, אמר עליו שהוא "חסה בצילו" של יורם לוי) מעורבים מדי פעם בעניינים לא-להם במשטרה.

כל זה הוליד הבנה אצל שלושת הקצינים או מי מהם, שגם לאחר מינוי נצ"מ יורם לוי למפקד תחנת אשקלון שומה לשמר את המידור, ובמיוחד כשאנשי "כיתתו" נותרו, לפחות בחלקם, בימ"ר דרום.

1.20 את יורם לוי כראש מפלג תשאול החליף סני"צ אהרון זרגרוב, שנכנס לתפקידו ביום 10.12.2000. בתקופת החקירה השנייה עמד, איפוא, בראש מפלג התשאול סני"צ אהרון זרגרוב. כפי שיתברר להלן, וחרף הכחשותיו של נצ"מ יורם לוי, היתה תקופת חפיפה בת מספר שבועות, שבה נטל יורם לוי חלק בפעילות הימ"ר.

נצ"מ אמיר גור סיים את תפקידו כראש ימ"ר דרום בתחילת שנת 2002, והחליף אותו נצ"מ בני שגיב, שנכנס לתפקיד זה ב-1.3.2002. בראש הימ"ר עמדו, איפוא, בתקופת החקירה השנייה שניים: תחילה נצ"מ אמיר גור ואחריו נצ"מ בני שגיב.

1.21 סירובו של צחי לקבל את הצעת הענישה של הפרקליטות לא נחזתה בעיני אנשי המשטרה המעורבים בתהליך המו"מ, ובהם נצ"מ בני שגיב, כסוף פסוק. הם העריכו שבמשך הזמן תימצא דרך לגשר על הפערים. זו היתה ככל הנראה הסיבה לכך שהקפאת החקירה הרגילה נמשכה גם לאחר תקופת החקירה השנייה. לסיבה זו נוספה עובדת חלוף זמן ארוך למדי מעת ביצוע הרצח, מבלי שהחקירה הביאה לפריצת דרך. בעקבות כך שנתררה תחושה שהחקירה הרגילה מוצתה.

1.22 ביום 10.3.2002 שוחרר צחי בתנאים מהמעצר עד תום ההליכים שבו הוא היה נתון בתיק מעשי השוד. השחרור היה לפי החלטת בית המשפט העליון (כב' השופטת דליה דורנר), שניתנה ביום 5.3.2002, חרף התנגדות המדינה. על פי התנאים שנקבעו, הוטל על צחי לשהות במעצר בית. מאוחר יותר שונתה החלטה זו והותר לצחי לצאת מביתו כדי לעבוד ברוב שעות היום.

ביום 6.7.2002 נורה צחי ונפצע במה שנחזה כניסיון לרצח, כשהיה במושב הודיה. בעקבות כך הוא אושפז בבית החולים ברזילי. בשיחות שקיימו עימו אנשי הימ"ר בבית החולים הוא היה מוכן להסכים לעונש מאסר גבוה מזה שהסכים לו קודם לכן, וכן היה מוכן למסור מידע נוסף. הפרקליטות לא היתה מוכנה לחדש את המו"מ עם צחי. לטענת

פרקליטת מחוז הדרום הדבר נבע מהחשד שצחי מעורב ברצח נוסף, של אמיר שמיניאן ז"ל שגופתו נמצאה יומיים לאחר שצחי נפצע.

לפי הערכות, צחי חשש שדבר נכוונותו לשתף פעולה עם המשטרה כעד מדינה נחשף, ויש להניח שהוא הבין שעקב כך (ואולי בשל סיבות נוספות) הוא נתון בסכנת חיים. לאחר שהסתיים הטיפול בו בבית החולים חזר צחי לביתו, וסמוך לאחר מכן נעלם, כנראה עקב חשש זה, ועקבותיו לא נודעו למשטרה. הוא לא התייצב להמשך הדיון בתיק מעשי השוד בישיבה שנקבעה בספטמבר 2002 ופרקליטת המחוז, עו"ד יסכה ליבוביץ', דרשה מהמשטרה לעצרו ולהביאו למשפט.

1.23 המשטרה עשתה מאמצים לאתר את צחי: משטרת בית שמש, מקום מגורי צחי, נתבקשה לשתף פעולה באיתורו, נבדקו התקשוריות טלפונית שונות, נבדקו מקומות שבהם היה חשד שהוא נמצא בהם, ונערכו פעולות עיקוב ופעולות למניעת יציאתו מהארץ. כל אלו לא הביאו לאיתורו של צחי.

פרקליטת המחוז חשדה שלא נעשה די בעניין זה. היא אפילו התבטאה שהמשטרה פועלת בכוונה לאי איתורו. לא מצאנו ראיות שיצדיקו חשד זה.

1.24 ביום 2.9.2002 ניסה צחי לעזוב את הארץ דרך נתב"ג בדרכון מזויף. שוטרת משטרת הגבולות זיהתה אותו, ומשנוכח צחי בכך הוא השאיר את תיקו ונמלט. מאוחר יותר הצליח לברוח מהארץ. מעדות אחיו אריאל נמצאנו למדים שהוא עשה כן, תוך שימוש בדרכון מזויף, מנמל תעופה אחר. למיטב ידיעתנו המשטרה לא ידעה את דרך עזיבתו את הארץ עד דיוני הוועדה בעניין זה.

צחי הגיע בסופו של דבר לקנקון שבמקסיקו בזהות שאולה, וביום 28.12.2004 הוא נרצח שם.

1.25 נצ"מ יורם לוי מונה למפקד ימ"ר דרום (והחליף את נצ"מ בני שגיב) ב-1.9.2003. התקופה שמתום תקופת החקירה השנייה (15.4.2002) ועד המינוי האמור, תכונה להלן **תקופת החקירה השלישית**.

נצ"מ יורם לוי כיהן בתפקיד ראש ימ"ר דרום עד שימ"ר זה פורק באפריל 2006. זמן קצר לאחר מינויו סולק מימ"ר דרום כל החומר הנוגע לפרשת רצח בוחבוט. התקופה שמאז מינויו ועד להעברת החקירה בתיק רצח בוחבוט (ביחד עם חקירות אחרות, ובהן רצח צחי ורצח אמיר שמיניאן ז"ל) ליחידה הארצית לחקירת פשיעה חמורה ובין-לאומית (להלן – **יאחב"ל**), כפי שיתואר בהמשך, תכונה **תקופת החקירה הרביעית**.

1.26 היאחב"ל ניהלה חקירה מקצועית ונמרצת והתוצאה היתה שביום 11.10.2006 הוגש כתב אישום נגד עודד פריניאן, שרון פריניאן ושמעון אלמקייס בשל רצח בוחבוט. שלושת הנאשמים נעצרו, במצוות בית המשפט העליון, עד תום ההליכים, והם נתונים במעצר זה גם בעת כתיבת דו"ח זה. התקופה שמהעברת החקירה ליאחב"ל ועד הגשת כתב האישום, תכונה **תקופת החקירה החמישית**.

1.27 כתב המינוי של ועדה זו תחם אמנם את עיסוקיה עד לרצח צחי בן אור ז"ל. עם זאת הוא קבע, כזכור, שאם תמצא הוועדה "מקום לבחון היבטים נוספים הנוגעים לעניין, או אירועים החורגים מעבר לטווח הזמנים האמור, היא תוכל לעשות כן...". כפי שיתברר להלן, לא ניתן לבחון את מלוא ההיבטים הרלוונטיים הנוגעים ל"התנהלות גורמי המשטרה השונים בטיפול באירועים ובחקירות הנוגעים לאחים פריניאן" (הם הדברים שאותם נתבקשנו לבדוק בכתב המינוי), ללא גלישה לתקופות שלפני רצח בוחבוט וגם לתקופות שלאחר רצח צחי.

1.28 די בתיאור הסכמטי מאוד שניתן לעיל כדי להגיע למסקנה שבמשך כשש שנים לא עלה בידי חוקרי המשטרה לסיים את החקירה בתיק הרצח באופן שניתן יהיה להגיש כתב אישום. זהו כמובן מצב עגום, ואולם הוא איננו חריג בנוף הכללי של פענוח פשעים, ועבירות רצח בכלל זה. יש עבירות שאינן מפוענחות לעולם, ויש שהעבריינים נחשפים רק לאחר שנים ארוכות. שמענו ממפקדי מחוז הדרום שימ"ר דרום היה עתיר תיקים בלתי מפוענחים, ובנקודת זמן שעליה סופר לנו הם הגיעו לכדי 14 תיקי רצח, וכן תיקי פשע חמור אחרים, שכולם היו פתוחים ומצפים לפענוח על מדפי הימ"ר.

1.29 בחינה מדוקדקת של החומר שנאסף ושהצטבר לאחר רצח בוחבוט מראה שהוא כולל מספר נתונים המצביעים על אפשרות ששרון פריניאן הוא הרוצח או יוזם הרצח. מדובר בעיקר על יריבות קודמת שהיתה בין שרון פריניאן לבין בוחבוט, על אליבי מופרך שנתן שרון, ועל כך שלפי גרסת נצ"מ יורם לוי האחים פריניאן לא היו בבית בליל הרצח. נראה כי היה די בכך כדי להורות לפחות על תחילתה של חקירה בכיוון זה. חרף זאת בכל תקופת החקירה הראשונה לא נעשתה חקירה ממשית בכיוון זה.

גם לאחר שצחי מסר ידיעות על מעורבות האחים פריניאן ברצח, לא נערכה חקירה בכיוון זה, למעט במסגרת המו"מ עם צחי. בתקופת החקירה הרביעית סולק חומר הראיות שנאסף במהלך המו"מ עם צחי ממשרדי הימ"ר ומאז לא יכול היה הימ"ר לחקור את רצח בוחבוט כשהוא משתמש במידע שמסר צחי.

1.30 מהר מאוד למדנו שבמשך כל התקופה שבה עוסק דו"ח זה היו סימנים לפעילות בעייתית וחשודה מצד נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבו. עיקר פעילות זו היתה קשורה בדרך זו או אחרת לאחים פריניאן. במצב כזה אין תימה שנשאלו שאלות אם מחדלי החקירה בתיק רצח בוחבוט, בתקופה שבה היה יורם לוי אחראי על החקירה, אינם

תוצאה של הקשרים הבעייתיים שלו עם האחים פריניאן. כל אלו חייבו בדיקה כדי לנסות ולקבוע אם מדובר במקריות או חלילה בשיתוף פעולה בלתי תקין בין קציני משטרה לעבריינים. במילים אחרות, האם מחדלי החקירה ברצח בוחבוט הם מקריים ונובעים מחולשת אנוש, או שמא הם חלק ממערכת פסולה של שיתוף פעולה, קיום קשרים בלתי תקינים וגיבוי שניתן לאחים פריניאן על-ידי הקצינים.

1.31 הניסיון להתחקות אחר השיקולים של מי שפעלו בחקירת רצח בוחבוט, כמו גם בפעילויות אחרות הנדונות בדו"ח זה, והבדיקות והחקירות שעשינו, נתקלו בקשיים רבים, ובהם קשיים אלה:

א. הצורך בבדיקה של מספר רב מאד של עובדות. ריבוי העובדות הוא גם תוצאה של גרסאות שונות המתייחסות לעניין אחד.

ב. העובדות שנבדקו אירעו בחלקן בתקופת רצח בוחבוט (1999) ואף קודם לכן. רישומים בכתב המתייחסים או מאזכרים חלק משמעותי של העובדות הבעייתיות שהיו צריכות להותיר עקבות ברישומים בכתב, לא נמצאו.

ג. תופעת היעלמות של חומר, ובדרך כלל חומר חשוב שיכול להפריך או לבסס חשדות, היתה תופעה חוזרת ונשנית.

ד. נתקלנו בתופעה של יריבויות קשות השוררות בין חלק מאנשי המשטרה בינם לבין עצמם, או מנגד – יחסים קרובים מאוד, לעתים קרובים מדי, בין אנשי המשטרה בינם לבין עצמם. לכל אלו היתה השלכה על דרך מסירת העדויות על-ידי אנשי משטרה. שמענו גרסאות עובדתיות סותרות קוטבית זו את זו גם בקרב גורמי משטרה בכירים.

ה. היו מקרים שבהם בלטה חוסר נכונות לחשוף את מלוא העובדות.

ו. היו עדויות שניכר בהן שהן תוצאת תיאום שנעשה בין אומריהן לבין אחרים.

כל אלו ואחרים הקשו על עבודתנו, ולמעלה מכך, כל אלו הם עצמם חלק מהפגמים שבהם נתקלנו.

1.32 כפי שכבר אמרנו, את כל מלאכת הוועדה עשתה קבוצה קטנה מאוד של אנשים, שלא עמדו לצידם אמצעי עזר לחקירה. מגבלה זו, שמשיקה לה גם מגבלה של חוסר סמכות בהיבטים אחדים, בלמה את יכולתנו למצות בחלק מהמקרים חקירות ובדיקות שאנו מאמינים שאילו נעשו היו חושפות עובדות חשובות, ושהיה בכוחן לאפשר קביעת ממצאים נוספים והסקת מסקנות נוספות, ולפחות היה בהן לאפשר העמקת המסקנות.

הפרשה הבולטת ביותר שבה חשנו במגבלה זו של חוסר סמכות היא פרשת הסוללות. חרף כל הקשים והמגבלות הללו נוכל לומר שבדיקותינו לא הצביעו על חשד מבוסס להפעלת שיקולים בלתי תקינים בחקירת רצח בוחבוט על-ידי מי ממובילי החקירה, למעט אצל נצ"מ יורם לוי. דברים אלו, שהלכו והתבהרו יותר ויותר ככל שהתקדמנו בדיונים, מיקדו את תשומת הלב בפעילות של נצ"מ יורם לוי ושל רפ"ק רובי גלבע בהקשרים שונים.

1.33 בדיקותינו העלו עד מהרה שהפעילות הבעייתית והחשודה היתה, או יכלה להיות, בחלקה הגדול, כספר הפתוח לעיני כל הגורמים הרלוונטיים. מי שהבין שתפקידו ליטול את הספר ולפתוח אותו, יכול היה לעשות כן בנקל. דברים אלו מוסבים בין השאר על המפקדים, על החוקרים, על המפקחים, על האחראים לאכיפת החוק על שוטרים, ועל אנשי הבקרה. כל שהיה צריך לעשות הוא להרים את כפפת החשדות, העובדות, המידעים, ושאר נתונים רלוונטיים ולפעול כמתחייב מהנובע מהם, ולאחר מכן להסיק את מה שיש להסיק. כזאת, למרבית הצער, לא נעשה.

1.34 בפרשת חקירת רצח בוחבוט יש אי תקינות משמעותית, חלקה נובעת ככל הנראה מליקויים מערכתיים בתחומי הארגון, המחשבה והמקצועיות, כמו גם בתחומים של הקפדה על קיום נהלים, על דיווח נאות, על בקרה נוקבת ועל הפקת לקחים. אי תקינות זו מהווה רקע נוח לפעילות פסולה של שוטרים (ואנו מקווים שמדובר רק בעשבים שוטים), המזהים בפיקחותם ובערנותם פינות בלתי מוסדרות או בלתי מפקחות בעבודת המשטרה, ומנצלים אותן לפעילות פסולה. אין צריך לומר שמצב כזה יכול להצמיח שורש פורה ראש ולענה, שתוצאתו היא שחיתות משטרתית, ואכן יש חשד שכך ארע בעניינים שנמסרו לטיפול של הוועדה.

1.35 ברקע להקמת ועדה זו ולמטלות שהוטלו עליה עמדה התחושה שיש לבדוק את מערכת היחסים שבין האחים פריניאן לבין המשטרה, זאת נוכח החשדות והמחדלים שהמכנה המשותף להם היה מעורבות של האחים פריניאן. כפי שיתברר להלן, היתה אי תקינות רבת פנים במערכת יחסים זו, ואולם ככל שמדובר בפעילות פסולה, או חשודה כפסולה, לא יכולנו לזהות במשטרה גורמים החשודים בכך, מלבד נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבע. אמור מעתה שלעניין כתב המינוי שחתר לבדיקה התנהלות המשטרה באירועים ובחקירות הנוגעים לאחים פריניאן ניתן לומר שההתנהלות הפסולה של המשטרה מתמקדת לאמיתו של דבר בהתנהלות הפסולה של שני קצינים אלה. לא ייפלא לכן שהם תופסים חלק משמעותי בדו"ח זה.

למסקנות אלו הגענו על בסיס עובדות, ידיעות, חשדות, דרכי פעולה, ואירועים שונים הנראים לכאורה מנותקים אחד מהשני. אך הסתבר שיש להם מכנה משותף משמעותי מאוד הכולל את נצ"מ יורם לוי, את האחים פריניאן, ובחלק ניכר מהמקרים גם את רפ"ק רובי גלבע. חיזוק משמעותי למסקנתנו על כל הסובב את פעילותו של נצ"מ יורם לוי מצאנו בפרשת הסוללות שתפורט בפרק השני של דו"ח זה. פרשה זו אירעה כשנה לפני

רצח בוחבוט, אולם ניכרות בה היטב "טביעות אצבעות" של יחסים בעייתיים מאוד בין נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבע לבין האחים פריניאן.

חקירת רצח בוחבוט ותקופותיה

1.36 את הדיון לגוף העניין נפתח בבחינת הפעילות בכל אחת מתקופות החקירה. לכל תקופה כזו יש אפיונים משלה ומסקנות משלה. דיון זה יובילנו לאחר מכן, כמעט כמובן מאליו, לבחינת חשדות והיבטי אי תקינות שהתבטאו במחדלי החקירה ובאירועים אחרים, ולבחינת השאלה האם הם תוצאת פעילות בלתי תקינה של קציני משטרה.

תקופת החקירה הראשונה

1.37 תקופה זו מתחילה, כזכור, במועד שבו נרצח בוחבוט (25.9.99) ומסתיימת בחודש ינואר 2001, שבו החל צחי למסור מידע למשטרה.

1.38 התקופה הקרובה לביצוע פשע מתאפיינת בחקירה אינטנסיבית המתמקדת באיסוף נתונים וראיות מאנשים שהיו נוכחים בזירת הפשע ובסביבתה. החקירה מתמקדת באיסוף חפצים וראיות אחרות שנותרו בזירה, שיכולות לתרום לחקירה, בבדיקות מעבדתיות שונות, בריכוז מידע מודיעיני רלוונטי שהיה בידי המשטרה בעבר והזורם אליה בעקבות הפשע שבוצע, בניסיון להשיג מידע מודיעיני נוסף, בגביית הודעות ובעשיית פעולות אחרות, כפי שמתחייב מכל שהצטבר בעקבות הפעילות האמורה.

חלק מהפעילות הזו הוא כמעט שגרה, וחלק אחר מותאם לנסיבות ולמציאות המיוחדים לכל מקרה. מטבע הדברים יש בתחום זה ערך מוסף גדול לכישרונם, לניסיונם ולדבקותם במטרה של החוקרים בדבר.

בדקנו, ככל שיכולתנו מגעת, את היבטיה השונים של הפעילות האמורה, שמענו גם חוות דעת שונות של אנשי משטרה אודותיה, ונחה דעתנו שבכפוף למחדל הרועם שיפורט להלן, עיקרה של פעילות זו היה ראוי ונכון. הושקעו מאמצים בזירת הרצח עצמה (בית החולים וסביבתו), נעשו מחקרי תקשורת, נתונים שחייבו ואפשרו בדיקות נוספות שנבעו מהם הוליכו לביצוען, אותרו אנשים שהיו להם סכסוכים ומחלוקות עם בוחבוט, ונעשה ניסיון לגבות מהם הודעות ואליבי. מאמצים אלו זכו לשבחים מפי יודעי דבר, שעליהם נמנה רפ"ק כורש בר-נור, ראש צוות חקירות ביאתב"ל, שהוביל וריכז את החקירה שהובילה להגשת כתב אישום נגד החשודים ברצח. חוקר זה, שאת מרצו וכשרונו ואת בקיאותו המלאה בסבך העובדתי ובהליכי החקירה הרלוונטיים, אי אפשר שלא להעריך, אמר על חקירה זו ש"שלב החקירה הראשון היה שלב ממצה ... עשו שם עבודה יפה".

1.39 כשבחנו את מכלול החקירות שנעשו בשלב זה, נוכחנו עד מהרה בהעדרו הבולט של נתיב שנראה לנו הכרחי בביצוע חקירה. נקודת המוצא בכל חקירת רצח היא שבדרך כלל אין אדם נרצח סתם. יש סיבות ויש מניעים שגרמו לרוצח לנקוט בצעד קיצוני כזה. זוהי הסיבה לכך שהמשטרה מתאמצת לאתר מניעים אפשריים לרצח. אחת מאבני הדרך בחיפוש אחר המניע, הוא, כאמור, איתור היריבים ובעלי המחלוקת שהיו לנרצח.

1.40 מדבריהם של חלק מהעדים שעסקו במלאכה עלתה תמונה שלפיה החקירה חשפה עשרות יריבויות שהיו לבוחבט, ושכולן היו בעלות משקל דומה, היינו – לאף אחת מהן לא היה קצה חוט או עדיפות אחרת שיצדיקו התרכזות בה. חקירה שאין לה נקודת אחיזה, בקרב עשרות חשודים אפשריים, אינה מעשית ואיננה מוצדקת, לא מבחינת הקצאת משאבים, ולא מבחינות אחרות. שלפה מקרית של "יריב" אחד מבין העשרות, שרק לגביו יוקדשו מאמצי חקירה, איננה יותר מהימור. דרך כזו לא תוביל, מטבע הדברים, לתכלית הרצויה, והיא תתאפיין בניצול לא נכון של משאבי אנוש ותשומות אחרות.

1.41 משבחנו את הדברים לאחר שכל הראיות והטענות הונחו בפנינו, נתברר לנו שהדברים אינם "כצעקתה". בששת חודשים הראשונים שלאחר הרצח היו בידי המשטרה ידיעות מודיעיניות על כ-14 יריבויות שונות של בוחבט. מידע זה הצביע שמית על עשרה חשודים פוטנציאליים בנסיון הרצח או ברצח. בין עשרת החשודים האלו היו שלושה חשודים, אשר לגבי כל אחד מהם התקבלו שלוש או ארבע ידיעות מודיעיניות שהחשידו אותם בביצוע הרצח, בעוד שלגבי כל אחד משבעת החשודים האחרים נתקבלה רק ידיעה מודיעינית אחת. שרון פריניאן נמצא בין שלושת החשודים שהיה לגביהם מצבור ידיעות: בחצי שנת החקירה הראשונה של רצח בוחבט נתקבלו ארבע ידיעות מודיעיניות שונות שהצביעו על שרון פריניאן כמבצע ניסיון הרצח או הרצח, או השולח של המבצעים, ולדעת רפ"ק כורש בר-נור ידיעות אלה היו איכותיות.

אין זה נכון שלא היה בחומר די כדי להצדיק חקירה נגד חלק מהכלולים בידיעות הנ"ל. בראש ובראשונה יש הערכות מודיעיניות על איכות כל מידע מודיעיני. נוסף לכך צריך ליתן משקל להצטברות ידיעות שונות על אדם אחד ממקורות שונים ובלתי תלויים זה בזה. לצד זה יש ליתן את הדעת להיבטים רלוונטיים שונים, ככל שנאספו, וככל שהם מובאים לידיעת החוקרים.

1.42 לכל אלו יש להוסיף שמייד לאחר הרצח גבתה המשטרה הודעות מיריבים שונים של בוחבט במטרה "להקפיא" את גרסתם ולבחון אם יש להם אליבי, ומהו. במסגרת זו גבה השוטר רס"ל משה אדרי הודעה משרון פריניאן. הלה נתן אליבי שאליבא דכולי עלמא היה בלתי אמין, סתמי ובלתי ניתן לבדיקה. הוא סיפר, בין השאר, שבלייל הרצח הוא נסע במכוניתו באזור אשדוד, פגש בחורה שאינו יודע את שמה, ואין לו דרך ליצור קשר עמה או

לאתרה, ויחד נסעו לאזור תל-אביב, שם בילו בשעות שאינו זוכר, עד זריחת השמש, מבלי שפגש באנשים במהלך הלילה.

לא צריך להיות חוקר מיומן כדי להגיע למסקנה שהמדובר הוא בגיבוב מלים שאין להן תוכן אמיתי. אכן לא היה גם אחד שהתייחס להודעה זו ולא סבר כך.

המוסר אליבי כזה כמוהו בנושא שלט: אני חשוד. יתכן שבסופו של יום יתברר שמדובר בחשד שווא, יתכן שהיו למוסר מידע כזה סיבות טובות אחרות שלא לחשוף את מקום הימצאו ומעשיו האמיתיים באותן שעות. אך הניסיון להסתיר את מוצאותיו ומבואותיו בליל הרצח יכול גם לנבוע מכך שבלייל הרצח הוא היה מעורב ברצח. המינימום המתחייב מכך הוא שבהעדר יעד חקירתי בעל עדיפות מבטיחה יותר, יוחל לפחות בחקירה מגששת ראשונית.

1.43 הדברים נכונים שבעתיים נוכח הידיעות על היריבות, והידיעות המודיעיניות האיכותיות למדי שהצביעו עליו כרוצח, והם נכונים עוד יותר נוכח העובדה שחקירה בנתיב אחר, שאותה יזם והוליך נצ"מ יורם לוי, נכשלה. במאמר מוסגר נעיר שהיה מי שאמר על חקירה זו שהיא היתה חסרת תוחלת מעיקרה, ושכל כולה לא נועדה אלא כדי להסיט את החקירה מהנתיב הראוי. בהנחה שנצ"מ יורם לוי ידע שהאחים פריניאן מעורבים ברצח, אכן זו היתה מטרת החקירה שהוא הוליך. אם הוא לא ידע שהאחים פריניאן מעורבים ברצח, אי אפשר לומר שלא היה היגיון בבחירתו, בהעדר חלופות מבטיחות יותר.

להליכה בנתיב חקירה המתמקד באחים פריניאן היה פחות או יותר אותו בסיס הגיוני, וגם לו לא נמצאו נתיבים מתחרים בעלי עדיפות חקירתית. בנסיבות אלו קשה להבין הכיצד לא הורה נצ"מ יורם לוי, שהיה האחראי על החקירה, על השקעת מינימום מאמצי חקירה כדי לבחון את הנתיב הזה.

1.44 מסקנה זו מקבלת חיזוק ניכר בעובדה נוספת, אם אכן עובדה היא. לדברי נצ"מ יורם לוי, שהיה כאמור ראש אח"ק במרחב לכיש ושהופקד על החקירה מתחילתה, הוא הורה מייד לאחר שנודע לו על הרצח, כי ניידת משטרתית (מאשקלון) תצא לבית משפחת פריניאן במושב הודיה כדי לראות אם האחים נמצאים בביתם. ניידת כזו יצאה, לדבריו, ונמצא שהם לא בבית. להיעדרות מהבית בשעה זו, של אנשים אלו, סמוך לאחר רצח שבוצע, יש ודאי משמעות חקירתית שראוי היה לשקול אותה.

סייגנו את הדברים הללו, משום שבדיקות שנעשו והוצגו בפנינו הראו שאין רישום על יציאתה של ניידת לבדיקה כאמור, והוסבר לנו שדבר זה הוא בלתי אפשרי אם אכן היה אירוע כזה.

נצ"מ יורם לוי עומד על כך שניידת ביקרה בבית האחים פריניאן, ואולם יש לנו ספק בכך. כפי שיתואר בהמשך, ישנה סדרה של פעילויות שנטען על-ידי נצ"מ יורם לוי או רפ"ק רובי גלבע שהן נעשו, ושאינן להן זכר בכתובים או ברישומי המחשב, זאת כשהיה צריך להיות להן תיעוד מסוג זה אילו אכן נעשו. העדר רישום על משלוח הניידת משתלב יפה בתופעה זו, אך דברים אלו מקדימים במידה מסוימת את סדר הצגת הדברים על-ידינו.

כפי שאמרנו, אם אכן יצאה ניידת ומצאה שהאחים פריניאן אינם בבתיהם, יש בכך כדי להוסיף נדבך חשוב לשיקולים המצדיקים עריכת חקירה בחשד שהאחים פריניאן או מי מהם קשור לרצח.

1.45 תחת זאת לא רק שלא נעשתה חקירה בכיוון זה, אלא שהושמו אבני נגף בדרכה של חקירה אפשרית כזו. כפי שיתברר להלן, היו יחסים הדוקים למדי בין שרון פריניאן לבין רפ"ק רובי גלבע. האחרון היה אותה שעה ראש לשכת מודיעין ובילוש (להלן – **רלמ"ב**) במרחב לכיש. במועד לא ידוע שבין ניסיון הרצח לרצח, הוא שוחח עם שרון פריניאן, כשהוא מגדיר שיחה זו לא כחקירה (שלא היתה לדבריו במסגרת תפקידו הני"ל), אלא כ"תחקיר". בשיחת תחקיר זו הוא ביקש, לדבריו, להתרשם אם שרון מעורב בניסיון הרצח. בעקבות "תחקיר" זה אמר רפ"ק גלבע שלדעתו שרון פריניאן אינו קשור לניסיון הרצח. כלשונו של רובי גלבע: "אני יודע שבסוף אמרתי לא נראה לי שהוא ביצע את זה".

1.46 רפ"ק רובי גלבע מציג את היחסים ההדוקים למדי שלו עם שרון פריניאן כיחסי מפעיל-מקור. על ההיבטים השונים של מערכת היחסים המיוחדת הזו נעמוד בהמשך. כאן נעיר רק את ההכרחי, והוא שבהקשרים שונים כינה רפ"ק רובי גלבע את שרון כ"חבר" שלי, ואמר שהוא "מחבב" אותו ושהוא מוכן לפעול לטובתו.

1.47 פעילות תקינה של כל גוף חוקר צריכה למנוע, בדרך כלל ולמעט חריגים מאושרים, מצב שבו תנוהל חקירה על-ידי חברים, מקורבים או בעלי קשרים אישיים עם הנחקרים. במהלך בדיקותינו מצאנו שהיו מספר תופעות כאלו, ואין יודע איזו השלכה היתה לכך על החקירות שנערכו.

על רקע כל זה צריך שתהיה מידה גדושה של אטימות וחוסר מקצועיות, להפיץ ולפרסם בקרב צמרת המשטרה דברים שיש בהם העברת מסר שהוא, רפ"ק רובי גלבע, איננו סבור שיש לשרון חלק ונחלה בניסיון הרצח.

לעצם העניין ומבחינת תוכן הדברים, לא ירדנו לסוף דעתו של רפ"ק רובי גלבע על מה התבססה מסקנתו. קצין משטרה המדווח על התרשמותו שהנחקר חף מפשע עושה כן כדי שכל באי שער החקירות יפנימו זאת. מדובר בחקירת החמורה שבעבירות, וגם בשל כך נדרשת העזה רבה לשדר מסר כזה על בסיס של אפס נתונים.

1.48 במשך כל תקופת החקירה הראשונה, שהשתרעה על פני למעלה מארבעה-עשר חודשים, לא נעשתה פעילות של חקירה אמיתית בכיוון האחים פריניאן, ובחודשים האחרונים שלה לא נעשו פעולות חקירה של ממש, זאת לאחר שפעילות החקירה בחודשים הראשונים שלאחר הרצח נסתיימה בלא כלום.

איננו מתיימרים להיות חוקרים, אם כי לכל אחד מחברי הוועדה ניסיון בהיבט זה או אחר של תחום זה. חרף זאת נהיין ונאמר שלא היתה סיבה שלא לפתח חקירה שתבחן את פעילותם וידיעותיהם של בני משפחת פריניאן בנושאים הנוגעים ל"אליבי" של שרון ולנושאים רלוונטיים אחרים. אם כולם לא היו בבית (בהנחה שנשלחה הניידת) היכן היו, ומה עשו. יש סיכוי סביר שמידע כזה היה גם סותר נתונים שנמסרו, ומוליך לנתיבי חקירה אחרים. ניתן היה לאתר, לפי הצורך, בני משפחה, חברים עבריינים ואחרים שיכלו אולי למסור מידע מועיל. לכל אלו ניתן להוסיף זריעת פיתיונות ובעקבותיהם האזנות סתר, מעקבים, דיבוב, ועוד. אין ערובה שנתב חקירה זה היה קוצר תשואה מועילה. אולי הוא היה מוביל, כנתיב שאותו הוליך נצ"מ יורם לוי, למבוי סתום, ואולם העדרה של חקירה אמיתית, אפילו לא על דרך של גביית הודעות מבני משפחת פריניאן, הוא מחדל שאין לו הסבר.

יושם אל-לב שבדיונונו בנושא זה אנו נמנעים מללכת שולל בנתיב המחשבה של חכמים לאחר מעשה, היינו של אלו היודעים כיום שהוגש כתב אישום, בין השאר, נגד שניים מהאחים פריניאן. הבחינה נעשית על-ידינו על בסיס המידע שהיה קיים בזמן אמת, ורק על בסיס זה. כחכמה לאחר מעשה נוסף, בבחינת למעלה מהצריך, שנוכח העובדות הנטענות בכתב האישום, הסיכוי שחקירה כזו היתה מניבה תשואה מועילה רחוק מלהיות מבוטל.

1.49 לא נוכל לסיים את הדיון בתקופת החקירה הראשונה מבלי להעיר את שני אלו :

א. בסיכומי נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוץ הם טופחים לא מעט על שכמי עצמם על המצוינות של החקירה שנוהלה בתקופה זו תחת שרביטו של נצ"מ יורם לוי. גולת הכותרת של החקירה היא לדבריהם בשאלה שנשאל שרון פריניאן אגב גביית הודעתו, האם היה בליל הרצח באזור בית החולים תל השומר.

רפ"ק כורש בר-נור, חוקר היאחב"ל שעל תרומתו לאיסוף הראיות שעומדות בבסיס כתב האישום שהוגש כבר עמדנו, אמר שתשובתו השלילית של שרון לשאלה זו סייעה לו רבות משום שמחקר תקשורת שעשה העלה שהוא כן היה באזור הזה. שרון, שביקש להימלט מהאזור המסוכן מבחינתו, על-ידי העלאת אליבי סתמי שאינו ניתן לחקירה, נלכד, כ"מוצר לוואי" מקרי, בהיבט עובדתי שהיה לעזר בחקירה הסופית.

נראה לנו שהניסיון להיתלות בשאלה זו שנשאל שרון כהוכחה למצוינות יוצאת הדופן של החקירה שנוהלה, היא נמהרת מדי, אם לנקוט לשון המעטה. השאלה שנשאלה היא שאלה המתבקשת מאליה כשמבקשים לחקור קיומו של אליבי. "האם היית במקום הרצח" היא שאלה שכמעט אין בילתה בחקירה כזו. התשובה שהניבה שאלה זו אינה תוצאת "גאוניות" השאלה, אלא תוצאת הפעילות שתוארה לעיל.

ב. לאחר שנוכחנו במחדל החמור של התעלמות כמעט מלאה ממשפחת פריניאן כנתיב חקירה אפשרי, ולאחר שהגענו למסקנות המפורטות כאן בעניין זה, התעוררה אצלנו השאלה הכיצד הכתיר כורש בר-נור את החקירה בתקופה זו בכתרים של תשבחות בלבד. ביקשנו לכן ממרכזת הוועדה, עו"ד רות דנינו, לברר עניין זה עם רפ"ק כורש בר-נור, ונענינו: "באופן כללי היתה פעילות כפי שהיתה צריכה להיות, אך אפשר היה לעשות עוד, בייחוד לגבי שרון, שמסר גרסת אליבי חשודה".

ניתוח העובדות לעצמן, כפי שנעשה לעיל, די היה בו כדי להוביל למסקנות שאליהן הגענו, ואיננו נזקקים, ואף לא ביססנו את דעתנו, לצורך זה, על חוות דעת של רפ"ק בר-נור או על הדרך שבה רואים אחרים את המצב.

1.50 אי התקינות שעליה אנו עומדים בפרק זה תוביל אותנו בהמשך, בהצטברה למסכת נוספת של אי תקינות הקשורה בנצ"מ יורם לוי, למסקנה שיש חשד כבד שהפעילות אינה תוצאה של רשלנות או שלומיאליות.

1.51 לסיום הדיון בתקופת החקירה הראשונה, נוסף שלא נעלם מאתנו שבתקופה זו כיהן לצד נצ"מ יורם לוי, שהיה ראש מפלג התשאול, נצ"מ אמיר גור, שהיה מפקד ימ"ר דרום, ובכלל זה מפקדו של נצ"מ יורם לוי. אחריותו של נצ"מ גור לנעשה בימ"ר כולו, ובתוך כך גם למחדלים של מפלג התשאול, ברורה. למחדלים שעיקרם אי חקירת האחים פריניאן, הכל כפי שפורט לעיל, אחראי גם נצ"מ גור וזאת יש להדגיש הדגש היטב. עם זאת, קיים פער ערכי גדול בין מחדלי נצ"מ גור, המתבטאים בהעדר פיקוח, הכוונה והסקת מסקנות, לבין מחדלי נצ"מ לוי. אין בפנינו ולו בדל ראיה שמקורם של מחדלי נצ"מ גור נובעים משיקולים פסולים או מרצון מכוון שלא לחקור.

1.52 מי שהיה אחראי על החקירה, כיוון אותה, קבע את תחומיה ושלט בה, היה נצ"מ לוי. לא זו בלבד שהוא היה אחראי על המפלג העוסק בחקירות, אלא שב"תחרות" בין השניים על התואר של "מומחה לחקירות" גבר לוי על גור. נצ"מ גור הכיר בכך. הוא אמר אף בפנינו שיוורם לוי הוא בן האיזור, מצוי בנבכי העשייה הפלילית בו, וידו רבה בחקירות. לנצ"מ גור לא היו כל היתרונות הללו, והיה בכך לתרום למרכזיותו של נצ"מ לוי בחקירה ובניהולה. שליטה זו על החקירה הפעיל נצ"מ לוי כשמעליה מרחף חשד כבד להפעלת

שיקולים לא ענייניים, הכל בדרך המתוארת בדו"ח זה. היבט זה עצמו בא לידי ביטוי גם בתקופת החקירה הרביעית, כפי שיתברר מהמשך.

תקופת החקירה השנייה

1.53 תקופה זו מתוחמת בשני קצותיה בשני אירועים. בנכונותו של צחי בראשית 2001 להיות עד מדינה, ובהודעתו של צחי למשטרה באמצע אפריל 2002 שהצעת המדינה לריצוי 7-8 שנות מאסר במסגרת עסקת עד מדינה, אינה מקובלת עליו.

1.54 משנתברר לשלושת הקצינים בעקבות המידע שמסר צחי, שרצח בוחבוט פוענח מבחינה חקירתית, ושכל שצריך להיעשות עד להגשת כתב אישום (בהנחה שיתברר שלעובדות שתוארו על-ידי צחי ימצאו עוגנים בראיות מוצקות), הוא להשיג את הסכמת הפרקליטות לעסקה, ובכלל זה למידת העונש שיושת על צחי, הם החלו בפעולות שמטרתן השגת אישור הפרקליטות לתוואי זה.

כבר אמרנו שדעת פרקליטות מחוז הדרום לא היתה נוחה מעסקה כזו, בעיקר משום שהיא סברה שלא יהיה זה ראוי להקל בעונשו של מי שנחשב בעיניה כעבריין הראשי. מי שלחץ על ההדק, לפי גרסת צחי, היה הוא עצמו, והפרשנות הרואה במי שעושה כך את העבריין העיקרי היא פרשנות ברורה לפי פשוטו של מקרא. שלושת הקצינים, שאליהם חברו גם ראש אח"ק, ניצב משה מזרחי, ומפקד מחוז הדרום של המשטרה, ניצב יצחק אהרונוביץ', סברו שהקביעה שצחי הוא העבריין הראשי הינה מוטעית. נכון אמנם שצחי לחץ על ההדק, ואולם המניע, היוזמה, התכנון, האחריות והמימון בפרשת הרצח הם, על פי גרסתו, של האחים פריניאן. אמור מעתה שהעבריינים העיקריים הם הוגי הרצח ומדרבניו. לכך יש להוסיף שצחי היה מוכן למסור, במסגרת הסכם עד מדינה, על מעשי שוד רבים ועל שחיתות המתבטאת בחבירת שוטרים, ובתוכם לפחות קצין בכיר אחד, לחבורת פושעים שעל מעשיהם נמנים גם מעשי רצח. את כל אלו אין בכוחה של המשטרה לפענח מהעדר ראיות.

לכל השיקולים הללו היה מקום להוסיף, לדעת המשטרה, את ההיבט שאת פענוח הפשיעה רבת ההיקף הזו אין למוד רק במאזניים הבוחנות את עשיית הצדק בהבאת הפושעים על עונשם, אלא גם במשקפיים תועלתיים. המדובר הוא בחבורת פושעים מסוכנת מאוד, הפועלת בהווה, מטילה מוראה וחיתיתה על אזור שלם, ומסכנת את חייה ורווחתה של אוכלוסייה גדולה.

1.55 להשלמת התמונה נציין שפרקליטת המחוז, עו"ד יסכה ליבוביץ', לא היתה משוכנעת שאין דרך חקירתית אחרת להשגת המטרה. דעתה על ימ"ר דרום היתה שלילית (ולדעה זו היו שותפים בצמרת המשטרה). היא סברה שמדובר ביחידה בלתי מקצועית, ששוטריה הם חסרי כישורים ודחף, שחוקרת פשעים מתוך מגמה לאתר עדי מדינה במקום

לערוך חקירות שתחשופנה את מבצעייהן מבלי להיזקק לעד מדינה. אמונה במה שנאמר לה על-ידי הימ"ר (וגם על-ידי חלק מקצינים אחרים) היה קטן, ובכל הנסיבות הללו היא סברה שראוי לדחות את העסקה.

1.56 משגברה יד הנוטים להסכים לקיומו של הסכם עם צחי בתנאים מסוימים, היתה עו"ד יסכה ליבוביץ' נחרצת בדעתה שלא להסכים להורדת רף הענישה שהוצע. דעתה היתה שאין מה למהר, צחי עומד לדין בגין מעשי שוד, הוא יורשע לפי המצופה, יושת עליו עונש מאסר, ובמהלך העניינים הצפוי הזה יש להניח שעמדתו תמותן וניתן יהיה להגיע עמו להסכם עד מדינה בתנאיה של הפרקליטות.

כל אחד מ"הצדדים" למחלוקת זו היה נחרץ בדעתו. הדים למחלוקת זו באו לידי ביטוי בשיטין ובין השיטין של העדויות ששמענו. מחלוקת זו גלשה לביקורת קשה מאוד של זה על מהלכו ועמדותיו של זה, ומכאן לתחושות קשות ואולי גם להתבטאויות לא קלות.

1.57 בחכמה שלאחר מעשה, ולאחר שנפלו עוד קרבנות למעשי רצח שיש אומרים שהם קשורים, כולם או חלקם, לפרשה קא עסקינן, קל לחלק ממצדדי הסכם עד מדינה במשטרה לומר שאילו היתה הפרקליטות פחות עקשנית ואילו הבינה את ההימור הכרוך באי כניסה להסכם עד מדינה, כי אז היו נחסכים חיים והעבריינים היו נתונים זה מכבר מאחורי סורג ובריח.

אנו דוחים טיעון זה לא מכיוון שהוא איננו נכון ואפשרי, אלא משום שגם הטיעון הנגדי הוא ראוי ואפשרי: אלו ואלו דברי אלוהים חיים, ושניהם נמצאים על רמה שווה (או קרוב לכך) של מתחם הסבירות וההיגיון שקיימים במקרה זה. מצבים כאלו, שבהם השיקולים הנוגדים מאוזנים, או שבהם הסיכויים והסיכונים הם שווי ערך, אינם נדירים בתחומים רבים של החיים ושל מדעים שונים. דוגמאות לכך ניתן להביא מעולם הרפואה, מעולם העסקים ועוד. מבחן התוצאה איננו המבחן המכריע במקרים כאלו. במצבים כאלו ההכרעה נעשית על-ידי בעל הסמכות להכריע באותן נסיבות, ולא ניתן להטיל בו אשם, ואפילו לא להטיח בו ביקורת, גם אם מתברר בסופו של יום שהדרך החלופית היתה עדיפה. ענייננו נופל לתחום זה של מקרים.

1.58 היבט אחר של קושי שהיה קיים בתקופת החקירה השנייה הוא ההיבט הארגוני. שלושת הקצינים מצאו את עצמם במצב כמעט בלתי אפשרי. מידור בחקירות איננו חזיון בלתי נפרץ במשטרה. יש חקירות ויש פעילויות אחרות המחייבות, מטבע הדברים, שיושם מעטה סודיות עליהן. שמענו על כך ממספר עדים, ודברים אלו שהם גם ידועים וגם הגיוניים, מקובלים עלינו. עוד מקובל עלינו שבמצב כזה צריך לקבוע מי יהיה בסוד העניינים (מה שמכונה בעגה המשטרית "שותפי סוד"), ולהקפיד שהמידע הסודי לא יצא מחוג זה.

בענייננו היה יישום כלל זה הכרחי על אחת כמה וכמה. בהנחה שדברי צחי הם אמת, עסקינן בחבורת רוצחים שאם יחוו שהם עומדים להילכד, לא יהססו להיפרע מאלו המסכנים אותם. חיי כל אלו יהיו במצב כזה נתונים בסכנה רבה ומוחשית. מידור קפדני מתחייב איפוא מהצורך לדאוג שמידע על הנעשה לא ייצא החוצה, והוא בבחינת ייהרג ובל יעבור.

1.59 לקושי בסיסי זה נוסף במקרה זה קושי נוסף. חשדם של שלושת הקצינים נפל על נצ"מ יורם לוי, כקצין המשטרה שעליו דיבר צחי. קצין זה יושב או ישב עד זה לא מכבר במחיצתם באותה יחידת ימ"ר דרום. הוא מילא בה תפקיד בכיר של ראש מפלג תשאול המופקד על עריכת החקירות. יש לו חברים קרובים באותה יחידה, ויש לו עמיתים העובדים אתו.

מצב כזה מחייב יותר ממידור. הוא מחייב הקמת חיץ בלתי עביר שימנע זליגת מידע כל עוד קיים חשד מבוסס כזה, וכל עוד קיימת הסמיכות הגיאוגרפית והתפקודית עם הקצין החשוד. המידור המידי שעליו הוחלט בקרב שלושת הקצינים היה איפוא הכרח בל יגונה, בהנחה שאכן מדובר בחשד סביר ואפשרי. להטלת מסך כזה של חשאיות קיבלו השלושה, ובצדק, את אישור מפקד המחוז, ניצב יצחק אהרונוביץ'.

1.60 למידור המיוחד שהוטל במקרה זה היו השלכות לא פשוטות על ארגון החקירה. בנוהג שבעולם, שכל אחד ממפלגי הימ"ר תורם את חלקו התפקודי והמקצועי, ככל שנדרש בתהליך החקירה, לשם השגת המטרה של פענוח פשעים שבוצעו. המידור ניטרל מהליך החקירה, בין השאר, את המפלג העוסק בחקירות (מפלג התשאול), ולכאורה יש בניטרול כזה כדי להקשות על החקירה. טענה זו, כשלצידה טענות נוספות על השיבושים והקשיים שהמידור גרם (ובתוכם בתחום הבקרה, הפיקוח והליווי המקצועי) שמענו למכביר. אך נאמר כבר פה, בהקדימו במידה מסוימת את המאוחר, שככל שהדבר נוגע לניטרול מפלג התשאול עקב המידור, נחה דעתנו שהשלכתו על ניהול החקירה היתה זניחה, אם בכלל.

1.61 מקובלת עלינו דעתו של ניצב יצחק אהרונוביץ', שהיה מפקד המחוז הדרומי של המשטרה, שאם יש כשלים בחקירה, וכפי שנראה יש כאלו, לא המידור הוא שגרמם. מה שקרה הוא שבפועל קם במפלג המודיעין מעין צח"ם שטיפל בפרשה, שממנו לא נפקד גם היבט תשאולי. זאת משום שסני"צ אהרון זרגרוב, שירש את נצ"מ יורם לוי כראש מפלג זה, נמנה על שותפי הסוד ועיקרי התמונה היו ידועים לו, ומשום שאיש תשאול (פקד דני אמויאל) היה שותף לצוות שעסק בכך בחלק מהתקופה, וכן (וזהו אולי העיקר) משום שמשעה שהחלה תקופת ההמתנה בציפייה להבשלת הסכם עד המדינה, הוקפאו הליכי החקירה הרגילה. תחילת המידור היתה בידיעתם המלאה ואף בהסכמתם (בין שהם מודים בכך בין שהם מסתייגים מכך), של רבים מהנמנים על צמרת המשטרה, ובהם המפכ"ל דאז רנ"צ משה אהרונישקי, ראש אח"ק דאז ניצב משה מזרחי, מפקד המחוז דאז ניצב יצחק אהרונוביץ', ראש אמ"ן דאז ניצב חיים קליין ועוד.

הפגיעה של המידור בחקירה היתה קטנה, אם בכלל. חרף זאת מקובל עלינו שלמידור מהסוג שהונהג במקרה זה יש היבטים שליליים. הוא מקשה מאוד על עריכת בקרות ועל הטלת פיקוח, הוא מקפל בתוכו אפשרות לשיבושים ארגוניים (דוגמא טובה להיבט זה הוא בשאלת כינוי מודיעיני של מקור אחר ושימוש בו בהקשר לצחי), הוא יוצר אורה קשה של חשדנות ומתח בקרב קבוצה הצריכה לעבוד יחדיו, הוא מקים חיץ הבולם זרימה חופשית של מידע שיכול לעזור בחקירות אחרות, והוא מטיל נטל ארגוני שלא תמיד יש לו פתרונות מתאימים.

1.62 ניתן אמנם להבין את ההכרח שהיה ביצירה המיידית של מידור, זאת כדי למנוע סיכון לחיי אדם. ניתן אפילו להבין השארתו של המידור על כנו לתקופה קצרה כשהסכם עד מדינה עומד להסתיים בתוך זמן קצר. אולם לא ניתן להבין מדוע קיים משטר זה לאורך זמן גם כשנתארכה התקופה והתברר שהסכם עד מדינה אינו מתדפק בפתח. בענייננו שרר משטר זה לאורך כל שנות תקופת החקירה השנייה והשלישית.

זהו כשל מערכתי, ובהמשך נדון בו במישורים שונים. גם אם אין פתרון מהיר ומלא לסוגיית החשד בשוטר או בשוטרים (על-ידי חקירה במחלקה לחקירות שוטרים), ראוי היה שיימצא פתרון ארגוני שירחיק את מושאי החשד מסמיכות גיאוגרפית ותפקודית לחקירה מצד אחד, ומהאזורים שבהם פועלת חבורת העבריינים שאיתה הם קשורים לפי החשד בקשר לא ראוי, מצד שני. השארת חשודים כאלו במקומם אינה פוגעת רק בהיבט הנוגע לחקירה, שעליו עמדנו לעיל. יכולות להיות לה השלכות גם על הציבור כולו, שהרי אין מכה קשה לשלטון החוק, לאכיפתו ולאמון הציבור בכל אלו, משחיתות בקרב נושאי תפקידים בגופים המופקדים על אכיפת החוק.

למותר לציין שיישום פתרונות ביניים כאמור לעיל יהיה מעשה ראוי ונכון רק במקרים שבהם קיים חשד מבוסס דיו לקשרים בלתי תקינים בין אנשי משטרה לעבריינים. כפי שיתברר מהמשך, היה במקרה זה בסיס לחשד כזה.

1.63 קושי אחר שנחשף בתקופת החקירה השנייה נוגע לעובדה שמו"מ להסכם עד מדינה והבטחות הניתנות במו"מ כזה, יכולים להגביל או לשתק חקירה בנתיבים אחרים. ההשלכה יכולה להתבטא, וזה היה המצב בענייננו, בהקפאה ובשיתוק של יוזמת חקירה בנתיבים אחרים. החשש לפגוע בהסכם הקורם עור וגידים, או לפגוע בעד המדינה הפוטנציאלי, או לחשוף עובדות היכולות להתפרש כמרמזות על קיום מו"מ כזה או מגעים כאלו, יכול, כאמור, לשתק פעילות חקירתית אחרת.

מצב הביניים של "בין שמיים וארץ" איננו רצוי, ופשיטא שצריך לחתור לכך שהוא ישתרע על פני זמן קצר ככל האפשר. הכרעה, ולו שלילית, עדיפה לעתים על אי הוודאות בתחומים שונים הטבועה בעצם קיומו של מצב ביניים כזה. בענייננו היה הצדק

להתארכות מסוימת של תקופה זו, זאת נוכח הצורך גוזל הזמן של איסוף ראיות שיהיה בהן די כדי לשכנע את הפרקליטות שיש ראיות בנות הוכחה, שתבאנה, לפי המצופה, להרשעה בבית המשפט.

1.64 אולם תקופת ההמתנה התארכה למעלה מהצריך ומההכרחי. לא זו אף זו, על אף שלכאורה באה תקופה זו לקיצה בתום תקופת החקירה השנייה, כשצחי נתן את תשובתו השלילית, איש מבין הנוגעים בדבר לא התייחס לתשובה זו כאל סוף פסוק. המשטרה קיוותה ש"פער המחיר" יצטמצם ויאפשר השגת הסכם. גם הפרקליטות הבינה שבמצבים עתידיים שונים יתכן דיון חוזר בפרשה זו. האדישות בתחום החקירה הרגילה (שאינה תלויה בהסכם עד מדינה), שמקורה בהקפאת הפעילות בעת שנוהל המו"מ עם צחי, היתה כנראה נוחה לכל העוסקים בעניין. נוצר במשך הזמן מצב שהיווה אולי סוף רשמי למו"מ לכריתת הסכם עד מדינה, אולם לפי תחושת המטפלים בנושא הוא לא היה סוף "אמיתי". מצב חדש זה המשיך להשפיע על אי העשייה.

כדי להימנע ממצב כזה היה הכרח להיות ערים לתקלות האפשריות שיכולות להיגרם עקב קיומו. כשמשא ומתן לכריתת הסכם עד מדינה, אשר משליך על החקירה או על עשייה אחרת, אינו מבטל לכלל הסכם, מן ההכרח להבהיר לכל העוסקים במלאכה באופן חד-משמעי שלכל דבר ועניין הקשור להמשך החקירה, הסכם עד המדינה שדובר בו ירד מעל הפרק, ושיש לתכנן את המהלכים על בסיס זה. במקרה קא עסקינן בסיס זה היה צריך לכלול ניהול חקירה עצמאית, תוך הסתייעות בידיעות שמסר צחי במהלך המו"מ לכריתת הסכם עד מדינה, כדי להביא ליכולת העמדה לדין גם בלי הסכם עד מדינה (להלן – **חקירה עצמאית**). היבט זה, הבולט ביתר שאת בתקופות החקירה השלישית והרביעית, יידון להלן.

תקופת החקירה השלישית

1.65 תקופת החקירה השלישית, שתחילתה באמצע אפריל 2002 וסופה ביום מינויו של נצ"מ יורם לוי לראש הימ"ר, מתאפיינת בהתרחקות גוברת והולכת של זמן, שבמהלכו הלכה וקטנה הציפייה שצחי יוכרז עד מדינה. התרחקות זו הגיעה לכדי כמעט התנתקות במועד בריחתו של צחי מהארץ.

בכל אותה עת לא קוימה ולא קודמה חקירה רגילה או עצמאית.

1.66 המצב שנוצר היה מצב קפקאי שקשה להעלותו על הדעת. המו"מ שקוים עם צחי הניב פירות חקירתיים עתירי מידע ועובדות. נוכח דרישת הפרקליטות לאמת ככל האפשר את הידיעות והעובדות שנמסרו על-ידי צחי, שוכנעו כל הנוגעים בדבר בדיוקן, באמיתותן ובנכונותן. עובדות אלו חשפו לא רק את הנוטלים חלק ברצח בוחבוט עצמו (צחי ואלמקייס, השוטר המחופש השני), אלא גם את הקשורים להם, ובעיקר את האחים

פריניאן, ואת תפקידם של כל אלו בתכנון, בהכנות ובעשייה שקדמה לרצח ושבאה אחריו. צחי חשף את נתיבי ההגעה לבית החולים ואת דרכי הבריחה משם, תוך שהוא מפנה לאירועים שונים שניתן לבדוקם (שיחות טלפון, מאיזה טלפונים, רכישת דלק, שימוש בכרטיס אשראי גנוב, ועוד). לא זו אף זו, היתה באמתחתה של המשטרה קלטת שיחה שהתנהלה בין צחי לאלמקייס ובה אישור לפרטים מסוימים שאותם סיפר צחי. כל אלו הצטרפו לתמונה כללית המאפשרת, לפי המצופה, פענוח הרצח. במלים אחרות, היו בידי המשטרה נתונים מלאים, ולמצער נתונים שהשלמתם לא היתה בעייתית, ושהיה בהם סיכוי של ממש להביא לסיומה את החקירה של פרשת רצח בוחבוט על-ידי העמדת החשודים לדין. כל אלו היו מונחים כאבן שאין לה הופכין בימ"ר דרום, ובדעת איש לא עלה הצורך, אם לא ההכרח, להורות על קידום החקירה.

1.67 ההכרח לקדם את החקירה נבע מהידיעה, שהיתה נחלת כל העוסקים במלאכה, שאם המשטרה לא תשלים את החקירה ותשים יד על המעורבים ברצח בוחבוט, יפעלו העבריינים בינם לבין עצמם בדרכים אלימות, כשכל דאלים גבר. יתירה מכך, צחי, שבשלב מסוים שוחרר בערובה ממעצר עד תום ההליכים והיה נתון במעצר בית לילי בלתי אפקטיבי, ידע שהמשטרה יודעת שהוא הרוצח. הוא הניח לכן אל נכון שהמשטרה לא תנוח ולא תשקוט עד שהיא תעמידו לדין. למרבה הצער, המשטרה לא הבינה זאת. חלופה אחרת, פחות נוחה, היא שדבר שיתוף הפעולה שלו עם המשטרה ייחשף, ואזי יהיו נתונים חייו בסכנה, כפי שאכן ארע (בהנחה האפשרית שהוא נרצח בשל כך או גם בשל כך). בנסיבות כאלו ניתן היה לצפות בנקל שצחי ינסה לברוח מהארץ כדי להציל את חייו, או שיקדים וירצח את מי שלפי הערכתו מתנכלים לו, או שהללו ירצחו אותו (ולא היה צורך לשם כך במידע אנונימי שהגיע לתחנת המשטרה אשקלון והועבר לימ"ר דרום).

1.68 כל חלופה קשה מקודמתה, והוא שאמרנו שבמצב כזה מן ההכרח היה שהמשטרה תעשה כל מאמץ כדי לבצע חקירה שתביא להעמדה מיידית של האשמים לדין.

אך בתקופת החקירה השנייה, וגם בתקופת החקירה השלישית, לא נעשתה חקירה עצמאית כלשהי.

הנפשות הרלוונטיות שפעלו בתקופות אלו היו נצ"מ אמיר גור, שהיה ראש הימ"ר עד תחילת שנת 2002, נצ"מ בני שגיב, שהיה ראש הימ"ר בתקופה שבין 1.3.2002 עד, ככל הנראה, אוגוסט 2003, וסני"צ אהרון זרגרוב שהיה ראש מפלג תשאול בתקופה שמיום 10.12.2000.

1.69 היו מי שהצדיקו מחדל זה בטענה שלא ניתן היה לעשות שימוש במידע צחי, זאת נוכח ההבטחה שניתנה לו במהלך המו"מ לכריתת הסכם עד מדינה. נושא הדגל של טענה זו היה נצ"מ אמיר גור. הוא טען וחזר וטען שסיכום הביניים שנעשה עם צחי אסר עשיית

שימוש במידע שסיפק צחי, במקרה והמו"מ ייכשל ולא יבשיל לכדי הסכם עד מדינה. הוא גייס לצורך טיעונו אלו את דבריה כביכול של פרקליטת המדינה דאז עדנה ארבל.

יתר המעורבים, רובם ככולם, לא העלו טענה זו כלל, או שהעלו בחצי פה. לא בכדי לא חזר נצ"מ אמיר גור על טיעון זה בשלב שלאחר מתן החלטת האזהרה. עיון בלא מעט חומר רלוונטי המצוי בעניין זה בכתובים (ובכלל זה פרוטוקולים של דיונים בפרקליטות המדינה) אינו מותיר מקום לספק שמעולם לא דובר על מתן הבטחה מקיפה כזו לצחי. כל שנאמר לו הוא שדברים שיאמר לא ישמשו נגדו גם אם לא ייחתם אתו הסכם עד מדינה. לא היתה מניעה שהמשטרה תנצל את המידע שנכלל בדברי צחי כדי לפתח כיווני חקירה עצמאיים, והכל על מנת לנסות להשיג בכוחות עצמה ראיות מספיקות להעמדה לדין.

1.70 נימוקים אחרים שניתנו להצדקת מחדל אי החקירה התייחסו לסיכון לצחי אם ייעשה שימוש במידע שהוא נתן, משום שהשימוש יוכל לחשוף קיום שיתוף פעולה עמו. שמענו גם נימוקים וחצאי נימוקים אחרים, ואת כולם אנו דוחים.

לא היתה סיבה כלשהי בכל נקודת זמן רלוונטית שלא להיעזר במידע שנתן צחי כדי לפתח חקירה עצמאית. אם לשאול את הביטוי הקולע שבו השתמש ניצב משה מזרחי בעניין אחר, היה צורך "לרכז מאמץ תשתיתי ... לפקח באורח מאוד אינטנסיבי ... על כל הכיוונים האפשריים ... להתחיל לעשות איסוף ראיתי ...".

1.71 נצ"מ בני שגיב ביקש מאתנו, בעיקר לאחר שניתנה החלטת האזהרה, שנקבל שהוא אמנם לא הורה על חקירה ישירה בתיק רצח בוחבוט, אולם הוא הורה על חקירה בתיק רצח אחר (תיק רצח אמיר שמיניאן ז"ל), מתוך מגמה ליצור מצב שבו יהיה בידו אמצעי לחץ על שותף אחר לפרשת רצח בוחבוט, כדי שיסכים להיות עד מדינה. כתמיכה לטיעון זה הוא סיפר על כוונתו להורות על מעצרים של האחים פריניאן לאחר שלב מסוים בחקירה בתיק האחר, אלא שבינתיים הוא סיים את תפקידו בימ"ר דרום.

עוד יזדמן לנו בהמשך לציין את מידת האמון שאנו נותנים לעדותו של נצ"מ בני שגיב. התרשמנו שהוא אדם ושוטר ישר ואמין. אולם חוששים אנו שלא נוכל לראות את החקירה שנוהלה בתיק השני, כחקירה עצמאית של תיק רצח בוחבוט. איננו שוללים אפשרות שבתוככי לבו היתה לנצ"מ בני שגיב תקווה שחקירות אחרות יעזרו לו לחדש את החקירה הקפואה של רצח בוחבוט, אך לא מצאנו שתקווה זו הבשילה לכדי תכנית אופרטיבית של חקירת רצח בוחבוט. היא לא הוזכרה בעדותו של נצ"מ בני שגיב שניתנה לפני החלטת האזהרה, ולא הופנינו לכתובים אודותיה.

העיקר הוא שחקירה זו, ככל שנצ"מ בני שגיב חשב עליה, לא נועדה לנצל מידע בעל פוטנציאל רב שנכלל בדברי צחי, אלא לנסות ולפתח נתיב אחר. פיתוח כזה, בהנחה

שתוכנן, איננו בלתי אפשרי, ואולם הוא איננו יכול לבוא במקום חקירה המנצלת מידע שסיכויו להביא לפענוח הרצח טובים יותר.

1.72 אין לנו איפוא קושי לקבוע שהיתה זו טעות של כל העוסקים במלאכה שלא להתחיל בחקירה עצמאית כבר במהלך תקופת החקירה השנייה. הטעות הזו הולכת ומחמירה ככל שהזמן מתרחק, והיא הופכת להיות טעות קשה לאחר שנודע שצחי ברח מהארץ. הטעות הזו בולטת שבעתיים על רקע המצב שבו רוצח הידוע למשטרה מהלך חופשי, ועל רקע הסיכונים הקשים שליוו את המצב הזה, הכל כפי שפירטנו לעיל.

תקופת החקירה הרביעית

1.73 מבחינת הצורך והחובה של המשטרה לחקור את פרשת הרצח, נוכח חומר הראיות שהיה בידיה, אין שוני בין תקופת החקירה הרביעית לבין השתיים שקדמו לה. חרף זאת נכון יהיה לפצל את התקופה שלאחר תקופת החקירה השנייה לשתי תקופות משום שבתקופת החקירה הרביעית נפל דבר משמעותי, הוא סילוק כל החומר הנוגע לפרשת הרצח מימ"ר דרום. אירוע זה מייחד תקופה זו מקודמותיה ומזו שאחריה בכל הנוגע להיבט החקירתי.

1.74 המידור השליט משטר שריכוז את כל העשייה הנוגעת לרצח בוחבוט במפלג המודיעין של הימ"ר. כתוצאה מכך היו בימ"ר שתי מערכות תיקים. האחת, שנמצאה במפלג התשאול, כללה אך ורק את תיק החקירה הרגילה שנוהלה בהקשר לרצח בוחבוט, בעיקר בטרם הוחל במגעים עם צחי. השנייה כללה מספר קלסרים שהיה בהם חומר שהתייחס לכלל המגעים עם צחי ולפעילותו של צחי לקראת חתימת הסכם עד המדינה אתו (להלן – **תיק ההפעלה**).

1.75 מתוך שלושת הקצינים נותרו בימ"ר, עם עזיבתו של נצ"מ אמיר גור את הימ"ר בתחילת 2002, שניים בלבד. מתוך השניים סנ"צ גדיאל סיסו (שהיה ראש מפלג מודיעין) עזב את הימ"ר ביום 27.2.2003, לאחר שמונה לתפקיד נציג משטרת ישראל בתאילנד, כך שמתוך השלושה נותר אחד, הוא רפ"ק שמעון אביעוז.

רפ"ק אביעוז מספר שהגיעה עדו שמועה על אפשרות שנצ"מ יורם לוי יתמנה לראש הימ"ר. הוא חשש מאוד לגורל המידע הסודי אם הוא יפול לידיו של נצ"מ יורם לוי, שהיה חשוד, כזכור, כבעל קשרים פסולים עם האחים פריניאן. כיוון שכך, דאג רפ"ק אביעוז להוצאת תיק ההפעלה מארון הברזל הנעול שהיה מוצב בחוליית הסוכנים, ולהעברתו לארון ברזל נעול שהיה מוצב במקום אחר בימ"ר, ושב ונחסן חומר שאין בו עוד טיפול. הוא לא הסתיר שמטרת עשייתו זו היתה לצמצם את הסיכון שבהיתקלות מקרית של נצ"מ יורם לוי בתיק זה תוך כדי טיפול בתיקים "חיים" אחרים. הסיכוי של היתקלות

מקריית בתיקים שאין בהם טיפול, הוא קטן. לא חלף זמן רב מאז, וגם רפ"ק שמעון אביעוז פרש מהימ"ר, מבלי שיידע את מחליפיו על התיק ומיקומו.

ההליכה בתלם שהגה רפ"ק שמעון אביעוז השיגה שתי מטרות: האחת, צמצום האפשרות שהתיק יתגלגל באופן מקרי לידי של מי שנראה כחשוד בקשרים עם האחים פריניאן, והשנייה, שימור החומר בתוככי הימ"ר למועד שבו ייזקקו, אם ייזקקו, לחומר זה.

1.76 תקופה קצרה לאחר כניסתו של נצ"מ יורם לוי לתפקידו כראש הימ"ר, הוא ביקש, לדבריו, מראש מפלג מודיעין, סנ"צ מאיר אזולאי (שהחליף את סנ"צ גדיאל סיסו), שיבדוק אם יש בימ"ר חומר כלשהו שעליו מתלחשים אנשי הימ"ר. סנ"צ מאיר אזולאי לא ידע על קיום חומר כזה והוא פנה למפעילי הסוכנים רס"ר ירון אילוז ורס"ל שרון גדסי או למי מהם בבקשה שיבדקו אם יש חומר כזה. יצוין ששני אלו נמנו על צוות שותפי הסוד בהרכבו המקורי, והם היו מודעים לתיק ההפעלה ואף השתתפו בחלק מהמפגשים שנערכו עם צחי.

1.77 אילוז וגדסי התקשרו עם רפ"ק שמעון אביעוז, כדי שייפץ להם כיצד לנהוג. האחרון התייעץ טלפונית עם סנ"צ גדיאל סיסו (שהיה כאמור בתאילנד ושעמו היה מנהל דרך קבע שיחות טלפוניות חבריות), והשיב להם שיש לבצע רוחן כלשונן את הוראות המפקדים הנוכחיים בימ"ר, שכידוע, יורם לוי נמנה עליהם. בין כך בין אחרת, התיק נמסר, ישירות או באמצעות קצין אחר, לסנ"צ מאיר אזולאי. הוא עיין בחומר ונדהם לדבריו ממה שהיה בו. לדבריו הכיל התיק את הכל בכל מכל בו בכל הנוגע לפרשיות פשע שנחקרו או שהן עדיין נחקרות על ידו. הוא סיפר זאת לנצ"מ יורם לוי, ואף הראה לו חצי עמוד מודפס ובלתי חתום שהיה בתיק (לפי אחת מגרסאות סנ"צ מאיר אזולאי, היה מדובר בשני עמודים). יורם לוי עיין בחצי העמוד, לא רצה לעיין במה שיש בתיק למעלה מכך, ואמר שהוא איננו רוצה לראות את התיק, איננו רוצה לדעת מה יש בו, ואיננו רוצה אפילו להחזיק בו. הוא התקשר למפקד המחוז דאז, רנ"צ משה קראדי, ואמר לו שנמצאו מאחורי ארון תיקים מוסתרים, שהוא איננו רוצה "לגעת בזה".

1.78 רנ"צ משה קראדי אמר לנצ"מ יורם לוי שלא ייגע בתיק, והוא מצידו ישלח את אחד מקציני המטה שלו כדי ליטול את התיק, וכך אמנם נעשה. לאחר מכן ביקש קראדי מקצין אח"ק דרום – נצ"מ אלי ממון, ומקצין אמ"ן דרום – סנ"צ גבי דהן (להלן – **צוות ממן-דהן**), לבחון את התיק.

ביום 30.3.2004 הגיש צוות ממן-דהן לרנ"צ קראדי את מה שמתיימר להיות סיכום והמלצות (להלן – **הסיכום**) ובו סקירה בת מספר שורות על רצח בוחבוט ועל פרשת מעורבותו של צחי כעד מדינה פוטנציאלית. בסוף הסקירה הם ציינו שנצ"מ יורם לוי מסר "שחומר זה אינו מופיע כלל במערכת המודיעין". מייד לאחר מכן באה פסקת "הסיכום וההמלצות" שיש בה "תהיות רבות" ובהן ש"צחי בן אור תוך הבטחות שונות שוחרר

ממעצר תום ההליכים ... " (ואין לנו יודעים למה מכוונים הדברים), שהוא היה מ"העבריינים העיקריים", שאין לדעת אם גויס כהלכה, שהתנהלות המגעים לקראת הסכם עד מדינה "היתה לא ברורה ואין בידינו לקבוע באם התהליך היה נכון או לא", שלא ברור אם החומר "הוזן במערכת המודיעינית" בעוד הוא "היה אמור להיות בתיק החקירה", ש"חומר זה לא הועבר במסגרת החלפת מפקדים", ושחצי נמלט לחו"ל. במצב כזה, כך כתבו שני קצינים בכירים אלו, "ראוי שסמכות מקצועית תבדוק את תהליכי העבודה ... את השיקולים ... האם ננקטו אמצעים למניעת הימלטות החשוד, הליך הגיוס ..." וכו'.

1.79 המלצת צוות ממך-דהן היא, למעשה, לעשות בדיקת "פוסט מורטם" לתיק מת. אין בסיכום שלהם ובמסקנות שנכללו בו ולו מילה אחת על כך שהרוצחים ידועים, שהם מסתובבים חופשי, ושיש ראיות ולפחות למעלה מקצה חוט שעשוי להוביל להשלמה מוצלחת של החקירה, זאת נוסף על אי דיוקים של ממש בעובדות שצינו. כללו של דבר, מדובר בסיכום-לא-סיכום, שאיננו משקף את תוכנו של תיק ההפעלה, שיש בו טעויות רבות והתעלמות מעובדות יסוד, ושמטרתו האחת היא לגרום להעברת התיק ממקומו הנכון. מהמשך יתברר, שהמסקנה המתבקשת מכלל העובדות הרלוונטיות הינה, שזו היתה גם מטרתו של נצ"מ יורם לוי. השאלה אם צוות ממך-דהן הגיע באופן מקרי לתוצאה זו או שמא היתה הידברות בינו לבין נצ"מ יורם לוי, נשארת פתוחה, וכל אחד יסיק את מסקנתו שלו מהנתונים האמורים.

1.80 חלפו למעלה מחודשיים מאז נכתב סיכום "ממצה" זה של צוות ממך-דהן. תיק ההפעלה והסיכום שכנו אל נכון על אחד ממדפי רנ"צ משה קראדי, עד שביום 3.6.2004 יצא בשמו מכתב לראש אמ"ן במטה הארצי (ניצב אילן פרנקו), שנוכח העובדה שחומר מודיעיני וחקירתי הקשור לרצח בוחבוט נמצא במבנה ימ"ר דרום (וכי היכן ימצא חומר כזה?), הוא הורה לקציני האמ"ן והאח"ק "לאסוף את החומר, לרכזו בכספת במחוז" ולהעביר אליו ממצאים ראשוניים. בהמשך המכתב נאמר ש"סיכום והמלצות" שניתנו על-ידי הקצינים הנ"ל מצורפים למכתב. את המכתב מסיים רנ"צ משה קראדי באומרו שכיוון ש"חלק גדול מבעלי התפקידים כבר אינם משרתים בימ"ר", והוחלפו שלושה מפקדי ימ"ר, הוא ממליץ "למנות ועדה בודקת שתמנה את נציגי אמ"ן/מטא"ר, ואמ"ן מחוז דרום".

1.81 מכתב זה בא בעקבות שיחה טלפונית בין רנ"צ משה קראדי לניצב אילן פרנקו, שבה הסכים האחרון שהתיק יועבר אליו לבדיקה. ואולם, כפי שניצב פרנקו אמר בעדותו בפנינו, הוא הסכים "לבדוק אך ורק את ההתנהלות המודיעינית סביב המסמכים האלה, לא לבדוק שום התנהלות חקירתית, לא להיכנס לשום עניין חקירתי".

1.82 ניצב אילן פרנקו אכן הקים צוות בדיקה נוסף, המורכב מסנ"צ דובי לנדנר ומנצ"מ מני יצחקי. בדו"ח בדיקה ראשונית שלו מיום 30.6.2005 שוב נסקרו בקצרה פרשת

רצח בוחבוט וכלל המגעים עם צחי, ולאחר מכן באו "מסקנות ראשוניות" ובהן התייחסות לאי הסדר שבו מצוי החומר, להעדר רישומים ולתקלות אחרות.

לאחר כל אלו באה המלצה "לקיים תחקור יסודי של המעורבים בהפעלה". המלצות ברוח זו באו גם במכתב ששלח נצ"מ מני יצחקי לניצב אילן פרנקו ביום 7.9.2004, היינו למעלה מחודשיים לאחר מכן.

ושוב: אדם נרצח, הרוצחים ידועים, מטען ראיות, לפחות פוטנציאלי, יש, החודשים נוקפים וההמלצה היא לא להחיות את החקירה אלא לבצע בדיקה "שלאחר המוות" בלבד.

1.83 ניצב אילן פרנקו לא קיבל את המכתב הנזכר לעיל משום שהוא סיים את תפקידו ואין הוא יודע מה קרה בהמשך.

גם אנו איננו יודעים לאן וכיצד נתגלגלו ניירות אלו. מה שאנו כן יודעים, מפי ניצב דודי כהן, שירש את מקומו של רנ"צ משה קראדי כמפקד מחוז הדרום, הוא שאת הדו"ח של סנ"צ לנדנר ונצ"מ יצחקי מסוף יוני הוא ראה באמצע אוגוסט. הוא הבין ממנו את "הבעייתיות ... את חוסר הקשר בין החקירות למודיעין בתוך הימ"ר". מפי קצין האח"ק המחוזי, נצ"מ אלי ממון, הוא הבין "שאינן סיכוי להעיר את התיק כרגע". בשיחה עם נצ"מ יורם לוי אמר לו הלה שהחומר איננו אצלו אלא אצל פרקליטת המחוז עו"ד יסכה ליבוביץ' "לבדיקה ולבחינה". יורם לוי לא סיפר לדודי כהן על מעורבותו הקודמת, שהובילה לבדיקת התיק במטא"ר.

1.84 לניצב דודי כהן ברור "כשאני קורא את הדו"ח הזה, שאין סיכוי היום להתחיל להניף באויר, בטח לא בסיטואציה הנוכחית שזה נמצא בו, תיקים משנת 99, ולכן חשבתי שצריך להעמיק את הבדיקה". כיוון שכך, הוא ביקש מראש אגף מודיעין "להמשיך ולבדוק את הנושא בעיקר בתהליכי עבודה". בהמשך הוא אמר שמה שמעניין אותו הם לא תיקי רצח מ-1999 (השנה היתה כזכור 2004) אלא תיקי רצח משנת 2004. "אתה לא פותח תיק מחדש כי בא מפקד חדש ... אתה פותח תיק משנת 1999 כשיש לך דבר חדש", זאת משום שמונחים על השולחן תיקים עכשוויים.

אך כשנשאל על-ידינו איך מונעים מצב שתיק יעלה עובש "בעוד יש בו יהלומים מבחינת הטיפול בפשיעה", תיקן את עצמו ואמר ש"מפקד יחידה מרכזית חייב להכיר את כל התיקים שיש בתחום האזור שלו ...", וכשיש תיק שאיננו מפוענח "הוא צריך מדי פעם להפוך אותו, הוא צריך לפתוח אותו, הוא צריך לדון בו, הוא צריך להתעסק אתו, הוא צריך לראות אם יש סיכוי להגיע לגילוי". ניצב דודי כהן נשאל בהמשך מהי תגובתו למצב בו "בא מפקד ימ"ר חדש, אומר אני לא רוצה את התיק הזה", והוא השיב: "לא, אין חיה כזאת". כשמפקד ימ"ר נכנס, הוא צריך לפתוח תיק כזה ולעיין בו גם אם הוא משנת

1999. "אין חילוקי דעות שמפקד ימ"ר חדש, ראש מחלק הערכה, ראש מפלג מודיעין, ראש מפלג תשאול, צריכים לחקור בתיקים לאחור, זה גם מה שעשיתי בעבר ביחידות אחרות". עוד אמר ניצב דודי כהן שגם מפקד מחוז צריך לדעת על תיק כזה, אפילו הוא עתיק. שומה לנער תיק כזה ולראות אם אפשר לקדם אותו.

1.85 תקופת החקירה הרביעית מתאפיינת איפוא בפעילות שהיא במהותה "אנטי חקירתית". התיק הוצא מהמקום שבו אוחסן ובסופו של דבר נשלח אל מחוץ לימ"ר (לאמ"ן במטא"ר), כל זאת מבלי שמפקד הימ"ר המופקד גם על נושא החקירות בימ"ר ידע (לפי גרסתו שלו) מה יש בו, מבלי שבדק אותו, מבלי שידע מהו נושאו, ומבלי שבחן אם יש בתיק דבר המחייב טיפול.

המשותף מבחינה זו לתקופת החקירה הראשונה ולתקופת החקירה הרביעית הוא שבשתייהן היה מופקד יורם לוי (כסנ"צ בראש מדור תשאול, וכנצ"מ בראש הימ"ר) על חקירת הרצח, לפחות בחלק משמעותי של הזמן, בשתייהן היה חומר שהצביע על האחים פריניאן כאחראים לרצח (בתקופת החקירה הראשונה – כחשד אפשרי, ובתקופת החקירה הרביעית – בסבירות גבוהה מאוד), ובשתייהן לא ננקטו הליכי חקירה של ממש נגד האחים פריניאן.

1.86 אנו ערים לכך שהאמור כאן חל גם על תקופות החקירה השנייה והשלישית, שבהן לא היה לנצ"מ יורם לוי חלק ונחלה בחקירה. לא הסתרנו ולא נסתיר את ביקורתנו על שכך נעשה; לצד דמיון זה השוני הוא לא רק בכך שכלל שמתרחקים ממועד כשלון המו"מ להסכם עד מדינה, כך יש לשנס מותניים ולהתחיל בחקירה עצמאית, אלא שאף אחד מקודמיו של נצ"מ יורם לוי לא הוציא את החומר ואת המידע הכלול בו מתחומי הימ"ר באופן שלא ניתן יהיה כלל לחקור בו.

1.87 נראה לנו שאיש לא יחלוק על כך שאלמלא התהודה הציבורית שעוררה תכנית הטלוויזיה "עובדה" של אילנה דיין, ולגרסת מח"ש אלמלא נודע לה על בדיקת הפוליגרף שעבר נצ"מ יורם לוי ערב מינויו למפקד הימ"ר (נושא שיידון להלן), היה נערך, לכל היותר, ניתוח של השגגות שנתגלו בגיוסו ובהפעלתו של צחי, ואילו רצח בוחבוט לא היה נחקר עוד, ורוצחיו הידועים היו מהלכים חופשי כשהם מהתלים במערכת אכיפת החוק. אין צריך לומר שזוהי לא רק פגיעה קשה מאוד בתהליך עשיית הצדק, אלא שיש בכך כדי להוסיף נדבך לערעור אמון הציבור במערכות אכיפת החוק. זוהי אחת הנקודות המרכזיות במחדלי המשטרה בכל הנוגע לחקירות שבהן מעורבים האחים פריניאן.

1.88 כשנחשפנו לסיטואציה הכמעט קפקאית של מסלולי הניוד והעשייה בתיק ההפעלה מרגע שהוא הוצא, בפקודת נצ"מ יורם לוי, ממקום החזקתו, בארון ברזל נעול, במפלג המודיעין שבימ"ר ועד שהוא הפך לגל ניירות בלתי מסודר, שאלנו את עצמנו מה הסיבה שכך נעשה לתיק וכך נעשה לחקירה. ביקשנו לכן לבחון מה היו הדחפים והמניעים

להוצאת התיק ממקומו, אך מהתשובות שקיבלנו בעניין זה לא העלינו דבר. כיוון שדרך הטיפול בחקירת רצח בוחבוט עומדת בליבת הנושאים שנמסרו לנו לטיפול, לא ראינו עצמנו פטורים מלבחון את הגורמים והמניעים הרלוונטיים לפרשה זו, ואין אנו רואים עצמנו פטורים מלפרט מעט מהנוגע לכך גם בדו"ח זה. נפרט איפוא להלן חלק מהבליל חסר התוכן וההיגיון של תשובות שקיבלנו בעניין זה:

א. נצ"מ יורם לוי חזר ונשאל מה דרבן אותו לבקש את תיק ההפעלה, שלדבריו אין הוא יודע דבר אודותיו. התשובות שהוא נתן הן, בין השאר:

"יש כל מיני שיחות בימ"ר וכל מיני דיבורי סלון ... ואתה יכול להריח באווירה שמהו בתוך היחידה הזו לא מסתדר" ו"אני לא יכול לשים את האצבע על איזה שהיא עובדה או נתון כלשהו ... פטפטנו על השמועות".

ב. הוא נתבקש לתאר את תוכן השיחות העלומות שיידעו אותו על קיומו של התיק ושהניעו אותו לבקשו, והוא השיב שדובר על רצח שמיניאן ועל "למה לא נתנו לנו לחקור ולמה לא נתנו לנו למצוא ...".

ג. הוא נתבקש לומר מי הם האנשים שהשתתפו בשיחות העלומות ולא ידע להגיד.

ד. כשנשאל למה לא בדק את התיק בטרם הוצא למחוז, השיב שהוא "מפקד שבא ... מבין שהתיק בצורה זו או אחרת הוסתר מעיני כולם ... וקורא דו"ח שמפרט ... את הרצח בבית החולים ... מבין שיש פה פצצת זמן ... וכל מיני גורמים שניסו לעשות מהלכים להכפשת שמו, לפני שהוא מקבל את התפקיד הוא עובר תחקור יחב"שי במטא"ר ... הוא לא כל-כך אידיוט ... ואומר אם בתוך החומר הזה יש פצצת זמן בחוסר טיפול ... לא רוצה לדעת, שייקחו את זה ... אין לי מושג מה יש בתיק".

ה. הוועדה אמרה לו שהיא "רוצה לעמוד על הלך המחשבה שלך. יש תיק שכמו בכל תיק יש בו מידע, ויש מידע על רצח, ומישהו יודע בדיוק מה היה ... זה טריגר לפתוח את התיק ולראות מה יש שמה ולהחליט ... מה פתאום ... שולחים למפקד המחוז". על כך ענה נצ"מ יורם לוי: "אף אחד לא טיפל בתיק".

ו. נצ"מ לוי אמר שאם מסרו עליו דברים בתיק זה בשל הקשר שלו עם משפחת פריניאן "אני לא רוצה לדעת מה הוא אמר עלי".

ז. "השמועה אומרת שהחומרים האלה מוחבאים על הגג. מישהו הרים את הקרטון הזה והחביא אותם על הגג ליונים שמסתובבות שם".

ח. "אני מחליט לא לטפל בחומר הזה ... לא לחקור אותו משום שבמשך כל-כך הרבה שנים התיק הזה לא מטופל".

1.89 לא רק שלא החכמנו מהדברים חסרי המשמעות שאמר לנו נצ"מ יורם לוי בהקשר זה, אלא שלמדנו מהם את היפוכו של דבר. לא היה שום הסבר הגיוני לשני דברים: האחד, כיצד ביקש יורם לוי תיק שעליו ועל תוכנו לא ידע דבר, והשני – משנתגלגל התיק לידי, מדוע הוא, כמפקד הימ"ר, לא ביקש לעמוד על טיבו ועל שיש בו, ורק לאחר מכן להחליט מה ייעשה בו. על כורחך אתה אומר שיורם לוי, שידע שיש תיק, ידע גם מה יש בו, ורצה להרחיקו מעצמו אישית, ומהימ"ר מוסדית, לבל ייחקר.

לאורך כל עדויותיו והודעותיו, הוא הדגיש שהוא לא ידע ואיננו יודע עד למסירת עדויות והודעות אלו מה יש בתיק. ניכר בדברים שהיבט עובדתי זה הוא בבחינת עיקר חשוב מאוד מבחינתו. הדברים הללו הם מופרכים ואינם עומדים לא במבחן הראיות שבפנינו, גם לא במבחן ההיגיון. אין לנו קושי לקבוע שהדברים שאמר נצ"מ יורם לוי על אי ידיעתו את דבר קיומו של תיק ההפעלה ואת אי הכרתו את המידע הכלול בו, אינם נכונים. בעניין זה יש ראיות למכביר, ונביא כאן מעט מהן:

א. סנ"צ מאיר אזולאי אומר בהודעתו מיום 20.2.2005 שלאחר שבדק את תיק ההפעלה "אמרתי ליורם במה דברים אמורים ובאיזה מקרי רצח ושודים מדובר ולאיזה אנשים ... אמרתי ליורם בוא תראה את החומר ... זה חומר נפץ ... יורם אמר לי, עזוב אני לא רוצה ... האנשים ... טמנו לי מוקשים. קח את החומר, תשאיר אותו אצלך ואני אכתוב לממ"ז ...". דברים אלו מוכתשים על-ידי נצ"מ יורם לוי.

ב. בסיכום של צוות ממך-דהן מיום 30.3.2004 שנשלח לרנ"צ משה קראדי, ושכבר הוזכר לעיל, נאמר בין השאר (סעיף 13) כי " ... יורם לוי מסר שחומר זה אינו מופיע כלל במערכת המודיעין והיה אמור להיות חלק מהחקירה שנוהלה עד כה ...". לא יתכן שנצ"מ יורם לוי יאמר לצוות ממך-דהן דברים אלו מבלי שהוא ידע על איזה חומר מדובר, ולאחר שהוא בירר שהחומר המצוי בתיק ההפעלה לא הוזן למערכת המודיעין.

ג. פקד יגאל קלימיאן, ששימש בתפקידי עיקוב ומודיעין במחוז הדרום, מסר בעדותו בוועדה, בקשר לשיחה שערך עם נצ"מ יורם לוי זמן קצר לאחר כניסתו לתפקיד מפקד הימ"ר, ש"מהשיחה שלי אתו היה ברור שהוא מכיר את התשואול ואת כל התיק, שהוא מכיר את הסוכן, ברור שהכיר".

ד. סנ"צ אהרון זרגרוב מסר בעדותו בפנינו, שהוא דיווח לנצ"מ יורם לוי על המו"מ עם צחי: "אני זוכר שדיברנו על התיק... בוודאי שדיברנו על התיק... על כל

הסיטואציה שהייתה שם... שהתנהל משא ומתן ... " סניצ זרגרוב נשאל אם דיווח לנצ"מ לוי שידוע מי הרוצח ושהמו"מ לא הבשיל לכדי הסכם עד מדינה, והוא השיב "בוודאי".

ה. המועד לניתוק הקשר המלא בין ימ"ר דרום לנצ"מ יורם לוי קיבל במהלך דיוני הוועדה משמעות מיוחדת. נצ"מ לוי טען שהפעלתו של צחי לא היתה ידועה לו כלל ועיקר, וכסיוע לטענה זו הציג את מועד מינויו לתפקיד מפקד תחנת אשקלון, בחודש נובמבר 2000, כהוכחה לאי יכולתו לדעת על קיום ההפעלה, שהחלה בחודש ינואר 2001. שלושת הקצינים טענו בתוקף כי נצ"מ יורם לוי היה נוכח בישיבות הראשונות שבהן דווח ונדון עניינו של צחי כעד מדינה אפשרי, ונצ"מ לוי הכחיש זאת. מתוך החומר המצוי בידינו שוכנענו כי גם לאחר המינוי של נצ"מ לוי למפקד תחנת אשקלון הוא נטל חלק בדיונים שבהם נדונו תיקי הימ"ר. עוד יש לזכור כי לתחילת הקשר עם צחי קדמה "שיחת גישוש", שבעקבותיה פנה צחי לשלושת הקצינים. כמו כן, מחליפו של נצ"מ יורם לוי בימ"ר דרום, סניצ אהרון זרגרוב נכנס לתפקיד רמ"פ תשאול בחודש דצמבר 2000, והוא עצמו סיפר על תקופת חפיפה בת מספר שבועות שהוא עשה עם יורם לוי.

האמור לעיל הוא מעט מזער משלל עובדות ונתונים המצביעים על-ידיעתו של נצ"מ יורם לוי על התיק ותוכנו.

מסקנתנו היא איפוא, שנצ"מ יורם לוי ידע הן את דבר קיומו של התיק והן את תוכנו, חרף הכחשותיו. מסקנה זו עולה בקנה אחד עם ההתרשמות הכללית שלנו מנצ"מ יורם לוי. כפי שמתברר מדו"ח זה, נוכחנו לדעת במספר משמעותי של מקרים, שאין לנצ"מ יורם לוי קושי לסטות מהאמת. כתכונה כללית מאפיינת ניתן לומר שככל שביטחונו של נצ"מ יורם לוי גדול יותר שדברים שנאמרו על ידו לא ייבדקו, כן קטן חששו מלומר "סתם" דברים שאינם אמת. דברים אלו מוצגים על ידו בחלק מהמקרים בפתוס, ואנו מעריכים שיש והם מפלסים נתיבות ללב השומע או השומעים אותם מבלי שהם נבדקים, בבחינת דברים היוצאים כביכול מהלב ונכנסים ללב.

1.90 להשלמת התמונה המתארת קווים מסוימים באישיותו של נצ"מ יורם לוי נוסף שהיו רבים (רנ"צ משה קראדי, קציני משטרה אחרים, וגם תיקו האישי של נצ"מ יורם לוי במשטרה) שכתרו לו כתרים של תהילה, ושיבחו אותו כקצין נבון, חכם, בעל יוזמה ומצטיין. היו אמנם גם אחרים, ובתוכם פרקליטת מחוז הדרום עו"ד יסכה ליבוביץ', ולפי דברי רנ"צ משה קראדי גם אחדים ממפקדיו, שציינו את אי מקצועיותו, את חוסר המשמעת הטבוע בו, ואת חוסר הנחת של מפקדיו ממנו.

על רקע כל אלו ברור לנו שנצ"מ יורם לוי לא היה עושה מעשה איוולת ומוציא סתם כך תיק שאין הוא יודע עליו דבר אל מחוץ לימ"ר, כשמבחינתו, כמפקד הימ"ר, יש בתיק

אוצרות. לא היה לו קושי, ואין לנו ספק שהוא ידע זאת, לזכות באותה תהילה שהיאחב"ל וחוקריה זכו לה, ובצדק, בפענוח פרשיות רצח (ראו האמור בפרק ה' בתקופת החקירה החמישית). הוא הסכים לוותר על כך, ולא קשה לנחש מדוע.

1.91 נצ"מ יורם לוי ידע שהוא מכבב בתיק ההפעלה, בין משום שנכללו בו סימנים על ה"קודקוד" שעליו דיבר צחי, בין משום שציינו את שמו, בין משום שהזכירוהו סתם כקצין הקשור לאחים פריניאן, שעליו דיבר צחי. הוא גם ידע שהאחים פריניאן שותפים, לפי המידע שמסר צחי, לרצח בוחבוט. מעשיו הן בתקופת החקירה הראשונה הן בתקופת החקירה הרביעית מצביעים על כך שלחקירה זו הוא לא רצה להיות שותף, ודאי לא יזום ומוביל. נהפוך הוא – לא מנינו את מספר הפעמים שבהן הדגיש נצ"מ יורם לוי, לצורך ושלא לצורך, בהקשר הגיוני, ובדרך כלל בהקשר בלתי הגיוני, דברים על שאיפתו לא להיות קשור לתיק רצח בוחבוט, כגון: "לא רוצה לדעת ... (וזו) בדיעבד ההחלטה הכי נכונה שלקחתי בשנת 2004 או 2003, נחקרתי על זה במח"ש, נורא היה לי נוח להיות כמו אידיוט בחקירה זו: אין לי מושג מה יש בה, גם היום אין לי מושג מה יש בה, אין לי מושג מה יש בתיק זה. נורא נוח לי לעמוד מולכם ולהגיד לכם: חברים, לא מעורב בזה..."

כפי שיתברר מדו"ח זה, ניתן אולי להבין את מניעיו של נצ"מ יורם לוי שלא לדעת, לא לחקור, ולא לפענח את תיק הרצח. פחות ניתן להבין את המערכת המשטרית כולה שלא חשה שהיא צריכה לעמוד בפרץ.

פיקחותו של נצ"מ יורם לוי, בקיאותו בפרקטיקה המשטרית, הכרתו לעומק את דרך פעולת מנגנוני המשטרה, הבנתו המדויקת את דרך תגובותיהם, הערכותיו לגבי דרך התגובות המשוערות של מנגנוני המשטרה על פעילות כזו או אחרת, כשלהן מצטרף אופן הצגת הדברים על ידו באמצעות הצגת חלופות לדרך שבה הלך כאבסורד, או באמצעים אחרים, כל אלו איפשרו לו לתמרן היטב במבוכים המשטרתיים ולהשיג את מטרותיו. רק על רקע זה ניתן להבין את ה"היסחפות" התמוהה של המשטרה, ובכלל זה של הצמרת המשטרית, אחר דרכיו הפתלתלות של נצ"מ יורם לוי.

1.92 נחזור עתה לתגובת המשטרה על מעשי נצ"מ יורם לוי בקשר לתיק ההפעלה.

רנ"צ משה קראדי העיד שנצ"מ יורם לוי טלפן אליו ואמר לו ש"מאחורי הארון נמצאו תיקים מוסתרים, באופן מאוד מאוד מוזר". משה קראדי לא זכר אם יורם לוי הזכיר בהקשר זה את רצח בוחבוט, "אבל ברור היה שהתיק הזה הוא תיק שנמצא בצורה בלתי סבירה ... ואני אומר לו, אוקיי, אתה לא עושה כרגע עם התיקים שום דבר, אתה ממתין במקום, אני שולח לקחת את החומר ... הוא אמר לי "אני לא רוצה לגעת בזה"."

כל קורא נבון ישאל, למקרא קטע זה, מדוע צריך מפקד מחוז בדרגת ניצב לפעול בתיק שנמצא כביכול מאחורי הארון, כבמקרה חירום. מדוע ניתנה על ידו פקודה מיידידת "אתה

לא עושה כרגע עם התיקים שום דבר, אתה ממתין במקום"; מדוע הוא שלח באופן מיידי מישהו לקחת את החומר, ומה הטעם והסיבה שנצ"מ יורם לוי אמר שהוא אינו רוצה לגעת בתיק. את השאלות הללו הפנינו שוב ושוב לרנ"צ קראדי, וקשה לומר שניתן למצוא היגיון בתשובות שקיבלנו. אלה היו מהסוג של: "הוא מזהה אצלו כרגע תקלה, יש חשד אולי להסתרת חומר בצורה מוזרה", "זה מאוד לא טבעי למצוא תיק בנסיבות שהוא נמצא, אני לא מכיר יחידה מסודרת ששמה תיקים מאחורי הארון או בבוידס...", "מרגע שהדבר מוזרה ... כמשהו מבחינת תקלה" הוא ביקש לא לגעת בתיק. כשנשאל מדוע מדובר בתקלה, השיב: "כמו שאמרתי התיק נמצא מאחורי הארון בבוידס", "נראה לי מאוד סביר תהליך שמישהו מדווח לי שהוא מזהה משהו שהוא בגדר תקלה, שאני לא אתן לו לבדוק את התקלה, אולי הוא מעורב בה?" (ואולי לא, ולמה שידווח אם הוא זה שהניח תיק מאחורי הארון?). כשנשאל קראדי אם ידע מה יש בתיק, הוא השיב בשלילה.

1.93 רנ"צ משה קראדי הדגיש שפעילותו לא התבססה "על תוכנו של החומר" (שבדומה לטענת נצ"מ יורם לוי, אף הוא לא ידע דבר עליו, לטענתו) "אלא על עצם מציאתו בצורה מוזרה". הצורה עצמה, היא שגרמה לו להתקשר לניצב אילן פרנקו. נוכח תשובה זו אי אפשר היה שלא להעיר לרנ"צ קראדי: "אתה מפקד המחוז, אז למה לא תפתור את זה לבד?" למה צריך להעביר את התיק? ועל כך הוא משיב: "משום שהתיק הזה הוסתר ... ואני לא יודע ... מספר בעלי תפקידים בחלקם כבר לא נמצאים במחוז, ודבר שני, זה חלק מתפישת עולמי ... כשיש אצלי תקלה ... אני מעדיף שגורם מעלי יבדקו אותה". הוועדה העירה למשמע כל אלו "שאוי ואבוי היה למטה הארצי ... אם כל היחידות, כל תיק שהיו מוצאים בו תקלה כזאת או אחרת, (היו) אומרים מעבירים למטה הארצי". אכן נרגענו במקצת כשניצב אילן פרנקו השיב לשאלתנו שבתקופתו כראש אגף המודיעין לא היה אחר ורע למקרה כזה.

נכון יהיה להביא בהקשר זה את תמיהתו של ניצב דני ברינקר, לשעבר מפקד מחוז הדרום של המשטרה, כשהוצגה בפניו השאלה אם היה יוזם פנייה למטה הארצי, לאחר שתיק שלא טופל אותה והובא לשולחנו. הוא השיב: "לא. למה?". בהמשך אמר: "אם מונח על שולחני היום כמפקד מחוז כדי לטפל בו, אם התיק הזה פתאום התעורר וצריך לטפל בו... אז מטפל בו". אין לנו אלא להסכים לדבריו.

1.94 כאקורד סיום לחוסר ההיגיון שבמהלך שבו נוטל מפקד מחוז תיק שכל "חטאו" הוא שנמסר לו שהוא נמצא מאחורי ארון בימ"ר, ומעבירו, רק בשל כך, לבחינת קציני המחוז ואחר כך לבחינת המטה הארצי, נעיר שאין זה נכון שהתיק נמצא מאחורי הארון. הוא היה נעול בארון ברזל במשרדי הימ"ר.

1.95 את כל הדברים שתוארו לעיל אמר רנ"צ משה קראדי בעדותו בסבב הראשון של דיוני הוועדה. לאחר שניתנה החלטת האזהרה הוא העיד שנית, וניכר בו שגם הוא הבין את אי ההיגיון של תשובותיו בשלב הראשון של דיוני הוועדה. נוכח זאת הוא עשה מספר

תיקונים בעדות השנייה. הוא לא חזר על גרסת "התיק מאחורי הארון", אלא אמר לנו ש"תיק או שקית עם חומרים כאלו שמעלים חשד לאי תקינות" נמצאו בחוליית סוכנים של הימ"ר, ושמעיון "באיזשהו מסמך, הוא (נצ"מ יורם לוי) מקשר את החומר הזה לרצח פנחס בוחבוט". הפעם היה זה נצ"מ יורם לוי שביקש שהתיק יילקח לבדיקה ולהנחיות, והוא, משה קראדי, "ראיתי בדיווח הזה על מציאת התיק אירוע שמחייב התערבות מחוזית, מציאת התיק דווחה כתקלה, מה לעשות, תקלה מבררים".

קשה לומר שיש בדברי רנ"צ משה קראדי, גם אם נביא בחשבון את עדותו השנייה, הסבר הגיוני למהלכים שנקטו.

1.96 יצוין שעל אף שבמכתב שנשלח בשמו של רנ"צ משה קראדי לניצב אילן פרנקו, נכתב כי הוא מצרף את הסיכום וההמלצות של צוות ממן-דהן, הוא לא קרא כלל את הסיכום הזה בעת שהמכתב נשלח. רנ"צ קראדי תירץ זאת בכך שניתן לו הסבר בעל-פה "שהחומר הזה הוא גם חומר רווי פגמים". מסתבר, שגם את מכתב הלוואי קראדי לא ראה. המסקנה שניתן להסיק מטיפולו של רנ"צ קראדי בפרשה זו היא, במקרה הנחו לו, שהוא טיפל בנושא זה כלאחר יד. הוא היה נחרץ בדעתו לסלק את תיק ההפעלה למטא"ר, לשם בדיקת "פוסט מורטם".

1.97 סיכום חלקי של תקופת החקירה הרביעית הוא שבמהלכה סולקו מהימ"ר כל זכר, שריד ופיסת מידע הנוגעים לרצח בוחבוט ולאחראים לרצח, ובתוך כך סולק מהימ"ר כל המידע שהיה על האחים פריניאן כמעורבים וכיוזמי הרצח. אם נוסיף לכך שבאותה תקופה הוצא מהימ"ר על-ידי סנ"צ אהרון זרגרוב, רמ"פ תשאול, גם תיק התשאול העוסק ברצח זה, לצורך גניזתו על-ידי פרקליטות מרכז, וזאת לטענת זרגרוב, בידיעת הממונה עליו, נצ"מ יורם לוי (ראו סעיף 9.6, פסקה אחרונה), הרי שבתקופה זו הפך הימ"ר ל"סטריילי" מבחינת תיקי חקירת רצח בוחבוט ומבחינת כל מידע על הקשר של האחים פריניאן לרצח. תיק ההפעלה הועבר לבדיקה "ארכיאולוגית" על מחדלי עבר, ותיק התשאול נגזז. טענת נצ"מ יורם לוי שהוא ביקש לקבל הנחיות, איננה אלא היתממות. לא רק שכל האמור בכתובים אינו תומך בכך, אלא שמי שרוצה לסיים חקירת תיק רצח שיש לגביו מספיק ראיות שיביאו לפענוחו, איננו זקוק להנחיות. התיק מדבר בעד עצמו.

תקופת החקירה החמישית

1.98 פרשת רצח בוחבוט, שאליה התלוותה פרשת צחי, היתה כאש אוכלה בעצמותיו של נצ"מ אמיר גור, מפקד ימ"ר דרום. אין ספק שהוא ראה את עצמו, ובצדק, כאחד מאבות ההצלחה בפענוח הרצח. הוא היה שותף בכיר לצוות שהבין את הקשר בין אירועי השוד בבאר-שבע לבין רצח בוחבוט, ובעקבות כך הביא לאיתור צחי הן כרוצח והן כמועמד לעד מדינה. הוא קיווה לקצור את פרי הצלחת פענוח הרצח בכתב אישום שיוגש, בהרשעה שתושג, ובהענשת האשמים. תקווה זו נכזבה ככל שהדברים מתייחסים לתקופת כהונתו

כמפקד ימ"ר דרום, משום שכזכור הפרקליטות לא הסכימה להסדר בתנאיו של צחי והדברים התגלגלו כפי שהתגלגלו. הדבר תסכל אותו מאוד, אך הוא העריך שהזרע שנבט בזמנו יצמיח פרי אחריו. סני"צ גדיאל סיסו ורפ"ק שמעון אביעוז נותרו על מכונם בימ"ר, והוא קיווה שבעזרת מפקד הימ"ר החדש, נצ"מ בני שגיב, תימצא דרך להגיע להסדר עם צחי.

משנודע לנצ"מ אמיר גור שיש אפשרות שאת נצ"מ בני שגיב יחליף כמפקד הימ"ר נצ"מ יורם לוי, עלה בו חשש שנוכח המיזחס לנצ"מ יורם לוי יירדו לטמיון כל המאמצים וכל ההישגים שהושגו. ניתן להעריך שסיטואציה זו גרמה לו לא רק לתסכול מקצועי ולאכזבה בשל מאמצים שהושקעו לריק, אלא גם לאכזבה בשל התוצאה הקשה, שעליה עמדנו מספר פעמים, של רוצחים שנחשפו המתהלכים חופשי, ועולם כמנהגו נוהג.

1.99 מכל מקום, ברור שהדברים הניעו אותו לנסות ולהגיע לפתחיהם של בכירים שונים במשטרה כדי לדרבנם לפעולה למען ייעשה שימוש במצבור הראיות והידע שהיה בידי המשטרה, במסגרת חקירה משטרתית. הוא העריך שהסיכוי שחקירה כזו תיערך בימ"ר דרום הוא קלוש (ודאי לא חקירה יעילה), ולכן העלה אפשרות שהחקירה תועבר ליחידות חוקרות אחרות במשטרה. הוא ניסה לשכנע יחידות כאלו, וניסה גם לשכנע מפקדים שיורו או שישפיעו על בעלי הסמכות להורות שייעשה כך.

1.100 אין צורך שנפרט את כל מהלכיו בכיוון זה של נצ"מ אמיר גור, ולא היינו מביאים אפילו את שהבאנו אלמלא שני אלו:

א. לאורך כל השלב השני של דיוני הוועדה (ובמידה מסוימת גם קודם לכן) ביקשו נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוט לשכנע אותנו שהעברת תיק ההפעלה לארון הברזל "השני" בימ"ר לא נעשתה על-ידי שלושת הקצינים אלא כדי לחפות על מעשיהם הפסולים בהפרת נהלים (אי הזנת חומר למחשב, אי קבלת אישורים מסוימים, גיוס סוכן שלא כהלכה, הטלת מידור שחיבל בחקירה ועוד כהנה וכהנה). הסתרת התיק, לפי טענה זו, נועדה למנוע את חשיפת רוע מעלליהם של השלושה.

אנו דוחים טיעון זה. נצ"מ אמיר גור עשה את כל האפשר כדי שמעשיו ייחשפו לעיני גורמים בכירים אחרים וחדשים במשטרה, זאת במסגרת חקירה מחודשת. נוסף לכך, שותפי הסוד שידעו על "רוע המעללים" ואף נטלו בהם חלק בצורה זו או אחרת, אם בידיעה פסיבית אם במתן אישור זה או אחר, היו רבים למדי, וכללו את הצמרת המשטרתית, ובהם מפכ"לים, ממ"זים, ראש אגף החקירות במטה הארצי, ראש אגף המודיעין במטה הארצי ועוד. גם אישים מחוץ למערכת המשטרתית (ובהם פרקליטת המדינה דאז, פרקליטת מחוז הדרום, ראש מח"ש דאז, ועוד) היו ערים לעיקרי העשייה. בנסיבות אלו אין זו אלא היתממות לטעון

שהעברת תיק ההפעלה לאכסניה החדשה שלו יכולה היתה למנוע את הידעה על "רוע המעללים".

ב. בין לבין הלך והתרחב חוג החושדים בקיומה של אי תקינות. התהודה בנושאים אלו בקרב נושאי תפקידים שונים במשטרה נתחזקה, והדברים הגיעו לשיא לאחר רצח צחי בקנקון שבמכסיקו ביום 28.12.2004. הלחץ הציבורי וכן הלחץ הפנימי בקרב גורמי אכיפת החוק לעשיית פעולות חקירה בכיוונים שונים, כמו גם לעריכת בירורים בנושאים רלוונטיים שונים, גבר עד מבלי יכולת להתעלם ממנו. ככל שהדבר נוגע לחקירת רצח בוחבוט, היה ברור למקבלי ההחלטות במשטרה שבלתי אפשרי בנסיבות שנוצרו להמשיך ולהפקיד את החקירה בידי ימ"ר דרום. שיקול זה, ביחד עם מערכת שיקולים נוספת, ובהם היעילות שתושג אם חקירת רצח בוחבוט תהיה נתונה בידי גוף חוקר שיחקור פרשיות קשורות נוספות, הביאו להחלטה להורות על העברת החומר כולו מימ"ר דרום ליאחב"ל.

נצ"מ אמיר גור סבור שהוא היה הגורם לקבלת החלטה זו, וכי כל כולה לא באה אלא בעקבות השתדלויותיו. אחרים במשטרה טוענים שההחלטה היתה עניינית ועצמאית, ולא נבעה מפעילותו של גור. אין צורך שנכריע במחלוקת זו, ואולם למען עשיית צדק עם הכל, ראוי שנאמר שהתרשמותנו שלנו היא שבמסגרת המערך הכללי של שיקולים ולחצים, ניתנה הדעת גם לנימוקיו של גור. היה ברור שנצ"מ אמיר גור לא היה מניח לנושא עד שהמידע שהיה בידיו, שלדעת גורמים שונים הוא היה זה שהצית את להבת הפרסום התקשורתית ובעקבות כך עורר את התהודה הציבורית, היה מביא לכך שיימצא תוואי טיפולי שהצדק והציבור יראו אותו כתוואי ראוי.

בין כך בין אחרת, ההנחיה להעביר את החקירה ליאחב"ל ניתנה (בינואר 2005 לערך) ואנשי יחידה זו ירדו דרומה כדי לקבל את החומר, ובעיקר את תיק ההפעלה. דרכי קבלת החומר היו נפתלות למדי, הכל כיאה לפרשה המסרבת ללכת בתוואי ישר. בסופו של דבר נמסר החומר, טיפין טיפין, ליאחב"ל, כשהוא איננו מסודר, אלא אסופה בלתי מסודרת של מסמכים, שלפי סברת העוסקים בכך, ספק אם היא כוללת את כל מה שנרשם ותויק בתיק ההפעלה בזמן אמת.

1.101 נקדים את המאוחר ונאמר כבר כאן את מסקנתנו הסופית בעניין זה, שהיא שתיק ההפעלה, שכלל מספר קלסרים ועוד מעטפות ובהן מסמכים (ולא נתברר אם המעטפות היו בתוך הקלסרים או מחוצה להם), הונח בארון שבו הוא היה מאוחסן כשהוא מסודר למופת, והוא הוצא מהארון ונמסר במצב מסודר זה. לפרשת האופן שבו היה מצוי החומר של תיק ההפעלה, לאחר הוצאתו מהארון יש השלכות קשות ונוקבות, לא רק בכל הכרוך לענייני סדר. נוכח החשיבות של המסקנה האמורה במישורים שונים, נפנה לכמה מהעדויות שהיו בפנינו בנושא זה.

1.102 מי ש"אחזק" את תיק ההפעלה היו מפעילי הסוכנים רס"ר ירון אילוז ורס"ל שרון גדסי, ומפקדם פקד דוד נצר. רס"ר ירון אילוז אמר לנו בעדותו שהתיק אוחסן בארון כשהוא היה מסודר, עם חוצצים מתאימים, וכי התיק הוצא והועבר כשהוא היה מסודר. רס"ל שרון גדסי אמר בעדותו שהתיק היה מורכב ממספר קלסרים ומה שהיה בהם היה מתויק ומסודר. כשהתיק הועבר מידיהם הוא עדיין היה מסודר. לדעתו של רס"ל שרון גדסי, כלל התיק יותר משני קלסרים.

פקד דוד נצר סיפר בעדותו שהתיק היה בזמנו מסודר, וכי הוא היה "מתויק, ממוין כל דף פיקס". כשראה אותו לאחר מכן ביאחב"ל, התיק נראה "מבולגן" ו"מבורדק". הוא המשיך ואמר שבתיק היו עדויות לבד, מסמכים לבד, ושהיו חוצצים בין המדורים השונים.

מעדותו הראשונה של נצ"מ יורם לוי ניתן להסיק שגם הוא הבין כך את הדברים. הוא סיפר שסנ"צ מאיר אזולאי הביא אליו את התיק ואמר לו "מצאתי כמה קלסרים, ומצאתי קלטות ומצאתי דו"חות מידע". כך משיחים בני-אדם לפי תומם כשהם מתייחסים לקלסרים, להבדיל משקיות או מאסופת מסמכים.

ככל שניתן להסיק מעדותו הראשונה של סנ"צ מאיר אזולאי בפנינו, הוא הצטרף לגרסאות אלו. הוא סיפר שהוא קיבל ממפעילי הסוכנים שני קלסרים עבים. בעדותו השנייה בפנינו חל שינוי בגרסה זו. בעדות זו הוא אמר שהביאו אליו "מעטפות ... יכול להיות גם איזשהו קלסר שמהווה את ההוצאה הכספית", והוסיף שהחומר היה לא מתויק כפי שמקובל בתיק הפעלה של סוכן.

נאמר לסנ"צ אזולאי פעמיים במהלך עדותו השנייה שבעדותו הראשונה הוא דיבר על שני קלסרים שבהם חומר מודיעין. תשובתו היתה "קיבלתי מספר מעטפות...", והוא אף לא ניסה להסביר אם היתה טעות בגרסתו הקודמת, ומה מקורה של טעות זו.

אנו ערים לכך שבעדותו של סנ"צ אזולאי במח"ש הוא דיבר על שתי מעטפות, ואולם עובדה היא שכשהופיע בפנינו חזר בו ודיבר על קלסרים. איננו יודעים מה או מי גרם לו לשנות את עדותו, ואולם אי אפשר להתעלם מכך שבחלק מגרסאותיו מדובר על קלסרים שנמסרו לו ולא על מעטפות.

1.103 אין לנו איפוא קושי לקבוע שתיק ההפעלה, ויהא מספר הקלסרים הכלולים בו אשר יהא, הוחזק כשהוא מסודר, כשהחומר מתויק, וכשיש בו חוצצים בין נושאו השונים, וכך הוא נמסר כשהוא הוצא מהארון לפי בקשת נצ"מ יורם לוי.

אין ולא היתה סיבה למי משלושת הקצינים לפרק את תיק ההפעלה. יותר מעין אחת ראתה אותו בכל השלבים כשהוא מתויק ומסודר. הגרסה שנשמעה גם מפי מייצגי נצ"מ יורם לוי, ושהיתה מקופלת באחת משאלותיהם, כאילו מדובר באסופת מסמכים שפוזרה בכוונה בימ"ר, גרסה שנעשה ניסיון בלתי ראוי לשימה בניהם של עד או עדים שנחקרו, איננה נכונה.

1.104 ובחזרה לטיפול היאחב"ל בפרשה בשנת 2005. נדרשו לאנשי היאחב"ל כמה סבבי נסיעות דרומה לימ"ר כדי לקבל את כל החומר הדרוש. סופו של דבר רוכז ביאחב"ל מה שנטען שהוא כל מה שיש לימ"ר דרום, והוחל בחקירה. רפ"ק כורש בר-נור, שהופקד על החקירה, סיפר לנו שבדק את העובדות הכלולות בגרסת צחי ובדיקתו העלתה "שכל הגרסאות אומתו, כל הבדיקות אימתו את הגרסה של צחי וחיזקו אותה, בין ברצח בוחבוט וגם בתיקי השוד".

רפ"ק כורש בר-נור עשה, בעזרת אנשי הצוות שעליהם הוא הופקד, מלאכת מחשבת של חקירה ראויה. הוא לא חסך זמן ומאמץ, למד את הנושא לפרטי פרטיו, חיבר פרטים לפרטים אחרים, הוסיף ידע במקום שהוא היה חסר, הסיק מסקנות נבונות וחכמות, עד שניתן היה להגיש כנגד החשודים כתב אישום.

1.105 את כל זה עשתה היאחב"ל בהסתמך על העובדות שמסר צחי, שנמצאו מאז שניתנו בשנת 2001 בתיק ההפעלה בלא שנעשה שימוש בהן, ושחלק גדול מהצמרת המשטרית היתה ערה או היתה צריכה להיות ערה להן ולהורות על המשך החקירה. אי אפשר לומר על כל אלו שהיו שותפים למהלכים הלא תקינים שהם קיימו את מצוות לא ינום ולא יישן שומר ישראל. נכון יותר לומר עליהם, במקרה הנוח ביותר: "הנה ינום וגם יישן שומר ישראל".

סיכום חקירת רצח בוחבוט

1.106 במהלך הדיון בחמש תקופות החקירה הערנו שניתן היה לנצל את המידע שמסר צחי כדי לקיים חקירה עצמאית הרבה בטרם נעשה בו שימוש על-ידי היאחב"ל. את הטענה, שהושמעה בעיקר על-ידי נצ"מ אמיר גור בחלקים הראשונים של דיוני הוועדה, ולפיה אסור היה לעשות כן משום שהדבר נגד את ההבטחות שניתנו לצחי, כבר דחינו. המגבלה היחידה היתה שלא ייעשה במידע שנמסר על-ידי צחי שימוש נגדו.

עם זאת היה זה בלתי ראוי אם בד בבד עם מסירת המידע על-ידי צחי ובעוד מנוהל אתו מו"מ כדי לבחון אפשרות השגת הסכם עד מדינה, היתה המשטרה עושה שימוש עצמאי במידע. כבר נאמר ב-ע"פ 5825/97 **עובדיה שלום נ' מדינת ישראל**, נה(2)933, בעמוד 949, כי "משא ומתן לקראת הסכם עד מדינה, ככל משא ומתן, מתבסס על אמון הדדי".

גם במו"מ עם עבריינים צריכות המדינה והמשטרה לנהוג ביושר ובתום לב. הנחת שני הצדדים היתה שיש אפשרות שהמו"מ יבשיל לכדי הסכם, ואל לה לרשות ציבורית להכשיל הסכם אפשרי כזה על-ידי ניצול מידע שנמסר במסגרת המו"מ.

1.107 כל זה היה נכון עד 14.4.2002, שאז הודע לצחי פורמלית ובאופן ברור שאיננו משתמע לשתי פנים שהמו"מ לעסקת עד מדינה הגיע לקיצו.

בעקבות מה שכבר אמרנו בנושא זה, נוסף ונבהיר שאנו מוכנים להבין את אנשי המשטרה, וגם להניח, שחרף הידיעה שהמו"מ הגיע לקיצו, קיוותה המשטרה, ואולי קיווה גם צחי, ששערי המו"מ טרם ננעלו לבלי שוב, וכי לא ירחק היום ויושג הסכם. תקוה כזו מצד הממונים על החקירה היא אפשרית וגם לגיטימית. הסבר שהיה ניתן מצד חוקרים כאלו כעילה מוצדקת לאי קיום חקירה עצמאית גם בתקופה זו, היה מקובל עלינו ולא היינו באים בטרוניה על אלו שנהגו כך.

אולם, ככל שנקפו הימים וככל שחלף הזמן, כן הלכה ופחתה האפשרות והלגיטימיות להשתמש בנימוק זה, עד שהיא נעלמה כליל.

1.108 נימוק נוסף שניתן כדי להצדיק את היעדרה של חקירה עצמאית, הוא הנימוק שהליכה עקב בצד אגודל בעקבות העובדות שמסר צחי היתה בהכרח חושפת אותו ומסכנת אותו. אין ספק ששיקול ביטחונו של צחי הוא שיקול ראוי, וכל בר-בי-רוב יבין שאין לבצע פעולות חקירה שתחשופנה את צחי ותסכנה את חייו. דא עקא שאין זה נכון שכל חקירה היתה מעמידה את צחי בסיכון. האזנות סתר מסוגים שונים, דירבון חשודים לבצע פעולות שיכולות לתרום לחקירה, איתור נקודות ציון או נקודות אחיזה שהיה להן תפקיד בתהליך ההכנות לרצח, ההגעה לזירה והיציאה ממנה, בדיקת התקשרויות טלפוניות, ניסיונות דיבוב, ועוד כהנה וכהנה פעולות המודרכות על-ידי המידע שמסר צחי, היו יכולות להניב תוצאות ואף לייצר קצות חוט נוספים. חלק משמעותי מפעילות כזו ודומיה ניתן היה לעשות מבלי לסכן את צחי. גם נימוק זה לא הצדיק איפוא הימנעות מחקירה עצמאית.

דברים אלו נכונים ביתר שאת לגבי התקופה שלאחר בריחתו של צחי מהארץ בסוף שנת 2002. גם אז היה צורך לנקוט באמצעי זהירות לבל יבולע לצחי עקב פעולות חקירה, ואולם הסיכון לצחי מניהול חקירה עצמאית היה אז קטן יותר.

1.109 כל הדברים הללו אינם מקובלים רק עלינו, שמענו דעות דומות מפי בני סמכא משטרתיים לא מעטים, ובהם ראש אח"ק דאז, ניצב משה מזרחי.

נראה לנו שהיתה זו טעות חמורה מצד המשטרה ומצד כל נושאי התפקידים שבידיהם היה הכוח להשפיע על מהלך החקירה, שהם לא נקטו בצעדים למען קיום חקירה נמרצת. חומרתה של השגיאה, עד כדי הפיכתה לרשלנות של ממש, הולכת וגוברת ככל

שמתרחקים ממועד ניתוק המו"מ עם צחי. בתקופה שלאחר בריחתו של צחי הרשלנות בולטת עוד יותר.

1.110 ככל שניתן להתרשם מהראיות שהיו בפנינו, השגיאות ומעשי הרשלנות שנתגלו בחקירת רצח בוחבוט לא נבעו מהפעלת שיקולים לא ענייניים. לא נוכל לומר כך על פעולות שנעשו על-ידי נצי"מ יורם לוי בתקופת החקירה הראשונה ובתקופת החקירה הרביעית, הכל כפי שפורט לעיל. על היבטיה המיוחדים של פרשה זו הערנו את הערותינו ועוד נחזור ונדון בהם בהמשך.

עמדנו על כך שיש מספר נקודות של מכנה משותף בין תקופת החקירה הראשונה לתקופת החקירה הרביעית. בשתי תקופות אלו היו נתונים שחייבו קיום חקירה נגד האחים פריניאן, בשתייהן לא נעשתה חקירה כזו, בתקופת החקירה הרביעית סולק חומר הראיות אל מחוץ לימ"ר, ובשתי התקופות הללו היה לנצי"מ יורם לוי מעמד בכיר בחקירה ובהכוונתה. בהמשך נוסף לאלה נקודות נוספות של מכנה משותף (המתייחסות גם לתקופות אחרות), ובהן בקרה לא יעילה, פיקוח לא מספיק, העדר דיווחים מספיקים, ועוד.

1.111 כל מערכת צריכה להביא בחשבון אפשרות שטיפול בפעולותיה אי תקינות כזו או אחרת. כיוון שכך שומה עליה להקים מנגנונים שיוכלו להתמודד עם תופעה זו. אי התקינות יכולה להיות תוצאה של טעות, רשלנות, עצימת עיניים או מעשה זדון. המנגנונים המופקדים על איתור אי התקינות, צריכים להיות כאלו שיהיו מסוגלים לאתר לא רק את אירועי אי התקינות, אלא גם את הגורמים לאי התקינות. מנגנונים כאלה הם חיוניים בכל ארגון והם חיוניים שבעתיים בגופים אוכפי חוק מסוגה של המשטרה.

בלכתנו בנתיב רעיוני זה, וכפי שאמרנו בחלק הראשון של דו"ח זה, אך מובן הוא ששומה עלינו, כוועדה בודקת, לבחון ולאתר לא רק את אי התקינות, ככל שהיתה קיימת, ואת זאת כבר עשינו, אלא גם את סיבותיה וגורמיה, ככל שניתן לאתרם. ממצאים בכל התחומים האלה יקלו על המבקש לדעת אם פעילות החקירה בתקופות שבהן היה לנצי"מ יורם לוי חלק ונחלה בה נבעה מטעות או מרשלנות גרידא, או שמא היא היתה נגועה בהפעלת שיקולים זרים ואף חמור מכך.

1.112 בדיקה זו נראית לנו הכרחית גם מסיבה אחרת. שומה עלינו לבחון האם היו בפני רשויות אכיפת החוק די סימנים בזמן אמת כדי לחייב אותן להתנהל אחרת, ולפחות לערוך בדיקה שמגמתה לבחון אם עליהן להתנהל אחרת, וכיצד.

נאמר כבר פה שהיו לנגד עיני רשויות אכיפת החוק די סימנים שחייבו אותן לפעול בזמן אמת כדי למנוע את אי התקינות שמדובר בה. יתירה מזו, לנגד עיניהן היו אף סימנים חמורים דיים כדי לעורר חשד שלפחות חלק מאי התקינות אינו תמים. בעניין זה נחשפנו

לחומר רב מאוד שבדיקתו הצריכה זמן לא מעט, וחלקים מבדיקה זו עדיין טעונים השלמות. כפי שהסברנו לעיל, לא היה בסמכותנו לעשותן.

1.113 חלק מהמסכת העובדתית שנחשפה בפנינו היא מפותלת ומסובכת מאוד, עתירת גרסאות נוגדות, ולא תמיד ניתנת לשחזור מלא ומדויק. הצגת כל אלו בדו"ח היתה מלאה את הקורא. מאידך גיסא, ההצגה והדיון בעניינים אלו, יחד עם הבאת עיקרי הדברים, הכרחיים להבנת הרקע והמהלכים הרלוונטיים. השתדלנו לכן לצמצם את התיאורים העובדתיים, ככל שצמצום זה לא יפגע ביכולת להבין את התנהלות העניינים ואת ההנמקות למסקנותינו. אולם יש וגם פירוט מקוצר כזה נותר מסובך וקשה למעקב.

מצב כזה קיים בפרק הסוללות שיובא להלן. כדי לא להכביד על הקורא העדפנו שבגוף הדו"ח תובא בנושא זה רק תמצית (אמנם לא קצרה) של פרשה זו. פרטים נוספים (ואולם גם הם לא מלאים), מובאים בתוספת המצורפת לדו"ח.

פרק 2

פרשת הסוללות

2.1 פרשת הסוללות היא פרשת גניבת סוללות שנועדו למסיכות אב"כ מתוך מחסן צה"ל. הפרשה הזו ארעה כשנה לפני רצח בוחבוט, ובדיקתה העלתה עובדות אשר יצרו מסד שיש בו כדי להסביר תמיהות ולספק פתרונות לדרך התנהלות המשטרה מול האחים פריניאן, הן בחקירת רצח בוחבוט, הן בנושאים אחרים הנדונים בדו"ח.

2.2 למסד זה חשיבות כשאנו מנסים להתחקות אחרי הגורמים והמניעים להתנהלות התמוהה של המשטרה. יש לו חשיבות גם בכך שהוא מצביע על ליקויים קשים בדרך שבה מתנהלת המשטרה, הן בביצוע פעילויות שונות, הן בפיקוח ובבקרה עליהן, והן בתפישת העולם של קצינים בכירים, שלפיה הם יכולים להפר כללים בסיסיים של מינהל תקין, הואיל ולהבנתם הסיכוי לכידתם הוא קטן.

2.3 פרשת הסוללות מצביעה, בין השאר, על שני אלו:

א. קיום קשרים החשודים כבלתי כשרים בין נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוט לבין עודד פריניאן.

ב. שיתוק שאחז את מנגנוני המשטרה שתפקידם לאתר ולמנוע חדירה למשטרה של גורמים שפעילותם יכולה להרוס אותה מבפנים.

2.4 בחודש מאי 1998 נפרץ מחסן של צה"ל שבו אוחסנו סוללות שנועדו למסיכות אב"כ שבהן משתמשת אוכלוסייה מיוחדת, הכוללת ילדים. התלונה על הגניבה הוגשה לתחנת המשטרה באשדוד. איש מתחנת משטרה זו לא פנה אל נצ"מ יורם לוי ואל חברו רפ"ק ראובן (רובי) גלבוט בבקשת עזרה. שני קצינים אלו סיפרו שצה"ל ביקש מהם לפעול לצורך איתור הסוללות הגנובות, אולם לא נמצאו לכך עקבות בכתובים, ויש לנו ספק אם כך היה. מחומר הראיות עולה, שהם נזעקו לטפל בפרשה זו, תוך סילוקו מהדרך של כל גוף אחר, צה"לי או משטרתי, הקשור לפרשה ואשר רצה לטפל בה או לקבל מידע עליה. כפי שיתברר מהמשך, יש מקום לחשד שהשניים עשו כך תוך הפעלת שיקולים פסולים ובלתי ענייניים.

2.5 גרסתו של נצ"מ יורם לוי היתה זו: בעת שאירעה הפריצה, ריחף חשש מפני מתקפת טילים עיראקית. החשש מפני מה שיבולע לאוכלוסייה האמורה, אם ייווצר מצב שבו יהיה צורך להשתמש במסכות שלהן נועדו הסוללות, הדריך את מנוחתו. הוא ידע שיש לעודד פריניאן מהלכים בחוגים עברייניים, העריך שקשרים אלו יכולים לתרום לאיתור

הסוללות הגנובות, והחליט לפנות אליו ולדבר על לבו שישתף אתו פעולה, תוך שהוא מעורר בו רגש של חובה לאומית (שכפי שנתברר בהמשך, שכר של מאות אלפי שקלים בצידו). לפי גרסת נצ"מ יורם לוי, הוא הצליח במשימתו זו, עודד פריניאן הסכים להתגייס למערכה הלאומית כפי שהוצגה בפניו, וכעבור ימים אחדים הודיע שיש בידו להשיג את הסחורה הגנובה. נצ"מ יורם לוי התקשר, לדבריו, טלפונית לעו"ד חנה מגד בפרקליטות מחוז הדרום, קיבל את אישורה לעסקה שתביא להחזרת הסחורה, וכך הוחזרו הסוללות. שווי הגניבה, כפי שהיה ידוע אז לנצ"מ יורם לוי, היה כמה עשרות מיליוני דולרים. נציין כי השווי האמיתי היה כעשרה מיליון ש"ח.

במאמר מוסגר נציין כי הפרשה הובאה לידיעתנו על-ידי נצ"מ יורם לוי בשל רצונו להסביר לנו כיצד, לפי גרסתו, נתגלגלו הדברים כך שעודד פריניאן הסכים לשמש כמקור משטרתי שהוא מפעילו.

2.6 זהו לכאורה סיפור תמים ושובה לב, על אזרחות טובה של עבריין שנחלץ לעזרת המדינה בעת צרה, על שוטרים הפועלים מיוזמתם ומבלי שפנו אליהם, כדי להציל, בלשונו של נצ"מ יורם לוי, "מאות ... של הרוגים ... של אנשים מתים ... ילדים ומבוגרים, אנחנו אמורים פה עכשיו לשבת ולהגיד שימותו, לא אני לא אומר שימותו, אני לא חושב שמישהו כן אומר שימותו ...", סיפור שיש לו "סוף טוב". עד מהרה התברר שסיפור זה רחוק מלהיות מדויק ושלם, הן בפרטיו העובדתיים, הן במניעים של כל הנוטלים חלק בפרשה, הן בגורמים שהיו מעורבים בה. הנפתולים העובדתיים האמיתיים, ההיבטים הנורמטיביים והעשייה הכספית האמיתית הכרוכה בפרשה, לא סופרו על-ידי נצ"מ יורם לוי, גם לא על-ידי רפ"ק רובי גלבו. הם גם לא היו נחשפים לעולם, אלמלא נתגלה צורך לבחון היבטים שונים של פרשה זו במסגרת בדיקותינו שלנו.

הבדיקה שעשינו פרושה על פני עשרות, אם לא למעלה מכך, של עמודי פרוטוקול ושל מסמכים אחרים (כל שירצה לעיין בהם יוכל, לפי מיטב הבנתנו, לעשות כן, במגבלות הסיווג הביטחוני). בעדויות ובמסמכים נחשף סבך גרסאות שונות, משונות ונוגדות. חשיפתן של עובדות חדשות "ייצרה" גרסאות חדשות, הסתירות שנתגלו בין שלל הגרסאות יצרו הסברים סבוכים ומביכים, וכל אלו הביאו לעתים להפרכתם של מלים והסברים חסרי בסיס, משמעות ותוכן.

אין זה מעשי להיכנס כאן לפרטי הפרטים של כל אלו. תחת זאת נתאר כאן את האירועים באופן סכימטי ותמציתי, כדי שיהיה לקורא מושג על מה מדובר. נדגיש שחלק מהעובדות הכלולות בסכימה זו נבחרו מתוך מספר גרסאות שונות, שאל חלקן נתייחס בהמשך. פירוט נוסף של הגרסאות השונות יובא בתוספת לדו"ח.

2.7 המגן חברה לביטוח בע"מ, שהנהיגה מספר חברות ביטוח שביטחו את הסחורה הגנובה (והתמזגה בינתיים עם מגדל חברה לביטוח בע"מ), היתה מוכנה לפדות את

הסחורה מידי המחזיקים בה על-ידי מתן גמול כספי נדיב למדי למחזיר הסוללות. לצורך כך היא מינתה מטעמה חוקר ביטוח שיפעל בכיוון זה. היה זה מר חיים פנחס, ששירת שנים רבות במשטרה. הוא ידוע בכינוי "שוגון", ובכינוי זה נתייחס אליו בדו"ח זה.

לפי גרסתו של שוגון בעדותו הראשונה בפנינו, פנה אליו רפ"ק רובי גלבוע וסיפר לו שיש מי שיכול ומוכן להחזיר את הסוללות הגנובות תמורת תשלום מחברת הביטוח. רפ"ק רובי גלבוע הזמין אליו לתחנת המשטרה את שוגון ואת עודד פריניאן, ושם נסגרה עסקה שלפיה עודד פריניאן ידאג להחזרת הסחורה הגנובה תמורת סכום כסף. שוגון לא זכר את היקפו המדויק של הסכום, אם כי הוא הזכיר מספר פעמים את הסכום של 600,000 ש"ח כסכום שנצרב בזכרונו. לצד זה הזכיר גם סכומים אחרים כאפשריים, ובכללם 200,000 ש"ח או 300,000 ש"ח. הסכום של 600,000 ש"ח הוזכר על-ידי שוגון גם בחקירתו במח"ש, בראיון שנתן לתקשורת, ובסיפור שהוא סיפר לנצי"מ אמיר גור. לפי גרסה זו של שוגון, בפגישה האמורה בתחנת המשטרה, הוא הפקיד את הסכום המוסכם במזומן בידי רפ"ק גלבוע כ"נאמן", ורפ"ק גלבוע היה אמור להעביר את הסכום לעודד פריניאן לאחר החזרת הסוללות.

2.8 שוגון הדגיש שהוא לא היה מוכן לעשות את העסקה אלא אם היא תהיה בידיעת המשטרה ובחסותה. רפ"ק רובי גלבוע הבטיח לו שהעסקה אכן נעשית בידיעת המשטרה ובאישורה, שנצי"מ יורם לוי יודע על כך ונתן לה את אישורו, ושגם הפרקליטות נתנה את אישורה לעסקה. שוגון שוחח טלפונית עם יורם לוי, שלפי מה שנאמר לו היה מצוי בחדר הסמוך, והלה אישר את הדברים.

2.9 הגרסה שלפיה במעמד הפקדת הכספים היו נוכחים שוגון, רפ"ק גלבוע ועודד פריניאן, היתה משותפת בשלב זה של הדיונים לרפ"ק גלבוע, לשוגון ולנצי"מ יורם לוי. עד מהרה התברר שהגרסה הזו היא בדו"ח מהחל ועד כלה. כשנתן שוגון את העדות הזו בפנינו נכח באולם הדיונים אדם, שנתברר מאוחר יותר שהוא חוקר פרטי (להלן – **החוקר הפרטי**). כשסיים שוגון את עדותו ויצא מאולם הדיונים, פנה אלינו החוקר הפרטי בשאלה אם יוכל, כאורח לא קרוא, להעיד. לבקשה זו נעתרנו. החוקר הפרטי תיאר תרחיש שונה לחלוטין בכל הקשור לסוללות ולהחזרתן. לדבריו, פנה אליו אדם שאנו נכנה בשם "פלוני", שהכיר אותו, ואדם זה אמר לו שיש בידו לגרום להחזרת הסחורה הגנובה, וגם לאפשר למשטרה לתפוס את הגנבים, כל זאת כנגד גמול מטעם חברת הביטוח, וביקש שהעסקה תבוצע באמצעות רפ"ק רובי גלבוע. החוקר הפרטי בירר בעקבות מידע זה מיהי חברת הביטוח הרלוונטית, ובירוורו העלה שחברת הביטוח עובדת עם משרד חקירות אחר (שבאמצעותו פעל שוגון). כיוון שכך דחתה אותו חברת הביטוח בקש, וסופו של דבר שהוא נדחף החוצה. בעקבות עדותו של החוקר הפרטי ביקשנו לשמוע את גרסתו של פלוני. לצורך כך נפגשה עמו מרכזת הוועדה, עו"ד רות דנינו. הלה סיפר לה שהוא פנה לרפ"ק רובי גלבוע, מסר לו מידע שיאפשר את איתור הסוללות ואמר לו שהוא מבקש לקבל תשלום כנגד החזרת הגניבה. הוא אף הציג בפני רפ"ק רובי גלבוע ראיות משמעותיות ששכנעו את

רפ"ק גלבוע שאכן מדובר בסוללות הגנובות. בהמשך, בפגישה בתחנת המשטרה בהשתתפות רפ"ק גלבוע, שוגון ופלוני הובאו כספי הגמול ונמסרו לגלבוע בנאמנות, וגלבוע ערך הסכם בעניין זה שעליו חתמו השלושה.

בינתיים נודע דבר קיום המגעים הללו, לדברי פלוני, לגורם חוץ משטרתי שהיה לו קשר עימו, ואותו גורם הורה לו לחדול מלטפל בפרשה.

נוכח ראיות שבאו בפני הוועדה, אין עוד חולק, כולל שני הקצינים ושוגון, שמה שנאמר לוועדה בגרסאות הראשונות על כך שעודד פריניאן אחד משלושה שהשתתפו בפגישה, היה בדיה, ומי שנכח בה הוא פלוני. הוא זה שהיה אמור לדאוג להחזרת הסוללות תמורת סכום כסף, שעל פי זיכרונו היה 600,000 ש"ח. יתירה מזו, הוא היה אמור להביא גם לתפיסת הגנבים בידי המשטרה.

2.10 אך פלוני וחוקר הביטוח סולקו על-ידי רפ"ק רובי גלבוע ונצ"מ יורם לוי מנתיב החזרת הסוללות לבעליהן, וכפועל יוצא מכך, גם מהגמול הכספי הנובע ממנו. לאחר שהם סיפקו לרפ"ק גלבוע מידע המאפשר את איתור הסוללות, תפס את מקומו של פלוני כמקבל הגמול עודד פריניאן, שהוכנס לתמונה על-ידי נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוע.

2.11 רובי גלבוע (ובמידה מסוימת גם נצ"מ יורם לוי) נשאלו וחזרו ונשאלו מה היתה הסיבה להפסקת פעילותו של פלוני, אך לא עלה בידם ליתן לכך תשובה הגיונית. הסברם התמקד בעיקר בכך שמסלול החזרת הסוללות באמצעות פלוני לא הצליח. העוגן הראייתי שהוצע על ידם להסבר זה הוכח כלא נכון, ואנו דוחים אותו.

2.12 לאחר שהיקפו הכספי של הגמול (600,000 ש"ח) התפרסם בתקשורת, ואחרי עדותיהם של שוגון ושל החוקר הפרטי בפנינו, התייצבה במשרדי הוועדה אשתו של רפ"ק גלבוע, ומסרה "הסכם" ו"קבלה" שנמצאו ב"ארכיון הפרטי" שהחזיק בעלה בביתו. על ה"הסכם" יש שלוש חתימות אך לא ניתן לזהות על פי החתימה מהו שמו של מחזיר הסחורה הגנובה. בעוד שלפי הנובע ממה שנאמר לנו, החתומים על ה"הסכם" היו רפ"ק גלבוע, שוגון ועודד פריניאן, בפועל החותם השלישי עליו היה פלוני, ולא פריניאן. מה"הסכם" נובע שסכום העסקה כולה הוא 370,000 ₪ ולא 600,000 ₪, ושבאותו מעמד מסר שוגון לגלבוע 250,000 ש"ח. על ה"קבלה" שמסרה אשתו של רפ"ק גלבוע לוועדה חתום עודד פריניאן (ולא פלוני) ובה הוא מאשר דבר קבלת 250,000 ש"ח.

2.13 המידע שמסר פלוני יכל, כאמור, לסייע למשטרה להגיע למחזיק בסוללות. רפ"ק גלבוע תכנן, לדבריו, מהלך של מעקב אחרי המחזיק, תוך יצירת גירוי שידרבן אותו לגשת למקום אחסון הסוללות. מהלך משטרתי הופעל אמנם, ואולם היה זה מעקב עקר, משום שבנסיבות העובדתיות כפי שהיו אז, לא היה אחרי מה לעקוב.

2.14 על שום מה לא צלח התכנון האמור של רפ"ק רובי גלבוע, הוא לא יכול היה (גם לא נצ"מ יורם לוי) ליתן תשובה, זולת זאת שהמחזיק "נפנף" את פלוני. דברים אלו אינם תואמים את השתלשלות המאורעות ואת הגיון הדברים, שכן המחזיק גילה דעתו קודם לכן שהוא מוכן להחזיר את הגניבה לפלוני תמורת גמול כספי.

2.15 לאחר שהתברר לנצ"מ יורם לוי ולרפ"ק רובי גלבוע כיצד ניתן להגיע לסוללות, ועל סף השלמת העסקה באמצעות פלוני, סולק, כאמור, פלוני מהתמונה, והשניים הכניסו תחתיו את עודד פריניאן. העסקה עם עודד פריניאן בוצעה, הוא קיבל את הכסף, פלוני וחוקר הביטוח שבאמצעותו הוא פעל לא קיבלו דבר. הגנבים לא נתפסו, גם לא חיפשו אחריהם.

2.16 תחנת המשטרה באשדוד, שאליה הוגשה תלונת צה"ל על הגניבה והיא שהיתה מופקדת על הטיפול בה, פנתה ללמ"ב לכיש, היחידה שבראשה עמד אז רפ"ק רובי גלבוע בנושא הסוללות הגנובות. יחידה זו סירבה למסור לתחנת אשדוד מידע כלשהו בנושא זה, בטענה שלפי הוראות הפרקליטות אסור לה לעשות כן. רשויות מצ"ח בצה"ל פנו אף הן בנושא זה ללמ"ב לכיש ונענו אף הן שבאישור הפרקליטות אל להן להיות בתמונה. תשובות אלו היו שקריות. לא היתה הוראה כלשהי שמנעה מסירת מידע או עשיית טיפול בפרשת הסוללות על-ידי גופים אלו או על-ידי כל גוף אחר.

2.17 נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוע (או מי מהם) סיפרו לרנ"צ משה קראדי ולאחרים, וגם לנו, שנתקבל אישור מפרקליטות מחוז הדרום לעסקה. את מתן האישור ייחס נצ"מ לוי לעו"ד חנה מגד מפרקליטות מחוז הדרום. טיבו, תוכנו, היקפו ומועדו של אישור זה פשטו צורה ולבשו צורה, הכל לפי מידת ההסתבכות של השניים בגרסאות סותרות.

עו"ד חנה מגד אמרה בעדותה בפנינו שהיא אינה זוכרת דבר מתן אישור כזה על ידה, ואולם היא הוסיפה, מסיבות שאינן ברורות לנו, שאם נצ"מ יורם לוי אומר שהיא נתנה אישור, כי אז יתכן שניתן כזה, משום שהיא איננה מאמינה שהוא היה טוען זאת מבלי שהיה לכך כיסוי במציאות.

לנו לא נראתה האפשרות שפרקליטה תעניק אישור בשיחת טלפון לעסקה, כשהיא יודעת שמזומנים בהיקף ניכר מופקדים ללא תיעוד בידי קצין משטרה כ"נאמן", מבלי לבחון אם אין חלופה שתאפשר תפיסת הסחורה והגנבים, מבלי לדעת אם ניתנת חסינות לגנבים וכו'. לכן שאלנו, וחזרנו ושאלנו את עו"ד חנה מגד אם בכלל יתכן שהיא נתנה אישור טלפוני לביצוע עסקה כזו. בתחילה נמנעה מלומר שאישור לעסקה, כפי שתוארה, לא יכול היה להינתן על ידה, אולם מאוחר יותר היא הבהירה לנו שלא יתכן שאישור כזה ניתן על ידה. הבהרה זו, שלהערכתנו מתיישבת עם ההיגיון ועם סדרי עבודה רגילים, מקובלת עלינו.

2.18 לאחר ש"זיגזג" הגרסאות שניתנו בעדויותיהם של נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוץ בכל הנוגע לפרשת הסוללות והסובב אותה התייצב כפי שהתייצב, חלה התפתחות נוספת ב"זיגזג" זה: עו"ד יסכה ליבוביץ', פרקליטת מחוז הדרום, מצאה תרשומת שהיא עשתה מפגישה שהיא קיימה עם רפ"ק גלבוץ, למחרת קבלת סכומי המזומן על ידו. באותה פגישה סיפר לה רפ"ק רובי גלבוץ שהוא מתכוון לתפוס את הגנבים ואת הסחורה על-ידי הצבת מארב ומעקב. הוא לא סיפר לה שכמה שעות קודם לכן הוא קיבל לידי בתחנת המשטרה ובמזומן מאות אלפי ש"ח "בנאמנות", לצורך עסקה להחזרת הסוללות. רפ"ק גלבוץ לא ביקש ולא קיבל אישור לפעולה זו, וגם לא עדכן את פרקליטת המחוז בשינויים שחלו בעסקה מאוחר יותר, ובכלל זה, שפריניאן ולא פלוני הוא מי שיהנה מהגמול, ושהגנבים לא ייתפסו.

2.19 הכסף שנמסר לרפ"ק גלבוץ לא נרשם בספרי החשבונות של המשטרה. היו גרסאות שונות על היקפו, ואולם אין על כך רישומים תקינים כלשהם. כל זאת בניגוד מפורש לנהלי המשטרה.

2.20 הרישום בכתב היחיד שהיה הוא ה"הסכם" האמור, ואולם אפילו הוא לא הוחזק במשטרה אלא בביתו של רפ"ק רובי גלבוץ. "הסכם" זה לא בוצע אפילו לפי גרסאותיו המסתבכות של רפ"ק גלבוץ, שהרי לפי האמור ב"הסכם" הכסף הופקד בידי "בנאמנות" (לפי הגרסה האחרונה) עבור פלוני, אך בפועל הוא נמסר לעודד פריניאן. ה"נאמנות" הבעייתית הופרה, איפוא, בלי ליתן לכך הסבר מניח את הדעת, ולמותר לציין, מבלי שנרשם על כך מסמך.

2.21 אם לא די בכל התמיהות הללו, נוספה להן עוד אחת. נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוץ, שהציגו עצמם פועלים כאחד בנושא זה, התפצלו ביניהם, לפי הגרסה המאוחרת, וחיץ בלתי חדיר הוצב ביניהם בפרשה זו. לפי גרסה זו נצ"מ יורם לוי לא ידע, לא שמע, לא ראה, לא נשאל, וגם לא סופרו לו, משלב מסוים ואילך, כל אירועי הפרשה. מעורבותו היחידה היתה בפניה לעודד פריניאן ובקבלת אישור הפרקליטות.

2.22 תמיהה נוספת מתעוררת נוכח הדרך הבלתי שגרתית של העברת הכספים מחברת הביטוח ליעד הסופי. בכלל זה, תמוה שההמחאה שנמסרה לשווגן, שנועדה להחלפה במזומנים לצורך פדיון הסוללות, הוצאה על-ידי חברת הביטוח למחרת הפריצה ובטרם החלו מגעים עם מחזיקי הסחורה הגנובה. היא הוצאה ידנית (ולא במחשב), שלא כמקובל אצל חברת הביטוח.

2.23 ציינו לעיל את דבר קיומן של גרסאות מתחלפות בפרשה זו. נביא להלן, ב"כותרות בלבד", חלק מהן:

- א. נצ"מ יורם לוי העלה גרסאות נוגדות ובלתי ברורות אודות תחילתה של פרשת הסוללות. הוא ידע על פלוני ועל חוקר הביטוח שאתו הוא היה קשור/הוא לא ידע על כך. הוא נזכר בה במעורפל לאחר שנחשף העניין, ואולם הוא אינו יודע להבחין בין מה שידע אז ובין מה שהוא יודע היום.
- ב. נצ"מ יורם לוי ידע/לא ידע מהו הסכום המשולם על-ידי חברת הביטוח כשפנה לקבל אישור מהפרקליטות.
- ג. נצ"מ יורם לוי ידע/לא ידע מה אמר לפרקליטות על גובה כספי הגמול.
- ד. נצ"מ יורם לוי פירט/לא פירט לעו"ד חנה מגד מפרקליטות מחוז דרום (שנתנה לו, לטענתו, את אישור הפרקליטות) את התמונה כולה.
- ה. נצ"מ יורם לוי ידע/לא ידע מתי הושג הסכם עם עודד פריניאן.
- ו. נצ"מ יורם לוי ידע/לא ידע אם עודד פריניאן דרש כסף עבור הסוללות.
- ז. נצ"מ יורם לוי אינו יודע מה ומי היו במפגש עם רפ"ק רובי גלבוע. הם חברים טובים, פעלו יחדיו, "אני ורובי בעניין הזה זה אותו דבר", ואולם הדבר שעליו עבד במשותף עם רפ"ק רובי גלבוע לא עניין אותו, הוא לא שאל אודותיו ורפ"ק גלבוע לא סיפר לו על כך.
- ח. נצ"מ יורם לוי "לא ידע/ידע" אם מדובר במתן גמול המחושב לפי אחוזים משווי הסוללות או בסכום מוחלט, ובהתאם לכך ידע/לא ידע בדיוק (אם בכלל) מה אמר לפרקליטה.
- ט. נצ"מ יורם לוי לא ידע שרפ"ק רובי גלבוע קיבל בנאמנות כסף מזומן.
- י. נצ"מ יורם לוי אינו יודע להסביר איך קיבל ידיעות מעודד פריניאן כמקור משטרתי לפני עסקת הסוללות, כשלגרסתו פרשת הסוללות היא שניתצה את חומת הסירוב הקודמת של עודד פריניאן לשתף פעולה עם המשטרה ולמסור לו ידיעות.
- יא. גרסאות נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוע כוללות סתירה הן בתוך הגרסאות של כל אחד מהם והן בהשוואת גרסאותיהם אחת מול השנייה, אם העסקה עם עודד פריניאן היתה לאחר שהעסקה עם פלוני נכשלה כביכול, או במקביל לשיתוף הפעולה עם פלוני. יצוין שאין היגיון לגרסת הפעולה המקבילה, שהרי העסקה עם פלוני נסתיימה ב"הסכם" שנחתם ולא ניתן לפתח בו-זמנית עסקה נוגדת.

יב. אלמלא התייצב בפנינו באופן מקרי למדי, חוקר הביטוח שהיה קשור עם פלוני, לא היתה נודעת הפרשה האמיתית, דהיינו שהמידע המאפשר את איתור הסוללות הגנובות נמסר על-ידי פלוני לרפ"ק רובי גלבוע, שבעקבות כך נערך "הסכם" עם פלוני, ושרק לאחר שנודע לרפ"ק רובי גלבוע ולנצ"מ יורם לוי היכן מצויות הסוללות הם סילקו את פלוני מהתמונה, הכניסו את עודד פריניאן לעיסקה, והפכו אותו לזכאי לגמול כספי בן מאות אלפי ש"ח. כל הצדדים, למעט פלוני, ניסו להסתיר מאתנו את כריתתה של עסקה עם פלוני, זאת חרף ה"הסכם" הגנוז שנמצא בחזקת רפ"ק רובי גלבוע ושעליו מתנוססת חתימת פלוני.

2.24 אין קושי להסיק מכל הסובב את הפרשה הזו, בין השאר, את הדברים האלה :

- א. נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוע העידו בפנינו עדות שאינה אמת.
- ב. השניים ניסו להטעות אותנו ולהוליך שולל את המשטרה כולה.
- ג. היה אינטרס לשניים להעביר את העסקה (ובכלל זה, ואולי בעיקר, את התמורה הנאה הכלולה בה) לכיסו של עודד פריניאן.

2.25 להשלמת התמונה נוסיף :

- א. אין בכל מסמכי המשטרה רישום על פרט כלשהו הנוגע לעסקה.
- ב. בכלל זה לא נמצא בכתובים אישור כלשהו שניתן לעסקה, הן על-ידי דרגים נדרשים במשטרה והן על-ידי הפרקליטות.
- ג. הרישום היחיד הוא ה"הסכם" וה"קבלה". אלו לא הוגשו לנו אלא לאחר שניתן פומבי לגרסה שכספי התגמול הסתכמו ב-600,000 ש"ח.
- ד. עצם שמירת ה"הסכם" בארכיון פרטי שהחזיק רפ"ק רובי גלבוע, לדבריו כדי שיוכל להוכיח מה שאולי יהיה עליו להוכיח בעתיד אם תוטח בו אשמה, מצביע על-ידיעתו שמדובר בעשייה פסולה שיכול שתחשף. ה"הסכם", כך סבר, יגן עליו ביום פקודה.
- ה. האירוע כולו התרחש בתוככי תחנת המשטרה, על-ידי קצין או קציני משטרה, וחרף זאת הוא לא נחשף, לא נבדק ולא בוקר על-ידי מי מהמשטרה. רני"צ משה קראדי, שהיה אז מפקד המרחב, ידע על האירוע ושאל מספר שאלות, ואולם לא בדק למה, למי וכמה משולם למחזיק הסחורה הגנובה, האם מקבל כספי הגמול

איננו הגנב עצמו, האם אין חלופה אחרת להחזרתה, האם הגנבים נהנו מחסינות, האם אין חשש עתידי למחסני צה"ל מגנבים מסוג זה שיוצאים מהעסקה חופשי, והכל בתיווך משטרת.

ו. הסיפור על זקנים וטף שעמדו, לפי גרסתו של נצ"מ יורם לוי, במרכז מעייניו, ושהיו צפויים לסיכון חיים בהעדר הסוללות, איננו נכון. כל האירוע התרחש, לפי מידע שקיבלנו מצה"ל, לבקשתנו, לאחר שהמתיחות שהיתה קיימת כמה חודשים קודם לכן, פגה. אילולא הוחזרו הסוללות, לא היה צה"ל רוכש באותה עת סוללות אחרות.

2.26 כל המובא כאן הוא, כאמור, תמצית של מאורעות פרשת הסוללות, והרחבה נוספת (גם היא לא שלמה) ימצא הקורא המעוניין בכך בתוספת לדו"ח. הרחבה מלאה עוד יותר מצויה בפרוטוקולי הדיון של הוועדה.

2.27 מה שעולה מפרשה זו הוא דבר קיומם של קשרים בעייתיים בין נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבע לבין האחים פריניאן או מי מהם. לכאורה העדיפו השניים שמאות אלפי השקלים של כספי פדיון הסחורה יועברו לכיסו של עודד פריניאן, ולא לכיסו של פלוני שהיה המקור הראשון שהציע להחזיר את הסוללות תמורת תשלום.

2.28 נסיים את פרשת הסוללות בהבאת מקצת מהדברים ששמענו מפי רנ"צ משה קראדי, שהיה בזמן הרלוונטי מפקד מרחב לכיש, שבתחומו אירעו כל האירועים הנדונים כאן, ומפי ברי סמכא אחרים בצמרת המשטרה, בשאלה כיצד היא היתה צריכה לנהוג כששוטרים נתקלים באירוע מסוג זה:

א. המפכ"ל דהיום, רנ"צ משה קראדי, אמר בעדותו הראשונה בפנינו שיש פער בין מה שהוא יודע היום על הפרשה לבין מה שידע אז. כל שידע אז הוא שהיתה התפרצות למחסן בתקופה שבה עמד בפתח איום מעיראק. אין הוא זוכר אם נאמר לו מה היקף הגניבה, ואולם אפילו היה נאמר לו שמדובר בעשרה או בשלושים מיליון ש"ח, אין בכך דרמטיות יתירה. מה שדרמטי הוא חשיבות הסוללות. דווח לו אמנם על כך שיש מקור שמוכן לדאוג להחזרת הסוללות תמורת פיצוי מחברת הביטוח, ואולם הוא אינו זוכר שהוזכר סכום. עוד נאמר לו שעו"ד חנה מגד בפרקליטות מחוז הדרום יודעת על כך. לדעתו מדובר באירוע במישור המקצועי ואין לו כל זיקה למישור הפיקודי, ולכן הוא עצמו איננו "חלק מתהליך ההחלטות". המופקדים על כך הם קצין אח"ק מרחב לכיש וראש לשכת מודיעין ובילוש, שהם כידוע נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבע. ואולם היה צורך לקבל גם את אישור קצין האמ"ן המחוזי.

תשובה זו של רנ"צ קראדי מרחיקה אותו מכל מעורבות ואחריות, והוא נשאל לכן על-ידינו אם זו היתה תשובתו גם אילו דובר במאה מיליון דולר. על כך הוא השיב, שכשמדובר בעשרה מיליון ש"ח, ההכרעה היא עדיין בידי השניים.

ניסינו לקבל מרנ"צ קראדי תשובה ברורה לשאלה אם בהיקף כזה של גניבה, וכשמדובר במתן "חסינות" לגנבים, ונוכח פרטיה האחרים, ובכלל זה הכסף המזומן שהועבר מיד ליד והופקד ללא רישום בתחנת המשטרה, עדיין הוא סבור שאין זה עניינו. על-כך הוא השיב "כשמעתי על זה בפעם הראשונה ... לא האמנתי שזה קורה ... מייד אמרתי שאם הייתי יודע את זה, זה לא היה קורה". לא יכולה להיות עסקת מזומן במשטרה ואין זה תקין שלא תפסו את הגנבים.

לתשובותיו האחרונות של רנ"צ משה קראדי אנו מסכימים ואותן אנו מאמצים.

ב. ניצב (בדימוס) יצחק אהרונוביץ' אמר לנו שהפרשה היתה צריכה להגיע לפחות למפקד המרחב, "לטעמי גם מפקד מחוז, לטעמי שניהם לא היו צריכים לאפשר את זה ... לעשות עסקה עם עבריינים, ועוד בתחנת משטרה, ולקבל מזומנים, עם "צעטאלה", זה פסול, זה לא ראוי ואני אומר אולי גם זה לא חוקי. מי נתן את האישורים האלה ...? ... אם זה היה קורה אצלי הוא לא היה נשאר מפקד תחנה. זה חמור מאוד ... צריך ... לעשות בדיקה משלימה ... לטעמי לא נתנו לזה את האישורים במשטרה בדרגים הבכירים ... לטעמי גם בפרקליטות לא אהבו את זה... הפרקליטות היא מאוד זהירה, היא לא היתה עושה דבר כזה, ואם זה היה מגיע לידיעת מפקד מרחב או מחוז גם הוא לא היה נותן את האישורים. זה נראה לי בלתי תקין בעליל, אני אומר – בלתי חוקי".

ג. ניצב בעל ניסיון רב בחקירות אמר שאילו הובא אליו העניין כמפקד מרחב, "הייתי שואל שאלות בסיסיות, אם אפשר להביא את הסוללות בלי טובה של אף אחד, אם אפשר לעשות פעילות מבצעית, פעילות מודיעינית, פעילות חקירתית, מי זה המקורות, מה רמת המהימנות שלהם ... שיוכחו לי שהם לא מעורבים ישירות בהתפרצות, וכן הלאה ...".

לא נוכל לומר דברים נכוחים אלו טוב יותר מכפי שנאמרו.

2.29 יש להצטער על כך שפרשה זו לא נחשפה, בוקרה ונחקרה בזמן אמת. משנחשפה פרשה זו, החלה מח"ש לחקור בה בצורה אינטנסיבית, תוך כדי עבודת הוועדה, ואולם לאחר מכן היא חדלה מלחקור. בני צברי, חוקר במח"ש, מסר למרכזת הוועדה, עו"ד רוית דנינו, שמח"ש סיימה את החקירה בפרשת הסוללות. בעקבות כך פנינו ושאלנו את מח"ש מה בדעתה לעשות בעניין זה. התשובה שקיבלנו מעו"ד הרצל שבירו, ראש מח"ש, היא שמח"ש אינה חוקרת נושא זה כל עוד הוועדה בודקת אותו. נותרה איפוא אי בהירות

מסויימת בשאלה אם תימשך פעילות של מח"ש בפרשה זו. לנו נראה שמן ההכרח הוא לחקור פרשה זו, חרף חלוף השנים. פרשה זו אפופה חשדות כבדים ביחס לדרך ההתנהלות של נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבו. כספים במזומן בהיקף גדול הוחזקו על-ידי רפ"ק גלבו. ההיקף המדויק של הסכומים המעורבים בפרשה נותר מעורפל, ואולם אפילו היה היקף הסכומים "רק" 250,000 ש"ח, כאמור בהסכם, גם אז לא ברור לאלו כיסים נכנסו סכומים בשיעור לא קטן. היקף הסכומים שלא נודעו עקבותיהם גדול יותר אם הסכומים המעורבים בעסקה היו גדולים יותר. איננו יכולים להשתחרר מהתחושה שלפי הראיות שבפנינו, אכן היה מדובר בסכומים גבוהים בהרבה.

2.30 היה ברור שחקירה מלאה של נושא זה מחייבת עריכת בדיקות גם אצל גורמי חוץ. סברנו שיש סיכוי טוב שבדיקות אלו יניבו תוצאות, ושקלנו אם הן בסמכותנו ואם ראוי שנשלימן. אולם לאחר בירורים שעשינו נוכחנו שהדבר אינו בר ביצוע.

המלצתנו, שתקבל ביטוי בפרק המסקנות וההמלצות, היא שתיעשה חקירה נמרצת וראויה בעניין זה במטרה להגיע לחקר האמת.

פרק 3

מקורות מודיעיניים

- 3.1 פרשת הסוללות חשפה קשרים בעייתיים בין נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוץ לבין עודד פריניאן. האחים עודד ושרון פריניאן הופעלו במשך שנים כמקורות על-ידי שני קצינים אלו. הפעלה זו, מה שנלווה לה, דרך קיומה, "תשואת" המידע הדלה שהיא הניבה, ועוד, מעלים חשדות כבדים אם היה מדובר בקשרי מפעיל-מקור בלבד. להלן נעסוק בהיבט זה.
- 3.2 עולם העבריינות והפשע פועל בדרך כלל במחשכים, דבר המקשה לדעת מה נעשה בו. תפקיד המשטרה הוא להתחקות אחר עבריינים כדי למנוע עבריינות ופשעים, וללכוד את העבריינים, אם הפשעים כבר בוצעו. אחת הדרכים ההכרחיות במאבק זה היא החדירה לחברה העבריינית כדי לנסות ולדלות מתוכה מידע רלוונטי רב ככל הניתן, הן כדי לחשוף עבריינים שביצעו פשעים והן כחומר רקע שממנו ניתן להסיק דברים ושעל בסיסו ניתן לתכנן מהלכים של המשטרה.
- 3.3 במשטרה קיים מערך מודיעיני המופקד על כך. אחת הדרכים שמערך זה מפעיל היא הדרך של איסוף מידע מעבריינים או מאנשים אחרים. מוסרי המידע השונים מכונים בלשון המשטרה "מקורות", וכך נכנה אותם גם אנו. מערך המודיעין הקים רשת של שוטרים שהוכשרו לכך, שתפקידם לגייס מקורות ולעמוד איתם בקשר כדי לקבל מהם מידע.
- 3.4 הכורח שאין לגנותו יוצר בהקשר זה מפגשים וקשרים פרדוקסליים למדי בין מפרי חוק, בחלקם מראשי מפרי החוק, לבין המופקדים על מניעת עבריינות. מגעים אלו, ובעיקר מגעים נמשכים ותכופים, יכולים להצמיח קשרים בלתי רצויים שיהפכו את היוצרות על-ידי הפיכת השוטרים למקורות לחוגים עברייניים. מגע זה יכול גם להצמיח שיתופי פעולה לא נאותים בין עבריינים לשוטרים. עולם העבריינות מגלגל לעתים סכומי כסף לא מבוטלים, ובכוחו של הכסף לסנוור את עיניהם של חלק מהשוטרים.
- 3.5 תרחישים אפשריים כאלו, שהמשטרה נתקלת בהם מדי פעם, מחייבים נקיטת אמצעים שונים שימנעו את התרחשותם. אמצעים אלו כוללים הדרכה, חינוך ובחירת אנשים מתאימים ככל האפשר מצד אחד, קביעת כללים ונהלים חמורים והנהגת בקרה ופיקוח, מצד שני. אין צריך לומר שככל שהכללים ונהלים יוצרים רשת נורמטיבית המקשה על קלי הדעת להסתנוור מהזדמנויות בלתי כשרות הנקרות על דרכם, וככל שהפיקוח והבקרה עוקבים אחר מילוי קפדני של כללים ונהלים אלו וחושפים סטיות למיניהן, כן תקטן אטרקטיביות הפיתוי האורב לפתחם של השוטרים, וכן יגבר הסיכוי

שמי שסרח – יילכד. פיקוח ובקרה נאותים גם יאתרו שוטרים בלתי מתאימים שיש בהם פוטנציאל להרע.

3.6 עד כמה חשוב שיהיו כללים בהירים שימנעו משוטרים קשר פסול עם עבריינים, יעיד המקרה הקיצוני למדי שנתקלנו בו. הצורך בהסדרה של מקומות המפגש האפשריים בין השוטרים לבין המקורות בכלל, והמקורות העברייניים בפרט, מובן מעצמו. מפגשים אלו צריכים להיות, בין השאר, חשאיים במידת האפשר, ועליהם להיערך במקומות שאין להם קשר למי מה"צדדים". הנייטרליות של מקומות המפגש חשובה כדי למנוע ככל האפשר יצירת רקע שיוביל לקיום קשרים חברתיים הגולשים אל מעבר לתחום הצר מאוד שנועד למגעים, וכך מתווה אף נוהל האתיקה המקצועית בהפעלת המקורות, שקיים במשטרה. כל בר-בי-רב מבין שקשרים קבועים המתקיימים בסלון ביתו של השוטר, כשבני משפחתו נמצאים בבית, וכשמוגשת בהם תקרובת, הם רקע נוח מאוד לגלישה בלתי רצויה כזו.

3.7 המנסחים של כללי המשטרה ונהליה היו כמצופה ערים לכך, והם הורו לכן שמקומות המפגש בין שוטרים לבין מקורות יהיו במספר סוגי מקומות שנמנו בכללים. בתיאם הפרטיים של השוטרים לא נכללו בין מקומות מפגש אלו. כפי שיתברר להלן, חרג נצ"מ יורם לוי באופן בולט מהאמור בכללים גם בהיבט זה. הוא נפגש דרך קבע בתדירות גבוהה למדי עם אחד האחים פריניאן (עודד) ולעתים רחוקות יותר גם עם האח השני (שרון) באישון לילה, בביתו, כשאשתו מגישה כיבוד וכשבני נוכחים בבית.

3.8 לא היה גורם מוסמך (להבדיל מאמירות סתם בלתי אמינות) שהופיע בפנינו, שלא עמד על הפסול המשמעותי שיש בדרך התנהגות כזו. כך, למשל, אמר המופקד על מערך מודיעיני זה במטה הארצי, רמ"ד איסוף, סני"צ קובי זריהן: "כל רכז מודיעין מתחיל יודע את הנוהל וכל המפעיל מקורות יודע שעניין המפגש בביתו של המפעיל הוא מוקצה. אין מצב שרכז מודיעין נפגש עם מקור בביתו, במיוחד עם מקור כזה בכיר". נצ"מ לוי אף עומד לדין משמעותי, בין היתר, בשל מפגשי הבית שהוא קיים.

והנה הופיע בפנינו מי שעמד בראש הפירמידה המודיעינית, ניצב אילן פרנקו, ואמר שהנהלים והכללים המשטרתיים אינם אוסרים זאת. הוא הוסיף ואמר שאם המשטרה רוצה שלא ייפגשו במקומות אחרים, שיואלו לכתוב זאת. פרשנותו שלו היתה שהכללים מפרטים אמנם את מקומות המפגש המותרים, ואולם הם לא אומרים שאסור להיפגש גם במקומות אחרים. לפי פרשנות תמוהה זו, השחיתו מנסחי הכללים את מילותיהם לריק, שהרי לפיה אין סייג ואין גבול ואין איסור כלשהו בתחום זה. ואם ישאל השואל, ובצדק, למה ישחית מתקין הכללים את דבריו לריק ויצייין רק שבריר של אחוז מתוך אותם מאות מקומות מפגש אפשריים שלא נמנו, לא תהיה לכך תשובה.

דברים אלו של ניצב אילן פרנקו נוגדים לא רק את התורה הכתובה, אלא גם את ההבנה המקצועית העמוקה הטבועה בלב כל עוסק בתחום זה. שמענו לא מעט שוטרים שעסקו או עוסקים בתחום זה באמונה. חלקם לא היו ערים לכללים הכתובים, ואולם לא היה להם צורך בכך כדי לראות מדרש פליאה בעצם העלאת האפשרות שמותר למפעילי מקורות להיפגש עם מקור בביתם ובחיק משפחתם לאורך זמן (להבדיל ממפגש אקראי ובהתרחש נסיבות מיוחדות). תניא דמסייע לכך נמצא בנוהל האוסר על כל שימוש במקומות מפגש שלא לצרכי מודיעין ומסביר כי "כל שימוש נוסף/אחר עלול להביא לחשיפתה של הפעילות החשאית ועמה לפגיעה במערכות המודיעין, במשימותיה ובגורמים המעורבים בה".

קשה לנו לקבל שניצב אילן פרנקו, ראש וראשון למערך המודיעין המשטרתי, לא ידע זאת. לא ברור לנו לכן למה הוא בחר להציג עמדה כזו. את הדברים הללו הבאנו פה כדוגמא בולטת הממחישה את הצורך בקיומן של נורמות ברורות ומדויקות, שלא יאפשרו מתן פרשנויות שאיש לא התכוון אליהן.

3.9 דוגמא זו מחזירה אותנו לתוואי המרכזי של דיוננו. נצ"מ יורם לוי תיאר בפנינו בעדותו הראשונה, והיה זה בראשית דיוני הוועדה, את הדרך שבה נוצרו קשרי מפעיל-מקור בינו לבין עודד פריניאן. לדבריו, כבר עם היכנסו לתפקידו כקצין אח"ק לכיש בדצמבר 1997 הוא רצה לגייס כמקור את עודד פריניאן שהיה מעורה בעולם הפשע האזורי, ויכול היה לספק ידיעות שיהיו לעזר למשטרה. ניסיונו של נצ"מ יורם לוי לא עלה יפה; עודד פריניאן סירב להצעה.

לפי הגרסה שהוצגה על-ידי נצ"מ יורם לוי, הקש ששבר את גב הסירוב של עודד פריניאן לשתף אתו פעולה, היה כאשר שכנע אותו להירתם להחזרת הסוללות, שהיו מיועדות למסיכות מגן, ואשר נגנבו ממחסן צה"ל, הכל כפי שתואר לעיל בפרק 2. תרמה לכך התרשמותו של עודד פריניאן מהאמינות שהפגין נצ"מ יורם לוי בכך שהוא לא ניצל את פעילותו של עודד פריניאן כדי להרע לו. בהערת אגב נעיר את שיידון במקום אחר, שלאמיתו של דבר, לא זה היה הגורם ליצירת הקשר בין השניים, שכן עוד קודם לכן קיבל נצ"מ יורם לוי ידיעות מעודד פריניאן.

מאז ועד לתקופה שבה היה נצ"מ יורם לוי מפקד ימ"ר דרום (ועד בכלל) שימש עודד פריניאן כמקור, ונצ"מ יורם לוי כמפעיל. בשלב מסוים של דיוני הוועדה, לאחר החלטת האזהרה, וכשנצ"מ יורם לוי היה כבר מיוצג על-ידי עורך-דין, הוא ניסה למצוא דרך פרשנית שתאפשר לו לטעון שמגעיו עם עודד פריניאן אינם בגדר הפעלת מקור קבוע ולפיכך הם אינם חורגים מהכללים. אנו דוחים את הפרשנות והטענה הזו. הפעלת עודד פריניאן כמקור נעשתה לאורך שנים במרווחי זמן לא גדולים, ומבחינת המהות מדובר בקשרים קבועים של הפעלת מקור, גם בהנחה שניתן מבחינה טכנית לתת לה כותרת

אחרת, וכך יש להתייחס אליה. הניסיון לתת לקשרים אלה פרשנות מאולצת המתיימרת להתאים את עצמה לכללים, לא יצלח.

3.10 הקשר בין נצ"מ יורם לוי לבין עודד פריניאן היה בלתי תקין בלא מעט היבטים. בסוגיית מקום המפגש, שהיה בעיקרו של דבר בביתו של נצ"מ יורם לוי, כבר דנו. נוסף לכך היה הקשר פסול בעצם קיומו. נהלי המשטרה קובעים בבירור כי קשר מתמשך עם מקורות יכול להתקיים רק על-ידי מי שנמנה על אנשי המודיעין של המשטרה, שעבר קורס מתאים, והפועל כרכז או כמפעיל מקורות. בחלק הארי של התקופה שבה קיים הקשר לא נמנה נצ"מ יורם לוי על אנשי המודיעין, והוא לא שימש כרכז או כמפעיל. קשר זה היה איפוא אסור עליו.

נוסף לכך לקה הקשר באי-דיווח כנדרש. נהלי המשטרה מחייבים שיינתנו בכתב פרטים מוגדרים ומלאים, שיהיה בכוחם להציג תמונה ברורה על כל הקשור והסובב כל אחת מהפגישות. בין השאר היה על נצ"מ יורם לוי ליתן נתונים על מקום קיום המפגש, על שעת המפגש, על יוזם המפגש ועל ההנחיות שניתנו למקור. בפועל לא נתן נצ"מ יורם לוי, למיטב ידיעתנו ותוך שאנו מתבססים על חומר שנמסר לנו, אף דו"ח תקין אחד. חלק מהידיעות הועברו על ידו בעל-פה בשיחות טלפוניות ישירות לראש מדור ההערכה (רפ"ק בת-שבע דורון), והיא הזינה אותם ישירות למחשב, חלק נרשמו ככתובות פנימיות בינו לבין שוטר זה או אחר, חלק נרשמו בזכ"דים, וחלק לא נרשמו כלל.

3.11 עניין אי הרישום היה שנוי במחלוקת. נצ"מ יורם לוי טוען שהכל נרשם על ידו, וכפועל יוצא מכך, הועבר להזנה. בניגוד לטענתו זו, יש בפנינו מספר דוגמאות לידיעות שלא תועדו כיאות, כמפורט להלן:

א. במהלך אפריל 1998 דיווח נצ"מ לוי לקב"ט מחוז הדרום, בעקבות פגישות שערך עם האחים פריניאן בביתו, שהאחרונים יודעים פרטים על יחידת העיקוב הסודית. לא איתרנו דו"ח פגישה, דו"ח ידיעה או הזנה למערכת הממוחשבת של מידע הנובע מפגישות אלו או של עצם קיום הפגישות;

ב. כפי שניתן ללמוד מהפרק העוסק בפרשת הסוללות, קיבל נצ"מ לוי מידע מעודד פריניאן הנוגע לפרשה זו, ולא מצאנו שנכתבו עליו דו"חות או שהוזן מידע למערכת המודיעין של המשטרה;

ג. ביולי 2003 מסר נצ"מ לוי לסני"צ אבי נבון, ראש יחידת ביטחון מידע (להלן – יחב"ס), במהלך "תחקיר" שעל אודותיו ידובר בהמשך, שמן היום שבו הוא נכנס לתפקיד מפקד תחנת אשקלון, הוא נעזר באחים פריניאן בכל אירוע משמעותי המתרחש בעיר. עם זאת, לא איתרנו דו"ח פגישה, דו"ח ידיעה או הזנה למערכת

הממוחשבת של מידע או של פניה כאמור, בכל תקופת כהונתו של נצ"מ לוי כמת"ח אשקלון;

ד. לאחר רצח שמיניאן ז"ל, מסר נצ"מ לוי לסני"צ אהרון זרגרוב, שהיה, כאמור, ראש מפלגת תשאול בימ"ר דרום, מידע מפי האחים פריניאן. האחים פריניאן ברחו אז מחשש שהמשטרה תעצור אותם והם פנו לנצ"מ יורם לוי והבהירו את התנאים שבהתקיימם הם ייאותו להתייצב לחקירה בנושא זה. לא איתרנו דו"ח פגישה, דו"ח ידיעה או הזנה למערכת הממוחשבת של מידע זה. מיותר לציין שנצ"מ לוי לא פעל להסגרתם למשטרה.

ה. נצ"מ אמיר גור סיפר שהוא עצמו שמע מדי פעם מפי נצ"מ לוי מידע שמקורו באחים פריניאן, במהלך ישיבות בוקר בימ"ר, בעת שנצ"מ לוי שימש כראש מפלגת התשאול. בכל התקופה הזו לא היו עקבות במערך ההזנה המשטרתי לקשר בין נצ"מ לוי לבין האחים פריניאן.

3.12 לכל אלו יש להוסיף שנהלי המשטרה מחייבים דיווח שיש בו אותה מידה של פירוט, גם על אודות מפגשים שבהם לא נמסר מידע. לפי מערכת המחשוב המשטרתי, נצ"מ יורם לוי לא מסר אף פיסת מידע אחת בתקופה שמיום 24.5.1999 עד יום 15.10.2003, ואולם, כאמור, אפילו לדבריו שלו היו לו בתקופה זו מפגשים עם עודד פריניאן. הבינונו שגרסתו היא שעל מפגשים אלו הוא לא דיווח משום שלא נתקבל בהם מידע. איננו יודעים כמובן מה נעשה באותם מפגשים, אולם אחת מהשתיים: אם לא נמסר בהם מידע, חטא נצ"מ יורם לוי באי דיווח על מפגשים עם מקור שבהם לא נמסר מידע; אם נמסר בהם מידע, חטאו הוא כפול ומכופל ומתבטא הן באי דיווח על קיום המפגש הן באי דיווח על תוכנו.

3.13 ואחרון אחרון, ואולי החמור ביותר בתחום זה, הוא הפרה מכוונת וגסה על-ידי נצ"מ יורם לוי של הוראות ברורות של מפקד המחוז, שלא להמשיך בקיום מפגשים כאלו. בשל הפרה זו הוגש נגד נצ"מ יורם לוי אישום לבית הדין המשמעתי של המשטרה. במאמר מוסגר נעיר שהתנהגות זו ממחישה את קווי ההתנהגות המאפיינים את נצ"מ יורם לוי בהיבטים שונים. מהיכרותו העמוקה את המערכת המשטרתי, הוא העריך שאין הוא מסתכן גם אם יפר את הוראת מפקד המחוז, משום שלית דין ולית דיין בתחום זה, ואיש לא יטרח לדעת, לברר, לפקח ולבקר את מעשיו. המפגשים נראו לו חשובים מכדי לוותר עליהם רק משום שכך ציווה עליו מפקדו. הוא התעלם מהוראות מפקדו ועשה את מה שרצה לעשות. לא נוכל, לצערנו, שלא להסכים עם נצ"מ יורם לוי שהערכתו את אדישות המשטרה לפעילותו הבלתי תקינה היתה מדויקת. אלמלא התפוצצה הפרשה קא עסקינן, היה חל כאן הכלל של "מה שהיה הוא שיהיה", המפקד יאמר את אשר הוא סבור שיש לעשות, ויורם לוי יעשה את שהוא רוצה, בהתעלם מהוראות המפקד, ואין המפקד יודע ומודע לנעשה אצל פקודו.

3.14 כבר אמרנו שהיו נגד נצ"מ יורם לוי חשדות רציניים בכל הנוגע למגעים שבינו לבין האחים פריניאן, שלפיהם קשרי מקור-מפעיל, שהוא טרח ליתן להם פומבי (ולפחות לא עשה למען לא יופצו), לא היו אלא ניסיון להסוות קשרים פסולים. הלהיטות של נצ"מ יורם לוי לקיים קשרים האסורים גם על פי הוראות מפקדו, הנמנה על צמרת המשטרה, יכולה להתיישב עם גרסה זו.

בניסיון לנטרל את הגרסה הזו ולהצביע על גורם אחר, בעל משקל גדול מספיק, שיוכל להסביר את הדחף של נצ"מ יורם לוי לקיים קשרים שאותם צווה לנתק, הוא הציע מספר הסברים, חלקם פתטיים. הוא אמר, למשל, שרנ"צ משה קראדי ציווה עליו שלא לקיים קשרים עם "מקורות", ואולם עודד פריניאן הוא "מקור" ולא "מקורות", ולכן אין לראות במפגשים אתו הפרת הוראות שנתן לו מפקדו. כך גם ניסה להסביר לנו שמשה קראדי לא הטיל עליו איסור, אלא רק הביע את דעתו, ואילו הוא, יורם לוי, הביע את דעתו שלו.

3.15 בשלב מסוים חדל מהשמעת דברי להג אלו, וניסה להעטות על עצמו משהו המקביל להגנת "צורך" במשפט הפלילי. בלשונו שלו: "אני מקבל את תיק הרצח של ... שקד שלחוב, נערה מבית מקסים, שנרצחת בגלל סכסוכים בין חלאות אדם. בגלל שאפילו את העבודה הזאת הם לא יודעים לעשות ... הם לא סופרים עד עשר לפני שהם לוחצים על ההדק. והם הורגים לנו, לי ... אני לוקח את התיק הזה באופן אישי ... אני מוכן לתלות אותם בכיכר באשקלון ... בתוך האיסור הזה אני בא ואומר: רגע, הוא אולי יכול לכוון אותי למה קורה פה בכלל ... ההוראה של מפקד המחוז שלי יותר חשובה מלהביא את החלאות האלה לדין?".

הוא לא טרח להביא בפנינו נתונים שמהם נוכל להסיק שבקשרים באותה תקופה הועלה נושא רצח שלחוב או שהיה בנתונים שנמסרו לו כדי לקדם חקירת רצח זה. הוא אפילו לא הפנה אותנו למסמך אחד בים המסמכים שהונחו לפנינו, שממנו נוכל להסיק זאת בעצמנו.

ואולם, אפילו אם הדברים נכונים (ואנו רחוקים מלאשר זאת), עדיין נשאלת השאלה: מי שמד? רנ"צ משה קראדי נמצא בסמיכות מקום, הנגישות אליו קלה עד כדי יכולת להטרידו בהוצאת תיק ההפעלה מהימ"ר, מה יהלוך מנצ"מ יורם לוי להשיג באותו הינף של שיחת טלפון אישור הפשרה של הוראת האיסור למטרה מוגדרת וחשובה מאוד?

3.16 נימוק דומה נתן נצ"מ לוי בניסיון להצדיק, ולפחות להסביר, את הנחישות, ההתמדה והעקביות שבקיום קשר (שכאמור הוא קשר אסור מבסיסו) עם עודד פריניאן לאורך שנים אחדות. הנימוק הוא שהידיעות שמסר עודד פריניאן היו חשובות מאוד למשטרה, והוא לא יכול היה לאפשר למשטרה לוותר עליהן.

3.17 שמענו ראיות גם בנושא זה. חלקן מפי אנשים שידעו על מה הם שחיס במובן זה שידעו את ההקשר, את הרלוונטיות, את החשיבות, ואת החידוש שבידיעות, שאמרו שהידיעות אינן רציניות; חלקן של כאלו שהעיפו, לבקשת בא-כוחו של נצ"מ יורם לוי, מבט חטוף באסופה לא קטנה של ידיעות והפטירו שמדובר בידיעות על דמויות מוכרות, עניינים בעלי חשיבות, וכיוצא בזה.

תמהנו על הניסיון לשכנענו בחשיבות הנודעת לידיעות על בסיס העפת מבט שטחי עליהן. חשיבותן של ידיעות אינה נבחנת על בסיס העבריינים המככבים בהן או על בסיס העבירות שמדובר בהן. כדי לדעת אם ידיעה היא חשובה, צריך לדעת אם היא חדשה או שכבר יש מידע מהימן קודם עליה, מה טיב האינטרס של ספק הידיעה בתוכן הידיעה, האם מדובר בהפרחה סתם של השערה או שיש ביסוס עובדתי או הגיוני לידיעה, וכל כיוצא בזה. בצדק הגיבו חלק מעדים אלו, ובכללם ניצב אילן פרנקו ורנ"צ משה קראדי, שללא ידיעה ולימוד מספיקים לא ניתן כלל לחוות דעה בנושאים כאלו.

3.18 אין לנו לכן כל קושי לקבל את העדויות של יודעי דבר שלפיהן הידיעות בלתי רציניות. שמענו מבעל הדבר בעצמו (הוא נצ"מ יורם לוי) שהדוגמא שהוא יכול להביא לידיעה בעלת איכות שניתנה במפגשים שנתקיימו לאורך שנים בין נצ"מ יורם לוי לעודד פריניאן, שתצביע על כדאיות הקשר הזה, היא ידיעה הנוגעת למקרה רצח של אחד בשם הרצל פור ז"ל. הידיעה שמסר עודד פריניאן היא: לכו ובדקו אם עובדה סתמית מסוימת התקיימה. אם הבינונו נכון את הטיעון, הרי ששאלה זו, שאותה סיפק עודד פריניאן כמידע, שהיא לטענת יורם לוי "הוכחה ניצחת" לכדאיות הקשר, היא שהביאה לפענוח הרצח. טענה זו יוצאת מהנחה שחוקרי המשטרה לא ידעו ולא שיערו דבר על אותה עובדה סתמית שאיננה קשורה ישירות למעשה הרצח עצמו, ורק מששמעו עליה חקרו בעניין, וגילוי העובדה האמורה הוא זה שהוביל לפענוח הרצח. אילו רצה נצ"מ לוי לשכנענו בנכונותה של טענה זו, היה עליו להביא בפנינו עובדות מהימנות על כך שהמשטרה אכן לא ידעה דבר על הרוצח, ורק אימרתו של עודד פריניאן אודות אותה עובדה, היא שפקחה את עיניה. זאת הוא לא עשה.

לא נעלם מאתנו, שלאחר תום דיוני הוועדה, בשיחה בין מרכזת הוועדה, עו"ד רות דנינו, לבין עו"ד הרצל סמילה, שהיה בזמנו קצין חקירות במשטרה, הוא אמר לה, ביוזמתו שלו, שנצ"מ יורם לוי דיווח לו על דבריו המחכימים של עודד פריניאן וכי הם הובילו לפענוח הרצח של הרצל פור. קשה לנו להניח שכוונתו של עו"ד סמילה היתה לומר שהמשטרה לא ידעה דבר עד ששמעה על אותה עובדה סתמית. מכל מקום נעיר, שעו"ד סמילה, שפרש מהמשטרה, נמנה עתה, לפי החלטת בית משפט שראינו, על אלו שמייצגים את עודד פריניאן בתיק שבו הוא מואשם ברצח. בעדותו בפנינו סיפר סמילה על מידע שהוא מקבל עד היום, שלא כדיון, מאנשי משטרה (בעניין זה ראו גם סעיף 11.15).

ואחרון אחרון בנושא זה: נתברר כי אין רישום כלשהו מזמן אמת על קיומו של המידע בעל הערך שפיצח, לפי הטענה, את תעלומת הרצח. רק שנים לאחר מכן, בהקשר של ניהול הליך משפטי, הוזנה המערכת המשטרית רטרואקטיבית במידע זה. במאמר מוסגר יצוין שבהנחה שהיתה ידיעה כזו בזמן אמת והיא לא נרשמה, הרי שיש בכך הוכחה נוספת לאי דיווח על-ידיעות שקיבל נצ"מ יורם לוי מעודד פריניאן.

3.19 מכאן שלא הוכח בפנינו שהיתה חשיבות אמיתית לידיעות שמסר עודד פריניאן; נהפוך הוא, המסקנה ההסתברותית שניתן להסיק מכלל החומר שבפנינו היא שלא היתה חשיבות של ממש לידיעות, ודברים אלו נכונים ביתר שאת במבחן התוצאה. נעיר בהקשר זה, שהיו סברות שהועלו בזמן אמת, שהאחים פריניאן מבקשים לנצל את היותם מקורות כדי להזין את המשטרה בדיסאינפורמציה, וזו היתה אחת הסיבות האמיתיות להסכמתם לשמש מקורות.

עוד יצוין שסנ"צ גבי דהן פעל למען הטלת איסור על הפעלה של האחים פריניאן כמקורות מאחר ומדובר במקורות מניפולטיביים המזינים את המערכת "בדיסאינפורמציה המשמשת לטובתם".

3.20 נצ"מ יורם לוי טען שהוא רשאי להפעיל מקור. אחד הנימוקים שהוא הביא בניסיון להוכיח טענתו זו הוא, שבעבר הוא היה איש מודיעין במשטרה, יש לו הכשרה לכך, הוא היה מוסמך בעבר לשמש מפעיל מקורות, ומשעה שהוא הוכתר בכתר זה, אין הכתר ניטל ממנו לעולם. דברים אלו אינם נכונים, לא לפי נהלי המשטרה האוסרים על כך במפורש (בפסקה (5) שבעמ' 5 בנוהל הפעלת המקורות), גם לא לפי האלף-בית השגור על פי כל העוסקים באמונה בתחום זה. על רקע זה קשה לנו להבין מה הניע את ראש אגף המודיעין באותה שעה, ניצב אילן פרנקו, לומר: "אין מניעה שכל מי שהוסמך להפעיל מקורות, יפעיל אותם ... הם נושאים את ההסמכה למיטב ידיעתי עד סוף שירותם ... אפילו ראשי ימ"רים יכולים לעשות זאת ... אין מניעה שגם אם אתה עוזב את התחום – שתפעיל". הצדקה זו נדחת על-ידינו כחסרת בסיס. גם הניסיון להכשיר את הפסול בהרשאה מיוחדת שניתנה, נדחה על-ידינו.

התבטאות מקצועית וקולעת למדי על הפעלת המקורות כפי שנעשתה על-ידי נצ"מ יורם לוי שמענו מפי האחראי המקצועי לנושא זה במטה הארצי של המשטרה, סנ"צ קובי זריהן: "בכל שנות פעילותי במשטרה לא נתקלתי במצב בו דרג כזה יפעיל לאורך זמן מקורות".

3.21 הצדקה אחרת שלה טוען נצ"מ יורם לוי היא שהמקורות אומרים לעתים, שעה שמפעילים מחליף תפקיד והם נדרשים לעבוד עם מפעיל אחר, "אהבתי את אדוני", ואינם מוכנים להמירו באחר. כך ארע לדבריו גם עם עודד פריניאן. הוא היה סבור שעדיף שהוא

ימשיך להפעיל את עודד משעודד יאבד כמקור. אך הכלל הוא שאין לאפשר למקור לקבוע מי יהיה מפעילו. הכל ערים לכך שיש ונוצרת כימיה המניבה תשואה מועילה למשטרה כתוצאה מקשר מיוחד שנוצר בין מפעיל למקור, ואולם שיקול זה אינו חזות הכל. יש מערך שיקולים הפועל לכאן ולכאן, ומשעה שנקבע נוהל האוסר המשך קיום קשר במצבים כאלו (ולדעתנו טוב שכך נעשה), אין השוטרים בני חורין לעשות שבת לעצמם ולקבוע שטובת המשטרה היא שהם ימשיכו בהפעלת המקורות.

3.22 חרף הכוח המצטבר של הטעמים לאיסור שחל עליו להפעיל מקורות, המשיך נצ"מ יורם לוי להפעיל את עודד פריניאן כמקור, ולא היה מי שיעמוד בשער ויאמר: הרף.

3.23 הפעלת מקור בדרך אסורה ופסולה נעשתה גם על-ידי רפ"ק רובי גלבע, שהפעיל אף הוא את שרון פריניאן כמקור. הפעלה אסורה זו התבטאה, בין השאר, בכך שהוא הפעיל את שרון פריניאן כשלא נמנה בעת ההפעלה על אנשי המודיעין של המשטרה. איסור נוסף שעליו עבר רפ"ק רובי גלבע בעניין זה, הוא במפגשים שקיים עם שרון פריניאן בביתו. נאמר עם זאת שחומרת הפרה זו של הכללים מתונה בהרבה מהמעשה המקביל של נצ"מ יורם לוי. ביתו דאז של רפ"ק גלבע היה בית רווקים בקיבוץ, ובנסיבות אלו, הסיכון שבחשיפה, המעורבות עם בני המשפחה, והאינטימיות הנוצרת נוכח אירוח קבוע בבית משפחה, אינם קיימים. דירה כזו דומה למדי לאחד המקומות המותרים למפגש כפי שנקבעו בנהלים.

3.24 לא נוכל לסיים את הפרק בדבר המקורות המודיעיניים בלי לציין את שימצא ביטוי גם במסקנותינו. אף אחד מהמקורות איננו מוסר למפעיליו מידע כדי להשליט צדק. לכל אחד סיבות ואינטרסים, כל אחד מצפה מהצד שכנגד לתמורה, אם בתחום המידע ואם בתחום הגמול הכספי או האחר, ועושה זאת כדי לקיים קשרים טובים עם המשטרה או כדי לקבל טובות הנאה מסוגים אחרים (ראו, בין השאר, סעיף 9.7). "עסקת חליפין" כזו טומנת בחובה סכנה להתפתחות מצב הידוע היטב בעולם העוסק בכך (ריגול והשגת מידעים חשאיים גם בהקשרים אחרים), שבו המפעיל הופך למופעל, והפוך. מצב זה הוזכר בין השאר על-ידי עדים אחרים, כמצב שיכול שנוצר בין נצ"מ יורם לוי לעודד פריניאן. אין צריך לומר עד כמה הרה סכנות הוא מצב כזה.

ככל שהדרג מפעיל המקורות נמוך יותר (וזהו המצב שאותו מניחים נהלי המשטרה), כן יפחת הסיכון להיווצרותו של מצב כזה, שהרי מה בצע למקור אם אדם חסר השפעה במשטרה ייהפך ממפעיל למופעל. ככל שהדרג המפעיל הוא בכיר יותר, יש בכוחו להעניק טובות הנאה משמעותיות יותר. במקרה כזה ציפיות המקור ממנו גדולות יותר, והניסיונות לנווט את הדברים כך שהדברים יגיעו להיפוך היוצרות שבו המקור ייהפך למפעיל, רבים יותר.

הידחקות דרג בכיר כל-כך כראש אח"ק מרחבי, מפקד תחנת משטרה, ראש מפלג תשאול בימ"ר ומפקד ימ"ר, לתפקיד של מפעיל מקור (ומקור הנמנה על בכירי הפשע לא כל שכן), הוא מוקש יקוש הטומן בחובו אפשרות לזרע פורענות מסוג זה. הדברים חמורים שבעתיים, כשהמפעיל הופך להיות, במצבים שונים, המופקד על חקירת המקור, ואפילו כשהוא מופקד רק על עשיית תחקיר (כמו במקרה של רפ"ק רובי גלבוע ושרון פריניאן – ראו סעיף 1.45) או מתן הוראה לביצוע פעולה (כמו במקרה שבו נצ"מ יורם לוי מופקד על חקירת רצח בוחבוט ועליו להורות על חקירת האחים פריניאן).

החלטתו העצמית של נצ"מ יורם לוי להעמיד את המשטרה במצב כזה צריכה להיבחן גם על בסיס זה.

לסיכום פרק זה: הסתירה המובנית בהפעלת מקורות, המתבטאת בקיום יחסים קרובים, תכופים וארוכי מועד בין עבריין לשוטר, טומנת בחובה סיכונים שאותם יש לצמצם ככל הניתן. בראש ובראשונה, אל לו לדרג גבוה במשטרה להיות מעורב בקשרים כאלה, הואיל ובמסגרתם יופעלו לחצים ופיתויים. נוסף לכך, הקשרים צריכים להיות מפוקחים, מבוקרים ומאושרים. דיווח שוטף ומלא הוא חלק מאמצעי העזר ההכרחיים לקיום מערך תקין של פיקוח על הקשרים עם מקור. לכל אלו יש להוסיף שרק המוסמכים לקיום קשרים, ורק בתקופה שבה הם מוסמכים, רשאים להיפגש עם עבריינים לצורך קבלת ידיעות דרך קבע. מושכלות ראשונים אלו הפרו נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוע ביודעין וללא צורך. אין תימה שהסביבה שאלה את עצמה מה מסתתר מאחורי פעילות זו.

פרק 4

ביקורת

4.1 כל המחדלים המפורטים בדו"ח זה לא נחשפו ולא טופלו. אלמלא ההתעוררות הציבורית והקמת ועדה זו בעקבותיה, איש לא היה יודע על קיומם, ויש להניח שהמצב היה הולך ומחמיר. הטעם לכך הוא שכאשר מחדלים אינם נחשפים ואינם מטופלים, המעורבים בהם והסביבה כולה מתבוננים במעשים ובחוסר התגובה עליהם והם קולטים את המסר העולה מכך. אחת הדרכים למנוע תופעה כזו היא להשליט משטר של ביקורת ושל בקרה. חוששים אנו שמשטר יעיל כזה לא פעל בכל התקופה הרלוונטית ביחידות המשטרה שמדובר בהן.

4.2 לאחרונה פורסם דו"ח הוועדה הציבורית לבחינת חוק הביקורת הפנימית (דצמבר 2006). בדו"ח זה נאמר על הביקורת בגופים גדולים ש"ככל שהפעילות גדולה ומגוונת יותר, כך גדלות הפונקציות הניהוליות, המקצועיות והאחרות המבצעות פעילות זו ... עשייה רחבה כל-כך אינה יכולה להיבחן על כל פרטיה וגווניה – אפילו לא ברמת הידיעה בלבד – אגב אורחא על-ידי מי שמופקד על הניהול. לתקינות ... פנים רבות, והיא כוללת בדרך כלל יעילות ... תכנון נאות, כוח אדם יעיל וכל כיוצא בזה. פועל יוצא מכך הוא שכשם שהנהלת כל גוף ... תיעזר כדבר מובן מאליו, בפונקציות הנחוצות לתפעול הגוף (למשל מנכ"ל, חשב, יועץ משפטי ...) היא תיעזר גם בביקורת שתבחן את התקינות של פעילות הגוף".

בהמשך נאמר ש"איש לא כפה על הארגונים ... להיזקק למוסד הביקורת הפנימית, כשם שאיש לא כפה עליהם להיזקק לשירותיו של יועץ משפטי, יועץ ניהול ... וכל כיוצא באלו. המציאות היא שיצרה את הצורך בהם ... הביקורת מאתרת את אי התקינות והכל כדי שיינקטו הצעדים לשם תיקון דרך הפעולה שתרמה אי התקינות שנחשפה ...".

4.3 דברים אלו שנאמרו על כלל הגופים הציבוריים, ארגונים, חברות ותאגידים אחרים, ישימים ביתר שאת על גופים "חובקי עולם", שפעילותם משתרעת על תחומים רבים, שיש בהם רבגוניות של פעילות ושל כוח אדם, הפרוסים על פני כל הארץ, ושיש בהם זיקות הדדיות ונדרשים תיאומים בין פונקציות ואזורים שונים בינם לבין עצמם, ובינם לבין גופי חוץ.

משטרת ישראל נמנית על גופים כאלו. משרתים בה כ-28,000 שוטרים הממלאים מגוון רחב של תפקידים, היא מחולקת לאגפים, מחוזות, מרחבים, תחנות, וגופים מקצועיים שונים. האפשרות של חוסר מידע ושל איבוד שליטה על הנעשה באחת משלוחות אלו או בקרב אחד מנושאי תפקידים אלו, כמו גם האפשרות לפעילות בלתי מתואמת, בלתי

מקצועית ובלתי ראויה, צריכה להיות מובאת בחשבון. יתירה מזו, האפשרות ששיקולים בלתי ענייניים מדריכים את פעילותם של שוטרים, אף היא צריכה להילקח בחשבון.

4.4 סיכום קולע למדי של היבט זה בעבודת המשטרה שמענו מפי ניצב (בדימוס) יצחק אהרונוביץ'. הוא אמר שהבקרה היא כלי בידי המפקד לדעת על הנעשה, "הוא לא יכול להיות בכל נקודת זמן בו זמנית". הוא היה ער לכך ולכן הנהיג, לדבריו, בקרה שנתית: "בודקים שם מבורג של הגלגל ולמעשה עד מפקד היחידה". קציני מטה מתייצבים ביחידות השונות לפני יום הבקרה המרוכז, למשך מספר ימים עד שבועיים, והוא, כמובן, היה מצטרף אליהם ביום הבקרה המרוכז, לומד את הדברים ומסכם את הממצאים. את החיוניות שבפעילות כזו הסיק ניצב (בדימוס) אהרונוביץ' עת קיבל לידי את הפיקוד על מחוז הדרום, כשהסתבר לו ששלושים תיקי רצח בלתי מפוענחים מטופלים במחוז, חמישה-עשר מהם בימ"ר.

4.5 בדו"ח זה פזורים עובדות וידיעות על פעולות בלתי תקינות (ולפחות חשודות כלא תקינות) שנעשו על-ידי שוטרים, ובהן הפעלת מקורות שלא כדין, דליפת מידע שהגיע לעבריינים שהקדימו תרופה למכה, שיחות שאין להן הסבר בין עבריינים לקצינים בכירים, בין השאר בסמיכות לניסיון רצח ולפשיטה על קזינו שפעל שלא כחוק, תיקי חקירה (כולל בעבירת רצח) שנסגרו שלא כדין, שלא נחקרו או שנחקרו ולא פוענחו, ועוד כהנה וכהנה. כמעט שלא שמענו על מקרה שבו חשפה בקרת המשטרה תופעות כגון אלו, ובעיקר תיקים שלא נחקרו, או שנחקרו שלא בקצב המתאים או תוך התעלמות מנתונים ומעובדות, לא כל שכן שלא שמענו שננקטו פעולות לבדיקת אי התקינות, להפקת לקחים ולהסקת מסקנות כלפי השוטרים שהיו מעורבים בכל אלו.

4.6 מנהלי המשטרה העוסקים בנושא זה ניתן ללמוד כי מעבר לבקרה על-ידי גופים חיצוניים, צריכה להתבצע ביחידות המשטרה ביקורת על-ידי היחידה הארצית לביקורת (היב"ק), המוסמכת לבצע ביקורות מתוכננות וביקורות פתע, ביקורות נושאות וביקורות מעקב, ועוד. נוסף לכך, יש לקיים לפחות אחת לשנה בקרת מפקד תקופתית. מדובר בבקרה שמבצע כל מפקד, בכל אחת מהיחידות הכפופות לו, מרמת המחוז ועד רמת התחנה, כפיפות פיקודית או כפיפות מקצועית ישירה. נושאי בקרה זו צריכים להיות מותאמים למגזר שאליו שייכת היחידה, לאופי עיסוקיה, לשיקולי המפקד ולצרכי השעה. הבקרה צריכה לכלול הצגה של נושאי הבקרה, התייחסות של היחידה לנושאים אלו, סיור במתקני היחידה, מתן הנחיות על-ידי הדרג המבקר, סיכום של הממצאים וניהול מעקב אחר יישום ההנחיות.

4.7 ביקשנו ללמוד ממספר לא קטן של עדים שהעידו בפנינו כיצד פועלת בקרת המשטרה, וקשה לומר שקיבלנו תמונה בהירה. אולם מבעד לאי בהירות זו מבצבצת בבהירות תמונה של אי קיום בקרה או של קיום בקרה בלתי אפקטיבית. להלן נביא דברים בעניין זה שנאמרו בעדויות.

א. העיד בפנינו סני"צ (בדימוס) עמיר סלומון, שמילא בעבר, בין השאר, תפקיד של ראש ענף חקירות במחוז הדרום, שעיקר תפקידו הוא בעריכת בקורות בתחום החקירות כאיש מטה של מפקד המחוז. הוא סיפר שבקורות יש לערוך פעמיים בשנה, ואולם אפשר שהן לא תאתרנה תיקים מסויימים. הבקורות העלו שהיו מקרים של סגירת תיקים ללא סמכות. בעקבות הבקורות ניתנות הנחיות ליחידות שבהן נמצאה אי תקינות, ואולם הוא נתקל במצבים שבהם לא נעשה דבר, אי התקינות חזרה על עצמה, המבקר שב והעיר על כך, ושוב לא נעשה דבר, וחוזר חלילה.

ב. סני"צ סלומון הוסיף וסיפר על אחת הבקורות שבמהלכה ביקשו אנשי הביקורת לבדוק תשעה תיקי רצח שהיו צריכים להימצא ביחידה המבוקרת, היא הימ"ר, ואולם אף אחד מהם לא נמצא ביחידה. מפקד הימ"ר דאז, נצ"מ אמיר גור, או מפקד התשאול דאז, נצ"מ יורם לוי (והוא אינו בטוח מי מהם), גנז תיקים אלו. ניצב (בדימוס) יצחק אהרונוביץ' שהיה מפקד המחוז בתקופתו, הורה להחיות תיקי רצח לא מפוענחים שנגנזו שלא כראוי. אלמלא עשה כן התיקים לא היו נחקרים, שכן משעה שתיקים נגנזים, אין בדרך כלל בקרה עליהם.

ג. סני"צ אלי ממון, שבתפקידו כקצין אגף החקירות במחוז הדרום עסק בבקרה בתחום החקירות, נשאל על-ידינו אם עורכי הביקורת מתבססים כנקודת מוצא על מידע הניתן להם על-ידי המבוקרים אודות התיקים המטופלים ביחידה. הוא השיב שבשעת עריכת ביקורת הוא איננו מצויד ברשימת תיקים שהוא יודע שהם ביחידה, והוא תלוי במה שהמבוקר אומר לו. הוא הוסיף ואמר שיש אמון הדדי ושי"היכולת שלנו למדוד כל אחד ואחד ומה שהוא אומר היא כמעט בלתי אפשרית" ו"אי אפשר לבדוק כל אחד ואחד מה שהוא אומר".

ד. סני"צ ישראל אריאלי, שעסק בביקורת כששירת כקצין מודיעין וכממלא מקום ראש ענף המודיעין במחוז הדרום, אמר שאם המבוקר רוצה להעלים עניין מהמבקר, "זה לא יעלה אף פעם".

ה. תנ"צ ג'קי בריי, ששירת כקצין אגף החקירות במחוז הדרום, מסר שהוא נהג להגיע לביצוע בקרה ללא רשימת תיקים, שכן "אני באתי עם הראש ... אני לא הולך עם פלט". הוא הסכים שיכול שתיק שאינו מטופל, ואפילו הוא תיק רצח, לא ייחשף בבקרה. לדבריו בקרה נערכה בעבר פעם בשנה, ו"במקרה היותר טוב – פעמיים".

ו. ניצב משה מזרחי סיפר לנו ש"באגף החקירות לא היה קיים אלמנט של בקרה כבקרה" ושבקרה מהסוג שעליו נשאל על-ידינו "היתה קיימת אך ורק כאשר הייתי בא למפגשי עבודה ... אבל לא באופן סיסטמטי. זו נקודת חולשה ...".

- ז. ניצב דני ברינקר, שהיה מפקד מחוז הדרום אמר שנושא הביקורת במשטרה הוא פרובלמטי. יש חמישה גופי ביקורת (ובהם מבקר המדינה). בקרה צריכה להיות, לדעתו, מהסוג שיהיה בכוחה לאתר תיק חקירות שמונח שלוש-ארבע שנים ללא טיפול.
- ח. ניצב דודי כהן, ששירת תקופה קצרה גם כמפקד מחוז הדרום, אמר שלא קיימת בקרה על תיקים בעלי "ותק" של חמש-שש שנים.
- ט. נצ"מ אמיר גור אמר שאחר הניסיון שרכש בפרשה הנדונה בדו"ח זה, הוא הגיע למסקנה שהארגון המשטרתי "אינו בנוי כך שהוא יכול לאתר את המקרים האלה", והכוונה היא למקרים בעייתיים שהעוסקים בהם אינם מדווחים עליהם.
- י. רבים מהעדים ציינו לצד זה, שיש מידה של פיקוח על-ידי מפקד המחוז, אם בדיוני סטטוס, אם בביקורים אחרים שהוא עושה ביחידות. ניצב יצחק אהרונוביץ' צוין כמי שבלט בפעילות כזו, משום שהוא רצה "להיות בתמונה", ורצה גם לתקן פעילות שנעשית שלא כראוי, ואולם זו איננה דרך שיטתית המובנית בתוך הארגון, שמטרתה היא לטעת תחושה בקרב העוסקים במלאכה שיש סיכוי טוב שפעילות בלתי תקינה תיחשף.
- 4.8 בנוסף על בקרת המפקד התקופתית, יש, כאמור, גם בקרה מרכזית מטעם המטה הארצי (יב"ק). אולם לא הצלחנו לשמוע מהעדים שהעידו בפנינו אם ואיך מתבטאת פעולתה בביקורת במחוז. מכל מקום, אנו לא הופנינו לעובדות שמהן נוכל להסיק שנעשתה בקרה אפקטיבית, בתחום שבו אנו עוסקים פה, על-ידי היחידה הארצית.
- 4.9 ביקשנו להתרשם ממספר דו"חות ביקורת על סוגה וטיבה של הבקרה שנעשתה במחוז הדרום. עיינו באלו ונוכחנו שתפישת העולם של הדו"חות הללו אינה מכוונת לבדוק תיקי חקירות לעומק, באופן פרטני.
- 4.10 לא נעלם מאתנו שבנוסף לבקרה יש גם פעילות ביקורתית, שעליה כבר נרמז, בדמות ישיבות סטטוס עם מפקד המחוז או עם מפקד היחידה. למותר לציין שבכל יחידה יש נהלי עבודה שגם בהם מקופל סוג של פיקוח על הנעשה, למשל ישיבות בוקר שבהן מוחלפות דעות ובהן אמור המפקד המקומי להיות מדווח על הנעשה. דא עקא שספק אם יש בידי כלי פיקוח אלו ללכוד את כל אי התקינות שבה מדובר בדו"ח זה, ומכל מקום, תפקיד הבקרה הוא, בין השאר, לבחון אם כל המוסדות הללו פעלו כראוי.
- במבחן התוצאה ברור שפיקוח, בקרה, מערך איתור אי תקינות, מערך תיקון, ומערך מעקב אחר תיקון הליקויים, לא פעלו במחוז בדרך שיטתית ויעילה.

4.11 ניתן לשער שהעובדה שפיקוח ובקרה אינם קיימים, או אינם מתפקדים כראוי, נקלטת מהר יחסית בתודעת אנשי המשטרה בכלל, ובקרב אנשי משטרה הנוחים להתפתות כדי להשיג לעצמם טובות הנאה כאלו או אחרות, בפרט. אחד הבלמים שתפקידו להרתיע מצד אחד, ולהקשות על החלקה במדרון החלק של פיתויים בלתי כשרים מצד שני, היה לקוי בבסיסו.

4.12 רק על רקע זה ניתן להבין את ההעזה חסרת המעצורים של נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוע לעשות מתחת לחוטמם של מפקדיהם, בתוך בנייני המשטרה ותוך שימוש בכליה, כשהם מדווחים דיווחים חלקיים ומטעים, עסקאות "לבר משטרתיות" בשווי של מאות אלפי ש"ח (ראו פרשת הסוללות – פרק 2 והתוספת). רק על רקע זה יכלו הקצינים האמורים לנהוג ולעשות את כל הפעולות שפרטים אודותן מפורזים בדו"ח זה, ובתוך כך: לקיים קשרים תכופים וקרובים עם עבריינים ידועים; לארחם בביתם בטענה שכך הם מקבלים מידעים; לכנותם "חברים" ולא להסתיר, בלשונם שלהם, את חיבתם אליהם; לקיים שיחות טלפוניות סמוך לביצוע עבירות חמורות; לרמוס ברגל גסה הוראה מפורשת של מפקד המחוז שלא להפעיל מקורות; לא לקיים חקירות שהיה ראוי לקיימן. רקע זה גם איפשר לרפ"ק גלבוע לקיים בשנה מסוימת 80 שיחות טלפוניות עם שרון פריניאן, שעה שהיו ביניהם רק 14 מפגשים מדווחים.

4.13 הם הבינו במדויק את האופן שבו פועלת המשטרה, כמו גם את "אדישות התגובה" שלה (אם לנקוט לשון המעטה). אי אפשר שלא להתרשם מכך שהערכתם את תגובות המשטרה היתה מדויקת. שמענו משוטרים הבקיאים בנושא, וזו גם מסקנתנו שלנו, שאלמלא "התפוצצה" חקירת רצח בוחבוט באופן ובדרך שהללו לא יכלו לצפות שתתרחש, עולם כמנהגו הפסול היה נוהג. תיק חקירת הרצח היה נגז, והמעורבים ברצח היו ממשיכים להסתובב חופשי.

4.14 בקרה ופיקוח נאותים היו מאתרים מהר מאוד לפחות חלק מפעילות זו, ואילו כך נעשה, ואילו היתה באה בעקבות זאת תגובה ראויה, ההתרחשויות בתיק חקירת רצח בוחבוט לא היו מתרחשות כפי שהתרחשו.

הרקע והשיקולים למינוי מפקד ימ"ר דרום

מבוא

5.1 ביום 1.9.03, בטרם הושלמה חקירת רצח בוחבוט, מונה נצ"מ יורם לוי למפקד ימ"ר דרום. מינוי זה היה תנאי מוקדם ליכולתו לסלק את תיק ההפעלה ממשרדי הימ"ר (ראו סעיף 1.76 ואילך). בעת המינוי ריחפה מעל נצ"מ יורם לוי עננת חשדות, שעיקרם קיום קשרים פסולים עם האחים פריניאן, שהיו לפי המידע שבתיק ההפעלה מעורבים עד צוואר ברצח בוחבוט. אך מובן הוא שנשאלו שאלות, הכיצד התאפשר מינוי כזה, ואיזה צעדי בירור מוקדמים ננקטו בטרם נעשה המינוי. הזיקה בין סילוק הראיות מהימ"ר לבין מינוי נצ"מ יורם לוי לראש הימ"ר היא הדוקה מכדי לפסוח על כל הסובב מינוי זה. פרק זה יעסוק בכך.

5.2 אחת הערובות להצלחה בתפקוד של כל גוף או ארגון הוא גיוסם ומינויים של אנשים מתאימים לתפקידי מפתח בו. דברים אלו נכונים כמובן גם בגופים נותני שירות לציבור, וחשיבותם רבה במיוחד כשמדובר בגופים האמונים על קיום ואכיפה של חוק וסדר. כישורים מתאימים הנדרשים מממלאי תפקידי מפתח הם כמובן תנאי הכרחי, ואולם תנאי חיוני נוסף הוא קיומם של יושר ויושרה אצל בעלי תפקידים אלו. אחד הדברים המאפשרים קיומו של משטר שבו חודר הפשע לשלטון, הוא החדירה והחבירה של גורמים עברייניים לצמתים מרכזיים בגופי אכיפת חוק, ובראש ובראשונה למשטרה. מערכת משטרתית פגומה או משותקת מקלה על גורמים אלו לחזור גם למערכות שלטון אחרות.

5.3 יחידה מרכזית (ימ"ר) נועדה להיות חלוץ לפני המחנה המשטרתית במחוז כולו, במודיעין, בחקירות ובהיבטים אחרים של פעילות משטרתית, ואף לסייע ליחידות אחרות במחוז ולקלוט מהן את הטיפול בפשיעה החמורה. היו שטענו שהמבנה הגיאוגרפי ואופי הפעילות העבריינית בדרום המדינה אינו מתאים לימ"ר במחוז זה. ואכן לאחר מספר שנות פעילות, ובעוד אנו יושבים על המדוכה בוועדה זו, החליט רני"צ משה קראדי על פירוק ימ"ר דרום, ויחידה זו אינה קיימת עוד. עם זאת ברור, כי כשימ"ר דרום היתה קיימת, היה תפקיד מפקד הימ"ר אחד מתפקידי המפתח הדורשים לא רק כישורים מקצועיים ברמה גבוהה אלא גם יושרה ללא דופי.

5.4 נצ"מ יורם לוי, המשרת במשטרה מאז 1978, התגייס אליה כשוטר מן המניין, וטיפס לאורך השנים במעלות התפקידים והדרגות. כפי שהוזכר, הוא שימש בין היתר

כקצין אח"ק מרחבי, כראש מפלג תשאול בימ"ר וכמפקד תחנת אשקלון. בתפקידיו השונים הוא זכה, כפי ששמענו, להערכה, ואולם גם למידה לא מבוטלת של ביקורת.

5.5 כפי שיתברר מהאמור בפרק זה, מינויו של נצ"מ יורם לוי למפקד ימ"ר דרום לא היה צריך להיעשות נוכח כל שהיה ידוע ערב המינוי. המינוי שנעשה חרף זאת הציב אותו בעמדת מפתח, ופעילותו בתפקיד זה הובילה לסילוק כל חומר החקירה שהיה בימ"ר בנוגע לרצח בוחבוט, אל מחוץ לימ"ר, על-מנת שלא ייחקר בימ"ר ותוך הפניית זרקור לאספקטים לא-חקירתיים של החומר (כגון תהליכי העבודה המודיעינית, הפעלתו של צחי, ואי מניעת הימלטותו).

5.6 בעת שהתעורר הצורך למנות לימ"ר דרום מפקד חדש, היה רנ"צ (אז – ניצב) משה קראדי מפקד המחוז הדרומי. לדברי קראדי, היכרותו את נצ"מ יורם לוי מתפקידו בעבר כמפקד מרחב לכיש, התרשמותו ממנו, המלצות שהיו אודותיו ממפקדיו בעבר, ורצונו לאייש את תפקיד ראש הימ"ר בתושב הדרום, הביאו אותו למסקנה שהוא האיש המתאים לתפקיד זה.

"העננה"

5.7 לדברי רנ"צ קראדי, מה שהפריע לו היה קיומם של שמועות ופרטי מידע שליליים על נצ"מ יורם לוי. הוא הציג אותם כבעלי היקף קטן יחסית, ואמר שגם אליהם הוא התוודע רק בזמן האחרון. לנו קשה לקבל שהשמועות הבעייתיות שהילכו סביב פעילותו של נצ"מ יורם לוי לא הגיעו, לפחות בחלקן, עדו. ככל שניתן להסיק מכלל הראיות ששמענו, רנ"צ קראדי ידע על קיומן ועל טיבן. הוא הבין שנוכח קיומה של עננה כזו יהיה קושי להעביר את המינוי בטרם ייבדק אם יש בה ממש אם לאו.

5.8 בטרם נבחן את תהליך המינוי נביא כאן בקצרה חלק מהראיות שהובאו בפנינו על העובדות, השמועות והטענות שהסתובבו בחללו של עולם המשטרה על אודות פעילותו של נצ"מ יורם לוי (להלן – "העננה"):

א. חלק גדול מהטענות התייחס למגעי מפעיל-מקור האסורים שקיים נצ"מ יורם לוי לאורך שנים עם עודד פריניאן, ובמידה מסוימת גם עם שרון פריניאן. כבר ראינו שמגעים אלה נוהלו אף על-ידי חברו, רפ"ק רובי גלבע. הקשר ההדוק בין שני הקצינים הביא לכך שבהקשרים רבים יש לראות את פעולות שניהם כפעילות אחת.

ב. לא נחזור כאן על כל השלילה הקיימת בקיום מגעים כאלו, מבחינה מקצועית, ואולם נחזור ונאמר שרוב אנשי המשטרה שעסקו באמונה בתחום זה ביקרו

בחרירות את התופעה של הפעלה מתמשכת של מקור על-ידי מי שאינו שייך למודיעין, ומי שאינו ממלא תפקיד רכז אלא תפקידים אחרים. על מבקרים אלו נמנה תנ"צ עמיחי שי, שהיה מפקד מרחב לכיש מפברואר 2001. הוא אמר נחרצות שמפקד תחנת אשקלון (תפקיד שמילא נצ"מ יורם לוי) לא יכול להיות מפעיל מקורות. לעניין זה ראו גם סעיף 3.20.

ג. לצד הביקורת המקצועית על עצם הפעלת האחים פריניאן כמקורות, הוטחה ביקורת על קיום מגעים אלו בבית המשפחה של נצ"מ יורם לוי.

ד. לאורך שנים היו חשדות שיש בין האחים פריניאן לבין נצ"מ יורם לוי קשרים בלתי ראויים. אחת מתוך מספר ראיות שהתייחסו לכך, היתה מפי רס"מ יצחק אסף, ששירת בעבר בתפקידי בילוש ומודיעין. הוא סיפר שבתקופה מסוימת הוא הפעיל את שרון פריניאן, ואולם הוא הפסיק קשר זה כשעמד על היבטיו השליליים. הוא סיפר שבתקופת ההפעלה ביקש ממנו שרון פריניאן אישור לקיים את הקזינו שהוא היה מבעליו. רס"מ אסף סירב לבקשה זו. לדבריו, שרון מסר לו שהוא בקשרים טובים עם יורם ורובי.

ה. סנ"צ אלון מגן ירש את רפ"ק רובי גלבוע כרלמ"ב לכיש, וכיהן בתפקיד זה מסוף 1999 עד מאי 2001. את תפישת עולמו המשטרית הוא גיבש לדבריו במחוז תל-אביב של המשטרה, שם שירת קודם לכן. תפישת עולם זו כללה הבנה שהמשטרה חייבת לפעול נגד בתי קזינו.

ו. כשכנס לתפקידו במרחב לכיש נוכח רפ"ק מגן לדעת שבמושב הודיה פועל בית קזינו של משפחת פריניאן. נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוע ניסו לתאר את הקזינו הזה כקראוון "מצ'וקמק" שמידותיו קטנות. יש בפנינו ראיות שבקזינו זה הפסידו אנשים מאות אלפי ש"ח, ושמתזורו השנתי היה 20 מיליון ש"ח.

ז. כשסנ"צ אלון מגן מונה לתפקידו במרחב לכיש הוא ניסה לברר את הסיבה שבשלה לא פעלה המשטרה נגד הקזינו בתקופות הקודמות. נאמר לו שאל לו לגעת באחים פריניאן, שיש כל מיני שמועות ואז "הבנתי שכנראה יש משהו לא מקובל ... שהוא מה שנקרא מסריח". הוא הוסיף ואמר ש"ממה שנאמר לי זה שהאחים פריניאן קשורים בצורה כזו או אחרת לגורמים במשטרה ...". "מה שהבנתי שהמקום הזה עובד מכיוון שמישהו רצה שהוא יעבוד ... השמועות סבו סביב רובי גלבוע ויורם לוי, אבל שוב זה השמועות". עוד אמר סנ"צ אלון מגן

בעדותו שדברים אלו הצטרפו לדברים מוזרים נוספים ששמע, ובתוכם פרטים על הפעלת מקורות.

ח. סני"צ אלון מגן החליט לערוך פשיטה על הקזינו ולחסלו. רפ"ק רובי גלבוע, שלא היה לו אז קשר למקום או לסוג עיסוק זה (הוא היה אז בימ"ר דרום), טלפן לרפ"ק יוסי פרגיון, שהשתתף בפשיטה, ושאל אותו אם מתוכננת פשיטה. הלה היה נבון דיו להכחיש את דבר קיום הפשיטה, שנשמר בסודיות. רפ"ק רובי גלבוע התהדר לא אחת במהלך הדיונים בפנינו, שהוא לא גילה את דבר הפשיטה למי מהאחים פריניאן. לא ידענו במה מתהדר רפ"ק גלבוע כשהתשובה שקיבל היתה שלא מתוכננת פשיטה לקזינו.

מנתונים שנאספו בחקירת מח"ש משנת 2005 עולה שקודם לפשיטה, במהלכה ואחריה נערכו שיחות בין רפ"ק גלבוע לבין שרון פריניאן ובין רפ"ק גלבוע לבין נצ"מ יורם לוי. כמו כן, במהלך הפשיטה, התקשר עודד פריניאן לנצ"מ יורם לוי ולרפ"ק יוסי פרגיון.

הפשיטה התנהלה כמתוכנן, ולפי עדותו של סני"צ אלון מגן, במהלכה התלונן עודד פריניאן על הפשיטה, אמר כי יש להם רישיון או אישור מקצינים לקיום קזינו, והוסיף ואמר "אתם שותים ואוכלים אתנו, ואיזה צורה יש לזה".

על-פי עדותו של רפ"ק מגן, מספר ימים לאחר מכן התייצב שרון פריניאן במשרדו ושאל אותו איך אפשר ללכת לקראתם, ותשובתו היתה "אני לא יודע מה היה לפני כן, איך עבדתם, באיזה צורה, אבל מכיוון שאני המפקד החדש פה, עלי לא מקובל מה (ש)עשיתם לפני כן ובטח לא על הפעילות הפלילית שלכם... כל עוד אני אשמע שאתם ממשיכים לבצע עבירות פליליות בצורה כזו או אחרת, אתה תטופל בחומרה על-ידי ועל-ידי אנשי ועל-ידי המשטרה באופן כללי". יושם אל-לב שלפני כן שירתו במקום נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוע.

ט. שמענו גם עדות שכאשר "יורם לוי התמנה כמפקד תחנת אשקלון ... היתה שמועה ... שהאחים פריניאן מעין הפיצו כזה מסר ... האיש שלנו קיבל מפקד תחנה ... שהם שמחים והם חוגגים, כי האיש שלהם הוא מפקד התחנה עכשיו".

י. אי סגירת הקזינו של משפחת פריניאן, שפעל לאורך זמן, על-ידי נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוע (שלפי עדות רנ"צ קראדי, נכלל עניין זה בתפקידם), היתה מכוונת. רפ"ק רובי גלבוע השיח לפי תומו ואמר "אני לא דווקא אתנפל על המקור שלי שנותן לי את המידעים...".

לדברים אלו חומרה מיוחדת נוכח העובדה שרפ"ק גלבוע אמר בשיחתו עם השוטר בעת הפשיטה לקזינו, שהוא יכול בשיחת טלפון לסגור את הקזינו. שיחת טלפון כזו שתביא לסגירת הקזינו לא ניהל רפ"ק גלבוע עם האחים פריניאן אף פעם בתקופת שירותו במרחב לכיש.

יא. ניצב דודי כהן שהעיד בפנינו אמר שעל נצ"מ יורם לוי היו הרבה סיפורים לאורך שנים, זה מצדיק "שמישהו היה צריך לבדוק אותם, והגורם היחיד שצריך לבדוק אותם בארגון שלנו ... זה מח"ש".

יב. דברים דומים נאמרו על-ידי רנ"צ (בדימוס) שלמה אהרונישקי, המפכ"ל דאז. רנ"צ משה קראדי שוחח אתו על המינוי האפשרי ועל החשדות על קשרי מעורבות נצ"מ יורם לוי עם עבריינים. על כך השיב לו רנ"צ שלמה אהרונישקי שיש מעל יורם לוי עננה הרבה זמן והוא שמע על כך כבר כשמינו אותו כמפקד תחנה.

יג. ניצב יצחק אהרונוביץ', שהיה קודמו של משה קראדי כמפקד המחוז הדרומי, העיד בפנינו שבתקופתו התפנתה משרת ראש ימ"ר דרום. הוא העדיף את מינויו של קצין שהיה נחות בכישוריו המקצועיים מכישורי נצ"מ יורם לוי משום ש"בגלל החשדות שהיו לגבי יורם ... אני לא יכול למנות אותו למפקד ימ"ר, כל עוד שעדיין יש את החשדות". הוא סיפר דברים אלו לקראדי בשיחות החפיפה שהיו ביניהם. רנ"צ קראדי מכחיש שקיבל מידע זה מניצב יצחק אהרונוביץ', כמו שהוא מכחיש קבלת מידע על תיק בוחבוט. לטענתו היתה ביניהם שיחת חפיפה קצרה. לעומתו מספר ניצב אהרונוביץ' על מספר פגישות חפיפה, ואחת מהן לפחות היתה ארוכה מאוד. לאחר מתן עדותו הוא ביקש להגיש כראיה את דפי יומנו מתקופת החפיפה (מיום 9.9.2002, מיום 17.9.2002 ומיום 9.10.2002) שבהם מצוינות פגישות עם משה קראדי. רנ"צ קראדי לא הגיב על כך, גם לא ביקש להביא "עדות הזמה" או עדות מסבירה. בנסיבות אלו אנו נוטים לקבל את דברי ניצב יצחק אהרונוביץ', ולהניח לטובת רנ"צ משה קראדי, שהדברים נשתכחו בחלקם מזיכרונו.

יד. כשגמלה בליבו של רנ"צ משה קראדי ההחלטה לפעול למען מינוי נצ"מ יורם לוי למפקד הימ"ר, היה ברור לו, וגם לניצב אילן פרנקו, שאתו שוחח והתייעץ, שלא ניתן יהיה להעביר מינוי זה מבלי לבחון את פרטי ה"עננה" בחון היטב. בכך מקופל דבר ידיעת רנ"צ קראדי שיש עננה חמורה מספיק לקיום בדיקה בטרם מינוי.

טו. ניצב אילן פרנקו העיד שבשיחתו עם רנ"צ קראדי "מוצפת העובדה שאיש לא התעלם ממנה, שמעל ראשו של יורם מרחפת העננה של שמועות, פריטי מידע, אולי אפילו רכילות שסבה סביב קשרים עם עבריינים", וההבנה היתה "שעקב רגישותו של המינוי לא יהיה ניתן להביא אותו בפני סגל הפיקוד הבכיר מבלי

שתבוצע בדיקה מקדימה", והוא הוסיף ואמר "לא ניתן יהיה לטעמי להעביר את המינוי בהליך מינוי רגיל", וצריך "להוכיח את כשרותו".

טז. השמועות על פעילות פסולה של נצ"מ יורם לוי לא התרכזו בבני משפחת פריניאן בלבד. העיד בפנינו רפ"ק צבי צור, שהיה מ"מ רלמ"ב לכיש וקצין חקירות מחוזי במחוז הדרום, שהוא שוחח עם יורם לוי בעניין גניבת חול (נושא שהיה, לפי התרשמותנו ממה שיש בפנינו, רב-היקף מבחינה כספית, והיווה נושא לחקירות משטרתיות לא מעטות). התרשמותו של רפ"ק צבי צור היא ש"תמיד הוא ניסה למזער את כל הסיפור הזה ... עשה את כל המנייברות ... והכל כדי לשחרר את המשאיות ואת הטרקטורים ... מאוחר יותר קצינה ... שלא בסמכות סגרה את התיק הזה". רפ"ק צור הדגיש שהוא איננו יודע אם נצ"מ יורם לוי הוא מושחת, ואולם התנהגותו היתה תמוהה בנושא גניבת החול.

יז. רפ"ק צבי צור סיפר גם על חשד להדלפת מידע על-ידי נצ"מ יורם לוי ואחרים לעבריינים שעסקו בהברחת סם.

יח. פקד יגאל קלימיאן, שהיה קצין עיקוב וקצין מודיעין במחוז הדרום, השתתף בחיפוש שנערך בבית האחים פריניאן. הוא העיד כי במהלך החיפוש אמר לו אחד האחים "או-טו-טו זה נגמר, אני יודע למה באתם, או-טו-טו זה נגמר". היה ברור לי שהוא מתכוון לכך שיוורם לוי עובר להיות ראש ימ"ר, וכל הצוות יתחלף ואיש לא יתעסק איתם. זו הפרשנות שלי ... אי אפשר לפרש את זה בצורה אחרת".

כפי שאמרנו, לא הבאנו אלא חלק מהראיות שמהן ניתן להסיק על מעשים שהיו ועל שמועות שהילכו לאורך זמן לגבי נצ"מ יורם לוי (וגם לגבי רפ"ק רובי גלבו).

5.9 אנו ערים לכך שלא ניתן לבסס ממצא על שמועות גרידא, ואולם בענייננו ישנן עובדות המצטרפות לשמועות. כוח מצטבר זה מעניק רקע "קליט" יותר לפחות לחלק מהשמועות, לפחות לגבי השיקולים שיש לשקול בשאלה אם ניתן למנות את נצ"מ יורם לוי כראש הימ"ר. כאמור לעיל, הימ"ר היא מוקד לפעילות ולחקירות בנושאים הקשים ביותר של עולם הפשע. יש בה, מטבע הדברים, ידיעות מודיעיניות, עסקאות עם סוכנים, תכנוני פעולות ומידע אחר, שכל עבריין מעורב ישמח לדעתם. מכאן שתפקיד ראש הימ"ר הוא מהרגישים שיש במשטרה, ומועמד למינוי לתפקיד זה צריך להיות מעבר לכל חשד. נקל לשער את ההתמוטטות התפעולית והמוסרית שתתרחש במערכות המשטרה ובקרב הציבור אם לא כך יהיה, ואם יתברר שחרף מידעים שליליים וחשדות, חדר למוקד של פעילות משטרתית רגישה מדליף או משתף פעולה עם עבריינים.

5.10 הפעילות החריגה מאוד של נצ"מ יורם לוי בהפעלת מקורות, שיודעי דבר אומרים שאין לה אח ורע במשטרה, זאת לאורך זמן, במקומות מפגש אסורים ובשאר הפרות של כללים ונוהגים, היא עצמה היתה צריכה להדליק בעוצמה נורה אדומה. שאר העובדות והחשדות הגבירו את הצורך בקיום בדיקה שתבחן גם אותם.

ואכן שני ניצבים במשטרה, קראדי ופרנקו, גילו בהתנהגותם שהם שותפים לדעה זו. הם סברו שעד לבדיקת החשדות לא יתכן כלל לדון במינוי. ניצב שלישי (יצחק אהרונוביץ') הוכיח במעשיו שהוא שותף לדעה זו. הוא העדיף שלתפקיד מפקד הימ"ר יתמנה מועמד בולט פחות מבחינה מקצועית, ובלבד שלא להסתבך עם מי שיש נגדו חשדות מהסוגים האמורים.

בעניין זה אנו מסכימים עם דבריו של רנ"צ (בדימוס) שלמה אהרונישקי שהיה אז, כזכור, מפכ"ל המשטרה. נוכח החשדות שהועלו נגד נצ"מ יורם לוי הוא אמר "אתה יודע מה, יותר מדי פעמים אומרים לך שאתה לא בסדר, ויותר מדי פעמים אומרים לך שאתה מכוער, תסתכל במראה ...". האמירה החוזרת ונשנית שאדם הוא מכוער אינה בבחינת ממצא שהוא מכוער, ואולם כשמדובר בתחרות יופי, אל למי שנאמר עליו כך, ללכת לתחרות בטרם יבחן את עצמו בראי. כשאתה הולך למנות אדם שיש לגביו חשדות ושמעות שליליות לתפקיד ראש ימ"ר, אל תעשה כן בטרם תבדוק את הדברים לעומק.

5.11 רנ"צ קראדי היה בחלק ניכר מהתקופות הרלוונטיות לחשדות אלו מפקד מרחב כשיש ומפקד מחוז הדרום במשטרה. השמועות הסתובבו באזורים אלו. איננו יודעים אם הוא היה מודע לכולן, ואולם הוא בוודאי ידע או שמע על חלק מהן. איננו מקבלים שידעיותו בעניין זה הצטמצמו ל"ענני נוצה" (בלשונו הוא); נכון יותר לומר שהיה מדובר ב"חשרת עננים" או קרוב לכך.

נבחן עתה מה עשתה המשטרה כדי להפריך את העננה, בטרם ניתן המינוי לנצ"מ יורם לוי.

הבדיקות של המועמד לקראת המינוי

פתיח

5.12 מסלול המינויים הרגיל במשטרה איננו כרוך בדרך כלל בבדיקות הנוגעות לטוהר המידות של המועמד, מעבר לאיסוף מידע מהמחלקה לחקירת שוטרים (בדו"ח זה – מח"ש), מדור משמעת ויחב"ם. כפי שראינו, היה ברור לכל העוסקים במלאכה שמסלול זה איננו ישים בענייניו של נצ"מ יורם לוי. הביטויים שנשמעו בעניין זה היו החל מכך שמינוי לא יתכן בטרם תיבדק העננה ועד שיש להוכיח פוזיטיבית את כשרות המינוי (כפי שהתבטא בין השאר ניצב אילן פרנקו).

5.13 לצורך כך נשלח נצי"מ יורם לוי לשיחת התרשמות עם ניצב אילן פרנקו, ששירת אז כראש אמ"ן במטה הארצי, אשר הימ"רים במשטרת ישראל היו כפופים אליו מבחינה מקצועית. ניצב פרנקו התרשם אמנם באופן חיובי מיורם לוי, אולם סבר שאין די בכך.

במטה הארצי יש יחידה העוסקת בדירוג מידת הסודיות שיכולה להיחשף בפני ממלאי תפקידים שונים במשטרה, וכן בבדיקת חשדות להדלפות מידע מתוך המשטרה. בראש יחידה זו עמד אז, ועומד גם היום, סני"צ אבי נבון. יחידה זו נקראה בעבר יחב"ש (יחידת ביטחון שדה) וקרויה היום יחב"ם (יחידת ביטחון מידע).

ניצב אילן פרנקו פנה לסני"צ אבי נבון וביקש ממנו לבחון את עניינו של נצי"מ יורם לוי לקראת מינויו לראש ימ"ר. כפי שלמדנו, הכלי העיקרי העומד לרשות יחידה זו הוא מה שמכונה תחקיר, שהוא שיחה עם המועמד (או הנבדק) שבה מנסה מי שמנהל את התחקיר להתרשם אם לחשדות (המונחות לפניו) יש בסיס.

התחקיר

5.14 סני"צ אבי נבון ועוזרתו רפ"ק תמר נוי ניהלו עם נצי"מ יורם לוי שיחת תחקיר, שהוגדרה על ידם כנוקבת מאוד וכחודרנית מאוד, ושנמשכה זמן רב (שנע לפי גרסאות שונות משעה וחצי ועד שש שעות).

על שיחה זו שמענו הערכות שונות, החל מסופרלטיבים עד כמה היא הסירה כל חשד, שנאמרו בעיקר על-ידי סני"צ אבי נבון, בחלק מגרסאותיו, ועד התרשמות מתונה יותר, שנשמעה בעיקר מפי רפ"ק תמר נוי, וגם מפי סני"צ אבי נבון בגרסאות אחרות שלו. האחרון התבטא ואמר בקטע "הסופרלטיבי", ש"סברנו שאנחנו קיבלנו את כל התשובות לשאלות ששאלנו והתרשמותנו מהשיחה היתה התרשמות מאוד חיובית", "זו היתה אחת השיחות היותר נוקבות שהיתה מול קצין", וכן "שיחת ההתרשמות הסירה באופן ודאי את העננה". בקטע אחר של עדותו הוא חזר ואמר שההתרשמות היתה חיובית מאוד, ואולם סמוך לכך תיקן את עצמו ואמר "לא, די חיובית, נגיד ככה, לא חיובית מאוד, נגיד כך, כי עצם השיחה היא לא חיובית ... אבל אני אומר מבחינתנו העלתה מה שחשבנו שאנחנו רוצים לדעת".

רפ"ק תמר נוי אמרה שההתרשמות היתה שנצי"מ יורם לוי דובר אמת ואולם לצד זה "הוספנו ואמרנו שיש דברים שאולי הם בסימן שאלה, הבנו שיש דברים שחסרים לנו בפאזל ...", וכן אמרה ש"במהלך הראיון ההתרשמות שלי היתה שיש עוד ידיעות שהוא לא סיפר". בעדות אחרת שנתנה היא הוסיפה על כך ש"היום במבט לאחור אני בטוחה שהיו חסרים לנו המון חלקים ולא כל האינפורמציה היתה בידינו, וגם היו חלק מהדברים שכאילו נשארנו סתומים".

- 5.15 יצוין שהתחקיר היה בעיקרו מונולוג שבו בתשובה לשאלות השיב נצ"מ יורם לוי תשובות שאינן יותר מגרסאותיו שלו. איש לא בדק את אמיתות הגרסאות העובדתיות הללו. לתמיחה מהו הבסיס למסקנה שניתן לקבוע את אמיתותן של גרסאות שנויות במחלוקת ללא בדיקה, השיב סנ"צ אבי נבון "שהתרשמות של קב"ט על פי רוב מתבררת כנכונה". יותר לנו להטיל ספק בכוחות מיוחדים מסוג זה המיוחסים לבני-אדם.
- 5.16 לשאלה למה לא ניתן לבדוק לפחות חלק מהעובדות הנטענות על-ידי הנבדק, השיב סנ"צ נבון שהכלל הוא שאין בודקים. הוא עצמו בדק רק עניין אחד, הנוגע לטענת נצ"מ אמיר גור שאף ידיעה אחת מאלו שנצ"מ יורם לוי קיבל מעודד פריניאן לא נרשמה ולא הוזנה. הוא ערך בירור במחלקת איסוף במטה הארצי, ונוכח לדעת שרשומות ידיעות מפי יורם לוי. הוא הניח שאם נרשמו, אות הוא שהכל תקין.
- 5.17 הטענה שנצ"מ אמיר גור אמר שנצ"מ יורם לוי לא רשם אף מידע מאלו שנמסרו לו על-ידי עודד פריניאן, אינה נראית לנו מדויקת. הזנת ידיעות מפי יורם לוי היתה גלויה וידועה ובהישג יד של כל מי שיש לו נגישות למחשבי המודיעין. אין זה מתקבל על הדעת שנצ"מ אמיר גור, שהינו אדם נבון, ישקר בעניין הנתון בנקל להזמה ולהפרכה. טענתו החוזרת ונשנית של אמיר גור היתה שחלק מהמידעים לא הוזנו. כפי שכבר קבענו, לטענה זו יש רגלים. מתקבל על הדעת שזה מה שאמר נצ"מ אמיר גור גם לסנ"צ אבי נבון. עקב טעות כנראה נרשם על-ידי סנ"צ נבון שמדובר בכל המידעים.
- 5.18 אנו יודעים שמספר לא קטן של טענות עובדתיות שנרשמו בפרוטוקול התחקיר אינן נכונות, או אינן שלמות. על אלו נמנות, בין השאר: טענת יורם לוי שהוא תיעד את כל המפגשים שהוא קיים עם עודד פריניאן והעביר את התיעוד ליעדו; טענתו בדבר אי מתן גמולים לאחים פריניאן (למעט במקרה הסוללות, לדבריו); טענתו בדבר קבלת אישור הפרקליטות להפעלת עודד להחזרת הסוללות; הטענה שהוא הכניס את שרון פריניאן לכלא על גניבת רכב; והטענה בדבר קיום מפגשים עם עודד פריניאן בלבד ולא עם אחיו שרון. גם בסיכומים שערך אלכס אור, ראש זרוע חשיפה במח"ש, בשנת 2005, נרשם שנצ"מ לוי "שיקר בכמה פרטים" בתחקיר יחב"ם.
- 5.19 להצדקת דרך הפעולה שבה נקט, אמר סנ"צ אבי נבון שאין ליחידה שהוא עומד בראשה כלים לבדיקה זולת תחקיר. על כך נעיר שסנ"צ אבי נבון לא דייק. אמת שאין לו כלי חקירה, ואולם כפי ששמענו, וגם ההיגיון תומך בכך, לא היתה שום מניעה שהוא יבחן את מה שנראה לו ראוי לבחינה על-ידי איסוף חומר רלוונטי הנמצא בהישג יד, ובעיקר על-ידי שיחה עם שוטרים בסביבתו של נצ"מ יורם לוי היכולים להחזיק מידע רלוונטי.
- 5.20 הדברים קשים שבעתיים כשסנ"צ אבי נבון גיבש דעה שלילית ונחרצת נגד נצ"מ אמיר גור בהסתמכו על תיאוריו רוויי הטינה של נצ"מ יורם לוי על נצ"מ אמיר גור

ואחרים כרוקמי עלילה נגדו. בלשונו הוא, תחושת "האנטי" נגד אמיר גור "מלווה אותי מהשיחה עם יורם לוי". הוא נשאל מדוע לא הזמין את רוקמי העלילה ואמר להם: תשמעו, מה יש לכם נגד יורם לוי, אני רוצה לשמוע מכם מה אתם חושבים עליו. תשובתו היתה "לא הגענו לרמה של לבדוק את גודל העלילה ומהותה". על כל פנים, הוא לא עשה שום ניסיון כזה ואין הוא רואה בכך כישלון מקצועי. הוא הוסיף ואמר שהבדיקה שהוטלה עליו היתה למעלה ממידות יחידתו, ואולם הוא לא אמר זאת לאף אחד, גם לא לניצב אילן פרנקו.

5.21 לא זו אף זו, לאחר כמה "זיגזגים עובדתיים", אין עוד חולק שבתוך חומר הרקע שקיבל סני"צ אבי נבון ממח"ש היתה גם תרשומת שערך עו"ד ערן שנדר, בזמן היותו ראש מח"ש. מדובר בתרשומת מיום 21.1.2001 שהעלתה על הכתב את דברי נצי"מ אמיר גור על המידע שהתקבל מצחי. בתחילה אמר סני"צ אבי נבון שתרשומת זו לא היתה בפניו. לאחר מכן אישר, כאמור, שהיא אמנם היתה אצלו ואולם כתב היד הבלתי קריא לא איפשר לו להבין את הנאמר בה. הוא גם לא ידע שהתרשומת נכתבה על-ידי עו"ד ערן שנדר. העדר מידע זה לגבי חומר שנמסר לו על-ידי מח"ש, בין השאר לצורך התחקיר, לא הניע אותו לברר את זהות רושם התרשומת, גם לא את תוכנה. למותר לציין איזה חסר היה בתשתית העובדתית שעל בסיסה הכין סני"צ אבי נבון את שאלותיו בשיחת התחקיר.

5.22 התרשומת האמורה, שעוד תידון בהמשך, כללה את הדברים שאמר צחי לקציני המשטרה עד למועד עשייתה, בדבר הצורך להישמר מקודקוד במשטרה הנמצא בקשר עם האחים פריניאן. בגרסתו האחרונה אמר סני"צ אבי נבון שהמילה שהוא כן הבין בתרשומת היתה "קודקוד". הוא נשאל אם הנושא הקשור לצחי הועלה בתחקיר והשיב "לא, צחי בן אור לא היה נושא התחקיר שלו, שיהיה ברור". כשנאמר לו שלא יכול להיות ספק שהתרשומת של ראש מח"ש עו"ד ערן שנדר היתה בפניו, השיב "צחי בן אור לא עלה למיטב זכרוני בשיחה שלי עם יורם לוי באותו תחקיר". כשנאמר לו שמן ההכרח היה לברר עניינים הקשורים ל"קודקוד" שדובר בו, השיב שמח"ש החליטה לא לעשות דבר בנושא זה. "זה מגיע אלי, ואני צריך לבחון מה אני עושה עם כל החומר", ובהמשך אמר "אני לא הייתי צריך לקבוע אם יורם לוי ראוי או לא ראוי, אני הייתי צריך לקבוע האם החשדות שקיימות ונוגעות לביטחון מידע נכונים", כאילו שאין זיקת קשר הדוקה בין השניים.

תמיהה נוספת העולה מדרך עריכת התחקיר, נובעת מכך שעל אף שנצי"מ לוי סיפר שהוא נפגש עם מקורות בבית, לא ראה בכך סני"צ נבון רע, ולא בירר מה מסתתר מאחורי זה.

5.23 לא נוכל לסיים את פרשת התחקיר מבלי לציין את תמיהתנו על כך שרבים וטובים התרשמו לטובה מנצי"מ יורם לוי ואף גיבשו דעה חיובית לגביו, על בסיס העובדה שהוא היה גלוי לב כביכול וסיפר ללא כחל וסרק על מגעיו עם האחים פריניאן ובכלל זה על כך שביתו שימש מקום מפגש למגעים אתם. רני"צ משה קראדי, ניצב אילן פרנקו

וסנ"צ אבי נבון היו בין אלו. הם חזרו על כך פעם אחר פעם בטענה שיש בעצם הודאה זו כדי להצביע על תום לבו של יורם לוי.

כבר הזכרנו את האפשרות, שהועלתה לא רק על-ידינו, שמגעי מפעיל-מקור שנצ"מ יורם לוי לא טרח להסתירם יכלו לשמש בידו ככלי להלבנת קשרים פסולים. קשרים תכופים, טלפונים לא ברורים (ובהם טלפון מיורם לוי לאחד האחים פריניאן דקות ספורות לאחר שצחי נפצע בניסיון התנקשות בו והובהל לבית חולים), כל אלו ואחרים, מצאו מפלט בקשרי מפעיל-מקור.

אנו מבקשים להדגיש שאין אנו אומרים שהוכח שמגעים אלה בין עודד פריניאן לנצ"מ יורם לוי היו מסווה לקשרים פסולים. כל שאנו אומרים הוא שעצם העובדה שהמגעים היו גלויים ושיוורם לוי לא מנע את פרסומם ואף הודה בהם, היא עצמה איננה תומכת במסקנה שהמגעים היו נקיים ושהקשרים שהיו בינו לבין עודד פריניאן היו קשרים ראויים. עובדת פרסום המגעים על-ידי נצ"מ יורם לוי היא עובדה נייטרלית לחלוטין. ההליכה שבי של לא מעטים, הנמנים על צמרת המשטרה, אחר הטיעון שהגילוי של מגעים אלה הוא הוכחה ניצחת לניקיון כפיו של יורם לוי, רק משום שהזכיר וחזר והזכיר בריש גלי את קיומם, היא לכן נמהרת מדי, אם לנקוט לשון המעטה.

5.24 אותם דברים אמורים על העוגן השני למסקנותיו של סנ"צ אבי נבון מהתחקיר. הטענה היא שנצ"מ יורם לוי ענה ללא היסוס ובאופן מלא על כל השאלות שנשאל. תמימתנו מתייחסת להיותה כביכול של עובדה זו הוכחה למהימנות הדברים. לא רק שתוכן דבריו של יורם לוי לא נבדק, ולא רק שאנו יודעים שמספר עובדות שאותן מסר בתחקיר לא היו נכונות, אלא שאיננו מבינים כלל את הרבותא שבעצם מתן תשובות ללא היסוס. יש רבים, ויורם לוי נמנה עליהם, היכולים לגלגל לשונם בקלות יחסית, גם כשמה שנאמר על ידם הוא חסר בסיס ואיננו נכון. אין אנו אומרים חלילה שמענה רצוף ומלא לשאלות מעיד על גלגול לשון חסר אמינות. כל שאנו אומרים הוא שמדובר בעובדה נוספת שהיא במידה רבה עובדה נייטרלית. כמו שהעובדה שנחקר הוא כבד-פה, ומתקשה בהבעה וברצף דיבור, איננה אסמכתא לכך שמדובר במי שחשוד באמירת אי-אמת, כך גם אי אפשר לומר שמי שמדבר בשטף, ולפעמים גם בפתוס, הוא דובר אמת רק בשל כך.

5.25 לא בכדי הארכנו בתיאור רחב (ואולם רחוק מלפרוס את כל שיש בפנינו) על התחקיר. בשיקולי המינוי של נצ"מ יורם לוי, שיש בו לפי הבנתנו פגמים רבים וקשים, תופס התחקיר מקום של כבוד בכותל המזרח של "עוגני ההנמקות" של אלו שהובילו את המינוי הזה. כך, רני"צ משה קראדי אמר שכאשר הוא בוחן את עצמו מה בבדיקה השפיע עליו יותר מכל לתמוך במינוי, הוא השיב שהתחקיר היה העוגן המשמעותי לתמיכתו במינוי של נצ"מ יורם לוי. הצבענו על העובדות שתוארו לעיל כדי להראות עד כמה מדובר בנימוק חסר בסיס.

5.26 חרף הסופרלטיבים שנכללו בדבריו של סני"צ אבי נבון על ההתרשמות שניתן להסיק מהתחקיר, הוסכם על דעת עורכי התחקיר (סני"צ אבי נבון ורפי"ק תמר נוי), וכן על דעת ניצב אילן פרנקו, שראוי לקיים בדיקת פוליגרף לנצי"מ יורם לוי. האחרון לא אהד (בלשון המעטה) את הרעיון. לדבריו אין הוא מאמין במכשיר זה, והוא עושה רק שימוש מועט בו לצרכי חקירות. ואולם הוא קיבל את ההצעה.

כפי שנראה להלן, ובניגוד לתחקיר, שבמקרה הנוח ביותר למבקשים להסתמך עליו הוא נייטרלי בתוצאותיו, המסקנות ההכרחיות העולות מכל הסובב את בדיקת הפוליגרף אינן נייטרליות; היפוכו של דבר, הן מסקנות שליליות.

בדיקת הפוליגרף

5.27 נצי"מ יורם לוי זומן לבדיקת פוליגרף ליום 3.7.2003. את הבדיקה ערך סני"צ אשר זנגר, ראש מדור פסיכולוגיה חקירתית במו"פ, ובעל השכלה בפסיכולוגיה שאותה רכש באוניברסיטת בר-אילן ובקולומביה. כמו-כן הוא עבר קורס פוליגרף במשטרה. על כושרו אין חולק, והסכים לכך אף מומחה בתחום זה שהעיד מטעם נצי"מ יורם לוי, ד"ר טוביה אמסל. השאלות שנשאל יורם לוי במהלך הבדיקה הוסכמו איתו מראש.

5.28 במהלך הבדיקה נתברר לסני"צ אשר זנגר שלא ניתן להפיק רישומים (צ'רטים) מבדיקה זו, כיוון שנצי"מ יורם לוי נע וזע והתנשם והתנשף במהלך הבדיקה באופן שהמכשיר לא יכול היה לייצר רישומים בעלי תוכן ומשמעות. סני"צ אשר זנגר הפנה את תשומת לבו של יורם לוי לכך, וביקש ממנו לחדול מהתנהגותו זו. אולם "הנבדק ככלל לא יושב בשקט ולא ממלא את ההוראות". הוסבר ליורם לוי שהוא צריך לשבת בשקט, להסתכל קדימה, לנשום כרגיל ולא לסובב את הראש לצדדים, אך לשווא. גם הפסקה שנעשתה לא שינתה את המצב. הרישומים שהופקו "היו חריגים, נבעו מתזוזות, מנשימות עמוקות". אליבא דסני"צ אשר זנגר "אצל רוב האנשים יש שיפור מעצם המודעות של העניין, מעצם זה שמעירים להם שרואים את זה".

בלית ברירה הפסיק סני"צ אשר זנגר את הבדיקה. בחינה של הרישומים העלתה שאין להם כל משמעות ולא ניתן לקבוע על בסיסם דבר. בלשון סני"צ אשר זנגר, "אין לי בעצם מה לדווח אפילו".

5.29 נוכח תוצאה זו נתבקש יורם לוי כבר בזמן הבדיקה לבוא לבדיקה נוספת, ואולם הוא סירב לעשות כן. נצי"מ יורם לוי העיד אמנם, בעדות שהלכה ו"התפתחה" עם הזמן, שלאחר מכן הוא אמר לרני"צ משה קראדי שהוא מוכן לעבור בדיקת פוליגרף נוספת, ואולם אין לנו כל קושי לדחות עדות זו. באחת מעדויותיו בפנינו אמר נצי"מ יורם לוי שהוא "חושב" שכך אמר למשה קראדי; בעדות אחרת נעלם סייג ה"מחשבה", והאמירה הפכה להיות מוחלטת. רני"צ משה קראדי העיד על סירובו של יורם לוי לעבור בדיקה נוספת, ואף

נשאל על שניתן וצריך להסיק מכך נוכח כלל הנסיבות הוא לא סיפר שסני"צ יורם לוי חזר בו מסירובו, דבר שהיה מתבקש אילו כך היה. לא זו אף זו, בחקירת בא-כוחו של יורם לוי את משה קראדי הוא לא שאל אותו על אירוע כזה.

5.30 לכל אלו יש להוסיף שכשהוצע לנצי"מ יורם לוי לעבור בדיקת פוליגרף במסגרת חקירת מח"ש, שתתואר בהמשך, הוא סירב לכך. רק לאחר שיחות שכנוע נוקבות עם ראש מח"ש ועם אחרים במח"ש, ולאחר שהוא עבר בדיקת פוליגרף פרטית אצל ד"ר טוביה אמסל, שאליה ניגש עם שאלות שנמסרו לו מראש על-ידי מח"ש, נאות לעבור בדיקת פוליגרף במח"ש. יצוין שגם בבדיקה במח"ש לא ניתן היה, לדברי עורך הבדיקה, מר ישראל רביד, להגיע לממצאים. גם הפעם הדבר נבע מתזוזות יתר, אם כי בעוצמה פחותה בהרבה.

על רקע כל אלו, וגם על בסיס התרשמותנו הכללית מעדות נצי"מ יורם לוי, לא היה לנו קושי להגיע למסקנה שדבריו כאילו הסכים לעבור בדיקת פוליגרף נוספת אצל סני"צ זנגר אינם אמת.

5.31 המצב לאחר בדיקת הפוליגרף אצל סני"צ אשר זנגר היה שלא זו בלבד שבדיקה זו לא סייעה לתחקיר, אלא שהיא הוסיפה ספיקות על אלו שהיו קודם שנערכה. חוסר היכולת להגיע לממצאים נבע בוודאות מהתנהגותו של נצי"מ יורם לוי. אין חולק שהתנהגות זו, היא ואין בילתה, היתה הסיבה לכך שלא הופקו רישומים בני בדיקה.

5.32 השאלה שניצבה בפני רנ"צ משה קראדי שהוביל את המינוי וניצב אילן פרנקו שתמך בו (להלן – **מובילי המינוי**) היתה איך להמשיך הלאה. סני"צ אשר זנגר מספר שכחודש לאחר הבדיקה הוא זומן לישיבה במטה הארצי שבה השתתפו שניים אלה וסני"צ אבי נבון, וכנראה גם ראש לשכתו של ניצב פרנקו. בישיבה זו "דיווחתי על מה שעשיתי באמת, אמרתי שאני עומד מאחורי מה שאני כתבתי". מה שכתב סני"צ זנגר הוא, בין השאר: "הנבדק זו ונשם בצורה חריגה לעתים תכופות וזאת למרות שהוסבר לו מספר רב של פעמים מה ההתנהגות המצופה ממנו ... הוצא להפסקת מנוחה ... בהמשך הבדיקה לא חל שיפור בהתנהגותו ... הופסקה הבדיקה ונאמר לו שלהערכתו עצם העובדה שלא מילא אחר הוראות הבודק עשויה לגרום לכך שלא יהיו נתונים מספיק ברורים כדי להגיע לממצא ... הגעתי למסקנה שאין אפשרות להגיע לממצא כלשהו וזאת עקב עיוות ההתנהגות הנשנה במהלך הבדיקה".

5.33 לפי עדויותיהם של כל הנוכחים בישיבה (למעט ראש הלשכה שלא העיד), כפי שהן ניתנו בפנינו, השאלה העיקרית שהנוכחים, ובייחוד ניצב אילן פרנקו, הפנו לסני"צ אשר זנגר היתה אם התנועות והתזוזות היו מכוונות, או שמא הן היו תוצאת התרגשות יתר שאחזה בנצי"מ יורם לוי. סני"צ אשר זנגר לא היה מוכן להתחייב לאחת משתי האפשרויות, היינו שהתנועות הללו היו מכוונות, או שהתנועות היו בלתי מכוונות. עם זאת

הוא הוסיף כדברים שבעובדה, שירם לוי לא נתן הסבר לתנועות, ש"ההתנהגות והרישומים היו חריגים וזה לא מה שהייתי מצפה מאדם במצבו, במעמדו ... אני אפילו הבאתי צ'רטים של בדיקה רגילה שיראו מה ההבדל...". על רקע דברים ברורים אלו תמוהה מאוד התשובה שנתן ניצב אילן פרנקו לשאלתנו, ולפיה אמר זנגר ש"לא נעשה ניסיון מכוון מצידו של הנבדק להכשיל את בדיקת הפוליגרף. זה מה שהוא אומר". עד כמה היתה חריגה התנהגותו של נצ"מ יורם לוי תעיד העובדה שד"ר טוביה אמסל, בודק פוליגרף פרטי, שהעיד, כאמור, מטעם יורם לוי, סיפר שהוא ערך עשרות אלפי בדיקות, שרישומי כל הבדיקות הללו נשמרים אצלו, שאכן רישומי הבדיקה שנערכה על-ידי סני"צ זנגר הם חריגים מאוד, ואולם לא חריגים עד כדי שלא יוכל להמציא לנו אפילו בדיקות אחדות כאלו שנערכו על-ידו ושהפיקו רישומים דומים. ביקשנו ממנו שיעשה כן, דוגמאות כאלו לא הובאו בפנינו. המסקנה המתחייבת היא שלא נמצאו כאלה.

5.34 שאלנו את סני"צ אשר זנגר אם יש קורלציה בין קור רוחו של אדם לתופעת הרישומים החריגים שמדובר בהם, והוא הסכים שבעיקרון אפשר לומר שככל שהאדם קר רוח יותר, הוא ישלוט יותר על עצמו. לפי התרשמותנו נצ"מ יורם לוי נמנה על האנשים שנתברכו בקור רוח. אם צריך תניא דמסייע לכך, הרי שזו באה ב"עדות" בא כוחו, שניתנה במסגרת ישיבה של הוועדה שנתכנסה לבקשתו באופן בהול ומיידי, כדי להציל כביכול חיי אדם. ישיבה זו ומה שדובר בה יתוארו בהמשך (ראו סעיף 11.22). במהלך הישיבה אמר לנו בא כוחו של נצ"מ יורם לוי שמרשו הוא אדם קר רוח ("יש ליורם שלוות נפשי"), שאיננו נרתע מאיומים, ושהוא סירב לעזוב את ביתו, בניגוד להמלצת המשטרה.

5.35 ההנחה הנוחה ביותר לנצ"מ יורם לוי ולמובילי מהלך המינוי היא, שלא ניתן לקבוע אם ההתנהגות שהכשילה את בדיקת הפוליגרף שלו היתה מכוונת אם לאו. בהנחה זו מקופלת אפשרות שיש לה לפחות הסתברות שוות ערך לרעותה, שהתנהגות זו היתה מכוונת. אפשרות זו לא הופרכה. נצ"מ יורם לוי אף לא ניסה להוכיח שמדובר בהתנהגות בלתי נשלטת. עובדה זו בולטת מאוד כשכלל הנסיבות מובאות בחשבון, ובתוכן שמדובר בתופעה נדירה ביותר, שקרי רוח אינם נמנים בדרך כלל על מי שלוקים בה, ושיורם לוי סירב לעבור בדיקה נוספת שתפתור אולי את הבעיה שהוא יצר בהתנהגותו. יתירה מכך, לדברי ניצב אילן פרנקו, נצ"מ יורם לוי אמר לו שיהיה מוכן לוותר על התפקיד הנכסף מבחינתו, ובלבד שלא יעבור בדיקה נוספת.

5.36 את הסירוב העיקש מסביר נצ"מ יורם לוי בחוסר אמונו בבדיקת הפוליגרף ובחששו שממצאי הבדיקה יחטאו לאמת האובייקטיבית. הוא חש, לדבריו, השפלה עמוקה מעצם הצורך לעבור בדיקת פוליגרף, עצבנותו לא ידעה גבול, והתרגשותו גאתה מאוד. על ההתרגשות שבה היה נתון העידו גם אחרים, ובעיקר רפ"ק תמר נוי. הבנה מסוימת לנימוק זה שמענו, בין השאר, מפי רני"צ משה קראדי וניצב אילן פרנקו. השניים, הנמנים על אלו במשטרה שמינויים מותנה בעמידה בבדיקת פוליגרף, סיפרו על התחושות הבלתי נעימות העוברות על הנבדק בפוליגרף, ועל החשש וההתרגשות האוחזים בו,

והדברים מובנים. עם זאת, מדובר בבדיקה הנעשית, כפי ששמענו, במוסדות מדינה בהיקף של עשרות אלפי נבדקים. מחוץ לתחום הציבורי נעשות ודאי בדיקות רבות נוספות. עובדה היא שככל שניתן להסיק ממה שנאמר וממה שלא נאמר בעדותו של ד"ר טוביה אמסל, מתוך עשרות אלפי הבדיקות שערך לא גרמה התרגשות זו לתופעות דומות אפילו בנבדק אחד.

5.37 יוער שנצ"מ לוי העיד בפנינו שלא ידועה לו הסיבה לתוצאות ה"אין ממצא" של בדיקת הפוליגרף. יתירה מזו, הוא העיד שגם היום אינו יודע מה הסיבה לכך. גם בעניין זה כמו במספר מקרים אחרים, באה מפיו עדות סותרת. הוא העיד שעל הסיבה לתוצאת ה"אין ממצא" הוא למד כבר קודם לכן מקריאה בעיתון או מצפייה בתכנית "עובדה". בתשובה זו ישנה מידה רבה של היתממות, שכן בודק הפוליגרף אמר ליורם לוי, ואף העלה זאת על הכתב, ש"העובדה שלא מילא אחר הוראות הבודק עשויה לגרום לכך שלא יהיו נתונים מספיק ברורים כדי להגיע לממצא".

5.38 על רקע כל אלו לא נוכל שלא להעיר את שתי ההערות האלה:

א. השאלות שהפנה ניצב אילן פרנקו (וגם רנ"צ משה קראדי) לסנ"צ אשר זנגר בישיבה שתוארה בסעיף 5.32 לעיל, כללו שאלות מהסוג של האם "אתה חושב, אתה מתרשם, שהוא דובר שקר?" או: "האם לתפישתך יורם לוי הכשיל את הבדיקה באופן מכוון?". על שאלות אלו היתה התשובה שלילית, היינו: לא, אינני יכול לומר זאת. מכאן הסיקו השואלים שמבדיקת הפוליגרף עולה שאין הוכחה לכך שנצ"מ יורם לוי משקר ושתזוזותיו ותנועותיו, שהכשילו את הבדיקה, היו מכוונות. מה שנעלם מעיני שואלי שאלות אלו הוא שהם היו זוכים לאותה תשובה שלילית, היינו: לא, אינני יכול לומר זאת, גם אילו שאלו: האם אתה יכול לומר שיורם לוי לא הכשיל בהתנהגותו את הבדיקה? או: האם אתה יכול לומר שהוא דובר אמת?

קשה להבין כיצד נפלו בכירים במשטרה לכשל הגיוני בולט כל-כך, וכיצד קיבלו החלטות על בסיס תשובות לשאלות מסוג זה, כשאינן חולק שהתנהגותו של נצ"מ יורם לוי הכשילה את הבדיקה, וכש"ההגנה" שהתנהגות מכשילת הבדיקה היתה בלתי מכוונת לא הוכחה, וכשלכך נוספת העובדה שהוא סירב לעבור בדיקה נוספת.

ב. הכיצד התעלמו רנ"צ משה קראדי, ניצב אילן פרנקו ואחרים מכך שאחת האפשרויות (אם לא האפשרות הראשונה בסדר ההגיוני) שצריכה להיות נשקלת לאחר כשלון בדיקת הפוליגרף, היא האם מה שגרם לכשלון הבדיקה הוא חששו של נצ"מ לוי מפני חשיפת התנהגות פסולה ומעשים אסורים שלו. אפשרות זו לא הועלתה ולא נשקלה על-ידי מובילי המינוי. האפשרויות שהועלו על ידם הן

שנצ"מ יורם לוי איננו מאמין בפוליגרף, שהוא התרגש מאוד וחש עצמו מושפל, שיש חשש ל"זיהום" (שיידון בהמשך) ועוד. אי אמונה בפוליגרף וחשש מתוצאות שווא של הבדיקה הם אל-נכון נחלתם של רבים מאוד. רנ"צ משה קראדי עצמו אמר לנו בעדותו שטוב לו למי שאינו מוכרח לעבור בדיקת פוליגרף, שלא יעבור אותה. חרף זאת לא שמענו על כך שחוסר אמונה בפוליגרף מפיק תנועות רבה כל-כך, מהסוג שתואר.

בעוד שאיש מבין בכירי המשטרה שטיפלו בדבר לא העלה לפחות כאפשרות שתנועות היתר וכשלון הבדיקה נבעו מחששו של סנ"צ לוי מחשיפת מעשים פסולים שעשה, דווקא ד"ר טוביה אמסל, המומחה לענייני פוליגרף מטעם נצ"מ יורם לוי, היה זה שהודה שאי אפשר להתעלם מהאפשרות זו. ד"ר אמסל החל אמנם את הרצאת דבריו בהשערה אחרת, והיא שמקורה של התנהגות נצ"מ יורם לוי הוא במה שמכונה "זיהום". לדבריו, לוקות בדיקות פוליגרף של אנשי מודיעין ב"זיהום" כזה, זאת נוכח חששם שסוג המגעים והקשרים שלהם עם "האויב" יכול שיהיה להם לרועץ בבדיקה. חששם הוא שכאשר ישיבו בשלילה על שאלות מהסוג של "האם היו לך מגעים פסולים עם "האויב", הבדיקה תצביע על כך שהם אינם דוברי אמת, משום שהם מקיימים סוג של קשרים עם מקורות.

זוהי סיטואציה מוכרת בקרב בודקי הפוליגרף, והם מביאים אפשרות של "זיהום" כזה, בחשבון. מכל מקום, הדבר אינו מונע עריכת בדיקות פוליגרף גם במקרים כאלו, ולא שמענו שמצבים אלה מביאים לכשלים מסוג הכשל שאירע בבדיקת נצ"מ יורם לוי. בהמשך חקירתו ובתשובה לשאלותינו, אישר ד"ר טוביה אמסל את המובן מאליו, שהתנהגות יורם לוי בבדיקה יכולה להתאים לנבדק שחטא, החושש שחטאו ייחשף.

5.39 בניסיון להימלט ממסקנות בלתי אוהדות שניתן להסיק מבדיקת הפוליגרף נגד רנ"צ משה קראדי וניצב אילן פרנקו, שרצו במינוי חרף כל הסובב את הבדיקה, הם ביקשו למצוא מפלט, בסיכומיהם בפנינו, בהוראות ובכללים הפוסלים עריכה והסתמכות על בדיקות פוליגרף בהקשרים שונים. הם הפנו את תשומת לבנו להנחיות היועץ המשפטי לממשלה בנושא זה, שפורסמו בנובמבר 2003. איננו צריכים להידרש לסוגיה זו, ודי שנאמר בעניין זה את הדברים האלה:

א. כל האירועים הרלוונטיים הנוגעים לפרשה זו ארעו בטרם פורסמו ההנחיות האמורות של היועץ המשפטי לממשלה. פעולות כל הצדדים התבססו על נורמות מקובלות שנהגו בתקופה שקדמה לפרסום הנחיות אלו.

ב. ההנחיות האמורות אינן אוסרות על הסתמכות על בדיקת פוליגרף, הן רק מונעות ככל האפשר הסתמכות על בדיקת פוליגרף **בלבד**. המעט שניתן לומר בענייננו הוא

שהסוגיה שעמדה בפני מובילי המינוי לא היתה אם להסתמך על ממצאי בדיקת פוליגרף, אלא כיצד לפרש את הכשלת הבדיקה על-ידי נצ"מ יורם לוי.

5.40 בפנינו נדון המצב שבו קצין בכיר במשטרה, העומד בפני קבלת מינוי לתפקיד בכיר יותר, מביע הסכמתו לעבור בדיקת פוליגרף שתיטיב עמו בתרומתה האפשרית לבדיקת עננה העשויה להשפיע על מינויו. הוא מתייצב לבדיקה, ותנועותיו, חרף בקשות חוזרות ונשנות מצד עורך הבדיקה, מכשילות את הבדיקה. מה שמצופה ממנו הוא לעשות את הכל כדי להרים את הנטל המתבקש, ולהוכיח שתנועותיו לא היו רצוניות. ניתן לדמות מצב זה למי שלחץ על ההדק והרג אדם. הוא מודה אמנם שהלחיצה על ההדק גרמה להריגה (כמו שתנועותיו של נצ"מ יורם לוי גרמו להכשלת הבדיקה), ואולם טענתו היא שהלחיצה על ההדק היתה תוצאת עווית בלתי נשלטת, ולא מעשה רצוני שלו. פשיטא שהעול המוטל על ההורג הוא להוכיח את העדר השליטה שלו בלחיצה על ההדק. כשהוא איננו מוכן לעשות אפילו את המינימום במאמץ להרים נטל זה, יהיה לו הדבר לרועץ. אנו ערים לכך שאין זהות בין הדוגמא לבין ענייננו, ואולם הדמיון שביניהם הוא בחובת הרמת הנטל המוטלת על מי שביצע מעשה ומבקש להוכיח שלא היתה לו שליטה עליו.

הבחינה הנעשית כאן איננה איפוא בחינה המבוססת על ממצאי בדיקת פוליגרף, אלא בחינה של דרך התנהגות המעוררת תמיהה רבה.

5.41 יושם אל-לב שבעוסקנו בנושא זה נמנענו כליל מלהתייחס לתוצאות בדיקת הפוליגרף. היה זה דווקא נצ"מ יורם לוי שביקש להיכנס לשדה בעייתי זה ולהסתמך על תוצאות בדיקות הפוליגרף. הוא אף הציע, נוכח פרשנות נוגדת שניתנה לתוצאות בדיקות פוליגרף רלוונטיות, שבדק מכריע או פאנל של כל אלו שבדקו את נצ"מ יורם לוי יתכנס וינסה להגיע לתמימות דעים.

ערכנו בירור נוקב בהצעה זו והחלטנו שלא לקבלה. הטעם לכך הוא שספק אם זה תפקידנו, ובנוסף לכך סברנו שממילא מדובר בבדיקה שתוצאתה, תהא אשר תהא, אינה מוחלטת.

בבחינת למעלה מהצריך נעיר, שהבודק מטעם מח"ש טען בעדותו כי מסקנות ד"ר טוביה אמסל בבדיקה שהוא ערך, אינן נכונות. מסקנותיו שלו, ככל שהן נוגעות לבדיקתו של ד"ר אמסל, נעו בין קביעה שנצ"מ יורם לוי שיקר בבדיקה לבין הקביעה שהרישום נמצא בשטח הביניים שבין אמת ושקר, ולכן לא ניתן להגיע למסקנה.

סוף דבר: המסקנות העולות מבדיקת הפוליגרף והסובב אותה, לא רק שלא היה בהן כדי לתרום להסרת הספק שנוצר בעקבות התחקיר, הכל כמובהר לעיל, אלא שהן הוסיפו מכשול על דרך המינוי. בעקבות כל הסובב את הבדיקה נוצרה אי וודאות נוספת, המתבטאת באפשרות (שלא הופרכה) שהבדיקה הוכשלה על-ידי נצ"מ יורם לוי בכוונה ומתוך ניסיון להטעות את המערכת כולה.

5.42 אי אפשר לסיים את פרשת בדיקת הפוליגרף בלי להזכיר דברים חסרי שחר שנאמרו בעניין בדיקת הפוליגרף על-ידי נצ"מ יורם לוי בעדותו האחרונה בפני הוועדה. הוא הגיב על הטענה שהוא זו בשעת הבדיקה ולא איפשר בכך להגיע לתוצאות, באומרו: "הוא זו, מה זה זה? כמה אפשר לזוז על כסא, מה, אפשר ללכת לשחק כדורגל מהכסא? מה זה זו? לאן הוא זו? כמה הוא זו? הוא זו בתוך הכסא? ... כמה יכולה להיות תנועה של בן-אדם על כסא?". תגובה זו ניתנה על-ידי נצ"מ לוי גם לפני כן, בשינוי אחד, והוא שבגרסה המוקדמת דיבר על כדורסל ולא על כדורגל...

נוכל להשיב לתגובה כל כך מנותקת מהמציאות, אם היא בכלל מצריכה תשובה, בשני אלו:

א. מדובר בתזוזה שגרמה, גם לפי המומחה מטעם נצ"מ לוי, להעדר תוצאות ולכשלון הבדיקה. כדורסל או כדורגל אינו עניין לכאן וצר לנו שהוא נזקק להם, במקום לנסות וליתן הסברים אם יש כאלו.

ב. נוכח התמונה כולה, היתה יאה הצגה צנועה יותר של עמדת נצ"מ יורם לוי.

ההסתמכות על מח"ש

5.43 מובילי המינוי של נצ"מ יורם לוי לראש הימ"ר הסתמכו, לדבריהם, גם על תגובת מח"ש לבירור שנעשה שם בטרם הוחלט על המינוי. נבחן הסתמכות זו, לאחר ששני עוגני הסתמכות – התחקיר ובדיקת הפוליגרף, הוכחו כמשענת קנה רצוף.

5.44 במסגרת סיור פרידה משותף שעשו בשנת 2003 עו"ד ערן שנדר, ראש מח"ש היוצא, ועו"ד הרצל שבירו, ראש מח"ש הנכנס, ביחידות המשטרה השונות, הם הגיעו למחוז הדרום של המשטרה, שם נפגשו עם רנ"צ משה קראדי. לפי דברי רנ"צ קראדי הוא שאל אותם אם יש ברשות מח"ש "איזה שהוא מידע" אודות נצ"מ יורם לוי, ועו"ד ערן שנדר השיב לו "אני מכיר מידעים כאלה שהגיעו אלינו בעבר, אבל הם לא היו מספיק רציניים שאנחנו נפתח בחקירה", ועם זאת הוא ביקש מעו"ד הרצל שבירו שכשיחזור למשרדי מח"ש יבדוק עוד פעם ויעדכן את רנ"צ קראדי. ימים אחדים לאחר מכן טלפן עו"ד הרצל שבירו לרנ"צ משה קראדי, אמר לו שהוא בירר במח"ש, והתוצאה היא "שהמידע הוא אותו מידע רלוונטי ... שהיו הרבה מידעים, לא מעט מידעים, חלקם הגיעו משוטרים, חלקם הגיעו מעבריינים ... אמר ... שמח"ש עשו בדיקה ולא מצאו לנכון לפתוח בחקירה". זוהי גרסתו של רנ"צ משה קראדי, ועיקריה אינם שנויים במחלוקת.

5.45 הבנתו של רנ"צ משה קראדי היתה "שמח"ש עשו בדיקה ולא מצאו לנכון לפתוח בחקירה", ומכאן שמח"ש הפריכה את החשדות. "אין שום הבנה אחרת, אסור לנו להתערב בחקירות של מח"ש". בהמשך הבהיר רנ"צ קראדי שנתב הטיפול בעניינים אלו היה ברור

מאוד. טרם מינוי פונים למח"ש, ואם "מח"ש אומרת שאין מניעה לקידומו, בזה הסתיימה התשובה. אתה לא שואל את מח"ש מה היה בתיק", ובמשטרה גם אין קוראים את החלטת מח"ש. השורה התחתונה היא הקובעת.

5.46 עו"ד הרצל שבירו אמר בעדותו שהוא איננו שולל את האפשרות שהוא אמר טלפונית לרנ"צ משה קראדי, לאחר בדיקה, "אנחנו לא חוקרים". המידע היחיד שהיה אז במח"ש, לפי עדותו (שכפי שמתברר היתה עדות שגויה) הוא "מידע 2000" (כמשמעותו בסעיף 6.5 להלן). מידע זה נתקבל במשטרה בפברואר 2000 והועבר למח"ש, ולא נתברר לנו באיזה מועד הסתיים הטיפול במידע זה, ואולם סיום הטיפול אינו יכול להיות מאוחר מיום 5.2.2002, שבו הורה עו"ד ערן שנדר, מנהל מח"ש דאז, על גניזת מידע הנוגע לנצ"מ לוי עד שיבוא מידע נוסף.

5.47 מחלוקת חכמים קוטבית נפלה בין אנשי המשטרה לבין אנשי מח"ש. הראשונים אומרים שמאז ומעולם המשטרה לא הרהרה אחרי תשובת מח"ש, ואין לה גם אפשרות להרהר. החלטת מח"ש בדבר אי טיפול בתלונה נגד שוטר היא בבחינת "אורים ותומים". כך היו הדברים תמיד. מח"ש טוענת שמעולם לא נאמר למשטרה שהמסקנה העולה מהחלטתה על אי חקירה היא שאין מניעה למינוי. אי חקירה יכולה לנבוע מהעדר קצה חוט המאפשר חקירה, מהימנעות עד מלמסור הודעה, מחולשת ראיות, מסדר עדיפויות המכתיב את מדיניות הגוף החוקר מה לחקור ומה לא לחקור, משיקולים המושפעים מלחץ עבודה שיש למח"ש, ממחסור בכוח אדם, ומסיבות אחרות. כל המקרים הללו הם דוגמאות למצבים שבהם לא ניתן להסיק מכך שלא נערכה חקירה על אמיתותו או אי אמיתותו של מידע שהועבר למח"ש לבדיקה.

5.48 "הצדק האובייקטיבי" הוא כמובן עם מח"ש. ברור שהחלטת גוף חוקר שלא לחקור יכולה להיות מנותקת במקרים רבים מהשאלה אם המעשה שלגביו יש חשד ארע או לא ארע. הקושי שניצב בפני המשטרה במצבים כאלו ברור אף הוא. עליה לכלכל מעשיה במצב של אי וודאות, כשהיא עצמה מנועה מלחקור אם מדובר בחשד בעבירה שעונשה למעלה משנת מאסר (סעיף 49ט והתוספת הראשונה לפקודת המשטרה [נוסח חדש], התשל"א-1971. נראה שכמפלט מקושי זה אימצה לה המשטרה את "תורת האורים והתומים" (שרוככה במקצת לאחר הודעת האזהרה, כשל"מוזהרים" היה ייצוג משפטי).

5.49 אולם, עם כל הקושי שבדבר, היה על המשטרה להיות ערה להבדל בין החלטה של מח"ש שלא לחקור לבין החלטת זיכוי. ניתן היה לצפות שהמשטרה, האמונה כל כך על ביצוע חקירות, לא תעלה טענה מסוג זה. הדברים נכונים שבעתיים נוכח הוראת סעיף 74 לחוק המשטרה (דין משמעותי, בירור קבילות שוטרים והוראות שונות), התשס"ו-2006, שלפיו אפילו לאחר פסק-דין המזכה שוטר בהליך פלילי, רשאי המפק"ל לפטרו, אם הנסיבות מצדיקות זאת. הדין הנוהג יודע שיש נסיבות שבהן אי הרשעה ואי חקירה אינם בלם כנגד אי מינוי אנשים לתפקידים חשובים או רגישים, דהיינו – גם בהעדר הרשעה והעדר חקירה ניתן

למנוע מינוי (השווה: בג"צ 6163/92 אייזנברג נ' משרד הבינוי והשיכון, מז(2) 229, לעניין מינוי מנכ"ל משרד ממשלתי). מובילי המינוי הלכו איפוא כסומא בארובה אחרי החלטה מינהלית המבוססת על אי בדיקה כלשהי.

5.50 אמור מעתה שגם יתד הסתמכות זה כבסיס להפרכת העננה שרבעה על נצ"מ יורם לוי, איננו יתד נאמן כלל ועיקר. ניצב דודי כהן סיפר לנו על מקרים אחרים שבהם נפלו חשדות בקצינים ששירתו באזורי משטרה שונים. אי הוודאות בשאלה אם יש ממש בחשדות הכבידה באותם מקרים על איוש תפקידים ועל הטלת משימות על נושאי תפקידים. באותם מקרים נמצאה דרך (בתאום עם מח"ש) לעשות חקירה מהירה שתפיג את אי הוודאות. בדרך אחרת נקט ניצב יצחק אהרונוביץ' שנמנע, כזכור, מלפעול למינוי יורם לוי כמפקד הימ"ר, בשל העננה שלא הופרכה. עמדתו היתה שכל עוד לא הוסרה העננה, לא ניתן למנות את יורם לוי לתפקיד כל-כך רגיש. עצם הליכתם של מובילי המינוי בתוואי שיפיג את אי הוודאות הקיימת בשל העננה, מצביעה על היותם ערים למשמעותה. למרבה הצער הם לא הסיקו את המסקנות ההכרחיות מהמצאים ומחוסר הממצאים שעלו בנתיב שהם עצמם בחרו בו.

5.51 מסקנתנו זו אינה מייתרת את ההתייחסות למצב שנוצר בעקבות פניית רנ"צ משה קראדי למח"ש. הוא ביקש לקבל מידע הנמצא ברשות מח"ש לקראת אפשרות מינויו של נצ"מ יורם לוי כמפקד ימ"ר דרום. התשובה שהוא קיבל היתה שהיו מידעים על יורם לוי, אך הם לא הבשילו לחקירה. מדיניות מח"ש, כפי שנמסר לנו, היא, שהם אינם מתערבים במינויים משטריים. עם זאת, הם נוהגים, כשאינן סיבה מיוחדת שלא לעשות כן, להעביר למודיעין של המשטרה את הידיעות המגיעות אליהם על שוטרים, זאת כשלדעתם יכול שיהיה למשטרה עניין בהן. השאלה כיצד לנהוג במידע כזה היא, לפי עמדת מח"ש, עניין משטרי. העברה זו של הידיעות איננה, לפי הבנת מח"ש, בתחום תפקידה הרשמי. עו"ד שלמה למברגר, סגן מנהל מח"ש, אמר לנו ש"קורה לא מעט שמידעים שאנחנו גוזזים, אנחנו מעבירים אותם ליחב"ם", זאת כעשייה לא פורמלית. עשייה זו ממתנת, לדעת מח"ש, תקלות שיכולות להיווצר במצבים שבהם נגזזות תלונות על שוטרים, או ממצבים שבהם נסגרים תיקים במח"ש, ועם זאת יכול שיהיה בחומר המצוי במח"ש כדי להועיל למשטרה, ולפחות ראוי שהחומר יישקל על ידה. הסדר זה מביא, לדעתנו, לכך שלא יהיו מקרים שיפלו "בין הכסאות". כל זה איננו משנה את הנורמה כפי שמח"ש רואה אותה, ולפיה "אם המשטרה מעוניינת לקדם אדם והיא רוצה לדעת מדוע סגרנו תיק ... תתכבד ותפנה אלינו ולא תפרש פרשנויות על דעת עצמה".

5.52 ההיבט הרחב של נושא זה נדון בסעיף 6.26. בהיבט הצר יותר, הנוגע לסוגיית המינוי, נעיר שהתקשורת בענייננו היתה ישירה וממוקדת והיא התנהלה בין רנ"צ משה קראדי לבין ראשי מח"ש. משה קראדי שאל שאלה, וראש מח"ש הבטיח תשובה. במצב כזה קשה לראות כמספקת העברת מידע ליחב"ם, אפילו הועבר לשם מידע כזה, מבלי להודיע לרנ"צ משה קראדי שהמידע שהוא מבקש מצוי בידי היחב"ם. הציפייה הלגיטימית של מי שהבטיחו לו תשובה היא שהוא יקבל תשובה. תשובה של "אין חקירה" לשאלה שנשאלה

בקשר למינוי צפוי, ומח"ש יודעת זאת, לא נראית לנו כתשובה מספקת בנסיבות מקרה זה. חיזוק ניכר לכך נמצא בדבריהם בפנינו של אנשי מח"ש, שאמרו שהם ידעו ש"מידע 2000" יכול להיות נכון, כשם שהוא יכול להיות לא נכון. רק טבעי הוא שמפקד העומד למנות קצין לתפקיד בכיר כל כך, יצויד במידע על קיום אפשרות כזו. תעיד על כך התנהגותו של ניצב (בדימוס) אהרונוביץ', שכאמור, היה נחרץ בדעתו שכל עוד לא יופרכו מידעים מסוג זה, הוא לא ימנה את יורם לוי למפקד הימ"ר. אולם אין במחדליה של מח"ש כדי להפחית מאחריותו של רנ"צ משה קראדי לקבל מידע.

5.53 בהקשר זה אי אפשר שלא לציין שבשנת 2000 הועבר "מידע 2000" למדור איסוף במטה הארצי. צמרת המודיעין הורתה להעביר את המידע לקצין אמ"ן מחוזי במחוז הדרום, כדי שיבחן למה לא פעלה המשטרה נגד הקזינו של משפחת פריניאן. הפניה אמנם הועברה לקצין אמ"ן מחוזי, ואולם מכאן ואילך נמוג הטיפול ב"מידע 2000" גם על-ידי המשטרה ולא נעשה בו, לפי הבנתנו, דבר לגבי נצ"מ יורם לוי.

המינוי

5.54 ההחלטה שנפלה בישיבה שבה נדונה תוצאת בדיקת הפוליגרף (סעיף 5.32 לעיל) שבה השתתף, כזכור, גם סנ"צ אשר זנגר, היתה שניתן להמשיך בהליכי המינוי של נצ"מ יורם לוי. במכתב "סיכום התיק" של סנ"צ אבי נבון, שנכתב בעקבות ישיבה זו, נאמר "איננו רואים מניעה להצגת מועמדות הקצין לתפקיד מקדם". בשני אלה נסללה הדרך להעלאת מועמדותו של יורם לוי לתפקיד מפקד הימ"ר בישיבת שיבוצים של סגל הפיקוד הבכיר של המשטרה (ספ"כ). קדם לישיבה זו דיון בין המפכ"ל, רנ"צ שלמה אהרונישקי, ובין נצ"מ אבי טילר (שהיה ראש אגף משאבי אנוש). לפי המקובל, בישיבה כזו ניתן למפכ"ל דיווח על כל הפרטים הרלוונטיים, ואם אין סיבה לפסילת המועמדות המוצעת, היא עוברת לספ"כ לדיון שיבוצים.

5.55 העננה והסובב אותה היו בידיעתם של כמה מחברי הספ"כ, ולקראת ישיבת השיבוצים ובמהלכה הם ביקשו לברר אם פריטי העננה הופרכו. שמענו בעניין זה כמה עדויות, שחלקן יפורט להלן:

א. ניצב משה מזרחי, ראש אח"ק, סיפר לנו שלקראת ישיבת הספ"כ הוא ביקש לברר בשיחה טלפונית עם רנ"צ משה קראדי מה ההתפתחויות בנושא זה, ורנ"צ משה קראדי השיב לו "איש נבדק בפוליגרף. זה גם על דעת הפרקליטות". הבנתו של ניצב משה מזרחי היתה שהעניין טופל, ולפיכך "הייתי מרוצה".

ב. ניצב דודי כהן העיד שבישיבת הספ"כ אמר רנ"צ משה קראדי שנצ"מ יורם לוי נבדק בפוליגרף ונמצא דובר אמת. "הבנתי שהוא יצא דובר אמת ... זה מה שהוצג בספ"כ בדיון שיבוצים ... אני הייתי בדיון זה ... עלה שם הנושא ... אני גם הבנתי שהוא יצא דובר אמת בפוליגרף ... זה נאמר בספ"כ ... על-ידי מפקד המחוז ... ככה אני הבנתי".

הוא הוסיף ואמר שפירוט החשדות שהיו לא ניתן בישיבה, "כי מי שעולה לדיון לקידום בספ"כ, זה אחד שמן הסתם ממש בדקו את התהליך המשמעותי שלו, ומסתבר שהוא נקי מבחינה משמעותית, אחרת הוא לא היה עולה לדיון שיבוצים. זו אכסיומה, מובן מאליו", וזוהי גם הנחת כל המשתתפים.

ג. ניצב (בדימוס) יצחק אהרונוביץ' העיד שבישיבת הספ"כ, "גם קראדי וגם ראש גף משאבי אנוש, ניצב אבי טילר, דיברו שהיו חשדות והם נוקו, עשו את הבדיקות והן נוקו, ואפשר להגיע למינוי ... אני עוד זוכר את התנועה, אמרתי לקראדי, אין כלום? ... והוא אומר לי, הכל נקי ... הוא יושב מולי בספ"כ ...".

ד. ניצב אבי טילר העיד שרנ"צ משה קראדי אמר לו "שהבדיקה היתה בסדר, מבחינתנו אנחנו לא ידענו על כלום, מבחינתנו לא היה שום חומר ...". ניצב אבי טילר איננו זוכר את פרטי ישיבת ספ"כ הספציפית, ואולם ברור לו שבישיבת הספ"כ לא ניתנו פרטים על הבדיקות "אלא שנעשתה בדיקה ולא נמצאה בעיה".

ה. דברים דומים עולים גם משיחות של רנ"צ קראדי עם אחרים: בדיווח שלו לעו"ד יסכה ליבוביץ', פרקליטת מחוז הדרום, הוא אמר לה "תשמעי, בדקתיו, אני לא יכול לעצור את הקידום שלו, לא יכול, אין לי במה להיתלות". לנצ"מ בני שגיב אמר רנ"צ קראדי שנצ"מ יורם לוי עבר בדיקת פולליגרף והיא היתה בסדר, "ואנחנו לא רואים בעיה".

רנ"צ קראדי אמר, אמנם, בעדותו בפנינו, שהוא אמר לכל אלה שהבדיקה כולה היתה תקינה, מבלי שהתמקד בדבריו בנושא הפולליגרף. אולם, לא רק שנאמנים עלינו דבריהם של כמה וכמה שהבינו את דברי רנ"צ קראדי אחרת, אלא שאפילו דייק בעדותו, גם אז התשובה שניתנה היתה תשובה בלתי ראויה בנסיבות העניין, משום שלא היה בה כדי לפרוש בפני המשתתפים בישיבה את האמת, כל האמת ורק האמת.

בעדותו בפנינו אמר רנ"צ משה קראדי, בין השאר, שהוא מסכים לכך שתוצאות בדיקת הפולליגרף הן אפס ואין, וכשהוא חושב "מה בעצם גרם לי להביע עמדה חיובית באותה ועדה (הוועדה שבה השתתף סנ"צ אשר זנגר) לנוכח העובדה שבדיקת הפולליגרף היתה כפי שהיא נמצאה", הוא מגיע למסקנה שהתחקיר כפי שהוצג על-ידי סנ"צ אבי נבון כלל התרשמות מאוד חיובית. "אין שום ספק שחוות הדעת הזאת וההתרשמות של סגן-ניצב אבי נבון השפיעה עליי". התחקיר היה, כפי שכבר אמרנו, לא יותר ממשענת קנה רצוף.

5.56 מכל העדויות שהובאו בפנינו בנושא זה עולה ברורות כי :

א. רנ"צ משה קראדי ידע שבדיקת הפולליגרף לא הניבה תוצאות כלשהן.

ב. רנ"צ קראדי יצר רושם, בספ"כ ומחוצה לו, שבדיקת הפוליוגרף ושאר הבדיקות עלו יפה.

ג. דברים ברוח זו דווחו בישיבת הספ"כ מבלי לדווח על כך שהתחקיר, שעליו סמך רנ"צ משה קראדי כעוגן עיקרי, היה רחוק מלהיות פסקני בתוצאותיו, שבדיקת הפוליוגרף לא רק שלא הניבה תוצאות, אלא שתנועותיו של נצ"מ יורם לוי הן שגרמו לכישלונה, ולא הוכח שהתנועות לא היו מכוונות, שיורם לוי סירב לעבור בדיקה נוספת, ושתנועות כתנועות שעשה יורם לוי הן נדירות ביותר בבדיקות פוליוגרף.

ד. הדיווח הלא מלא בישיבת ספ"כ נובע מכך שבדרך כלל אין צורך בדיווח משלים בפורום זה, משום שכשיש ספיקות נבלמת המועמדות טרם הגיעה לישיבת הספ"כ. על נוהג זה תפס בענייננו מי שתפס "טרמפ", והחליט שאין צורך בדיווח, בעוד שהיתה מוטלת חובה להציג בפני הספ"כ את מלוא העובדות הרלוונטיות, וכזאת לא נעשה. מה שנעשה הוא בבחינת נהפוך הוא, הובאו דיווחים המיטיבים עם נצ"מ יורם לוי, שהיו חלקיים במקרה הטוב, ולא מדויקים (בלשון המעטה) במקרה הרע.

ה. חברי הספ"כ, גם אלו שהיו שותפים למידע על העננה, והם לא היו מעטים, הצביעו מבלי שידעו על מה הם מצביעים. דברים אלו אינם חלים כמובן על הניצבים דאז קראדי ופרנקו, שהכירו את כל ההיבטים הרלוונטיים ובכל זאת הצביעו כפי שהצביעו.

כתוצאה מכך מונה נצ"מ יורם לוי לראש ימ"ר דרום, ובתפקידו זה גרם להוצאת כל חומר החקירה של בוחבוט מהימ"ר חוצה.

המחלקה לחקירות שוטרים (מח"ש)

פתיח

6.1 מח"ש היא "המשטרה" ו"הפרקליטות" של המשטרה. העננה שרבצה מעל נצי"מ יורם לוי, שתוארה בדו"ח זה, כללה חשדות לגבי קבלת שוחד והפרת אמונים. חרף זאת לא נעשתה על-ידי מח"ש, עד שהתפוצצה הפרשה, חקירה בנושאים אלו. בפרק זה נבחן את כל הרלוונטי לנושא זה, כפי שהדברים נחשפו בפנינו.

6.2 ביקורת על כך שעבירות של שוטרים נחקרות בידי המשטרה, בבחינת גוף החוקר את עצמו, הביאה להקמת המחלקה לחקירות שוטרים. סעיף 49ט לפקודת המשטרה קובע אילו עבירות ייחקרו על-ידי מח"ש.

אין ספק שהוצאת הטיפול בעבירות השוטרים מכלל עיסוקי המשטרה היתה צעד חיובי. אולם דומה, כפי שנראה להלן, שהניתוק שנוצר בין המשטרה לבין חקירת עבירות השוטרים יצר "שטח הפקר", שהוא כר פורה לצמיחתם של מצבים בלתי רצויים שאין להם פתרון כלל, או שאין להם פתרון משביע רצון. אי התקינות הנחשפת בדו"ח זה, שלא אותרה ולא טופלה בזמן אמת, חשדות שנתעוררו ושלא זכו לטיפול הראוי להם, מינויים שנעשו בלא שקדמו להם בדיקות מספיקות, ועוד, הכל כפי שמתואר בדו"ח זה, הינם, בחלקם, תוצאה ישירה או עקיפה מאי יכולת המשטרה להפעיל כלי טיפול וכלי חקירה יעילים במצבים כאלו.

6.3 מפקד או חוקר במשטרה שנתקל באירוע המעלה חשד לביצוע עבירה על-ידי שוטר נדרש להפסיק את החקירה או את הטיפול האחר באותו אירוע, ולהעביר את הטיפול למח"ש. מכאן ואילך לא רק שאין לו שליטה על הטיפול, אלא שאין לו גם ידיעה אם נעשה משהו בעקבות המידע שהוא העביר למח"ש, ואם כן – מה נעשה. אם היו למה שנעשה תוצאות ומסקנות, אין הוא יודע מהן, אלא אם כן הסתיים הטיפול במח"ש בהגשת כתב אישום, שאזי העובדות נחשפות לעיני כל.

6.4 משעה שחומר הועבר מהמשטרה למח"ש, נמצאת המשטרה במצב ביניים שטמונות בו אי ודאות מצד אחד, ותחושה של שחרור מאחריות (שהרי האחריות היא בידי מח"ש) מצד שני. התוצאה המעשית במצב כזה היא שכלפי חוץ – עולם כמנהגו נוהג. השוטר החשוד ממשיך בתפקידו (אפילו אם מדובר בחשדות חמורים), בעוד מפקדיו ואחרים סביבו, היודעים על החשדות, מוגבלים בתגובותיהם, אם בכלל הם יכולים להגיב. ייתכנו אמנם מקרים שבהם יש בחומר המשיד די כדי לבסס הליך משמעותי, או כדי

לאפשר הסקת מסקנות בתחום רמת הסודיות שלה יכול השוטר החשוד להיחשף, ואולם יש חשש שאפילו במקרים כאלו תתקשה המשטרה לפעול. הטעם לכך הוא שתהליך הבדיקה ותהליך איסוף ראיות לצורך קיום הליך משמעותי או לצורך קביעת רמת הסודיות של השוטר, מחייבים לעתים חדירה להיבט הפלילי, וכאמור – אל לה למשטרה לעסוק בכך. לא זו אף זו, כשתלויים ועומדים הליך פלילי והליך משמעותי, סדר הטיפול המועדף הוא ליתן זכות בכורה להליך הפלילי (השוו למשל סעיף 61א לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג-1969, סעיף 171 לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955, וסעיף 80 לחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961). זאת משום שסדר הפוך עלול לשבש את הגנתו של החשוד במשפט הפלילי, וכן הוא יכול להקשות על גורמי החקירה לקיים חקירה סמויה. אפילו במקרים בהם נתקיימו הליכים משמעותיים, אין ביטחון שיהיה בהם די כדי למנוע את המכשלה הקיימת בעקבות חשדות שלא הופרכו ושלא אושרו.

התייחסות מח"ש לידיעות על נצ"מ יורם לוי עד סוף שנת 2004

6.5 כל התקלות הללו נתקיימו בענייננו. ביום 7.2.2000 מסר מקור משטרתי למפעילו, ולאחר מכן גם לרכז מודיעין של מח"ש שנפגש עימו (מיקי סבן), מידע המחשיד את נצ"מ יורם לוי במעשים חמורים, ובהם קבלת שוחד תמורת "הגנה" על הקזינו של משפחת פריניאן, והסטת חקירת ניסיון הרצח והרצח של בוחבוט מכיוונו של שרון פריניאן. כלל מידע זה נקרא בדו"ח זה **מידע 2000**.

נצ"מ יורם לוי היה אז ראש מפלג תשאול בימ"ר דרום, ואין צריך לומר שאם היה ממש במידע, די בו כדי לזעזע מוסדות משטרתיים, שהרי המשמעות היא שקצין משטרה בכיר נוטל לכאורה שוחד בהיקף כספי נכבד כדי ליתן "הגנה" לעבריינים, בקשר לקזינו שהם מפעילים ובקשר לניהול חקירות נגדם.

6.6 מידע 2000 שכן על מדפי מח"ש. לא ברור מתי בדיוק הסתיים הטיפול במידע זה, ואולם ברור שהוא נסתיים לכל המאוחר ביום 5.2.2002, שכן אז ניתנה על-ידי ראש מח"ש דאז, עו"ד ערן שנדר, החלטה על גניזת המידע בנימוק של "העדר מוביל".

6.7 זה המקום לעשות אתנחתא קצרה ולומר שאחת התופעות הידועות בעולם העבריינות היא אמירת דברים על-ידי עבריינים, שמהם משתמע ששוטרים סרו. יש שני מניעים עיקריים להטלת האשמות כאלו על שוטרים: האחד, הרצון של העבריינים להתהדר בקרב חבריהם בקשרים עם המשטרה (בדרך כלל עם קצינים בדרגים גבוהים) כדי לרכוש מעמד או כדי להרתיע אחרים מלנסות ולפגוע בהם; השני, רצון של העבריינים לנקום בשוטרים שפעלו נגדם או ניסיון להסירם מדרכם. תקוותם היא שהמידע השלילי כביכול שהם מעבירים ייצור דינמיקה שתוביל להרחקת השוטר מסביבתם. מח"ש, וגם אחרים, טוענים שחלק ניכר מכלל התלונות נגד שוטרים מתבררות בסופו של דבר כתלונות שווא.

6.8 רק טבעי הוא שקיומה הנרחב של תופעה כזו יגרום ליצירתה של אווירת חשדנות האופפת את הטיפול בכל תלונה כזו. אי אפשר היה שלא לחוש בקיומה של אווירה כזו מעדויות ששמענו (מקציני משטרה ומאנשי מח"ש). תופעה כזו ואווירה כזו מגבירים את הסיכוי להתרחשותה של תופעת ה"זאב זאב", הקרויה כך בשל הסיפור העממי הידוע.

תופעה זו, הפושטת צורה ולובשת צורה, קיימת ומוכרת בשטחי חיים שונים, ובהם תחום הרפואה שבו סימפטום שגרתי ובלתי מסוכן החוזר ונשנה אצל מטופלים רבים יוצר מצב של שוויון נפש כלפיו גם כשהוא מתגלה אצל מטופל הלוקה בחולי חמור, ועולם המודיעין המשטה בדרך זו ביריביו כדי "להרדימם בשמירה". התופעה מבוססת על דרכם של בני אדם להסיק מסקנות, לאו דווקא נכונות, מניסיונות שהיו להם בעבר.

6.9 למח"ש מגיעות כ-500 תלונות מדי שנה. שאלנו את אנשי מח"ש שהעידו בפנינו מהם הקריטריונים המנחים אותם בקביעת סדרי העדיפויות בכל הנוגע לטיפול בתלונות אלו. הבינונו מהם שלא ניתן לקבוע כללים נוקשים בעניין זה. כל תלונה נבדקת לגופה, והיא מוכרעת על בסיס כלל נסיבותיה. עם זאת הם הזכירו מספר גורמים שיכולים, בין שאר גורמים, להשליך על ההכרעה, ובהם – טיב הראיות התומכות בתלונה, חומרת המעשה שעליו מתלוננים, דרגת השוטר שעליו מתלוננים, עומס העבודה המוטל במועדים הרלוונטיים על מח"ש, ויכולתה של מח"ש לאסוף מידע על-ידי מודיעין או חקירות.

6.10 מבין הגורמים הללו אין ספק שנתקיימו בענייננו שניים שיש להם משקל משמעותי בשאלה אם ראוי לחקור את המידע. שני הנימוקים הללו הם: חומרת העבירה, ותפקידו ודרגתו של הקצין שבו דובר. נקל לשער את החומרה היתירה שיש לזיקה בין קצין משטרה בדרגה גבוהה ובתפקיד נכבד, לבין לקיחת שוחד. נוסף על הפגיעה הקשה בתהליך אכיפת החוק, יש בתופעות כאלו, אם הן נכונות, כדי להשחית את המשטרה ולמוטט את אמון הציבור בה. אמון הציבור במשטרה מאפשר תפקוד תקין שלה, ותורם את חלקו לקיום חברה בריאה.

6.11 השיקולים נגד פתיחת חקירה לגבי המידע שנמסר על נצי"מ יורם לוי היו, לדברי מח"ש, סירובו של המקור להמשיך ולשתף פעולה, היותו עבריין, והעדר קצות חוט חקירתיים חליפיים. את טענת ניתוק הקשר עם המקור אופפת אי בהירות, שאליה נתייחס בהמשך (ראו סעיף 6.16 ד). אי בהירות זו גוברת נוכח השאלה כיצד יכול היה ניתוק זה, שבא בסוף שנת 2001, להשפיע על ההחלטה אם לחקור במועד שבו התקבל המידע – ראשית שנת 2000.

6.12 באותו זמן כבר היה ידוע למח"ש שנצי"מ יורם לוי עומד בקשרים עם עודד פריניאן (ובמידה מסוימת גם עם שרון פריניאן) ומפעיל אותו כמקור. בשלב כלשהו הם ידעו או יכלו לדעת, אילו חקרו בדבר, שהפגישות נערכות בביתו של נצי"מ יורם לוי,

ושלידיות שמסר עודד פריניאן אין ערך רב. עוד צריך להביא בחשבון, שקשרי המפעיל-מקור (שנצ"מ יורם לוי לא הסתירם), יכולים להיות מסווה נוח לקשרים אסורים, דבר שלא הוצא מכלל אפשרות גם על-ידי אחרים.

כיוצא בזה, מח"ש יכולה היתה לדעת, אילו בדקה את העניין, שיש חשד למעורבות נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבע בסגירת תיקים לבני משפחת פריניאן, שהיו שיחות טלפוניות שאין להן הסבר במועדים בעייתיים בין מי מהם לבין מי מהאחים פריניאן (בין מועדים אלו – מועד הפשיטה שערך סני"צ אלון מגן על הקזינו של האחים פריניאן), שהיו חשדות על חשיפת מעקבים אחריהם ולחשיפת מידע על יחידת העיקוב, שהינה יחידה סודית, ושיש חשדות על פעילות שנחזתה כתמוהה בנושא כריית חול.

לא יהיה זה מיותר להזכיר שבידי מח"ש היו ידיעות נוספות.

6.13 לא חלף זמן רב מאז נתקבל מידע 2000, ולמידעים ולחשדות הללו נוסף מידע חדש, והפעם מפי צחי. בינואר 2001 מסר נצ"מ אמיר גור לעו"ד שנדר על המידע שנתקבל מצחי. עו"ד שנדר ערך על כך מזכר, הנושא תאריך 21.1.2001, ואשר נמצא בתיקי מח"ש. צחי היה מקור עצמאי ובלתי קשור למידע 2000. היו מספר גרסאות על מה שצחי סיפר (הכל כמפורט בדו"ח זה) ואולם אין חולק שהוא סיפר לפחות על "קודקוד" במשטרה ועל עוד שניים שלושה שוטרים הקשורים לאחים פריניאן. לפי גרסאות אחרות הוא נתן סימנים בקצין, ובהם שהוא בעל דרגת סני"צ, ששערותיו לבנות או כסופות, ושהוא מפקד תחנת אשקלון. כל הסימנים הללו מצביעים על יורם לוי כקצין הקשור לבני משפחת פריניאן. המידע מצחי אודות קשרי האחים פריניאן היה אמור להיות חלק מהסכם עד מדינה שנדון בינו לבין המשטרה. צחי אמר שלא יקשה עליו לבצע הקלטות שיאשרו את קשרי האחים פריניאן עם השוטרים, כפי שעשה בעניין רצח בוחבוט. ההקלטות שנעשו על ידו בעניין הרצח שכנעו את הפרקליטות באמיתות גרסתו.

6.14 כפי שמתברר מדו"ח זה, יש חילוקי דעות בשאלה מה בדיוק אמר צחי בקשר לשוטרים. לענייננו כאן חשיבות חילוקי דעות אלו פחותה, שכן אין חולק שבין אם ניתנו סימנים על-ידי צחי בין אם לא ניתנו, ההבנה בקרב העוסקים במלאכה היתה שהקצין שנחשד כמושחת הוא נצ"מ יורם לוי. דברים אלו משתקפים מפרוטוקולים שונים של דיונים שהתקיימו בהשתתפות פרקליטת המדינה דאז, עו"ד עדנה ארבל. לאחת משיבות אלו הוזמן, אך ורק בשל היבט עבריינות השוטרים ש"מידע צחי" כלל, עו"ד ערן שנדר, שהיה אז ראש מח"ש. בישיבה זו אמרה עו"ד יסכה ליבוביץ', פרקליטת מחוז הדרום, שהיא מפחדת לחשוב על מה שיכול לקרות בסיטואציה שבה נצ"מ יורם לוי קשור לעבריינים, ועו"ד ערן שנדר אמר בין השאר שיש ידיעות קודמות על מפקד תחנת אשקלון שמקורב לאחים פריניאן ונותן להם גיבוי על-ידי הטענה שהם "מקור". הוא הוסיף ואמר שיש מידע שנצ"מ לוי דאג שלא יפשוטו על עסקי ההימורים שלהם, וכן שיש להניח שפריניאן "יודעים על המידע שהגיע כשיורם היה בימ"ר" ושיש לשים לב "שיורם היה

שותף סוד לידיעה". בנסיבות אלו, כך אמר, יש "לדאוג למידור מקסימלי". עו"ד יואב קישון מפרקליטות מחוז הדרום דיבר בישיבה אחרת "על קשר של האחים פריניאן עם סני"צ יורם לוי".

את הדברים הללו אנו מביאים כאן כדי להצביע על תחושת הדרג הבכיר של כל המטפלים בפרשה, שמדברי צחי ניתן להבין שנצ"מ יורם לוי נגוע בפעילות שלילית.

6.15 לא פירטנו כאן את כל הידיעות והחשדות הנוספים שהצטברו במועדים הרלוונטיים נגד נצ"מ יורם לוי, שכן נראה לנו שדי באלו שכן פירטנו כדי להוסיף משקל נכבד לשיקולים לטובת פתיחה בחקירה.

6.16 בעניין הנתונים שצריך היה לשקול בשאלה אם לפתוח בחקירה נגד נצ"מ יורם לוי, נבקש להעיר את הדברים האלה:

א. לא מצאנו בראיות שבפנינו נתונים שמהם ניתן להסיק שהמקור למידע 2000 הוא עבריין. במסמך הקיים בתיק המודיעין של מח"ש הוגדר מקור זה כמהימן ביותר, וכבעל ותק של שנים ארוכות כמקור במשטרה.

ב. שני מקורות בלתי תלויים זה בזה, המקור מוסר מידע 2000 וצחי, דיווחו שניהם על קצין המגבה את משפחת פריניאן בפעילות עבריינית שלהם.

ג. קשה לזהות במידע שהתקבל משני מקורות אלו רצון מצד האחים פריניאן להתהדר בפני האנשים שאיתם שוחחו בקיום קשרים עם המשטרה, או ניסיון לאיים על מישוהו לנצל את קשריהם עם המשטרה. מידע 2000 הוא תוצאה של שיחה מקרית, והמידע שמסר צחי היה תוצאת היכרותו את הנעשה במשפחה זו, זאת נוכח הקשרים שהיו לו איתה.

החשש מפני מידע "המצוץ מן האצבע" העומד לעתים, כפי שראינו, כרקע לתלונות יזומות המוגשות נגד שוטרים, איננו קיים במקרה זה. לחילופין, זהו חשש קטן יחסית.

ד. לפי מזכר שערך מיקי סבן, מאוחר יותר (בשנת 2001) הודיע מפעילו של המקור של מידע 2000, פקד אלדד נצר (אחיו של רפ"ק דוד נצר, שהיה, כזכור, מפעילו של צחי), שהמקור אינו מעוניין להמשיך את הקשר, ומח"ש לא טיפלה עוד בעניין. ואולם פקד אלדד נצר, בעדותו בפנינו, מסר שמעורבותו בעניין הסתיימה בהפגשת המקור עם מיקי סבן. הוא לא סיפר על ניתוק המגע שעליו הצהיר המקור, לפי גרסת מיקי סבן. נוכח אי התאמה זו בין הגרסאות, לא נוכל לקבוע אם היה דיווח על ניתוק הקשר עם המקור ומי היה המדווח.

ממה שהתברר לנו, אין זה מדויק שמקור מידע 2000 ניתק מגע. בשנת 2005, לאחר שהפרשה "התפוצצה" בעקבות שידור תכנית הטלוויזיה "עובדה" בערוץ 2, נתקיימו מספר ישיבות בדרג בכיר במשרד המשפטים (בין המשתתפים בהן היו היועץ המשפטי לממשלה, פרקליט המדינה, ראש מח"ש, ניצב דודי כהן ועוד). בישיבות אלו נשמעו מפי המשתתפים תמיהות על פעילותו של נצ"מ יורם לוי בהקשרים שונים, ובאחת מן הישיבות סוכם שתיפתח חקירה בעניינו. יש להניח שבעקבות זאת חודש הקשר בין מח"ש לבין המקור של מידע 2000. אין אינדיקציה כלשהי לכך שהיה קושי לחדש אתו את הקשר. בפגישה שנתקיימה בינו לבין מח"ש בשנת 2005 נרשם שהוא יהיה בקשר עם מח"ש "אם יהיו דברים חדשים". עובדה זו מחזקת את אי הבהירות שעליה עמדנו לעיל, בכל הכרוך לטענת מח"ש שהמקור ניתק מגע עם מפעילו המשטרתי, אלדד נצר.

מכל מקום, קשה לנו, כמי שלא קיימו מגעים עם המקור, לקבוע אם סירובו להמשיך לשתף פעולה בשנת 2001, אם אכן היה סירוב כזה, היה סירוב עיקש וסופי. ההתרשמות מתרשומת הפגישה אתו אינה מובילה למסקנה זו. הדברים נכונים במקרה זה ביתר שאת כשניתוק הקשר מיוחס לחששו של המקור מפני זעמם של האחים פריניאן. הוא לא נדרש לבצע דבר שונה ממה שעשה בעבר, או המסכן אותו, ומכל מקום, ניתוק המגע, אם היה כזה, איננו מוחק את מה שכבר היה בידי מח"ש, ולא היה בו כדי להועיל לו.

6.17 נראה לנו שהשוקל אם לפתוח בחקירה נוכח מלוא הידיעות, החשדות, והעובדות שאינן שנויות במחלוקת, הכל כמפורט לעיל, היה מגיע לפחות למסקנה שאין להסתכן באי פתיחת חקירה. הדברים נכונים שבעתיים נוכח פעילות חקירתית לא מסובכת שניתן היה לעשותה, ושהיה לה סיכוי להניב נתוני העשרה שהיו מקלים על ההחלטה אם לפתוח בחקירה. על פעילות כזו נמנות האזנות סתר לשיחות המתנהלות בין נצ"מ לוי לעודד פריניאן במפגשים הליליים בביתו, הקלטות של שיחות המתנהלות בין מעורבים שונים (כפי שביצע צחי לאלמקייס), בין על-ידי צחי בין על-ידי אחרים ו"גירווי פעולה" שיניבו תגובות (מרשיעות או מזכות).

6.18 כשנתנו את החלטת האזהרה סברנו, על יסוד עדויות אנשי מח"ש בהווה ולשעבר, ועל יסוד רישומים מזמן אמת בתיק המודיעין של מח"ש, כי הקפאת החקירה במידע 2000 ובמידע צחי נבעה מציפיית מח"ש שהסכם עד המדינה עם צחי יקרום עור וגידים. הסכם עד מדינה היה פותר באחת את הבעיה אם לחקור ומה לחקור בעניינו של נצ"מ יורם לוי. מצב זה דומה למצב שבו היתה נתונה המשטרה בכל הנוגע לחקירת רצח בוחבוט. גם היא הקפאה חקירה עצמאית בצפותה להשלמת הסכם עד מדינה עם צחי, ועל כך אמרנו (ראו למשל סעיף 1.107) שאין לבוא אל המשטרה בטענות בעניין זה ביחס לתקופה הסמוכה לפתיחת המו"מ לכריתת הסכם עד מדינה. איש לא ידע ולא יכול היה לדעת אז שהמו"מ יארך עת ארוכה כל-כך.

לאחר משלוח החלטת האזהרה קיבלנו מכתבים מעו"ד ערן שנדר ומעו"ד הרצל שבירו. השניים הודיעו כי החלטת הגניזה של מח"ש מיום 5.2.2002 היתה החלטה שאיננה קשורה למו"מ שהתנהל עם צחי להסכם עד מדינה. תשובתנו למכתבים אלו, שתוכנה מדבר בעד עצמו, ביחד עם מכתבי עוה"ד שנדר ושבירו, מצורפים לדו"ח זה – **נספחים 1ד עד 3ד**. לאחר שקיבלנו מכתבים אלו בחנו שנית את הראיות שהיו בסיס להחלטת האזהרה בנושא זה וחזרנו ונוכחנו לדעת שמה שנאמר בהחלטת האזהרה מעוגן בראיות. עם זאת, אנו מקבלים את האמור במכתביהם של עוה"ד שנדר ושבירו, ורואים אותו כגובר על האמור בעניין זה בהחלטת האזהרה. כשאנו מתייחסים בדו"ח זה להחלטת האזהרה כוונתנו להחלטת האזהרה ביחד עם תשובתנו למכתבי עוה"ד שנדר ושבירו (נספח 1ד).

6.19 הידיעות, החשדות והעובדות שנמנו לעיל היו בחזקתן ובידיעתן של המשטרה ומח"ש. אם חלק מידיעות אלו לא היה בידיעת מח"ש בזמנים הרלוונטיים (ואנו מבינים שכך היה), אין ספק שהדבר נבע גם מהחיץ בין מח"ש למשטרה, שעליו דיברנו לעיל. כל אחד משני גופים אלה לא נתן את דעתו לאפשרות שיתכן שיש בידי רעהו חומר רלוונטי היכול להוסיף נתונים לחקירה, או התורם להכרעה בשאלה אם בכלל לפתוח בחקירה. רבות מעובדות אלו אינן עבירה פלילית כשהן לעצמן, ואנו מניחים שזו הסיבה שחלק מהן לא הובא כלל לתשומת לב מח"ש, אף שהיה בהן כדי לשפוך אור על-ידיעות שהיו בידי מח"ש. מח"ש מצידה לא בדקה ולא ירדה לחקר טיבם וטבעם של היחסים והמגעים הטלפוניים והאחרים שבין נצי"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוט עם האחים פריניאן. היא התייחסה אל המידע שהגיע אליה כאל "בועה עובדתית", ולא שאלה ולא חקרה את הסובב אותה, והיא לא ידעה שיש בידי המשטרה חומר שיכול ל"העשיר" את הבועה. אפילו "ראשית חקירה", אילו נעשתה, היתה חושפת את מח"ש לחומר "לבר-בועתי" מועיל. אכן, היו שוטרים שמח"ש ידעה שהיה להם מידע רלוונטי, שהביעו בעדותם בפנינו השתוממות על כך שלא נקראו כלל למח"ש למסירת המידע האמור.

הוא שאמרנו בפתח דברינו בנושא זה: ההפרדה המוחלטת בין המשטרה ומח"ש בכל הנוגע לחקירת עבירות שוטרים יצרה שטח הפקר הרה סכנות. לנושא זה ניתן דעתנו בהמלצות.

6.20 חרף כל האמור לעיל, נראה שאי החקירה בעקבות מידע 2000 לבדו אינה חורגת ממתחם הסבירות, על אף שנראה לנו שאנו היינו נוהגים אחרת. לעומת זאת, כשנוסף למידע 2000, בינואר 2001, גם מידע צחי, וכשעובדת קיום קשר בעייתי של מפעיל-מקור בין נצי"מ יורם לוי לבין עודד פריניאן היתה ידועה למח"ש, צריכות היו כפות המאזניים ליטות לכיוון עריכת חקירה, ולו על דרך של "ראשית חקירה". עם זאת, אפשר לקבל את שהיינו נכונים לקבל כשמדובר בחקירת רצח בוחבוט על-ידי המשטרה, שניתן היה להמתין קמעא עד להשלמתו האפשרית של הסכם עד מדינה. זה מה שהסקנו מחומר

הראיות שהיה בפנינו עת ניתנה על-ידינו החלטת האזהרה. מאוחר יותר נמסר לנו, כאמור לעיל, על-ידי עוה"ד ערן שנדר והרצל שבירו, שלא זה היה הגורם להחלטת הגניזה.

6.21 נקודת זמן נוספת הרלוונטית לשאלה אם היה מקום לפתוח בחקירה נגד נצ"מ יורם לוי, היא המועד שבו ביקש רנ"צ משה קראדי מעו"ד ערן שנדר, ראש מח"ש היוצא, ומעו"ד הרצל שבירו, ראש מח"ש הנכנס, לקבל מידע ממח"ש לקראת מינוי אפשרי של נצ"מ יורם לוי כמפקד ימ"ר דרום. היה ברור הן לשבירו הן לשנדר שהם נתבקשו על-ידי רנ"צ קראדי לבדוק אם יש באמתחתה של מח"ש נתונים רלוונטיים למינוי. עו"ד שבירו השיב לאחר בדיקה שהיה מידע על נצ"מ יורם לוי ואולם לא נערכה חקירה (ראו סעיף 5.42 ואילך).

אך ברור הוא שכדי ליתן מענה לשאלת רנ"צ משה קראדי היה צורך שמח"ש תעיין ותבדוק מה באמת יש באמתחתה. עיון כזה, אילו נעשה כהלכה, ואם כל המידע שהיה בידי מח"ש נשמר בה בכתובים, היה מעלה שיש לפחות שתי קבוצות של ידיעות (מידע 2000 ומידע צחי) משני מקורות שונים על קשרים פסולים בין האחים פריניאן לנצ"מ יורם לוי. עוד היה באמתחתה מידע על קיום קשרי הפעלת מקור עם עודד פריניאן, דבר אסור, שגם במח"ש היה צריך לעורר תשומת לב נוכח החריגה הבולטת שבקיום קשרים כאלו על-ידי דרג בכיר כל-כך במשטרה, שגם איננו איש מודיעין. האפשרות ש"קשרים לגיטימיים" אלו אינם אלא מסווה לקשרים פסולים לא נעלמה מעיני מח"ש.

6.22 גם מח"ש הבינה שחרף העובדה שמדובר בידיעות שיתכן שיש להן בסיס במציאות, הן לא נחקרו עד אז, והנה עתה מתברר לה שנצ"מ יורם לוי מועמד לתפקיד בכיר ורגיש במשטרה. נראה שמשנבדקו תיקי מח"ש בשלב זה, ומשנתברר מה שנתברר, היה מקום לפחות לשקול להורות אז על פתיחת חקירה. העובדה שנרשם בתיק מח"ש שהוא נגזר לא היתה צריכה למנוע קבלת החלטה כזו. כך סברנו עת נתנו את החלטת האזהרה. הזוית שבה יש לבחון את פעילות מח"ש נשתנתה לאחר שקיבלנו את מכתבי עוה"ד ערן שנדר והרצל שבירו.

משהודיעו לנו ראשי מח"ש אז והיום, בהגינותם, שלא המתנה לכריתת הסכם עד מדינה עמדה ביסוד החלטת הגניזה, נשמטה העילה לאי קיום חקירה שאותה היינו מוכנים לקבל לתקופת זמן לא ארוכה נוספת.

6.23 משעה שמח"ש לא סברה שעליה להקפיד חקירה לתקופת מה כדי להיווכח מהו גורלו של המו"מ לכריתת הסכם עד מדינה, ונוכח דרגתו הגבוהה של נצ"מ יורם לוי, התפקיד שהוא מילא, המידע משני מקורות בלתי תלויים, נסיבות מסירת המידע שאינן מצביעות על אפשרות של רצון לנקמה או להתהדרות, קיום מגעים מתמשכים בין נצ"מ יורם לוי למי מהאחים פריניאן, והקלות היחסית שבה ניתן היה לעשות "העשרה חקירתית", שומה היה עליה לפתוח בחקירה נגד נצ"מ יורם לוי.

6.24 סיוע למסקנתנו, אם צריך כזה, ניתן למצוא בעצם הבנתה של מח"ש ב-2005, שעליה לפתוח בחקירה נוכח מידע שמשקלו הכללי אינו שונה במהות מזה שהיה עד אז. סערה ציבורית שקמה בעקבות שידור התכנית "עובדה", תרמה להחלטה לפתוח בחקירה. אנו ערים לכך שמח"ש גורסת שאותה שעה התווסף היבט נוסף שלא היה ידוע לה קודם לכן, דהיינו – התנהגותו של נצי"מ יורם לוי בזמן בדיקת הפוליגרף (ראו סעיף 5.27 ואילך). נכון שגורם זה הוא בעל משקל, ואולם אחרי ככלות הכל הוא איננו יותר מסיוע עקיף לעובדות מחשידות שהיו בידיעת מח"ש עוד קודם לכן.

6.25 ובאשר לתשובה שהיה על מח"ש ליתן לשאלה שהפנה רנ"צ קראדי לעו"ד ערן שנדר והרצל שבירו, נראה שלעניין העברת ידיעות שיש בידי מח"ש על שוטרים, לא נכון יהיה להקיש מחובות המוטלות על המשטרה כחוקרת וכקולטת ידיעות, המשרתת את כל האוכלוסייה, על חובות מח"ש העוסקות אך ורק בענייני שוטרים. מח"ש הוא מעין "שר"פ" שענינו נשואות ל"לקוח" אחד, הוא המשטרה. בנסיבות כאלו, וגם על רקע המצב שהיה קיים בטרם הוקמה מח"ש, יהיה זה מלאכותי לגרוס שאל לה למח"ש ליתן דעתה להקשר שבו מופנות אליה שאלות על-ידי המשטרה. שאלנו אחדים מאנשי מח"ש שהעידו בפנינו אם אין הם סבורים שראוי שהם יידעו את המשטרה על דבר קיום מידע, שאי אפשר לפטור אותו כרכילות גרידא, המייחס לשוטר ביצוע עבירה חמורה. אנשי מח"ש השיבו במידה כזו או אחרת של נחרצות, שחובה כזו אינה מוטלת עליהם, ואולם הם עושים כן, כשאינן סיבה המונעת זאת, כאקט "לבר-מח"שי".

6.26 לצד זה הציגו בפנינו אנשי מח"ש, ובצדק, את ההיבט הרחב יותר של סוגיה זו. כך, למשל, מידע שלא נחקר המצוי בידי המשטרה על מורה פדופיל, האם מותר והאם ראוי שהמשטרה תגלה אותו להנהלת משרד החינוך או להנהלת בית הספר? זוהי בעיה סבוכה ואין לה עדיין פתרונות מלאים. ראינו בעניין זה סקירה ממצה שנערכה לא מכבר בהיבטים השונים של בעיה זו. אנו מצרפים לדו"ח את הסקירה הזו – **נספח ה**. לאחרונה הועבר אלינו מכתב של ראש מח"ש ובו סיכום על דרכי הפעולה בעניין העברת מידע ממח"ש למשטרה, והוא מצורף לדו"ח זה – **נספח ו**.

6.27 נראה לנו שהסיכום האמור עונה על עיקר הבעיה, וזאת משום שזיקת הקשר הקרובה מאוד בין מח"ש למשטרה, היותם של שוטרים מצויים פעמים רבות בקרבה מיידית לעבריינים, החשש ששוטרים יחברו לעבריינים, הצורך בעמידה מתמדת על המשמר לבל תגלוש המשטרה לשחיתות, הצורך החיוני לבסס אמון של הציבור במשטרה, הצורך לגייס כוחות טובים למשטרה, דבר שיכול שייבלם אם תהיה תחושה שהמשטרה היא קן צרעות שיש בו גם קטעי שחיתות, כל אלו ועוד אחרים מחייבים את מח"ש ליידע את המשטרה על כל היבט הנוגע לשוטר שיש לה מידע עליו, והיכול להשליך על שיקול הדעת שיפעילו מפקדיו בהקשרים שונים של הטלת משימות עליו או קידומו בתפקיד.

לדרך פעולה זו יכול שיהיו חריגים במקרים קיצוניים שבהם תהיה סיבה מיוחדת שלא להעביר מידע רלוונטי למשטרה.

6.28 בענייננו כל הנושא הזה איננו מתעורר בצורתו הרחבה משום שהיתה תקשורת דו-סטטית ברורה בין רנ"צ משה קראדי לראשי מח"ש. קראדי ביקש לקבל מידע ממח"ש בקשר למינוי של נצ"מ יורם לוי שהוא שקל את עשייתו, ראשי מח"ש לא אמרו לו שמידע כזה לא יימסר לו, והיה ברור מחילופי הדברים, שמידע כזה יימסר. רנ"צ משה קראדי היה יכול להניח שמה שיימסר לו יהיה כל המידע הרלוונטי לשיקולים שיש לשקול בקשר למינוי העומד על הפרק. התשובה שניתנה לו בפועל לא היתה מלאה מבחינת תוכן המידע. מח"ש אמנם מסרה מידע ליחב"ם, ואולם בנסיבות העובדתיות של מקרה זה אי אפשר לומר שדי היה בכך, משום שרנ"צ משה קראדי לא הופנה על-ידי מח"ש ליחב"ם. נראה לנו שמח"ש שגתה כשלא נתנה תשובה מלאה למשה קראדי, או לפחות כשלא הודיעה לו שהמידע מצוי בידי יחידה אחרת במשטרה. טעות זו של מח"ש אינה ממעיטה מאחריות רנ"צ קראדי, כמפורט בדו"ח זה.

6.29 סיכומו של דבר, נוכח דרגתו הבכירה ותפקידיו המרכזיים של נצ"מ יורם לוי, מהותם של מידע 2000 ומידע צחי שהחשידו אותו בקיום קשר עם עבריינים "בכירים" ובקבלת שוחד מהם, הסבירות הנמוכה שהמידע היה "מפוברק", פעולות חקירה ראשוניות לא מסובכות שנדרשו כדי להעשיר את המידע, והנזק העצום שיכול להיגרם אם האמור במידע הוא נכון, לא היה זה בלתי הגיוני לצפות שמידע מסוג זה יובא לידיעת רנ"צ משה קראדי.

בהיבט זה צודקים, בכל הכבוד, דבריו של בכיר במשרד המשפטים, שאמר באחת מהשיבות שהתקיימו בנושא תיק בוחבוט ובעניין נצ"מ יורם לוי, שלא ברור מדוע נוכח החשד שהיה נגדו כבר באפריל 2001, המתינו עד יולי 2003 (כשנשקלה מועמדותו של יורם לוי לתפקיד מפקד הימ"ר) והחשדות לא נבדקו.

6.30 מהראיות שהובאו בפנינו נוכחנו לדעת שבדו-שיח שבין המשטרה למח"ש יש שהאחד אינו מבין את הדרך שבה קולט רעהו את הדברים. דברינו מוסבים על הפרשנות שניתנה במשטרה להחלטת מח"ש שלא לחקור את החשדות נגד נצ"מ יורם לוי, או להחלטתה לסגור מחוסר אשמה את תיק החקירה שנפתח נגדו בשנת 2005 (ראו סעיף 6.37).

6.31 כל בר-בירב מבין שהחלטת גוף חוקר אם לחקור נושא המונח על שולחנו אם לאו, איננה פסק-דין של זיכוי או הרשעה. ההחלטה אם לחקור אם לאו יכולה להיות מודרכת על-ידי מגוון שיקולים ובהם חוסר יכולת להשיג עדים או ראיות, העדר "קצה חוט" המאפשר חקירה, פקפוק בנכונות המידע, עומס עבודה בגוף החוקר וסדרי עדיפויות שלו, וכל כיוצא בזה. אין ספק שגם המשטרה מבינה זאת.

חרף זאת היתה המשטרה (ולפחות חלקים ניכרים בה) שבויה בקונספציה שלפיה החלטה שלא לחקור כמוה כזיכוי. משעה שמח"ש הודיעה שהיא לא חוקרת במידע שהועבר אליה, אות הוא שעניינו של אותו שוטר נבדק ונמצא שהוא לא ביצע את מה שמיוחס לו. ניתן לשער שתפישת עולם זו היא נוחה משום תפישת ה"שחור-לבן" הטבועה בה. אנו מניחים שתרמה לה גם ההפרדה המוחלטת שיצר החוק, ששלל מהמשטרה אפשרות לערוך חקירות ובירורים בעבירות שוטרים (למעט עבירות שדין פחות משנת מאסר). עם זאת, תמוה בעינינו שטענה זו באה דווקא מהמשטרה, שאין שני לה בהבנת נושא החקירות ותוצאותיהן.

נקדים את המאוחר ונאמר, שתפישת עולם זו אינה נכונה ואינה ראויה, לא רק כשמדובר בהחלטות אם לפתוח בחקירה אם לאו, אלא גם כשמדובר בהחלטות הבאות לאחר חקירה, לסגור תיק מחוסר אשמה או מחוסר ראיות. בשני המקרים אין מדובר בהחלטה מזכה, אלא בהשערה מינהלית שיכולה להיות תוצאת סיבות ונסיבות שאין בינן לבין זיכוי דבר.

6.32 על אף זאת, המשטרה קיבלה את תשובת מח"ש שאין נערכת חקירה במידע שיש נגד נצ"מ יורם לוי, כהחלטת זיכוי. הביטוי ששמענו היה שהחלטת מח"ש היא "אורים ותומים" מבחינת המשטרה. מח"ש מצידה טוענת שלא עלה על דעתה לשדר מסר מסוג זה למשטרה. אי חקירה היא אי חקירה, הא ותו-לא. התנהל איפוא בעניין זה דו-שיח של חרשים בין מח"ש למשטרה. זה מדבר בחיטים וזה חושב על שעורים.

6.33 כשנדון דבר מינויו של נצ"מ יורם לוי לראש הימ"ר, תשובת מח"ש שאין חקירה היתה אחד העוגנים החשובים שעליהם נשענה המשטרה. אנשי המשטרה הודו שהם לא טרחו לברר ממה נבעה החלטת אי החקירה. השורה התחתונה של תשובת מח"ש היא שהכתיבה את גישתם.

6.34 כבר אמרנו (בסעיפים 5.45 עד 5.46) שהצדק בכל הנוגע לפרשנות שיש ליתן לתשובת מח"ש הוא עם מח"ש. עם זאת אי אפשר שלא להוסיף שיש למח"ש מידה של "אשם תורם" להבנה הלקויה. המדובר בשני גופים שיש ביניהם זיקת קשר הדוקה למדי. כל עבודתה של מח"ש היא בהקשר למשטרה, וקשה להניח שמח"ש לא היתה מודעת כלל לאופן ולדרך שבהם מקבלת המשטרה את תשובות מח"ש. העובדה שבחלק מהמקרים, כמו בענייננו, השאלה המופנית למח"ש קשורה למינוי עתידי, היתה צריכה להגביר את הבנת מח"ש שהמשטרה תראה בתשובתה את אחד הבסיסים שישקלו בקשר למינוי. היה איפוא מן הראוי שמח"ש תבהיר את תשובתה, תשלים אותה אם יש צורך, ואף תספק מידע הרלוונטי לשאלה הנשאלת.

6.35 נעיר לסיום שאין בין האמור על-ידינו לעיל לבין חזקת החפות ולא כלום. חזקת החפות עומדת לעולם לזכותו של אדם שלא הורשע. עם זאת, לצרכים שונים ניתן להביא בחשבון קיום חקירה, נתונים על תיקים שלא נחקרו וכל כיוצא באלו (ראו למשל בג"צ 4267/93 **אמיתי נ' יצחק רבין**, מז(5) 441 ובג"צ 1993/03 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' אריאל שרון**, נז(6) 817). כפי שראינו, אפילו זיכוי מלא אינו מונע פיטורי שוטר אם הנסיבות מצדיקות זאת (סעיף 5.47).

חקירת מח"ש בשנת 2005 ותוצאותיה

6.36 עד שנת 2005 לא היה טיפול כלשהו במח"ש בדיעות שהגיעו אליה בעניין נצ"מ יורם לוי; בתחילת 2005 ניעור הנושא לחיים. לפי גרסת מח"ש חברו לכך שני גורמים: האחד, שכל הסובב את בדיקת הפוליגרף של יורם לוי ערב מינויו לראש הימ"ר הגיע לידיעת מח"ש, והשני, דבר פרסום הפרשה בערוץ 2 בתכנית "עובדה". גב' אילנה דיין, המכירה אישית את עו"ד ערן שנדר (שהיה אז כבר פרקליט המדינה), נפגשה אתו והעלתה בפניו את העניינים שנכללו בתכנית.

6.37 בעקבות כך התקיימו מספר ישיבות במשרד המשפטים ובפרקליטות המדינה, בחלקן עם אנשי מח"ש ואנשי משטרה. אי אפשר שלא להתרשם מקריאת הפרוטוקולים של ישיבות אלו, שתדהמה אחזה בחלק גדול של המשתתפים נוכח העובדות הברורות שנצטברו במשך השנים. ריכוזן של עובדות אלו כפי שהוצג באותן ישיבות וחוסר המעש בעניינן עד אז, הדריכו את מנוחת חלק מהמשתתפים. בפרוטוקולים נכללו שאלות כגון הכיצד יתכן שהיו מידעים כבר ב-2001 והדבר לא נחקר, הכיצד יכול היה להימשך תהליך המינוי של יורם לוי והכיצד הוא מונה בסופו של דבר, מי הוא זה שדחף למינוי, וכל כיוצא באלו. תוצאת הדיונים היתה שלא ניתן להחשות נוכח כל אלו, וכי העניין חייב להיבדק. מח"ש אכן פתחה בחקירה, ובסופה, בחודש מאי 2005, נסגר התיק מחוסר אשמה.

6.38 בהמשך למה שהיה מקובל במשטרה (ראו סעיף 5.45), נתקבל גם המידע על סגירת התיק במח"ש מחוסר אשמה כ"אורים ותומים", כאילו מח"ש בדקה את המיוחס לנצ"מ יורם לוי ונמצא שהוא לא ביצע את המיוחס לו והוכח שהוא חף מכל עבירה ושהוא זכאי. הדיה של פרשנות זו נשמעו פעמים רבות גם בדיונים בפנינו. שמענו מפי בא-כוחו של נצ"מ יורם לוי טיעונים וטענות שמשמעותם היא, מה לה לוועדת בדיקה כי תבחן עניינים הקשורים לנצ"מ יורם לוי, הרי הוא "יצא זכאי" אפילו אצל מח"ש.

אנשי מח"ש שהתייצבו בפנינו הבהירו את המובן מאליו, והוא שסגירת תיק, ולו מחוסר אשמה, איננה זיכוי. צעד זה איננו יותר מסברתם של חוקרי התיק שלא היה בחומר החקירה כדי להוכיח, ולו לכאורה, קיום אשמה.

6.39 עם זאת אי אפשר להתעלם מעוצמת המסר שהחלטת "חוסר אשמה" משדרת לכל המעוניינים. חוקרים מיומנים בדקו את החשדות ולא מצאו להם תימוכין, ואין זו מילתא זוטרתא. לעניין זה יש השלכה גם על הרישום המתנהל במשטרה ושממנו מותר לה למסור מידע לגופים אחרים. לפי סעיף 11א לחוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, התשמ"א-1981 (להלן – חוק המרשם הפלילי), וסעיף 62(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, מידע בדבר סגירת תיק מחוסר ראיות מספיקות, ניתן להעבירו לגופים המנויים בתוספת השלישית לחוק המרשם הפלילי, ואילו תיק שנסגר בשל חוסר אשמה נמחק רישומו מרישומי המשטרה.

שומה, איפוא, על בעלי סמכות ההכרעה בשאלה אם לסגור תיק לאחר חקירה, מחוסר אשמה או מחוסר ראיות, להקפיד על המשמעות ועל המשקל שהסביבה כולה, וגם הדין, מייחסים להבחנה זו.

6.40 כלל העובדות שהיו בפני מח"ש אינן מובילות לדעתנו למסקנה שניתן לומר על נצ"מ יורם לוי שהוא לא ביצע את העבירות המיוחסות לו, או למסקנה קרובה למסקנה זו.

נפרט כאן חלק מהעובדות, התמיהות והידיעות שהיו או שיכלו להיות בידי מח"ש כשהיא קיבלה את החלטת "חוסר האשמה":

א. מידע שהתקבל משני מקורות בלתי תלויים זה בזה, שכל אחד מהם מצביע על "גב" שניתן או שהיה חשד שניתן לפעילות עבריינית של האחים פריניאן על-ידי נצ"מ יורם לוי, אחד מהם אמר שהדבר קשור לפעילות הקזינו ושה"גב" ניתן בעבור כסף.

ב. מידע על קשרים בלתי תקינים (מבחינת הנוהל המשטרתי) עם עודד פריניאן לאורך שנים ארוכות, בביתו של נצ"מ יורם לוי. האפשרות שקשרים אלו אינם אלא הסוואה לקשרים בלתי ראויים מבחינת תוכנם, עלתה על דעתם של גורמים שונים, והובאה או היתה צריכה להיות מובאת בחשבון.

ג. קשרים אלו נמשכו על אף שמפקדו של נצ"מ יורם לוי הורה לו, עם מינויו לראש ימ"ר דרום, להפסיק מייד.

ד. נצ"מ יורם לוי הכחיש באוזני חוקר מח"ש את דבר האיסור האמור, ובכך שיקר ביודעין. הוא חזר בו רק לאחר שנוכח שבידי מח"ש הוכחה ניצחת לכך.

ה. ראש זרוע חשיפה במח"ש, אלכס אור, העיד בפנינו על לפחות שלושה תיקים שנפתחו כנגד בני משפחת פריניאן ונסגרו לאחר שנצ"מ לוי התערב בהם. אחד

מהם נסגר לאחר שהוגש בו כתב אישום. אלכס אור ציין שמדובר בסגירת תיקים תמוהה.

ו. במהלך פשיטת משטרה על הקזינו של משפחת פריניאן, טלפן רפ"ק רובי גלבוע (שתואר כמי שחסה בצילו של נצ"מ יורם לוי), לאחד המשתתפים בפשיטה וניסה להניאו מלקיימה.

ז. סמוך מאוד למועד זה יש רישומי שיחות טלפוניות תכופות בין רובי גלבוע, יורם לוי, והאחים פריניאן.

ח. קיים מידע על פשיטה או פשיטות משטרתיות שתוכננו ולא יצאו לפועל משום שכאשר המשטרה באה למקום, הוא נמצא ריק וסגור. החשד היה שמידע על הפשיטה המתוכננת נמסר לאחים פריניאן על-ידי "חפרפרת" במשטרה.

ט. היו חשדות לאורך שנים על הדלפת פעילות משטרתית (בין השאר של יחידת העיקוב) כנגד האחים פריניאן. הדברים הגיעו למצב שבו שררה במשטרה תחושה שלא ניתן לתכנן פעילות חקירתית נגדם.

י. ניצב דודי כהן העיד בפנינו ש"אין מצב שבו משטרת ישראל נותנת חסות להפעלת בתי קזינו ... אפילו לא חסות שבשתיקה ... אפילו לא למקורות";
חרף זאת, נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוע כממלאי תפקידים שסגירת קזינו נכללת בהם, הכל לפי דברים שאמר רנ"צ משה קראדי, לא נקטו במשך שנים בצעדים נגד הקזינו של האחים פריניאן;

סנ"צ אלון מגן, שירש את תפקידו של רפ"ק רובי גלבוע, סיפר שכשנכנס לתפקידו ונוכח בכך, שאל על שום מה ולמה כך נעשה, ונאמר לו שההבנה היתה שניתנת הגנה על-ידי מאן דהוא במשטרה לאחים פריניאן.

יא. האחים פריניאן נעלמו לאחר רצח שמיניאן וניסיון רצח צחי, לפי אחת הגרסאות, בשל חשש מצעדים משטריים. במצב זה הם התקשרו עם נצ"מ יורם לוי, אמרו לו מה שאמרו, והלה בחן אצל הממונים על החקירה אפשרות שהאחים יתייצבו במשטרה ולא ייעצרו. הוא לא ניצל את הקשר עמם כדי לסייע למשטרה באיתורם.

יב. נצ"מ יורם לוי הכשיל בתנועות שעשה את בדיקת הפוליגרף לקראת מינויו לתפקיד ראש הימ"ר. התנהגות זו נקבעה על-ידי עורך הבדיקה כיוצאת דופן וחרیגה ביותר, והיא לא פסקה חרף פניות חוזרות ונשנות ליורם לוי, ואף לאחר הפסקה שנעשתה במהלך הבדיקה; בעניין זה אין מחלוקת עובדתית. כולם מסכימים שההתנהגות של ניצב משנה יורם לוי הכשילה את הבדיקה, והמחלוקת

מתייחסת רק לשאלה אם ההתנהגות המכשילה היתה מכוונת אם לאו. במקרה הנוח ביותר לנצ"מ יורם לוי, נותרו שתי האפשרויות שקולות.

יג. בדיקת פוליגרף נוספת שעשה נצ"מ יורם לוי במסגרת חקירתו במח"ש העלתה, לדעת עורכה, תוצאות דומות של "אין ממצא", זאת לאחר שגם במקרה זה יורם לוי נע וזע בשעת הבדיקה (אם כי בקיצוניות קטנה יותר של תנועות), דבר שלא איפשר קבלת תוצאות.

יד. בין שתי הבדיקות עבר נצ"מ יורם לוי בדיקת פוליגרף פרטית, שבה הוא נמצא על-ידי עורך הבדיקה דובר אמת; אולם לפי חוות דעת בודק הפוליגרף שערך את הבדיקה ליורם לוי במסגרת מח"ש, הבדיקה שערך הבודק הפרטי כללה סימני אי אמת. במקום אחר הוא דיבר על מצב גבולי.

טו. היה בפני מח"ש מידע על כך שהידיעות המודיעיניות שמסר עודד פריניאן לנצ"מ יורם לוי היו בלתי משמעותיות ולא הצדיקו הפרת ההוראה המפורשת של רנ"צ קראדי.

טז. ברישומי מח"ש עצמה נאמר על מספר עובדות שעליהן סיפר נצ"מ יורם לוי, שהן שקר.

יז. המחדלים בתקופות שבהן היתה לנצ"מ יורם לוי השפעה על החקירה בלטו בהימנעות מנקיטת פעולות חקירה משמעותיות בכיוונם של האחים פריניאן, חרף ידיעות שהיו (ראו סעיף 1.39 ואילך).

יח. היו בפני מח"ש הודעות ולפיהן ניתנו על-ידי צחי סימנים בקצין שעליו סיפר, אשר הובילו לנצ"מ יורם לוי. היתה, ועדיין יש, מחלוקת חריפה אם אכן ניתנו סימנים על-ידי צחי. המחלוקת לא הוכרעה, ואי אפשר לומר על גרסת הטוענים למתן סימנים שהיא גרסת בדים (או קרוב לכך) שראוי להתעלם ממנה לצורך שיקולי עילת סגירת תיק חקירה.

יט. הודעה נוספת, שוקלת אולי פחות, היא הודעת אריאל בן אור (אחיו של צחי) שלפיה הוא מסר ליורם לוי, בשליחות האחים פריניאן, מעטפה ובה כסף. מהודעה זו מתעלמת מח"ש כליל, משום שאריאל בן אור נמצא דובר לא אמת במח"ש, ומשום שהוא נתפס במקרים אחדים כדובר שקר. אכן כך אמנם היה, ואולם יש אינדיקציות ברורות לכך שאין מדובר ב"שקרן מתמיד". יש ודבריו הוכחו לכאורה כנכונים.

חרף הכוח המצטבר של כל אלו וחרף המידע והחשדות האחרים המתוארים בדו"ח זה, סגרה כאמור מח"ש את תיק החקירה בנימוק של חוסר אשמה ולא מחוסר ראיות.

6.41 נוכח כל אלו, שאלנו את אנשי מח"ש שהופיעו בפנינו הכיצד נסגר התיק על ידם בחוסר אשמה ולא בחוסר ראיות. בין התשובות שקיבלנו, הערך החשוב של חזקת החפות, העדר ראיות הקבילות בבית-משפט, תחושה שחלק מההודעות שנגבו מקציני משטרה היו נגועות, לדעת החוקרים, באמירת שקרים וברצון להרע לנצ"מ יורם לוי, וכן שהעובדות שנחשפו מוליכות למסקנה שמדובר בעבירות משמעותיות ולא בעבירות פליליות. עוד אמרו אנשי מח"ש שהחלטת חוסר האשמה נסמכה גם על כך שנבדקו חשבונות בנקאיים של יורם לוי ולא נמצא בהם שיש לו כסף ממקורות חשודים, ושהידיעות מקורן בעדויות שמיעה.

6.42 הבסיס העיקרי להחלטת מח"ש היה המצב המשפטי, על פי פרשנותה. ההלכה כפי שנתגבשה חייבה אותה להחליט כפי שהחליטה, חרף קיום כל הידיעות והעדויות שפורטו לעיל. נבחן איפוא את המצב המשפטי.

כפי שעולה מפסק הדין בבג"צ 4539/92 **קבלרו נגד היועץ המשפטי לממשלה**, (נ3) 50, בעמ' 53-54, תיק חקירה ייסגר מחוסר ראיות במקרים שבהם החקירה העלתה "כי קיימות בתיק ראיות המעוררות חשד לביצוע עבירה על-ידי פלוני, אלא שחומר הראיות אינו מספיק להוכחת אשמתו של החשוד". לעומת זאת, מקום שהחקירה מעלה "כי כלל לא בוצעה עבירה באותו עניין או כי אין שמץ ראיות לביצוע העבירה" כי אז ייסגר התיק מחוסר אשמה.

שתי אמירות אלה עוסקות במצבים קיצוניים שבהם או שאין ראיות כלל או שקיימות ראיות שאינן מספיקות לאישום. בהמשך פסק הדין מבהיר בית המשפט כי הכלל של סגירת תיק מחוסר אשמה יחול גם במצבים פחות קיצוניים, היינו במקרה שבו יש אמנם שמץ ראיה, ואולם "בהתחשב במהות הראיה, במשקל הראיה ובכל נסיבות המקרה, אין זה ראוי שהמשטרה או הפרקליטות יסתמכו על שמץ זה". במקרה כזה, על אף קיום "שמץ הראיה", ניתן לסגור את תיק החקירה בשל חוסר אשמה. הגמשה זו איננה שומטת את הגיונה של ההלכה הבסיסית, היינו שהתחושה המצדיקה סגירת תיק חקירה מחוסר אשמה היא תחושה ברורה העולה מחומר הראיות שכלל לא בוצעה עבירה.

בהמשך פסק הדין נאמר שהראיה המחייבת הימנעות מקביעה של חוסר אשמה (ומאפשרת את סגירת תיק מחוסר ראיות) איננה בהכרח ראיה שמספיקה כדי להגיש כתב אישום, אך היא צריכה להיות ראיה שיש בה ממש. "ראיה כזאת צריכה לעמוד במבחן הראיה המינהלית: צריך שתהיה זו ראיה שאדם סביר היה סומך עליה כדי לומר עליה שהחשד עדיין קיים ועומד".

על ראיה מינהלית נאמר בפסק הדין בבג"צ 987/94, **יורונט קווי זהב (1992) בע"מ נגד שרת התקשורת מ"ח (5) 412** בעמ' 424, שהיא כוללת "גם ראיות שאינן קבילות בבית

משפט, כגון עדות שמיעה". המבחן הוא "מבחן גמיש", "מבחן של סבירות: הרשות המינהלית רשאית לסמוך על נתונים הנוגעים לעניין שאדם סביר ... היה סומך עליהם לצורך קבלת החלטה בעניין העומד על הפרק".

הנובע מכל האמור לעיל הוא שסגירת תיק מחוסר אשמה צריכה להיעשות מקום שבתום החקירה יגיע אדם סביר למסקנה שהחשוד לא ביצע עבירה שכן לא בוצעה עבירה או שיש שמץ ראיות שאינן יותר מעורבא פרח.

6.43 קשה לנו לקבל שנוכח שפע המידע, העדויות, העובדות והתנהלות הדברים כפי שפורטו לעיל, ניתן לומר שאדם סביר היה אומר: כן, כל זה נכון, אבל נצ"מ יורם לוי לא עבר כלל את העבירות שבהן נחשד, ובהן עבירת שוחד ועבירה של הפרת אמונים. משמע, מדובר על חוסר ראיות ולא על חוסר אשמה.

6.44 מסקנתנו מתחזקת נוכח דברי עו"ד הרצל שבירו, ראש מח"ש, שלפיהם אילו היה מוכח שבדיקת הפוליגרף הוכשלה במכוון על-ידי נצ"מ יורם לוי, יכול ששיקולי סגירת התיק בשל "חוסר אשמה" היו משתנים. בדברים אלו מקופלת הבנתו של עו"ד שבירו, שכדי להגיע למסקנה שסגירת התיק צריכה להיות מחוסר ראיות ולא מחוסר אשמה, אין צורך דווקא בראיה ישירה הנוגעת לאשמה שמדובר בה אלא בחשד שנותן וניתן להסיק מכלל הנסיבות, דבר שאנו מסכימים לו. על דברים אלו נעיר שניים:

א. מדברי עו"ד הרצל שבירו עולה, שכל מה שעמד בין סגירת תיק החקירה מחוסר ראיות לבין סגירת תיק החקירה מחוסר אשמה, הוא הפער בין ודאות שההתנהגות שהכשילה את בדיקת הפוליגרף היתה מכוונת, לבין הסתברות של חמישים אחוזים לפחות שכך היה. מדובר, איפוא, בפער קטן שלא נראה שיש בו כדי להטות את הכף לכיוון של חוסר אשמה. הדברים נכונים במיוחד כשפער זה מצומצם עוד יותר, שהרי האפשרות שהתנהגות נצ"מ יורם לוי היתה מכוונת לא זו בלבד שלא הוסרה מהפרק, אלא שסבירותה גבוהה.

ב. אם כל כך מעט היה חסר כדי להטות את הכף, האם שפע החומר, כפי שפורט לעיל, כשאליו מצטרפות תהיות ותמיהות למכביר, אינם שוקלים לפחות כמשקל הפער האמור?

6.45 נראה שנכון וראוי יותר היה לסגור את תיק החקירה בעילת העדר ראיות ולא בשל חוסר אשמה. לא נראה לנו שיכול שיהיה מישהו שיאמר, נוכח כלל הנסיבות שפורטו לעיל, שהסך הכל העולה מן החקירה הוא שחומר הראיות מצביע על כך שנצ"מ יורם לוי לא ביצע כלל את העבירות המיוחסות לו בחומר החקירה.

סוגיה זו עלתה כבר במהלך הדיונים. נוכח העובדה ש"פער הדעות" בינינו לבין מח"ש מצטמצם לפרשנות המשפטית של ההלכה, לא סברנו שראוי להכלילו בהחלטת האזהרה.

המחלוקת בקשר לסימנים שנתן צחי לגבי פרשת השוטרים

6.46 הזכרנו לעיל את דבר קיום המחלוקת בשאלה מה אמר צחי בעניין קצין המשטרה שנתן גיבוי לאחים פריניאן, ובעיקר בשאלה אם הוא נתן בו סימנים. לא היתה מחלוקת שצחי לא הכיר ולא ראה את הקצין, ואפילו לא ידע את שמו, ואולם היתה מחלוקת אם נתן בו סימנים ששמע מהאחים פריניאן, ישירות או בעקיפין (ראו סעיף 1.10).

עם צחי עמדו בקשר שוטרים ספורים בלבד. מפעיל קבוע שלו היה רפ"ק דוד נצר, וסייעו לו רס"ר ירון אילוז ורס"ל שרון גדסי. סני"צ גדיאל סיסו ורפ"ק שמעון אביעוז היו אף הם בקשר עם צחי. נצ"מ אמיר גור פגש את צחי ככל הנראה פעם אחת בלבד.

6.47 אחד מ"מוזהרי" החלטת האזהרה היה נצ"מ יורם לוי. היה זה רק טבעי שנוכח העובדה שמעורבים שונים בפרשת רצח בוחבוט ראו בו את הקצין שעליו דיבר צחי, הוא ינסה במסגרת הבמה שניתנה לו להבאת ראיות והשמעת טענות, להפריך כל שביב עובדה שיכולה להיות לו לרועץ.

עיקר מאמציו התרכזו בניסיון להפריך את הגרסה שצחי נתן סימנים בקצין.

6.48 סני"צ גדיאל סיסו ורפ"ק שמעון אביעוז (להלן – שני הקצינים) אמרו שהם שמעו מצחי מידע הכולל את הסימנים האמורים, כולם או חלקם. לעומתם, רפ"ק דוד נצר, שצבר "זמן צחי" יותר מכל האחרים, העיד בנחרצות שכזאת לא היתה בנוכחותו. סני"צ סיסו ונצ"מ גור סיפרו שסני"צ סיסו ערך תרשומות על הדברים הללו שאמר, לגרסתם, צחי (להלן – זכ"דים), ושהן הועברו למח"ש, ושלפחות אחת מהן נמסרה לעו"ד ערן שנדר, בישיבה בפרקליטות שבה הוא היה נוכח.

6.49 נצ"מ יורם לוי ראה בנושא ה"סימנים" את ה"יו"ו" שעליו נבנתה העננה שרצתה מעל שמו הטוב, והוא הקדיש שעות רבות בניסיון להפריך את דבר מתן הסימנים על-ידי צחי. כבר במהלך הדיון הערנו, וחזרנו והערנו, שלצורך בדיקת דרך הפעולה של המשטרה, די בעובדה שהיה קיים בעניינו של נצ"מ יורם לוי חשד כבד שלא הופרך, שכן פעולות המשטרה צריכות להיבחן על בסיס המציאות כפי שנחזתה לעינייה, ולעינייה נחזתה חשרת עננים. הגרסה שלפיה צחי נתן סימנים בקצין המושחת ריחפה בחללם של דיונים שונים שהתקיימו באותה תקופה, וברור שהמשטרה לא יכלה להתעלם ממנה. כזכור, היא וגם מח"ש לא התעלמו מהחשד כשדובר בצרכים אופרטיביים כגון מידור.

6.50 נראה לנו שהיחוס של העננה רבת הפרטים ל"ווי" האמור, כגורם יחיד לחשדות שסבבו את יורם לוי, איננו נכון ואיננו מדויק. בראש ובראשונה אין חולק שצחי דיבר על קודקוד בכיר במשטרה ועל עוד שני שוטרים המגבים את האחים פריניאן בפעילות עבריינית שלהם. מזכר על כך שנרשם על-ידי רפ"ק שמעון אביעוז נמצא בתיק ההפעלה. מדברי צחי השתמע שהקודקוד משרת במשטרה באזור שבו פועלים האחים פריניאן. מהר מאוד "הוצמדה" לקודקוד זה דרגת סני"צ. סני"צ גדיאל סיסו אמר זאת כבר בישיבה הראשונה שהתנהלה עם פרקליטת המדינה, ביום 11.3.2001. ביררנו כמה סני"צים משרתים במרחב לכיש, ונענינו שמדובר בשישה קצינים.

6.51 בכל מקרה, אין מדובר בעשרות שוטרים שעונים לתיאור שניתן על-ידי צחי; מדובר, בהנחה הטובה ביותר לנצי"מ יורם לוי, על קצינים ספורים. במצב כזה היה זה מוזר אלמלא הובאה בחשבון האפשרות, שבהנחה שדברי צחי נכונים, אחד הקצינים מבין אותם קצינים ספורים שאותם יש לבחון כדי להפריך חשד אפשרי, הוא יורם לוי, זאת במיוחד נוכח קשריו עם האחים פריניאן ושאר מידעים ועובדות שפורטו לעיל. אי אפשר שלא להביא בחשבון בהקשר זה שהעננה הרובצת מעל יורם לוי גם ללא ה"ווי" כוללת פרטים לא מעטים, הכל כמפורט לעיל.

6.52 אמור מעתה שככל שניתן להסיק ממה שיש בפנינו, גם אלמלא ניתנו הסימנים, היה מהלך הדברים זהה, ולפחות דומה, למהלך העניינים שהתרחש בפועל. קביעה זו מייתרת את הצורך לקבוע, בוועדה זו, מסמרות בשאלה אם ניתנו סימנים אם לאו. עם זאת, נראה לנו שנוכח המאמץ שנעשה בנושא זה על-ידי כל קציני המשטרה המעורבים להוכיח כל אחד את גרסתו, לא יהיה נכון שלא להתייחס בקצרה לנושא זה. הדברים נכונים שבעתיים נוכח העובדה שמח"ש קשורה, ולו באופן סביל, בנושא זה.

6.53 סני"צ גדיאל סיסו נחרץ בגרסתו שזכ"דים שלו שכללו את "הסימנים", תויקו בתיק ההפעלה והעתקם נשלח או הועבר למח"ש. רפ"ק דוד נצר נחרץ בדעתו שצחי לא הזכיר "סימנים". שניים אלה מוכנים היו להיבדק בפולגרף בנושא זה.

6.54 ביקשנו לבדוק אם יש זכר לזכ"דים אלו בתיק ההפעלה ובתיקי מח"ש, ולפי שנאמר לנו אין כאלו לא פה גם לא פה. ככל שהדברים נוגעים לתיק ההפעלה, אין בעובדה שלא נמצאו בו זכ"דים כדי לבסס ממצא, אפילו לכאורי, שלא היו בו כאלו. הטעם לכך הוא שאנו יודעים בוודאות שהתיק, שהונח בארון ברזל נעול במחלקת הסוכנים בימ"ר דרום, כשהוא מסודר למופת, הוצא במצב זה והועבר לפי דרישתו של נצי"מ יורם לוי, סמוך מאוד לאחר מינויו לראש הימ"ר, לקציני הימ"ר שנצטוו על ידו לאתר את התיק. במועד מאוחר יותר פורק התיק, ותוכנו הפך לאסופת מסמכים ללא צורה וללא סדר. דברים כאלו אינם נעשים מאליהם, ונראה שמי שעשה אותם לא פעל כך מבלי שהיתה לו סיבה טובה לעשות כן.

6.55 נצ"מ יורם לוי עומד על דעתו שהוא לא ראה את תיק ההפעלה, לא נגע בו ולא החזיק בו, ולא שמע על תוכנו. כבר עמדנו על התמיהה, שאין לה מענה, הכיצד ביקש יורם לוי תיק שאין הוא יודע על קיומו (ראו סעיף 1.89). השוטרים שטיפלו בתיק ההפעלה מאז שהוצא מהארון, התייחסו לאמור בו כ"פצצה". ביקשנו לבחון מה היה בתיק שהצדיק את התיאור הקיצוני הזה, ולא קיבלנו אף תשובה אחת ממין העניין. צריך להביא, איפוא, בחשבון, אפשרות שהיה בתיק בטרם פורק, דבר שהצדיק מתן כינוי זה.

בין כך בין אחרת, אי אפשר להימנע מלחוש שלא הכל נחשף בפנינו בעניין זה. סוג של קשר שתיקה, לפחות חלקי, הביא לתחושה זו.

6.56 זכ"דים מהסוג שעליו דיבר סני"צ סיסו, בהנחה שהיו כאלו בתיק, היו נותנים מענה נוסף לתמיהות. הזכ"דים היו מסבירים את להיטותו של נצ"מ יורם לוי למצוא ולקבל את התיק. גם לפירוק התיק היה נמצא מענה נוסף ברצון להוציא מתוכו מסמכים שאינם מיטיבים עמו. הקיצוניות שבהצגת עמדה נוגדת היגיון ולפיה לנצ"מ יורם לוי לא היה מגע פיזי עם התיק, כמו גם אי ידיעה ולו של פסיק אחד מהמצוי בו (למעט חצי עמוד, כאמור להלן) יכולות להיות מובנות אף הן על רקע כזה. נצ"מ יורם לוי אמר מספר פעמים שנוח לו לומר: לא יודע, לא רואה ולא שומע, בכל הנוגע לתיק ולפרשה הנדונה בו. אמירות אלה מובנות על רקע זה.

למען הדיוק נציין, שנצ"מ יורם לוי ציין כי מתוך התיק כולו ראה חצי עמוד שהמידע שבו העיד על כך שמוסרו היה נוכח במעמד רצח בוחבוט. לשאלות שהפנינו למעיינים בתיק נענינו שלא אותר חצי עמוד כזה.

6.57 האפשרות שתיק ההפעלה, לאחר סילוקו, לא כלל את כל המסמכים שהיו בו, היא אפשרות שצריך להביאה בחשבון, ודאי על רקע כל שאר הראיות שהובאו בפרשה זו. תנ"צ עמיחי שי, מפקד היאחב"ל, מסר בעדות בפנינו שכשנפלה ההחלטה שיאחב"ל היא שתטפל בתיק רצח בוחבוט, הוא הורה על נטילה מיידית של כל החומר מימ"ר דרום, מחשש להעלמה מכוונת של מסמכים. קבלת החומר מימ"ר דרום לוותה בקשיים, וחוקרי היאחב"ל שקיבלו את המסמכים לא שללו אפשרות שלא כל המסמכים נמסרו להם.

6.58 ביקשנו לשמוע מפי אלו שעיינו בתיק ההפעלה בטרם הפך לאסופה של ניירות, אם הם נתקלו בזכ"דים או במידע אחר על סימנים שנתן צחי בקצין שעליו דיבר. אחד מהם, נצ"מ בני שגיב, שהיה, כזכור, ראש הימ"ר לאחר נצ"מ אמיר גור, תיאר בפנינו באופן פלסטי (עד כדי תיאור תמונת המקום שבו ראה את הדברים) שהיתה הודעה של צחי ובה נאמר על הקצין שהוא קצין בכיר בעל שיער לבן, שהאחים פריניאן הגיעו לביתו. "זה בתחילת העמוד והיה אפילו עם מרקר אם אני לא טועה, מסומן שלוש שורות". ככל שניתן להתרשם ממנו ומדבריו, דבריו הם אמת. הוא עיין בתיק לצורך לימוד החומר, שנדרש לו כמפקד הימ"ר, שכן לא היתה חפיפה של ממש בינו לבין נצ"מ אמיר גור,

וּלְיָמוּד הַחוּמֵר הִיָּה חָשׁוּב לוֹ. הוּא לָמַד אֶת תִּיק הַהִפְעֵלָה וּמִצָּא מָה שֶׁמִּצָּא. לֹא נֶעְלַם מֵאֵתָנוּ שֶׁנֶּצִּי"מ בְּנֵי שְׁגִיב הֵעִיד שְׁדַבְרִים אֱלוֹ נִרְשָׁמוּ בַּהוֹדָעָה, בְּעוֹד שֶׁהָאֲחֵרִים מִסְרוּ שֶׁהִפְרָטִים תּוֹעְדוּ בַּמִּזְכָּר. אִוְלַם סְתִירָה זֹו אֵינָה מִשְׁמִיטָה בַּהֲכָרַח אֶת הַקִּרְקַע מִתַּחַת לַאֲפְשָׁרוֹת שֶׁנִּיתְנוּ סִימָנִים, שְׁכֵן יִתְכֵן שֶׁהַדְּבָרִים נִרְשָׁמוּ הֵן בַּהוֹדָעָה וְהֵן בַּמִּזְכָּר, אִו שְׁמִי שְׁתִּיאֵר אֶת הַסִּימָנִים כִּאִילוֹ רָאָה אוֹתָם בְּסוּג מִסְמַךְ אֶחָד, זָכַר נִכּוֹנָה אֶת הָאֲמוּר אֶךְ לֹא זָכַר נִכּוֹנָה אֶת סוּג הַמִּסְמַךְ שֶׁבּוֹ הַדְּבָרִים נִאֲמָרוּ.

6.59 עַל קִיּוֹם רִישׁוּם בְּתִיק הַהִפְעֵלָה אוֹדוֹת סִימָנִים שֶׁנִּתְּן צָחִי בְּקִצֵּין סִיפֵר לָנוּ גַם רִס"ר יִרוֹן אִילוֹז. הוּא הִיָּה, כְּזָכוֹר, אֶחָד מֵאֱלוֹ שֶׁסָּבְבוּ אֶת צָחִי וְגַם טִיפְלוּ בְּתִיק הַהִפְעֵלָה. בְּעֵדוֹתָיו הוּא נִשְׁאֵל הָאֵם רָאָה בְּתִיק הַהִפְעֵלָה מִסְמַךְ כְּתוּב ש"מִיִּיחַס לֹאנְשִׁי מִשְׁטָרָה כְּמוֹ יוֹרֵם לוֹי קְשָׁרִים עִם מִשְׁפַּחַת פְּרִינְיָאן" וְהִשִּׁיב: "כֵּן ... רָאִיתִי בְּטַח".

6.60 לְקִרְאָת כְּתִיבַת דּוּ"חַ זֶה הִתְקַשְׁרָה, לְבַקֶּשְׁתָּנוּ, מִרְכּוֹזַת הוֹעֵדָה עו"ד רוֹיֵת דְּנִינוּ לְרִס"ר יִרוֹן אִילוֹז, כְּדִי לְבַחֹן פְּעַם נּוֹסֶפֶת אֶת הַדְּבָרִים שֶׁאֲמַר. הוּא אָמַר שֶׁאֵינְנוּ זּוֹכְרֵי שֶׁאֲמַר זֹאת. דְּבָרֵי הָעֵדִים, וְדְבָרֵי רִס"ר אִילוֹז בְּכֻלָּל זֶה, הוֹקְלָטוּ, וְאֵינן סִפְקֵי אִיפּוֹא שֶׁהַדְּבָרִים נִאֲמָרוּ עַל יְדוֹ. לָנוּ אֵינן סִפְקֵי שְׁדַבְרֵי רִס"ר יִרוֹן אִילוֹז בְּעֵדוֹתָיו בְּפָנֵינוּ מִבְּטָאִים אֶת הַמִּצִּיאוֹת כְּפִי שֶׁהוּא זָכַר אוֹתָהּ.

6.61 רִפ"ק דּוֹד נִצַּר אָמַר שֶׁאֵינְנוּ זּוֹכְרֵי שֶׁהוּא רָאָה רִישׁוּם כֹּזֵה בְּתִיק הַהִפְעֵלָה. הוּא הֵעִיד, כְּזָכוֹר, שֶׁצָּחִי לֹא נִתְּן בְּקִצֵּין סִימָנִים. הִתְרַשְׁמְנוּ שְׁעֵדוֹתָיו אֲמִינָה. הַדְּבָר הַיְחִיד שֶׁנִּרְאָה לָנוּ תַּמּוּהָ בְּעֵדוֹתָיו הִרְאֵשׁוֹנָה בְּפָנֵינוּ הִיָּה שֶׁבְּסוּפָה הוּא בִּיקֶשׁ לוֹמַר מִיּוֹזְמָתוֹ, מִבְּלִי שֶׁנִּשְׁאֵל, וּמִבְּלִי שֶׁנִּתְבַּקֶּשׁ לְהִתִּיחַס לְכַךְ, ש"צָחִי לֹא יָדַע מִיָּהִי אוֹתָהּ אִישִׁיּוֹת בְּכִירָה בְּמִשְׁטָרָה ... שֶׁמִּשְׁתַּפֶּת פְּעוּלָה עִם הָאֲחִים פְּרִינְיָאן ... הוּא לֹא יָכַל לְתַאֵר אֵיךְ נִרְאָה הָאָדָם כִּי הוּא לֹא יָדַע אֵיךְ נִרְאָה ... הוּא יָדַע שִׁישׁ מִיִּשְׁהוּ ... כֹּל הַזְּמַן נִיִּסִּיתִי לְבַרֵּר מִי זֶה וְהוּא לֹא יָדַע ... לֹא תִיאֵר צִבְעֵי שִׁיעֵר" וְעוֹד. הַדְּבָר נִחְזָה כְּמִי שִׁישׁ לוֹ עֵנִיין מִיּוֹחַד שֶׁהַדְּבָרִים יִיאֲמָרוּ, כְּדִי לְהִסִּיר חֶשֶׁד כְּלִשְׁהוּ מִמִּישְׁהוּ.

6.62 בִּיקֶשְׁנוּ שִׁיבְדֵק אֵם יֵשׁ בְּמַח"שׁ זָכַר לְזַכ"דִּים שְׁעֵלִיהֶם הֵעִיד סִנ"צ גְּדִיאֵל סִיסוֹ. לְאַחַר בְּדִיקָה נֶעֱנִינוּ עַל כֵּךְ בְּשִׁלְיָהּ.

עו"ד עֵרֶן שֶׁנִּדְרָה אָמַר לָנוּ בְּעֵדוֹתָיו הִרְאֵשׁוֹנָה שֶׁאֵינן הוּא זּוֹכֵר אֶת הָאִירוּעִים הַקְּשׁוּרִים בְּנִצ"מ יוֹרֵם לוֹי, וְאֵת מָה שֶׁנִּאֲמַר עֵלְיוֹ. מָה שֶׁהוּא מַעִיד נִסְמַךְ עַל הִרְישׁוּם שֶׁעָשָׂה מִשִּׁיחַתוֹ עִם נִצ"מ אֲמִיר גּוֹר. הוּא אָמַר לָנוּ גַם שֶׁחּוּמֵר מִסּוּג הַזִּכ"דִּים הַמְּגִיעַ לְמַח"שׁ מוֹפְנָה אֵלָיו. דָּא עֵקָא שְׁנוּכַח מֵאוֹת הַתִּיקִים וְהָאִירוּעִים שֶׁבָּהֶם טִיפֵל עו"ד עֵרֶן שֶׁנִּדְרָה, בְּרוּר שִׁישׁ לְקַבֵּל לְלֹא עוֹרְרִין אֶת דְּבָרָיו שֶׁאֵינן הוּא יָכוֹל לְהֵעִיד בְּנוֹשָׂא זֶה מְזִיכְרוֹנוֹ, וְלֹלָא הִיזְקָקוֹת לְתַרְשׁוּמַת שֶׁעָשָׂה. לֹא נִיתֵן אִיפּוֹא לְהִיעוֹזַר בְּזִיכְרוֹנוֹ בְּשִׁאֲלָה אֵם הִיָּה חּוּמֵר נּוֹסֶף בְּתִיק.

העובדה שלא נמצאו זכ"דים במח"ש היא עובדה בעלת משקל משמעותי, שאותה יש לשקול בטרם ייקבע ממצא אם נצ"מ אמיר גור וסנ"צ גדיאל סיסו צודקים בגרסת הזכ"דים שלהם; ואולם סבורים אנו שאין היא עובדה מכרעת. בפרשה כולה נתקלנו ביותר מדי חשדות, כולל בחוגי המשטרה עצמה, על קיום פעילות של העלמת חומר, יותר מדי מסמכים רלוונטיים נעלמו, יותר מדי ראיות שהיו צריכות להימצא לא נמצאו כלל בפרשה זו, יותר מדי זיקות שליליות יש בין שוטרים שונים ויותר מדי תמיהות (בלשון המעטה) יש בהוצאת תיק ההפעלה ממקומו, בפירוקו, ובמניעים ובסיבות לפירוק זה, מכדי שניתן לומר בוודאות שהעובדה שלא נמצא חומר נוסף במח"ש, מוכרחה להוביל למסקנה שחומר כזה לא היה קיים, או שהיה קיים ולא נשלח או לא הגיע בעבר למח"ש. אנו לא נוכל לומר שהאפשרות שזכ"ד הגיע למח"ש ולא נמצא אינה קיימת.

דבר אחד נראה ברור. אם אכן פירוק תיק ההפעלה נעשה כדי להעלים חומר, ואם היתה לחומר זה "שלוחה" במח"ש, כי אז מטרת העלמת חומר מתוך תיק ההפעלה לא היתה מושגת כל עוד לא יטופל גם בחומר שבמח"ש.

6.63 לכל מערכת העובדות והשיקולים הללו נוסף שבשעת התרחשות הדברים צחי היה בחיים, וקשה להניח שבנסיבות כאלו היה מעז מישוהו לשים בפי צחי דברים שהוא לא אמר, כשהוא יודע שבשיחה אחת עם צחי יתגלה קלונו ויתברר שהוא אינו דובר אמת. נסיבות אלו מציבות סימן שאלה נוסף על הטענה שעניין הסימנים שנתן צחי פוברק.

6.64 את כל הדברים הללו אנו אומרים, כאמור, נוכח המאמץ הרב שהושקע על-ידי כל המעורבים לשכנענו, זה בכה וזה בכה. לעצם העניין, השלכתם של הזכ"דים על שיקולינו בתחום העניינים שבהם אנו עוסקים, היא קטנה. עם זאת יש, לפחות לכאורה, בעצם קיום חילוקי דעות בנושא כזה כדי להביא למסקנה שיש קבוצת שוטרים שאיננה מעידה אמת, ואין צריך לומר עד כמה חמור עניין כזה.

6.65 החשדות נגד נצ"מ יורם לוי בשל קיום העננה רבת הפרטים היו קיימים, הסימנים שנתן צחי (כביכול או שלא כביכול) ריחפו בחללם של הדיונים הרלוונטיים, הקשר הבלתי תקין עם עודד פריניאן היה עובדה, שיחות הטלפון בין העבריינים לבין נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבע בזמנים בעייתיים אף הן היו עובדות, וכל שאר פרטי העננה הנ"ל ניצבו גם הן לנגד עיני כל העוסקים במשטרה בנושאים הרלוונטיים. הבחינה שלנו על מה שהיה צריך להיעשות נוכח קיום מצב כזה, נבחנת, כמובן על בסיס קיומו של מצב דברים זה.

פרק 7

פרקליטות מחוז הדרום

7.1 פרשת הסוללות, כפי שהיא מתוארת בפרק השני של דו"ח זה, היתה מתקשה לצאת לדרכה העקלקלה אלמלא השימוש הנרחב למדי שעשו נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבע בשמה של הפרקליטות כדי להוכיח לגורמים שונים שהפעילות שנקטה על ידם אושרה על ידיה. בין הגורמים שבפניהם נטענה הטענה הלא נכונה בדבר מתן אישור על-ידי הפרקליטות בהקשר לעסקת הסוללות, היו רנ"צ משה קראדי (שהיה אז, כזכור, מפקד המרחב שבו בוצעה העסקה) ושוגון. לגורמים בצה"ל ובמשטרה, שביקשו לקבל מידע או לטפל בעניין, נאמר שיש הוראת פרקליטות האוסרת על כך.

7.2 כשעלתה פרשת רצח בוחבוט על סדר היום הציבורי בשנת 2005, סיפרו שני הקצינים בחקירותיהם במח"ש, וגם בעדות בפנינו, שניתן אישור הפרקליטות לעסקת פדיון הסוללות. מעדויותיהם של נצ"מ יורם לוי ושל רפ"ק רובי גלבע הבינונו שכל המידע על העסקה, כפי שהוא נמסר לנו על ידם, נמסר בזמנו לפרקליטות מחוז הדרום, וזו נתנה את האישור לעסקה, על כל פרטיה. בפרטים שהיו ידועים לנו בעת מתן העדויות, נכללו המרכיבים האלה:

- א. סוללות בשווי 10 מיליון ש"ח נגנבו ממחסני צה"ל.
- ב. חברת ביטוח מוכנה לפדות את הסחורה בסכום של כמה מאות אלפי ש"ח.
- ג. עודד פריניאן, עבריין מוכר, מוכן, "מטעמים לאומיים", לדאוג שהסוללות יוחזרו לבעליהן כנגד קבלת גמול מחברת הביטוח.
- ד. הגמול הופקד במזומן על-ידי נציג חברת הביטוח בתחנת המשטרה, בידי הנאמנות של רפ"ק רובי גלבע, שקיבל על עצמו להעבירו לעודד פריניאן לאחר החזרת הסוללות.
- ה. לא ייערך מעקב אחרי הגנבים והם לא ייתפסו, הבטחה הנותנת להם חסינות דה-פקטו.

7.3 בגרסה אחרת, שניתנה בעדות מאוחרת יותר, סיפר נצ"מ יורם לוי על כך שבקשת האישור שלו היתה מצומצמת יותר והתמקדה אך ורק בהובלת הסחורה הגנובה מידי המחזיק בה למקום שבו היא תימסר לחברת הביטוח, ולמתן חסינות מפני מעצר המובילים בזמן ההובלה. בדו"ח זה מתוארת מקצת מהסתבכותו של נצ"מ יורם לוי כשנחקר על נסיבות

בקשתו וקבלתו של אישור הפרקליטות. לא קשה להגיע למסקנה שאי אפשר ליתן אמון בשלל הגרסאות שהועלו על ידו בנושא זה.

נאמר לנו על-ידי נצ"מ יורם לוי שהאישור ניתן טלפונית ובעל פה מאת עו"ד חנה מגד מפרקליטות מחוז הדרום. התקשינו לקבל שאישור חריג כל כך, לעסקת מזומנים בסכום של מאות אלפי ש"ח, הנמסר לקצין בדרגת רפ"ק בנאמנות והמופקד בתחנת המשטרה מבלי שיש לו ביטוי ברישומי המשטרה, ניתן בשיחת טלפון, מבלי לברר פרטים על העסקה, על טיבו וזיקתו של עודד פריניאן לעבירה, על ההיבט הנוגע לתפיסת הגנבים, על האפשרות לשים יד על הסחורה בדרך אחרת, ועל נסיבות רלוונטיות חשובות אחרות.

7.4 יצוין, שנצ"מ יורם לוי מסר בעדותו האחרונה בפנינו שהוא עבד באותה תקופה מול עו"ד חנה מגד ולא מול הפרקליטים האחרים בפרקליטות מחוז הדרום, ואף הגדירה כ"נציגה שלי בפרקליטות". גם רפ"ק רובי גלבוה חזר בעדותו האחרונה פעמיים על כך, שנצ"מ לוי נהג לעבוד עימה. זאת על אף דבריה של פרקליטת המחוז בפנינו, שלפיהם "חנה מגד גם לא מתעסקת הרבה באישורים עם המשטרה".

7.5 הפרקליטה חנה מגד אמרה לנו בעדותה, בתשובה לשאלתנו, שהיא אינה זוכרת את המקרה, ואולם אם נצ"מ יורם לוי טוען שהיא נתנה אישור, הדבר אפשרי, משום שמדובר בקצין ישר שלא יחטא לאמת. שאלנוה אם יתכן בכלל שהיא תיתן היתר לעסקה שפרטיה הם כמפורט לעיל, וחזרנו ונענינו באותה תשובה. הבהרנו לה שאי הזיכרון כולל גם אפשרות שאישור כזה ניתן, והיא לא שינתה את גרסתה.

תשובה זו קיפלה בתוכה שניים :

א. שתיתכן שגרת עבודה בפרקליטות מחוז הדרום שבה ייתן אישור כאמור בטלפון, ללא בירור מעמיק.

ב. שדרך עבודתה של עו"ד חנה מגד היא כזו שיתכן שהיא תיתן אישור כאמור בדרך האמורה, ובכלל זה ללא התייעצות עם הממונים עליה, ומבלי להעלותו על הכתב.

7.6 היה קשה לנו לקבל שאכן מציאות כזו תיתכן בפרקליטות, ושפעילות כזו תיעשה על-ידי פרקליט בכיר. נוכח עמדתה של עו"ד חנה מגד שחזרה על גרסתה מספר פעמים, כללנו בהחלטת האזהרה פסקה המתייחסת הן לפרקליטות מחוז הדרום, הן לעו"ד חנה מגד.

7.7 לאחר שניתנה החלטת האזהרה הבהירה לנו עו"ד חנה מגד הן באמצעות בא-כוחה, עו"ד אלי ביתן, בדברי הסיכום שלו, והן במכתב שהיא הפנתה אלינו, שאישור כזה לא יכול היה להינתן על ידה. גם בטרם נעשתה הבהרה זו הטלנו ספק בנכונות גרסתה הראשונה של עו"ד חנה מגד. לא נתברר לנו עד עתה מה הניע אותה לדבוק בה, ואיננו סבורים שיש צורך

שנעסוק בניחושים ובהשערות בנושא זה. די יהיה אם נאמר, שלאור המציאות הבלתי אפשרית המקופלת בגרסה הראשונה, לא היה לנו קושי לקבל את דברי ההבהרה של עו"ד חנה מגד.

7.8 בין כך בין אחרת, עדות עו"ד חנה מגד חשפה את דרך העבודה שנהגה בקרב חלק מהפרקליטים בפרקליטות מחוז הדרום בכל הנוגע למתן אישורים למשטרה. בעניין זה, שמענו גם את עדותו של עו"ד יואב קישון, מנהל המחלקה הפלילית בפרקליטות זו. שני הפרקליטים סיפרו לנו שהם לא הקפידו תמיד על הגשת בקשות בכתב על-ידי המשטרה או על עריכת רישום של הבקשות בעצמם, ואף לא על תיעוד בכתב של מתן האישור לבקשות. יתירה מזו, הם אפילו לא הקפידו על רישום בקשה ועל מתן אישור שנעשו בשיחה טלפונית. התוצאה מנוהל עבודה כזה היא שביום פקודה, אם וכאשר יהיה צורך לברר עניינים הקשורים לאישורים כאלו, לא ניתן יהיה להעזר ברישומים בכתב, וכל בירור יהיה תלוי בזיכרון או באי הזיכרון או בטיב הזיכרון של השותפים ל"שיחת האישור".

7.9 נוהל עבודה כזה הוא שמביא למצב שנתגלה בענייננו, שקצין משטרה טוען שאישור ניתן, ומנגד אין יודע אם ניתן, ועל מה ניתן. לא זו אף זו, שיטת עבודה כזו יכולה לתרום למצב שבו שוטרים לא יקפידו על קבלת אישורים, מתוך הבנה שאם תתעורר בעתיד שאלה בעניין זה, תמיד יוכלו לטעון שהם פנו וקיבלו את אישור הפרקליטות, וקשה יהיה להפריך את הטענה. יחסים קרובים עם פרקליט זה או אחר יכולים להקשות על הפרקליט לשלול את טענת איש המשטרה, והמפלט יכול להיות תמיד חוסר זיכרון. בהקשר זה אנו חוזרים ומציינים שנצ"מ יורם לוי כינה את עו"ד חנה מגד כ"נציגתו בפרקליטות". יתכן שהוא העריך שנוכח קרבת היחסים אתה, כפי שהוא הבין אותה, עו"ד חנה מגד לא תכחיש את גרסתו.

7.10 עו"ד יסכה ליבוביץ' הבהירה לנו שבשיטת העבודה שלה מצב כזה הוא בלתי אפשרי. היא מבהירה לאנשי המשטרה שעליהם להתכבד ולהגיש את בקשותיהם, על נימוקיהן, בכתב (לאחר שבעבר היא עצמה נהגה להעלות על הכתב את דבריהם). היא נוהגת לחקור ולדרוש את הסוגיה שבפניה בטרם תיתן אישור. כשניתן אישור, הוא ניתן בכתב. זהו כמובן נוהל ראוי, ומקובל עלינו שכך אמנם נהגה עו"ד יסכה ליבוביץ'. כפי שאמרנו, לא כך נהגו אנשי הפרקליטות כולם, וכדברי עו"ד קישון: "חלק גדול מאוד לא מתועד... בהרבה מקרים נתתי את האישור בטלפון בעל פה, ביקשתי שהשוטר ירשום... או שמסיבה זו או אחרת לא רשמתי... אני מניח שחלק גדול מאוד, אולי אפילו יותר ממה שכן רשומים, לא רשומים".

7.11 המקרה שנחשף על-ידינו הציף עניין נוסף. מסתבר שמי שבוחר את הפרקליט שיטפל בבקשתו, הוא השוטר הפונה בבקשת אישור. בנוהל עבודה כזה יכול להיות טמון זרע פורענות הנובע מתחושתו של השוטר, שפרקליט פלוני יאיר אליו פנים יותר מפרקליט אלמוני. הדבר יכול לנבוע מ"כימיה" שנוצרה בין השניים, מהכרת תודה כלשהי, ומתחושה מסוג התחושה שהיתה לנצ"מ יורם לוי, שעו"ד חנה מגד היא "נציגתו בפרקליטות".

7.12 בפרק ההמלצות, נביא מספר המלצות שיישומן יסייע למנוע תקלות מסוג זה. נמסר לנו שהיבטיו השונים של הנושא נדונים עתה בפרקליטות כדי לקבוע הנחיות מחייבות, ואנו ממליצים שכך ייעשה בהקדם.

תקופת כהונה של מפקדים וקיום חפיפה בחילופי תפקידים

8.1 חקירת רצח בוחבוט ידעה חילופים תכופים למדי של מפקדים שעסקו בה. אי אפשר היה שלא להתרשם מהתרשם מהתרומה האפשרית של החילופים התכופים ושל היעדר חפיפה מספקת בין המפקד היוצא והנכנס, לדרך שבה התנהלה חקירת הרצח. למשך מילוי תפקיד על-ידי מפקדים בכירים, ולנוהלי המשטרה על אופן קיום החפיפה בין מפקדים, יש גם היבט עצמאי שאינו קשור לחקירת רצח בוחבוט.

משנתקלנו בסוגיה זו החלטנו כי כל אחד משני היבטים אלו מצדיק התייחסות אליה בדו"ח זה וכך אנו עושים בפרק זה.

8.2 עובדה ידועה היא שבדרך כלל תפקודו של מי שנתמנה לתפקיד, ותפקיד בכיר במיוחד, הוא יעיל, טוב ונמרץ בתקופה הסמוכה למינויו. עם חלוף הזמן נוצרת שחיקה מסוימת בתפקודו וזו הולכת וגוברת עם השנים. הביטוי העממי על המטאטא החדש המנקה טוב יותר מעוגן בהבנה זו.

ברור שאין להסיק מכלל זה שטוב יהיה אם לעתים תכופות מאוד יוכנס "מטאטא חדש" למלא את התפקיד שמדובר בו. למתמנה לתפקיד חדש נדרשת תקופת היכרות כדי לאפשר לו ללמוד את נבכי התפקיד החדש שאליו נכנס, הכוללים, בין השאר, את נושאי הטיפול שעל המדוכה ואת כוח האדם העומד לרשותו. יש צורך ברכישת ניסיון, בתכנון מהלכים, בהרצתם ובהתאמתם למציאות תוך לימוד מקשיים ומתקלות שלא נחזו, ויש עוד כהנה וכהנה גורמים המיטיבים את תפקודו של ממלא תפקיד חדש ככל שחולף הזמן.

8.3 בין שתי תופעות אלו, הקוטביות בתוצאתן, יש נקודת איזון אופטימלית שבה ניתן לנצל את הממונה החדש ביעילות מבלי לסבול משחיקה שחלה בו.

שיקול זה מדריך אל נכון גם את הדרגים במשטרה העוסקים במינויים, ואולם אין זה השיקול היחיד. על השיקולים האחרים נימנה גם השיקול שיש יתרון למשטרה ולממלאי התפקידים, מהתנסותם של קצינים בכירים במגוון העיסוקים של המשטרה ומהיכרותם עם תחומים רבים ככל האפשר. התנסות והיכרות כאלו מגדילות את הסיכוי לקבלת החלטות מושכלות, הנותנות את הדעת בדרך ראויה לכל ההיבטים הרלוונטיים. בין שיקולים אלו, ואולי גם אחרים, צריכה המשטרה לנווט את דרכה בתחום זה בדרך האופטימלית.

8.4 כבר בשלבים הראשונים של עבודתנו נוכחנו לדעת שיש שהתקופות שבהן נושאים קצינים בכירים את התפקידים שהוטלו עליהם הן קצרות יחסית. כך, למשל, שירת נצ"מ

אמיר גור בתפקידו כראש הימ"ר הדרומי כשנתיים וחצי, נצ"מ בני שגיב ששירת באותו תפקיד, עשה זאת במשך כשנה וחצי, סנ"צ יורם לוי שירת כראש מפלג תשאול בימ"ר דרום במשך כשנה, ניצב דודי כהן מילא את התפקיד של מפקד מחוז הדרום במשך כארבעה חודשים, ולא מנינו אלא אחדים מאלו שמילאו תפקידים במשך זמן שנראה לנו קצר.

8.5 מגרעות השיטה שבה ממונים קציני משטרה לתפקידי מפתח לתקופות קצרות אינן מעטות, והן כוללות, בין השאר, את רתיעת נושא התפקיד מלתכנן מהלכים ארוכי טווח, את אי יכולת המשטרה להפיק את מלוא התשואה מממלא תפקיד שהשקיע זמן בלימוד התפקיד, את אי האכפתיות המלווה פעמים רבות אדם היודע שהוא עומד לסיים את תפקידו, ואת השיבושים שיכולים להיגרם בתקופת התפר של חילופי גברי.

אכן שמענו על לא מעט תקלות שנבעו מחילופים תכופים של תפקידים במשטרה ומחפיפה לא מסודרת. בין תקלות אלו מהלכים שנגדעו בטרם הושלמו. דוגמא לכך הוא המקרה שבו העבירה מח"ש לאגף המודיעין במטה הארצי של המשטרה את מידע 2000. אגף המודיעין העביר את המידע לקצין אמ"ן במחוז הדרום כדי שיבחן את הסיבה לאי נקיטת פעולה נגד הקזינו של האחים פריניאן. בין לבין התחלף מי שטיפל בעניין באגף מודיעין (רפ"ק וייזנר), מחליפו לא עקב אחר הנעשה, והתוצאה היתה שאיש לא טיפל בכך. גורל דומה נפל בחלקו של תיק ההפעלה לאחר שהוצא מימ"ר דרום, ואפילו בדיקת ה"פוסט מורטם" של פעילות העבר עברה מצוות לצוות, מפקד המחוז התחלף, ניצב אילן פרנקו התחלף, ובפועל לא נעשה בו דבר.

ברי שתקלות כאלו יכולות להתרחש גם כשחילופי הגברי נעשים לאחר תקופת שירות ארוכה, ואולם נראה שלא רק שהסיכויים לכך פחותים, אלא שנוהגים ונהלים וגם מעקבים שיש לעשותם הם מטבע הדברים ממוסדים יותר בגוף שנוהל לאורך זמן על-ידי הנהגה אחת.

8.6 רנ"צ (בדימוס) אהרונישקי מסר לנו שהתקופה האופטימלית בעיניו למשך הזמן שבו על בעל תפקיד פיקודי בכיר למלא את תפקידו היא שלוש שנים. כפי שראינו, היו לא מעט מקרים שבהם תקופת המינוי היתה קצרה מכך בשיעור ניכר. אנו נציע שאורך התקופה האופטימלי בסוגי תפקידים שונים ייבחן מחדש באופן יסודי, וכי כללים שייקבעו בעניין זה ייושמו, למעט במקרים חריגים.

תהא תקופת המינוי אשר תהא, צריך למנוע מצב שבו יוחלף בעל תפקיד בכיר מבלי שתהיה חפיפה מסודרת בינו לבין קודמו. החפיפה צריכה לגרום לכך שבעניינים חשובים, ובכלל זה במקרים בעייתיים שהטיפול בהם טרם נסתיים, הנכנס לתפקיד יגיע לרמת ידיעה והבנה קרובים ככל האפשר לאלה של נושא התפקיד היוצא.

8.7 במהלך עבודתנו התאפשר לנו לבחון את הדרך והאופן שבהם הועברו תפקידים מממלא התפקיד היוצא לזה הנכנס. נעיר כי, בכפוף לאמור להלן, לא ראינו תהליך חפיפה

ראוי. למצב שבו מפקד נכנס אינו מודע אפילו לדברים חשובים או בעייתיים העומדים על הפרק, יש מספר תוצאות קשות, ואנו נמנה שתיים מהן :

א. הטיפול בעניינים הטעונים טיפול יכול להיפגע מחוסר ידיעה או מהבנה לקויה מהי הבעיה ולקראת מה צריך לחתור.

ב. העדר חפיפה מלאה, מסודרת, יסודית ומתועדת מקפל בתוכו אפשרות לקיומו של זרע פורענות מכוער שבו כל אחד מהשניים, היוצא והנכנס, מטיל על רעהו את האשם למחדל, לאי תקינות שארעה או אף לגרוע מכך. היוצא אומר: אמרתי לו את הכל, הוא היה בתמונה, והדבר חייב אותו לפעול בדרך ראויה. הנכנס אומר: לא ידעתי, לא שמעתי ולא נמסר לי. דברים מסוג זה שמענו, כפי שכבר הזכרנו, אפילו בדרג הגבוה של ניצב (בדימוס) אהרונוביץ' ורנ"צ קראדי, כמפקדי מחוז. תיעוד של החפיפה היה מונע מחלוקות בתחום זה.

8.8 דוגמא נוספת לעניין זה יכולה להיות עובדת העדר חפיפה כלשהי, למעט שיחת טלפון, בין נצ"מ אמיר גור, מפקד הימ"ר היוצא, לנצ"מ בני שגיב, המפקד הנכנס. בשעת החילופין היה תלוי ועומד תיק החקירה של רצח בוחבוט. היתה זו חקירה מיוחדת וממודרת שהיה מקום לצפות שיימסרו עליה, בעת החפיפה, מירב הפרטים. במקרה זה לא גרם, אמנם, העדר החפיפה כשלעצמו לתקלה של ממש, נוכח לימוד תיק ההפעלה על-ידי נצ"מ בני שגיב. אולם נקל לשער את התקלה שיכולה היתה לנבוע מהעדר חפיפה בנושא סבוך כזה.

8.9 נראה לנו הכרחי שנהלי המשטרה יחייבו עשיית חפיפה ראויה כל אימת שנעשים חילופי גברי בקרב דרגים בכירים.

התרשמנו מדבריו של רנ"צ (בדימוס) שלמה אהרונישקי, שסיפר לנו שעם פרישתו מתפקיד מפכ"ל המשטרה והעברת השרביט לרנ"צ משה קראדי, הוא צייד אותו ב"ספר חפיפה" בן יותר מ-250 עמודים, ובו פירוט מה שנעשה ומה שלא נעשה והתוכניות, כולל הרהורים על מה שלדעתו צריך לעשות.

הצעותינו לאמצעים ולדרכים שצריך לנקוט בהם כדי שתופעות מסוג זה לא תישנינה, מובאות על-ידינו בפרק ההמלצות.

ליקויים נוספים

9.1 כתב המינוי של הוועדה מתמקד בבדיקת התנהלות גורמי אכיפת החוק מול האחים פריניאן. כעולה מדו"ח זה, נתברר כי גורמי אכיפת החוק לצורך זה הינם שני קצינים בכירים במשטרה, נצי"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבו, שקיימו קשרים בעייתיים עם האחים פריניאן. דו"ח זה מרחיב את הדיבור בחשדות שאפפו קשרים אלו, ואולם במהלך דיוני הוועדה נחשפו ליקויים וכשלים נוספים בתוך עבודת המשטרה, שאין אנו רואים עצמנו בני חורין שלא להתייחס אליהם. חלק מליקויים אלו מצאו ביטוי בפרקים השונים של הדו"ח. בפרק זה נתייחס להיבטים שלא הודגשו דיים בפרקי הדו"ח האחרים.

9.2 פרשת צחי הצריכה הטלת מידור מחמיר, מהסיבות שכבר פורטו. בשעת הטלתו, בתחילת שנת 2001, סברו כל העוסקים במלאכה שמדובר בתרופה לשעה, שכן הם ציפו שהמו"מ לקראת חתימת הסכם עד מדינה עם צחי יסתיים מהר יחסית, הלוט יוסר והחקירה תימשך במסלול הרגיל על-ידי מפלג התשואל.

הדברים התגלגלו אחרת, והמידור נמשך ועמד בתוקפו לפחות עד שלהי שנת 2003. אמנם לא המידור המחמיר היה זה ששיבש את חקירת רצח בוחבוט, וגם על כך כבר עמדנו, ואולם עדיין היו למידור תוצאות שליליות בהקשרים אחרים. היה צורך, איפוא, לנסות ולמצוא חלופה, שמחד גיסא תמנע דליפת מידע היכול לסכן חיי אדם, ומאידך גיסא לא תפגע בפעילות המשטרה. כזאת לא נעשה.

9.3 המידע שצחי מסר על קיומם של השוטרים המושחתים גרם במשטרה למצב בלתי נסבל; מחד גיסא, היה צורך להטיל מידור מחמיר כדי שלא לסכן את חיי צחי, וכדי להבטיח עד למקסימום את סיכויי הצלחת החקירה; מאידך גיסא, נמצאו בקרבת מקום (פיסית ופונקציונלית) גורם או גורמים החשודים בקשר פסול עם החשודים ברצח. קשר חשוד זה עמד בבסיס ההחלטה על המידור. מעל לכל אלו ריחף האיסור המוטל על המשטרה (בסעיף 49ט לפקודת המשטרה) לחקור את החשדות, ואילו מח"ש, היחידה שיכלה לחקור, החליטה לא לחקור.

אין ספק שזוהי סיטואציה בלתי אפשרית. לא נראה לנו שמדיניות ה"שב ואל תעשה" שבה נקטה המשטרה היתה תגובה ראויה למצב זה. אי אפשר לקבל שאין עצה ואין תבונה ונגזר משמים שמצב בלתי אפשרי זה יימשך.

הפתרון המייד, הנמצא כולו בשליטת המשטרה, הוא פתרון ארגוני. מדובר במצבור של עובדות שעליהן אין חולק (וביניהן קשרי הפעלה לא תקינים, שיחות טלפוניות בעייתיות עם

עבריינים, ועוד) ובמצבור עוד יותר גדול של חשדות, הכל כמפורט בדו"ח זה. כל אלה הובילו את גופי המשטרה (ובהם, כזכור, גם מנהל מח"ש דאז) למסקנה שיש בהם די כדי להטיל מידור מחמיר. לאור כל זאת שומה היה על המשטרה, ולו כפתרון ביניים דחוף, לפעול בדרך ארגונית להרחקה גיאוגרפית ותפקודית של הגורמים החשודים ממוקדי העשייה של העבריינים.

נתיב עשייה הכרחי אחר, המתבקש כמו מעצמו במקרים כאלו, הוא קיום מגעים, ואם יש צורך, בדרג גבוה, עם מח"ש, כדי להעמידה על חומרת המצב שנוצר, ולבחון במשותף דרכים לבחינה מעמיקה מחודשת של הנושא, כדי להחליט אם יש הצדקה לפתיחת חקירה. אנו מניחים שמהלך כזה היה גורם לפתיחת חקירה דחופה. מידע 2000 היה רחוק מלהיות מידע שניתן לפטור אותו בלא כלום. מקור מידע זה היה מהימן. דברים אלו לא היו חשודים כנגועים ברצון לנקמה או להתהדרות המידע שנמסר מצחי כשאליו מצטרפים החשדות והעובדות שריחפו מעל נצי"מ יורם לוי חיזק את מידע 2000. הסיטואציה שנוצרה במשטרה בעקבות המצב שבו קצין בכיר ממשיך לשרת בתפקידו, ולא נעשה דבר כדי לבסס או לשלול את החשדות, היא למעלה מחלמאות. כאמור, אנו מניחים שמח"ש לא היתה נשארת אדישה אילו היתה אליה פניה ואילו המצב הוסבר לה.

למותר לציין שאין באמור כאן כדי לפגוע במה שאמרנו בנושא זה לגבי מח"ש.

אם מח"ש היתה נותרת בעמדתה, ולא היתה חוקרת גם לאחר פניה והסבר כאמור, היה זה מחובתה של המשטרה לבחון את הדברים בכליה המשמעתיים או הארגוניים (בדיקה נוקבת של יחב"ם או גוף אחר). המשטרה לא עשתה זאת גם לא זאת, וכך התפתחה המורסה עד שהתפוצצה. יצוין ששמענו מניצב דודי כהן, שנתקל בסיטואציה דומה, שהוא פתר את הבעיה על-ידי קיום חקירה, תוך שיתוף פעולה עם מח"ש.

9.4 המידור המחמיר הוליד תופעה בלתי ראויה נוספת. החשש מפני חשיפת צחי הביא את סני"צ גדיאל סיסו, כנראה בתיאום עם נצי"מ אמיר גור, "לשאול" את סימן הקוד של מקור אחר, ולהכתיר בו את צחי. המטרה היתה למנוע רישום כלשהו שממנו ניתן יהיה ללמוד מיהו המקור או המועמד לעד מדינה שמדובר בו.

החשש מפני סכנת החיים שבה יהיה נתון צחי אם יתגלה שיתוף הפעולה עמו, היה חשש מוצדק, ויש אומרים שהוא התממש. ואולם חשש כזה איננו מצדיק זריעת אנדרלמוסיה ארגונית. המצבים שבהם המשטרה מחזיקה במידע שהפשרתו יכולה לסכן חיים, אינם נדירים. שמירה קפדנית של סודיות ומידור מחמיר הכרחיים במקרים כאלו, ושומה על המשטרה לקבוע כללים ולקיים כלי ביצוע שיהיה בכוחם להבטיח שמידע סודי כזה לא ידלוף.

ההסדרים ה"פרטיזניים" שנהגו במקרה זה אינם ראויים, בוודאי שלא לאורך זמן כפי שאירע בענייננו; הם יכולים לשבש פעילות משטרתית תקינה ולגרום לעיוותים ומכשלות הן עקב זיהוי לא נכון של אנשים, הן עקב הפעלה לא נכונה של אנשים, הן מסיבות אחרות.

9.5 דברים דומים יש לומר על סיווג מעמדו של צחי. מוסרי מידע למשטרה מסווגים לפי אופי פעילותם. נמנים על אלו, בין השאר, מקור וסוכן. לגבי כל אחד מסוגים אלו יש נהלים, דרך הפעלה, דרך קבלת אישורים, דרכי מימון, ועוד. המקרה של צחי היה מבחינת מפעיליו "מקרה מעבר" – הוא אמור היה להיות **עד מדינה**, ועדיין לא היה כזה. בפועל, הופעל צחי **כמקור**, על-ידי חוליית הסוכנים. נוצר מצב בלתי ברור בתחום זה, ואי בהירות זו השליכה על ענייני מימון, על האישורים שהיה צריך לקבל, ועוד.

הנורמות ודרכי הפעולה במצבים כאלו צריכים להיות ברורים לכל העוסקים במלאכה, ואת אלו יש ליישם באופן מלא ודווקני. הדרך שבה פעלו העומדים בקשר עם צחי היתה לא ראויה.

9.6 חקירת עבירות יכולה להגיע למבוי סתום, בין היתר, משום שמדובר במה שמכונה "עבריון לא נודע" (על"ן). הנהלים המשטרתיים מאפשרים סגירת תיק חקירה במצב כזה, כשלכל סוג עבירות מותווים הדרך והגורם המוסמך היאים לו. סגירה כזו של תיק איננה מעשה בית דין. אם וכאשר יגיע מידע שיאפשר חידוש החקירה, יוצא התיק שנסגר בעילת על"ן ממקום גניזתו והחקירה הדרושה תיעשה. עם זאת, סגירת תיק על"ן איננה מילתא זוטרתא. תוצאתה למעשה היא הסרת התיק מסדר יומו של הגוף החוקר. במצב זה קטנות עד למינימום הן הבקרה עליו והן הפיקוח עליו בישיבת סטטוס מפקדים, ביקורי קצונה בכירה, ועוד. שמענו זאת מקצינים שתפקידם לערוך ביקורת על תיקים שנסגרו ללא הצדקה. שמענו על מקרים לא מעטים שבהם נסגרו תיקים בעילת על"ן ללא הצדקה. כך, למשל, נתגלה באחת הבקורות שתשעה תיקי רצח נעלמו אצל הגוף המבוקר. בחיפוש אחריהם נתברר שהם נסגרו או על-ידי מפקד הימ"ר או על-ידי ראש מחלק התשאול.

מקרה קיצוני של סגירה כזו, הנוגע ישירות לחקירת רצח בוחבוט, ארע כשסני"צ אהרון זרגרוב, ראש מדור תשאול בימ"ר דרום, העביר את תיק התשאול של רצח בוחבוט לפרקליטות מחוז המרכז לסגירה בעילת על"ן. הוא הבין שסגירת תיק מסוג זה יכולה להיעשות על-ידי הפרקליטות בלבד. כיון שכך, הורה לאחד מפקודיו לכתוב מכתב סיכום מנומק לפרקליטות ולהסביר בו שמדובר בתיק רצח שבו לא נודע מיהו הרוצח.

אנו יודעים שכל העוסקים בחקירה, ובכללם סני"צ אהרון זרגרוב, ידעו מיהו הרוצח. תיק ההפעלה היה מלא וגדוש ראיות בנושא זה. היתה זו, איפוא, הצגה שקרית של עובדות, מתוך רצון להשיג את סגירת התיק בעילה שגויה, ובדרך זו להסירו מסדר יומו של מפלג התשאול בימ"ר.

לא זו אף זו, סני"צ אהרון זרגרוב ידע אל נכון שפרקליטת מחוז הדרום היא שליוותה את המו"מ לכריתת הסכם עד מדינה עם צחי. היא היתה בקיאה בתיק וידעה שאין זה תיק שבו העברייין לא נודע. על אף זאת, ההמלצה לסגירת תיק החקירה לא הופנתה לפרקליטות מחוז הדרום, אלא לפרקליטות מחוז המרכז. הדבר התאפשר משום שרצח בוחבוט בוצע כזכור בבית החולים תל השומר, ומבחינה טכנית התיק נפתח במחוז זה. פרקליטות מחוז המרכז לא ידעה דבר על החקירה הסמויה שנוהלה ועל קיומו של חומר ראיות רב בתיק ההפעלה, שלא שוגר אליה, ואף לא ידעה על מעורבות פרקליטות מחוז הדרום בתיק. היא הורתה לגנוז את התיק בעילת על"ן על סמך האמור במכתב, שכלל מידע חסר ומעוות, ועל סמך תיק תשאול שכלל אך חלק מהראיות שנאספו בפרשת רצח בוחבוט.

להשלמת התמונה נציין שסגירת התיק נעשתה בתקופה שבה היה סני"צ אהרון זרגרוב כפוף לנצי"מ יורם לוי, מפקד ימ"ר דרום. קדם לנצי"מ יורם לוי בתפקיד זה נצי"מ בני שגיב. גניזת התיק לא נעשתה בתקופתו של שגיב, על אף שבעשרת החודשים האחרונים של תקופתו המצב היה זהה למצב שהיה בעת גניזת התיק. אהרון זרגרוב מספר כי דיווח ליורם לוי על כוונתו לגנוז את התיק והלה לא מנע ממנו זאת. נצי"מ יורם לוי מכחיש זאת, ואולם אנו נוטים להאמין לסני"צ אהרון זרגרוב. רק טבעי הוא שסני"צ זרגרוב יידע (אם לא למעלה מכך) את מפקדו על פעילותו למען גניזתו של תיק רצח, ובמיוחד כשסגירת התיק באה סמוך לסילוקו מהימ"ר של תיק ההפעלה (שעסק ברצח בוחבוט) על-ידי נצי"מ לוי.

9.7 הנושא של סגירת תיקים איננו מתמצה בסגירת תיקי עבירות חמורות מהסוג של תיק רצח בטענת על"ן. נתקלנו בהקשרים שונים בסגירת תיקי עבירות קלות יותר. סגירה כזו של תיקים נעשתה בדרך-לא-דרך, ומנימוקים וסיבות פסולות או לא ברורות. דוגמא לכך היא הוראה שנתן רפ"ק רובי גלבוע להעביר תיק שנפתח נגד אחד האחים פריניאן הנוגע לעבירות של קבלת דבר במרמה וזיוף, ממשד משטרתי אחד לאחר, והשהיית הטיפול בו. עם חלוף הזמן, חדל הטיפול בתיק זה והוא נסגר. דוגמא אחרת היא סגירת תיק תקיפה שנפתח נגד אחד האחים פריניאן מחוסר ראיות לאחר שהוגש בו כתב אישום, בעוד שבתיק קיימות ראיות מספיקות לדעת האחראית על כך, גם בדיעבד.

המשטרה גדושה אל נכון באלפי תיקים שנושאים הם עבירות קלות יחסית. ניתן לשער שיש רבים המחפשים דרכים ונתיבים לסגירת תיקים כאלו, ואי אפשר שלא להתרשם שהיכרות מסוגים שונים עם אנשי משטרה עוזרות לסגור תיקים. מדובר לכאורה ב"תיקים קטנים", ואולם המכשלה שסגירת תיקים כאלו גורמת היא רבה. דווקא בשל "תפוצתם" הרחבה של תיקים כאלו, הציבור מודע לתופעה, וסגירה כזו של תיקים גורמת לאכזבה ולתרעומת בעיקר אצל אלו שלא זכו למתת חסד זו, או אצל קרבנות העבירות.

יש שסגירת תיקים נעשית בעילת "הטבה למקור". נהלי המשטרה מורים במפורש שגמולים למקורות צריכים להיות בדרך כלל כספיים ולא על דרך של סגירת תיקים. עד כמה דברים אלו נכוחים יעיד סיפור מעשה שנחשף בפנינו: רשויות המכס עיקלו מביתו של אחד האחים

פריניאן ציוד, והטעינוהו על משאית כשאותו אח לא היה בבית. לפי העולה מתיק המשטרה, כשחזר האח לביתו ונודע לו מה שארע, הוא נטל עמו עוד כמה אנשים, רדף אחר המשאית, השיגה, עצר אותה, ותקף והכה את איש הרשות. על כך הוא הובא לדין, ואולם תיקו נסגר.

למותר לציין שעיקול ציוד איננו עיסוק נעים. הוא כרוך פעמים רבות בעימותים עם נפגעי העיקול. הכרחי להגן על המעקלים, לא רק כדי למנוע פגיעה בהם אלא כדי לאפשר ביצוען של מלאכות קשות ובלתי נעימות כאלו. נקל לשער את התסכול וההתמרמרות של עובדי ציבור אלו מצד אחד, ואת תסמונת "הראש הקטן" שסגירת תיק כזה גורמת, מנגד. לכך יש להוסיף את הציבור הצופה בתופעות כאלו, ולומד בדרך זו על סדרי שלטון ומינהל.

לא זו אף זו, אין כל ודאות שסגירת התיקים הנוגעים לאחים פריניאן נעשתה בהתאמה לפעילות מודיעינית מועילה מצידם. באופן כללי, לא שמענו שישנו פיקוח כלשהו בתחום זה. גם כשעילת סגירת התיק היא הטבה למקור, אין כל ודאות שפעילות המקור מצדיקה מתן הטבה כזו (לדוגמא, במקרה שבו מקור מוסר לאורך זמן מידע שכלל אינו מועיל לעבודת המשטרה). כאשר בקשת המפעיל מופנית לגורם כגון לשכת התביעות המשטרית, אין ביכולתה לוודא שהבקשה להטבה הינה מוצדקת, או שהחשוד או הנאשם אכן משמש כמקור, בהעדר גישה למערכת המודיעין המשטרית. בעייתיות קיימת גם כאשר האחראי על תיק החקירה הוא המפעיל, בניגוד לנהלים, שאזי הנגישות לתיק וסגירתו הינם קלים. כשסגירת התיק נעשית שלא מסיבות מוצדקות, הופכת התופעה להיות בלתי נסבלת. לכל אלו יש להוסיף שבמקרים שבהם נתקלנו, לא תמיד הוזנה סגירת התיק במערכת המודיעין כהטבה למקור ולא תמיד נסגר התיק בעילה המתאימה למקרים אלו.

נראה לנו שצריך שתהיה מידה גדולה יותר של פיקוח ובקרה בתחום זה. מה שעומד בסיכון בסגירת תיקים סלקטיבית הוא ערעור סדרי אכיפת החוק, הפרת עקרון השוויון וזריעת תסכול בקרב הציבור המקיים אורח חיים נורמטיבי ונפגע עקב כך. המלצותינו בעניין זה יובאו בפרק ההמלצות.

הסברי ה"מוזהרים"

10.1 כפי שצינו בפתח דו"ח זה, בתום שמיעת העדויות הגישו לנו ה"מוזהרים" את סיכומיהם. כל אחד מהם הציג בפנינו את זווית הראיה שבה יש לדעתו לבחון את הנושאים הנוגעים אליו. מדובר במאות רבות של עמודי סיכומים, שיש בהם עשרות הסברים, הצדקות, זוויות ראייה וטענות. בחנו את כל האמור בסיכומים. חלק מהדברים האמורים שם נראים לנו וחלק אינם נראים לנו. בין ההסברים והטענות שאינם נראים לנו יש כאלה שאין להם השלכה על הממצאים והמסקנות שאליהם הגענו, ולכן אין צורך שנתייחס אליהם. הסברים וטענות אחרים שנדחים על-ידינו הם כאלה שאילו נתקבלו, יכלו להשפיע בצורה זו או אחרת על הממצאים והמסקנות שלנו. ברוב המקרים ההנמקות שניתנו על-ידינו בדו"ח זה מקפלות בתוכן גם מענה לטענות אלו, ומכל מקום ברור מהן שהטענות נדחות.

על אף שהיה די בכך, נתייחס בפרק זה בקצרה לכמה מהטענות העיקריות שהועלו (התייחסות לטענות אחרות מובאת בפרקי ההמלצות והמסקנות, במקומות הרלוונטיים).

10.2 נטענה הטענה שטוב עשה נצ"מ יורם לוי כשהורה להוציא את תיק ההפעלה מהימ"ר. בדרך זו הוא "הציף" (בלשונו) את התיק.

זוהי טענה מתחסדת. הסיכוי (והסיכון מבחינת נצ"מ יורם לוי) שתיק עתיר ראיות שיש בו פוטנציאל ברור לפענוח רצח בוחבוט, ישמש ביום מן הימים למטרה זו (כפי שאכן עשתה מאוחר יותר היאחב"ל), היה סיכוי ממשי. דברים אלו נכונים ביתר שאת נוכח קיומה של קבוצת קצינים היודעת זאת (כמו נצ"מ אמיר גור, סני"צ גדיאל סיסו ורפ"ק שמעון אביעוז), הפועלת, או יש אפשרות שתפעל, למען עריכת חקירה ברצח בוחבוט על בסיס המידע שבתיק ההפעלה. ההסתברות לכך גדולה יותר נוכח העובדה שלאחר רצח צחי אין עוד לצפות לעדות שתבוא מפיו, ויש לכן להשתמש במידע האצור בתיק ההפעלה מבלי להמתין עוד. הגישה הפיסית לתיק ההפעלה לא היתה נתונה לנצ"מ יורם לוי. בנסיבות אלו סילוק תיק ההפעלה מהימ"ר על מנת שכשלי עבר (ולא חקירת הרצח) הם שיטופלו, הוא לכן מהלך אופטימלי **לאי ביצוע** חקירה. הדברים נכונים ביתר שאת כשמדובר על תיק שפורק למרכיביו, והפך לאסופת ניירות (שאין יודע אם כל שהיה בו נשאר בו).

אכן בפועל כך היה, וכפי ששמענו ממספר קציני משטרה, אלמלא התפוצצה הפרשה, היתה אסופת הניירות שהיתה פעם תיק הפעלה, שוקעת בתהומות הנשייה.

10.3 שמענו מספר פעמים מפי ניצב אילן פרנקו (ובצורה ממותנת יותר ובעלת גוונים שונים במקצת, גם מרנ"צ משה קראדי), שהוא נמצא לוקה בפרשת המינוי של נצ"מ יורם לוי (ראו פרק 5) רק משום שהוא בחר להיות זהיר ולערוך בדיקה בטרם תוצג המועמדות. לטענתו לא היתה חובה לעשות פעילות כזו, ואילו לא התנדב לעשותה, היה המינוי יוצא לפועל בלעדיה, והיתה נמנעת ממנו עוגמת הנפש הנובעת מהאזהרה ששוגרה לו.

תגובה חלקית לטענה זו נכללה בפרק 5, ואולם נוכח בסיסה הרעוע של הטענה מצד אחד, והישנותה שוב ושוב מפיו של ניצב אילן פרנקו, מצד שני, נבחר כאן עד כמה גישה זו אינה מעוגנת במציאות עובדתית או בהלכה משפטית.

הצדק הוא עם רנ"צ קראדי, שהבין שללא בדיקה לא ניתן יהיה למנות את נצ"מ יורם לוי, ואיננו עם ניצב אילן פרנקו, שהביע דעה שניתן היה למנות את נצ"מ לוי ללא עריכת בדיקה. נוכח החשדות בעניינו של נצ"מ יורם לוי שלא ניתן היה להתעלם מהם, אי אפשר היה למנות אותו למפקד הימ"ר ללא בחינה ובדיקה שתראה שאין ממש בחשדות. את זאת הבינו ניצב (בדימוס) יצחק אהרונוביץ' ורנ"צ משה קראדי. מי שהיה נותן יד למינוי תוך התעלמות מכל אלו, היה עושה מעשה פסול, ואין לנו אלא להצטער על שניצב אילן פרנקו נפל, ועודנו נופל, לטעות בעניין זה.

בצדק הוחלט איפוא על בדיקה, שאי אפשר היה בלתי. איש לא התנדב לעשותה ללא צורך.

הכללתו של ניצב אילן פרנקו בהחלטת האזהרה, לא נבעה, כהבנתו, מכך שהוא התנדב לעשות בדיקה שאותה לא היה צריך לעשות, אלא משום שהוא לא הסיק את המסקנות הנכונות מהבדיקה שהיתה הכרחית, וממה שראו עיניו ושמעו אוזניו על איכותה ותוצאתה של הבדיקה.

10.4 בפרשת המינוי ביקשו רנ"צ משה קראדי וניצב אילן פרנקו להיתלות פעם אחר פעם בטענה שנראתה להם טענה ניצחת. עובדה היא, כך אמרו, שזמן מה לפני המינוי לראש הימ"ר, היה נצ"מ יורם לוי מועמד לתפקיד של ראש זרוע החשיפה ביאחב"ל. בתפקיד זה היה עליו לעסוק, אילו מונה, במידעים סודיים בהיקף רחב וברמת סיווג ביטחונית גבוהה ביותר. נצ"מ יורם לוי עבר את כל המסננות לקראת המינוי ההוא. הוא – כך אומרים רנ"צ קראדי וניצב פרנקו – שלא דבק רב בנצ"מ יורם לוי.

טיעון זה ממחיש את עומק אי ההבנה של השניים ואת הדרך בה הם "מעמידים את הפירמידה על ראשה".

אילו אכן היה מתמנה נצ"מ יורם לוי לתפקיד האמור, היה בכך כדי להצביע עד כמה שיטת המינויים במשטרה לוקה בחסר. בטענה שיש באירוע זה לתמוך במסקנה הנוגעת לכשרות מינויו של נצ"מ יורם לוי לתפקיד ראש הימ"ר יש כשל הגיוני.

10.5 נצ"מ יורם לוי ביקש להוכיח את דלות החשדות נגדו בכל הנוגע לקשריו עם האחים פריניאן, בכך שבין הידיעות שהוא העביר היו גם כאלו שנגדו את האינטרס של האחים פריניאן.

בדקנו טיעון זה ומצאנו כי כל הידיעות שעל פי הנטען הן ידיעות הפועלות נגד האחים פריניאן, באו ממשפחת פריניאן עצמה. אין איפוא מנוס מלהגיע למסקנה שהאחים פריניאן רצו מסיבותיהם שמידע זה יגיע למערך המודיעין המשטרתי, או לפחות שהם היו אדישים להעברת ידיעות אלו למשטרה. בין ידיעות אלו נזכיר את חשיפת יחידת העיקוב המשטרתי. השערה אפשרית לעניין זה היא שהיה לאחים פריניאן עניין שתופנם במשטרה התחושה שאין טעם במעקב אחריהם. במאמר מוסגר נאמר ששמענו שהתחושה במשטרה היתה, שאין טעם לתכנן פעילות של יחידת העיקוב נגד האחים פריניאן, וחבל להשקיע מאמץ בכיוונם, לאחר שמספר פעולות שתוכננו סוכלו בעקבות חשיפת פעולות היחידה על-ידם.

פעולות שעשה נצ"מ יורם לוי ואשר סווגו על ידו כנוגדות את האינטרס של האחים פריניאן, הן מהסוג של הכללת האחים בתרשים סכמטי המציג מערך פשיעה. לא הובאה בפנינו ראיה שנצ"מ לוי היה ההוגה של הכנסת האחים לתרשים האמור. נוסף לכך, עובדת היותם של האחים פריניאן עבריינים השולחים ידם בשלוחות שונות של עולם הפשע, היתה ידועה. ספק לכן אם היתה נפקות מעשית להכללתם בתרשים סכמטי זה. מכל מקום, לא שמענו על פעילות שנעשתה נגדם, בין כשהם כלולים בתרשים האמור, בין כשהם אינם כלולים בו. אם אכן נצ"מ יורם לוי היה זה שהכליל את האחים פריניאן בתרשים מערך הפשיעה, ובהנחה שלחשדות נגדו יש בסיס, כי אז ודאי לא נעלם ממנו ערך ה"אליבי" של מעשה כזה. הטענה תהיה, ביום פקודה, שהוא פעל נגדם. להסרת ספק אנו מדגישים שהאמור כאן איננו ממצא שנקבע על-ידינו, אלא ניסיון לבחון את הנכונות ואת המשקל של הטענה האמורה של נצ"מ יורם לוי.

10.6 טענה החוזרת ונשנית היא הטענה שנצ"מ יורם לוי (וגם רפ"ק רובי גלבו) לא הסתירו את קשרי הפעלה שלהם עם האחים פריניאן. על המתרשמים מעובדה זו נמנים רנ"צ משה קראדי, ניצב אילן פרנקו וסני"צ אבי נבון, ואין לנו אלא להתפלא על כך.

קשה לנו לראות כיצד נפלו אלו, ואחרים, לכלל טעות זו. בהנחה שמדובר בקשרים בלתי כשרים, יש בהבלטת הקשרים ה"לגיטימיים" כדי "להלביץ" את הפסול שבקשרים אלו. על אפשרות זו עמד, בין השאר, עו"ד ערן שנדר. אמור מעתה, שאי הסתרת קשרי הפעלה הוא מהלך נייטרלי שאין להסיק ממנו דבר בכל הנוגע לכשרות הפעילות של נצ"מ יורם

לוי ורפ"ק רובי גלבו. דנו בטענה זו בסעיף 5.23 ואנו מזכירים אותה בקצרה גם כאן, נוכח מרכזיותה של טענה זו בסיכומיהם של ה"מוזהרים".

10.7 טענה אחרת של נצ"מ יורם לוי, הראויה לתגובה נפרדת, היא הטענה אודות ה"אזהרה" שהוא שיגר ל"צמרת המשטרה", ו"קבל כל משטרת ישראל" על כוונת שרון פריניאן לרצוח את צחי. ה"אזהרה" נכללה בדבריו של נצ"מ יורם לוי בתחקיר שערך לו סנ"צ אבי נבון (ראו 5.14 ואילך).

נדרשת מנה גדושה של העזה לטעון טענה כזו. בראש ובראשונה אין מוסרים אזהרה על כוונה לבצע רצח במסגרת תחקיר לקראת אפשרות מינוי, שכל שנאמר בו איננו משמש אלא לתחקיר. גם העובדה שנצ"מ יורם לוי מסר מספר רב כל כך של פרטים שאינם נכונים או שאינם מדויקים מעידה על כך שהיה ברור לו שדברים שמסר בתחקיר זה לא ייבדקו ולא ישמשו לשום מטרה מעשית.

לכך יש להוסיף שדעתו של נצ"מ יורם לוי היא אמנם חשובה, אבל עדיין רב המרחק בין דעה המושמעת אגב אורחא, ל"ידיעה מודיעינית חשובה מאין כמותה". לא שמענו הסבר מדוע המידע "החשוב מאין כמוהו" לא הוזן על ידו, למשל, למחשבי המשטרה, או לא נמסר על ידו לגופי משטרה המטפלים בכך.

עם כל הכבוד לסנ"צ אבי נבון, הוא איננו מהווה "צמרת המשטרה" ומידע הנמסר לו במסגרת תחקיר לקראת אפשרות מינוי אינו נמסר "קבל כל משטרת ישראל". ודאי שמסירת מידע לסנ"צ נבון אינה ערובה לכך שהמידע יהיה מצוי בידי רשויות החקירה שבידיהן צריך להיות מידע כזה.

10.8 כדוגמא לפעולה "אנטי פריניאנית" מצד יורם לוי מובא חילוט הציוד של משפחת פריניאן, שנעשה כחלק מסיוע שניתן על-ידי המשטרה לרשויות המכס. לפי הנתונים שהובאו בפנינו, פרשה זו התרחשה בתחילת שנות ה-90, הרבה לפני תחילת היחסים בין נצ"מ יורם לוי לבין עודד פריניאן כמקור.

יצוין בהקשר זה ששמענו גם שנצ"מ לוי דאג להחזרת הציוד לאחים פריניאן. איננו יודעים אם פרט זה נכון, ולא דרשנו בדבר.

10.9 נעשה ניסיון להוכיח לנו שהפעלת הקזינו על-ידי האחים פריניאן היה בבחינת "משחקי פורים", קצת לפני פורים וקצת אחריו. לפי גרסה אחרת היתה פעילות הקזינו לתקופות קצרות בלבד. כאסמכתא הופנינו לידיעה זו או אחרת שיש במשטרה.

הטענות הללו נדחות כולן. יש בפנינו מספיק עדויות על קזינו שפעל בהיקף כספי גדול, שאנשים הפסידו בו מאות אלפי ש"ח, ושהיה פתוח לאורך שנים. יתכן שמיקומו השתנה,

יתכן אפילו שהיו ערבים שבהם הוא היה סגור, ואולם היה זה קזינו פעיל מאוד שפעל לאורך זמן, מבלי שאיש טרח לפעול נגדו.

10.10 אסמכתא נוספת לטענה שלנצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוע לא היה עניין להיטיב עם האחים פריניאן ביקשו השניים לבסס על העובדה שרפ"ק רובי גלבוע ידע על פשיטת סני"צ אלון מגן על הקזינו של האחים פריניאן (ראו סעיף 5.8 ח), והוא לא הודיע על כך לאחים פריניאן.

זוהי הצגה מטעה של עובדות. רפ"ק רובי גלבוע ניסה לברר, מבלי שהדבר היה קשור לתפקידו, אם עומדת להיות פשיטה על הקזינו. רפ"ק יוסי פרגיון, שנמנה על המשתתפים בפשיטה, ושאליו התקשר רפ"ק רובי גלבוע, השיב לו בשלילה. לא היתה, איפוא, סיבה שרפ"ק רובי גלבוע יזעיק את האחים פריניאן.

מכל מקום, סמוך לזמן הפשיטה על הקזינו של משפחת פריניאן ומשהתברר שנערכה פשיטה, התנהלו שיחות טלפוניות בין רפ"ק רובי גלבוע, נצ"מ יורם לוי והאחים פריניאן (ראו שם).

10.11 טענה אחרת המועלית היא שבין הידיעות שנתן צחי היתה ידיעה על כך שמשפחת פריניאן משלמת לקצין משטרה בשם פרגיון, שהוגדר בידיעה כסגנו של רלמ"ב לכיש דאז, כסף לצורך "ביטוח" בעבור פעילות הקזינו. ידוע לנו כי מי שפעל באותה עת בפקודו של רלמ"ב לכיש היה רפ"ק יוסי פרגיון. בדו"ח הידיעה עצמו ישנה סתירה – נרשם בו שהקצין המקבל תשלום בעבור "ביטוח" על הקזינו לא השתתף בפשיטה, בעוד שידוע בוודאות שרפ"ק יוסי פרגיון השתתף בה, ואף דיווח על ניסיונו של רפ"ק רובי גלבוע להתערב בה. כמו כן באחד המקומות שבו נזכר שם המשפחה פרגיון נרשם לידו שם פרטי של שוטר אחר. בין כך בין אחרת, קשה לנו לראות מה מבקשים ה"מוזהרים" או מי מהם להסיק מידיעה זו. אפילו היה רפ"ק פרגיון בקשר פסול עם האחים פריניאן, לא היה בכך כדי להוסיף או לגרוע ממסכת הראיות והחשדות שיש כלפי נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוע. נעיר שמידע זה הועלה על הכתב על-ידי רפ"ק דוד נצר, אך לא ברור אם הוא הגיע בזמן אמת לדרגים המטפלים בכך.

10.12 נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוע טענו שפרשת הסוללות היתה ידועה ברבים, ואילו היתה בלתי כשרה, היו מגיבים על כך המשטרה, הפרקליטות וגופים אחרים. הפרסום הנרחב שעליו מדברים השניים, הוא ידיעה בעיתון ופרסום במהדורת חדשות.

הצגת הדברים כאילו פרסום זה היה אמור לחייב תגובה מצד המדינה אילו עסקת הסוללות לא היתה כשרה, איננה נכונה. התקשורת כולה גדושת ידיעות על גניבות ומעשים פליליים אחרים. הניסיון המתחסד לשכנע אותנו שפרקליטי המחוזות וראשי המשטרה אצים לבדוק מה סובב כל ידיעה בעיתון, הוא ניסיון לא מוצלח ומנותק

מהמציאות. עד כמה לא רצו השניים שמידע הכלול בפעילותם זו ייחשף, תעיד העובדה שדווקא מי שרצה והיה זכאי לקבל מידע, עמד בפני השוקת השבורה של אלם מלא מצד רפ"ק גלבווע (ראו על פניית תחנת המשטרה באשדוד ועל פניית מצ"ח בסעיף 2.16). הדיווח לרנ"צ קראדי על העומד להתרחש היה סלקטיבי, בבחינת "חצי אלם", וגם הוא העיד על רצון להסתיר מידע ולא רצון לחושפו. כך גם, כפי שכבר נאמר, לגבי הדיווח שנמסר לפרקליטת המחוז.

נחזור ונאמר, שהאמור לעיל איננו ממצה את כל הטענות שהועלו על-ידי ה"מוזהרים". ואולם נראה לנו שהאמור פה, ביחד עם מה שנובע משאר חלקי הדו"ח, נותן מענה למרבית הטענות. הטענות אליהן לא התייחסנו, נבחנו על-ידינו, ולא היה בהן כדי לשנות מהממצאים ומהמסקנות בדו"ח זה.

פרק 11

הערות והארות

דלתיים פתוחות

11.1 עם תחילת עבודתנו בוועדה זו החלטנו שדיונייה יתנהלו בדלתיים פתוחות, למעט אותם עניינים שהסודיות יאה להם. החלטנו כך חרף פניות ישירות ועקיפות שהיו אלינו שבהן הובעה דעה שהסוגיות הנדונות על-ידי הוועדה מצדיקות דלתיים סגורות. במבט לאחור ניתן לומר שהרוב המכריע של דיוני הוועדה היה פתוח לציבור, ונראה לנו שהיתה זו החלטה נכונה. אנו סבורים שבדיקת נושא שיש לו היבט ציבורי, צריך, כשאין הכרח לנהוג אחרת, להיעשות בצורה גלויה ופתוחה.

11.2 יש להניח שניחושים והשערות שהיו מתפתחים אילו נערכו הדיונים בדלתיים סגורות, היו גורמים נזק גדול יותר משנגרם, אם בכלל, עקב פתיחת דלתות הדיונים. תועלת נוספת שהתקבלה היא שחשיפת הדיונים בעת שהתקיימו איפשרה למי מהציבור שרצה להגיב עליהם, לעשות זאת. כך עשה החוקר הפרטי מששמע בכלי התקשורת על כך שבדיוני הוועדה עלה נושא גניבת הסוללות, ובא ביוזמתו וחשף בפנינו עובדות חשובות ביותר בפרשה זו (ראו סעיף 2.9). ספק אם היינו נחשפים להיבטים שעדים שונים ביקשו שלא לחושפם בפנינו אלמלא הצוהר שנפתח בעדותו.

11.3 מדיניות זו מנחה אותנו גם כשמדובר בפרסום דו"ח זה, והוא יהיה נתון לעיון ולפרסום. כפי שנאמר בפתח דברינו (סעיף 11), הרצון לפרסם דו"ח הפתוח לציבור חייב עמימות בתיאור עובדות מסוימות, אך סברנו שהדבר עדיף על פני חסיון של חלקים מהדו"ח.

11.4 לכך יש חריג אחד בלבד, והוא מידע סודי ביותר שיימסר אך ורק לידי של היועץ המשפטי לממשלה. למידע האמור יש חשיבות מרובה, ואולם פרסומו עלול לגרום נזק של ממש. אנו מניחים שהיועץ המשפטי לממשלה ישקול אם ואיזה שימוש ייעשה במידע זה, ומי יהיה רשאי לעיין בו או לקבל נתונים מלאים או חלקיים ממנו.

11.5 כפי שעולה מהחלטות אחדות שנתנו במהלך דיוני הוועדה, בבואנו לנקוט עמדה כלפי מי מה"מוזהרים" לא השתמשנו בדבר מן החומר הסודי שלא נחשף בפני ה"מוזהרים".

השימוע הניתן ל"מוזהרים"

11.6 הבאנו בחלק הראשון של דו"ח זה פרטים על ההשלכה שיש לזכות השימוע של ה"מוזהרים" על אורך דיוני הוועדה. המודל שבו בחרנו במתן זכות שימוע ל"מוזהרים" דומה לזה שנקבע בסעיף 15 לחוק ועדות חקירה.

השימוע, שכלל את מימוש זכות ה"מוזהרים" לעיין בחומר רב היקף, ואת זכותם להביא ראיות ולחקור עדים, למעלה מהכפיל את זמן דיוניה של הוועדה. במבט לאחור ניתן לומר שלא תמיד היה צורך, אפילו לא לשם הגנה על ה"מוזהרים", לפעילות רחבת היקף כזו. נתקלנו לא אחת במצבים שבהם נחקרו עדים על עניינים שאינם נוגעים לפגיעה האפשרית ב"מוזהרים", או שטיעונים שמקומם בסיכומים מצאו דרכם לדיונים שהוקדשו לשמיעת עדים.

לא נראה לנו שנצא ידי חובת כתיבת דו"ח זה במלואה אם לא נעלה על הכתב מקצת מההרהורים שעלו בנו בנושא זה.

11.7 ועדות חקירה לפי חוק ועדות חקירה וכן ועדות בדיקה לפי סעיף 8א לחוק הממשלה מוקמות בדרך כלל לשם בדיקת נושאים הנדונים בציבוריות הישראלית בקשר לאירועים משמעותיים שארעו. הצורך בקביעת ממצאים ובהסקת מסקנות הוא לעתים צורך דחוף, זאת מעצם ריחופן של בעיות בחלל הציבורי וכן בשל שאלות ותמיהות המבקשות מענה ופתרון מהירים.

כפי שהבהרנו במהלך הדיונים, וגם בחלק מההחלטות שניתנו על-ידינו במהלך דיוני הוועדה, הזמן היה גורם חשוב גם בוועדה זו. תיק פלילי באשמת רצח, שבו מואשמים האחים פריניאן ועוד אחד, תלוי ועומד בבית המשפט המחוזי בתל-אביב, ודיוני הוועדה מכבידים על ניהולו. נוסף לכך, מערכת אכיפת החוק נמצאת במתח הנובע מציפייה למסקנות הוועדה, במיוחד בתקופה שלאחר מתן החלטת האזהרה.

מאידך גיסא, הזכות של מי שיכול שייפגע מממצאי הוועדה או ממסקנותיה להגן על עצמו מפני פגיעה אפשרית, איננה מוטלת בספק, אפילו אם היא צורכת זמן.

11.8 נראה לנו שהפתרון במתכונת של סעיף 15 לחוק ועדות חקירה איננו הפתרון היחיד האפשרי, והוא איננו בהכרח הפתרון המאזן בין כל האילוצים והצרכים. ישנם פתרונות אחרים המאזנים בדרך נכונה וראויה יותר את כל ההיבטים הרלוונטיים.

אנו מציעים שתיבדק האפשרות של המרת המתכונת האמורה בהסדר אחר, שבו תינתן לכל "מוזהר" אפשרות להביא את טיעונו בפני הוועדה, בכתב, כשהם כוללים את פירוט העובדות והראיות שהוא מבקש לסמוך עליהן. הוועדה, שבדרך כלל סיימה את גביית הראיות כשהיא

נותנת את החלטת האזהרה, תבחן את החומר שיוגש לה ותחליט אם יש צורך, לשם הצגה מלאה יותר של עמדת כל "מוזהר", בטיעון נוסף או בהבאת ראיות, ואם כן – אילו ראיות.

החלטת הוועדה יכולה להיות מושפעת ממגוון רב של שיקולים. כך, למשל, יכולה הוועדה להגיע למסקנה שיש בידה להגיע לממצאים ולמסקנות גם בהנחה שהעובדות או הטיעון שהביא ה"מוזהר" הם נכונים, או שאין בכוחן של העובדות שהביא להשליך על מסקנות צפויות של הוועדה, או שהיא לא תדון בנושא המקופל בעובדה או עובדות שמבקשים להוכיח, ועוד. אלו הן רק דוגמאות למצבים רבים אחרים שבהם יתייטר הצורך בהשמעת עדויות ובהקצאת זמן לכך.

עוד מוצע שאם "מוזהר" יבקש להביא עד, הוא יידרש לציין בבקשתו את העובדות שאותן הוא מבקש להציל מפיו של אותו עד, ושסמכות הוועדה תהיה לקבל עדות זו בתצהיר.

נראה לנו שדרך זו, שעיקרה הטלת חובה על כל "מוזהר" להבהיר מראש, בדרך חדה ומדויקת, מה שהוא מבקש לטעון ולהוכיח, ומתן סמכות לוועדה לבחון את הדברים ולהחליט אם ועד לאיזו מידה יש צורך בכך, ואם כן – באיזו דרך יובאו הדברים בפניה, תחסוך זמן רב ולא תפגע ב"מוזהרים". ככל שניתן להעריך, אילו ננקטה דרך זו כאן, היה נחסך זמן רב.

היבטים פוליטיים

11.9 מעל חלק מדיוני הוועדה ריחף צל פוליטי. היו עדויות וראיות שביקשו לייחס מניעים פוליטיים לחלק מהפעולות שנבדקו על-ידינו. מדובר בעיקר במניעים למינויו כמפכ"ל של רנ"צ משה קראדי, ולמינויו של נצ"מ יורם לוי למפקד ימ"ר דרום. היו שקישרו בין שני המינויים בטענה שהאחים פריניאן (שנאמר עליהם שהם "קבלני קולות" של מפלגת הליכוד), פעלו בדרך שתביא לתגובת שרשרת של מינויים הנוחה להם.

הבינונו שהתמיהה וחוסר ההסבר לתמיכה של רנ"צ משה קראדי במינויו של נצ"מ יורם לוי למפקד הימ"ר, זאת חרף מכשולים שניצבו על דרך המינוי במועד עשייתו, תרמו לשמועות על מניעים פוליטיים. ההנחה שתרמה לשמועות ולידיעות ה"פוליטיות" היתה שאין הסבר, זולתי ההסבר הפוליטי, לדבקות התמוהה של רנ"צ משה קראדי במשימת השגת המינוי לנצ"מ לוי.

11.10 היו אלינו פניות מרומזות ואחרות שהציעו לנו לחקור נושא זה, ואולם אנו החלטנו שלא לעשות כן, למורת רוחם של אחדים. החלטתנו זו היתה פועל יוצא של המדיניות שאימצנו לנו, ולפיה שומה עלינו לחקור, גם חקירות יזומות, גם על-ידי אילוץ בעלי מידע להעיד (אילו היה צורך לעשות כן), בנושאים הכלולים במפורש בכתב המינוי של ועדה זו.

נושאים שאינם קשורים ישירות לכתב המינוי, ואולם שיש להם קשר או השלכה על האירועים נשוא כתב המינוי, נבדקו על-ידינו ככל שהם עלו במסגרת הראיות שהוצגו לנו וככל שמצאנו שיש לפחות ראשית ראיה המצדיקה את הבדיקה.

נושאים שיתכן שיש להם קשר, ואולם יתכן גם שאין להם קשר, וזיקת הקשר היא משוערת בלבד, לא נבדקו על-ידינו. השערות וניחושים אינם עילה וסיבה לזמן לוועדה עדים בכלל, ואנשי ציבור, לעתים מדרג בכיר, בפרט. "ההסבר הפוליטי" לתמיהות שפורטו לעיל הוא הסבר אפשרי להתנהגות רנ"צ משה קראדי, כמו שהסברים רבים אחרים אפשריים, וביניהם, למשל, הערכה מקצועית, "כימיה" שנוצרה בין השניים, ליקוי מאורות בלתי ברור שפגע בתהליך קבלת ההחלטות, הכרת תודה הנעוצה באירוע שארע בעבר, ועוד. אין כל העדפה להשערה אחת על השערה אחרת, ויהיה זה מופרך לבסס בדיקות וחקירות על ניחושים.

11.11 לא הובאה בפנינו אף עובדה אחת על זיקה פוליטית שעמדה ביסוד המינויים. ככל שמדובר על הטענה שהיתה מעורבות של עמרי שרון, בנו של ראש הממשלה דאז, אריאל שרון, שמענו גם מפי רנ"צ משה קראדי גם מפי נצ"מ יורם לוי שאין למי מהם היכרות כלשהי עמו, וזאת מבלי שנשאלו על כך. עדותו של נצ"מ יורם לוי היתה בהיבטים רבים בלתי מהימנה, ואולם קשה לנו להניח שהוא יסתכן בעדות כזו אם היא בלתי נכונה, נוכח פרסומה ברבים ויכולת רבים לסתור אי היכרות בין השניים, אם היתה כזו.

בין כך בין אחרת, יש אולי תמיהה במינוי נצ"מ יורם לוי חרף המכשולים שהיו; תמיהה זו הסתובבה גם בקרב הצמרת המשפטית במשרד המשפטים, ואולם בפנינו לא הובאה אף ראיה שתוכל להסביר תמיהה זו בהקשר פוליטי או מסיבה אחרת.

קשרים בעייתיים עם ובין שוטרים

11.12 במהלך הדיונים ראינו כי לצד יריבויות קשות מאוד הקיימות בין קבוצות שוטרים, יש וקשרים בין שוטרים בינם לבין עצמם, או בינם לבין מי שהיו שוטרים והיום הם אזרחים, מנוצלים למטרות לא ראויות. נביא מספר דוגמאות שמהן ניתן ללמוד על קיומה של תופעה זו.

11.13 היו מצבים שבהם ביקשנו לברר ביחידה משטרתית זו או אחרת דבר. "לא יבש הדיו" על בירור זה, והוא ונסיבותיו הועברו לידיעת "יעד הבירור", זאת כאשר הבירורים הללו נערכו לגבי עניינים שבהם היו מעורבים נצ"מ יורם לוי או רפ"ק רובי גלבע. דוגמא טובה לכך היא הבירור שעשתה מרכזת הוועדה, עו"ד רות דנינו, במחסני מרחב לכיש, בניסיון להתחקות אחר יומן הכספת שנטען לגביו שהוא וכל מסמכי מרחב לכיש בכל התקופות הרלוונטיות, בוערו בשריפה (ראו בתוספת לדו"ח). היו גם דוגמאות אחרות.

11.14 הסיכום שנכתב על-ידי צוות ממך-דהן לרנ"צ קראדי לאחר שהתיק סולק על-ידי נצ"מ לוי ממשרדי הימ"ר, תואם, לפי הערכתנו, את המהלך שתוכנן על-ידי נצ"מ לוי, מצד אחד, ואיננו משקף לחלוטין את העולה מתיק ההפעלה, מצד שני. בתקופה שבה היה תיק ההפעלה מצוי בידי צוות ממך-דהן, היו מגעים בעניין זה בינם לבין נצ"מ יורם לוי. בכל הנסיבות הללו, השאלה אם מדובר במקריות אם לאו, נשארת פתוחה.

כל אלו ואחרים נטעו בנו חשד כבד לקיום מארג קשרים בין שוטרים בינם לבין עצמם או בינם לבין שוטרים לשעבר, המנוצלים למטרות לא ראויות או פסולות.

11.15 רפ"ק (בדימוס) הרצל סמילה, היום עו"ד הרצל סמילה, שירת במשטרה במשך כעשרים שנים. הוא היה אחד מהיחידים שנענה לפנייתנו לציבור להתייצב בפנינו ולמסור, על דרך של מתן עדות, כל מידע הנוגע לעבודת הוועדה. לא קשה היה להיווכח שהתייצבותו לא באה מתוך דחף הנובע מאזרחות טובה, להעשיר את הוועדה במידע רלוונטי, אלא כדי לחזק מספר נקודות בעייתיות בגרסת נצ"מ יורם לוי. עדותו לא כללה דבר מעבר לכך. אין צריך לומר שאת המידע אודות הנקודות טעונות הסיוע לגרסת נצ"מ יורם לוי טרח מיישהו למסור לו.

מעדותו של עו"ד הרצל סמילה נמצאנו למדים על קיום קשרים בינו לבין שוטרים ששירתו אתו בעבר. האחרונים מזינים אותו במידע משטרתי ללא היתר ושלא לפי הנהלים. הוא עצמו הודה ש"אם תשאל אותי עכשיו בשאלה כללית אם זה בסדר שמעבירים לי? לא ... אם בא איש משטרה ואומר לך פרטים כאלה בחקירה, לא. זה לא בסדר".

יש להוסיף שעו"ד הרצל סמילה נימנה היום על צוות עורכי הדין המעניק הגנה לעודד פריניאן בהליך הפלילי שבו הוא מואשם ברצח בוחבוט.

התנדבותו למסור עדות, שהתמקדה רק בהיבט מסוים כאמור, פרטי העדות שמסר, מעורבותו הבלתי ברורה עם שוטרים המוסרים לו מידע שאין למוסרו, היותו נמנה על צוות ההגנה של עודד פריניאן, זאת כשהחקירה שקדמה להגשת האישום התנהלה בזמנו ביחידה שבה שירת ועם שוטרים שאליהם הוא מקורב, הימנעותו מלספר לנו על זיקתו לנפשות הפועלות ולפרטים שמסר לכאורה באופן אובייקטיבי, כל אלו משתלבים בתחושתנו שיש במשטרה, מתחת לפני השטח, זרמי קשרים חשודים, שלא כולם נחשפו בפנינו.

11.16 לקראת סוף דיוני הוועדה התבקשנו על-ידי בא כוחם של נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוע לשמוע את עדותו של חזי חמרה, שוטר לשעבר בדרגת רס"מ. נענינו לכך, ולאחר שבעקבות עדותו נאספו ראיות נוספות בעניין שעליו העיד, איפשרנו גם להביא תצהיר שלו. דבריו בעדות ובתצהיר פורטו בתוספת לדו"ח זה, העוסקת בפרשת הסוללות. עיקרם הוא שבעת ששירת במרחב לכיש הוא החזיק במפתח הכספת שהיתה בתחנת

המשטרה, ולילה אחד מסר לו רפ"ק גלבוע שקית ובה 250,000 ש"ח כדי שיכניסה לכספת. לדבריו, הכסף נרשם על ידו ביומן הכספת, אולם יומן זה נשרף בעת שבוער הארכיון, ודבר ההשמדה נודע לו מאת חברו רס"ר טל קפאח, בקשר לדיוני הוועדה. הוא הודה שגם רפ"ק גלבוע הוא חבר טוב שלו, אך טען שלא דיבר אתו על עדותו. בבדיקה שעשתה מרכזת הוועדה במקום שאליו הועבר ארכיב מרחב לכיש נמצא יומן הכספת המתייחס לתקופה הרלוונטית, ואין בו רישום כנטען על-ידי רס"מ חמרה. מייד לאחר ביקורה של עו"ד דנינו במקום, הועבר המידע על דבר ביקורה לידיעת "יעדי" בדיקת הוועדה. עובדה זו, כמו גם עצם הבאתו של חמרה לוועדה, תוכן דבריו, אי אמירת האמת על ידו ועניינים נוספים הסובבים את הפרשה הזו, מצביעה לכאורה על קשרים בין יוצאי המשטרה לבין שוטרים המשרתים במשטרה, המניבה תוצאות שיש בהן בעייתיות.

זניחת תיקי חקירה מחמת "ותק"

11.17 מדבריהם של רנ"צ משה קראדי, של ניצב אילן פרנקו, ובמידה מסוימת גם מדברי אחרים, למדנו שהמשטרה נוהגת ב"אדישות" מסוימת כלפי תיקי חקירות שלא פוענחו במשך מספר שנים. הדברים התבררו בפנינו בקשר לפעילותם של נושאי תפקידים שמונו לא מכבר, בבואם ליחידות המשטרה שאליהן מונו. הם כמובן בודקים את התיקים שבהם יש לטפל, ואולם עיקר מעייניהם נתון לתיקים חדשים. תיקים בני כארבע שנים ומעלה, שהפשע שנחקר בהם לא פוענח, נחשבים בעיניהם תיקים ישנים ופחות חשובים. תיקים בני שש-שבע שנים אינם נבדקים על ידם כלל.

לנוכח תמיהתנו על גישה זו, מותנה התמונה על-ידי ניצב דודי כהן. הוא הסכים שעל יחידות החקירה מוטלת חובה להיות עם יד על הדופק על כל התיקים הבלתי מפוענחים, ויהיה הוותק שלהם אשר יהא. לעומת זאת, כך אמר, יש הצדקה לכך שעיקר מעיינינו של הפיקוד הבכיר יותר יופנה לתיקים חדשים.

איננו יודעים עד לאיזו מידה קנתה לה תפישת העולם שיש בה אדישות מסוימת לתיקים בני ארבע שנים ומעלה שביתה במשטרה, ואולם הבנתנו היא שאין מדובר בגישה חריגה.

11.18 נראה לנו שמדיניות כזו איננה צודקת ואיננה יעילה. הוועדה ערה לכך שככל שחולף הזמן, הסיכוי לאיתור ראיות שלא נמצאו קודם לכן הולך ופוחת. אך ניסיון החיים מצביע על כך שזה לעצמו איננו מצדיק אי התייחסות מלאה ורצינית גם לתיקים אלו. אחרי ככלות הכל מדובר בעבירות פליליות, בחלקן פשעים חמורים, שלא פוענחו. העבריינים מסתובבים חופשי והם יכולים לחזור לסורם. גם לגוף העניין אין מדיניות זו ראויה, הן משום שהבחינה מחדש של התיקים יכולה להעלות כיוונים שלא ניתנה עליהם הדעת קודם לכן, הן משום שבינתיים מצטבר במשטרה מידע נוסף, ויכול שהוא כולל עובדות שיש בהן כדי לחשוף קצות חוט המאפשרים חקירה גם בתיקים בעלי ותק.

כיוונים כאלו ייחשפו אם מזמן לזמן, במרווחים קבועים, ייעשה עיון בתיקים אלו. עיון כזה יגרום לקשירת קצוות אפשריים בין ידיעות חדשות לבין התיקים הפתוחים.

11.19 אם ניקח את תיק רצח בוחבוט כדוגמא, ואם נצא מהנחה שיש במשטרה מי שמחמת אי איכפתיות או חלילה שיקולים זרים, איננו מעוניין שחקירת הרצח תקודם, כל שעליו לעשות הוא לנקוט ב"סחבת" בחקירה לאורך תקופת זמן לא ארוכה. משעה שחלפה תקופת זמן קצרה יחסית זו, יהפוך התיק ל"תיק ותיק", ומכאן ואילך לא יהיה החוקר מוטרד עוד על כך שחקירה אינה נעשית בתיק. נקל לשער את המניפולציות האפשריות שתעשנה על-ידי מי שאיננו מעוניין בחקירת מקרה פלוני, כשמדיניות כזו מושלת בכיפה.

אמרנו שדרך פעולה זו לא זו בלבד שאיננה יעילה אלא שהיא גם אינה צודקת. הטעם לכך הוא בהפרת עקרון השוויון, בקביעת סוג מסוים של קורבנות ש"דמם סמיך יותר", ובאנטי תמריץ לקידום חקירות.

אנו ערים לכך שרנ"צ קראדי, בעדותו שנמסרה לאחר שניתנה החלטת האזהרה, יידע אותנו על הקמתה של יחידה באגף החקירות שתטפל בסוג כזה של עניינים ועל כך אנו מברכים. עם זאת, נראה לנו שהעניין מחייב מיסוד בכללים מחייבים.

אי גילוי ואי אמירת אמת

11.20 במהלך הדיונים נתקלנו לא אחת במקרים של אמירת אי אמת ושל דיווח פסול או העדר דיווח מצד נושאי תפקידים במשטרה. דוגמאות לכך הן הפער בין גרסאות השוטרים השונים בדבר ה"סימנים" שנתן או שלא נתן צחי, ובהתאם לכך, פער הגרסאות בדבר זכ"דים שהיו או לא היו בתיק ההפעלה (ראו סעיף 6.46 ואילך); גרסאות השקר שניתנו בפרשת הסוללות (ראו פרק 2); פערי עדויות בשאלה אם קציני משטרה ידעו או לא ידעו עובדות שונות; פערי גרסאות בשאלות הנוגעות למינוי נצ"מ יורם לוי לראש הימ"ר; פערי גרסאות בשאלות אם היתה חפיפה או לא היתה חפיפה בהעברת תפקידים במחוז הדרום, ומה טיבה. כל אלו, ורבות אחרות, מצביעות על חשש לקיום תרבות של הסתרת מידע, מתן דיווח חלקי או כוזב, ואף מתן הודעות שקר ועדות שקר, ברבדים שונים, גם גבוהים, של המשטרה.

11.21 לא ניתן היה להתעלם מהתחושה שהשוטרים שסיפרו על הדרך שבה הוצא תיק ההפעלה ממקומו הנעול והשמור ועל מצבו המפורק, נמנעו מלספר את כל הידוע להם. דברים אלו מתייחסים גם ל"חומר הנפץ" המסתורי שהיה כלול בתיק ושגרם לחלק מהם "לברוח" ממנו וממגע אתו.

כיוצא בזה לא ניתן היה שלא לחוש בלא מעט מקרים שהיו תיאומי עדויות בין שוטרים שהופיעו בפנינו.

דרך הצגת העמדה של חלק מן ה"מוזהרים"

11.22 בשעות הערב של יום 19.12.2006, לאחר שהבאת הראיות נסתיימה ומספר ימים לאחר שה"מוזהרים" הגישו את סיכומיהם, התקשר בא כוחם של נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוץ למרכזת הוועדה, עו"ד רות דנינו, בבקשה לקיים ישיבה בהולה של הוועדה, נוכח עניין הכרוך בפיקוח נפש.

משנמסרה לנו בקשה זו, ונוכח הסיכון לחיי אדם שתואר בה, החלטנו להיענות לה מייד. רק שניים מאתנו יכלו להתפנות למחרת היום, ולכן החלטנו לקיים ישיבה בהרכב חסר, וזאת במקום מאולתר, ובלבד שלא תקופח נפש בישראל.

בישיבה זו הודיענו ב"כ הקצינים שלנצ"מ יורם לוי נמסר מהמשטרה על כוונה להתנקש בחייו ובחיי בני משפחתו. טענתו היתה שדרך ניהול הדיונים בוועדה אילצה את נצ"מ יורם לוי לחשוף את מגעיו עם עבריינים, והיא שהביאה עליו את צרת האיום. המסקנה לדבריו היא שהוועדה אחראית לאיום, ושומה עליה "לכפר" על מעשיה כשהיא תגבש את הממצאים והמסקנות שהיא עומדת להוציא.

הגבנו מייד שאנו רואים בחומרה את הניסיון להניע אותנו לשקול שיקולים בלתי ענייניים בכל הנוגע לממצאים ולמסקנות שאותם אנו אמורים ליתן. נוסיף ונאמר שנראה לנו שהדרך שבה הוזעקנו לקיום ישיבה מיידית בתואנה שחיי אדם נתונים בסכנה, נראית לנו חמורה אף היא.

החלטה שניתנה על-ידינו בהקשר זה רצופה לדו"ח זה – נספח ז.

על אף שהדבר איננו נוגע להערתנו זו, בירורים שעשינו העלו שאין קשר בין האיומים לבין עבודת הוועדה.

11.23 נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוץ ניהלו, באמצעות בא-כוחם, חקירות ארוכות של עדים שהופיעו בפנינו. במסגרת חקירות אלו הוצג לעדים, פעמים רבות, מערך עובדתי בלתי מדויק, באופן היכול לשבש את יכולתם לתת את תשובותיהם.

הערנו, וחזרנו והערנו, ושילשנו פניות ובקשות לחדול מנוהג בלתי ראוי זה – לשווא.

פרק 12

מסקנות והמלצות

מסקנות והמלצות אישיות

רב ניצב משה קראדי

12.1 רב ניצב משה קראדי מעורב בהיבטים שונים הנדונים בדו"ח זה, ובכלל זה בשלושה עניינים שיפורטו להלן.

א. פרשת הסוללות

12.2 פרשה זו פורטה בהרחבה בפרק השני של דו"ח זה ובתוספת. אין צורך לחזור עליה פה. פרשה זו עוסקת בהחזרת סוללות בשווי כעשרה מיליון ש"ח שנגנבו ממחסני צה"ל, והיא ארעה כשנה לפני רצח בוחבוט, בעת שרני"צ קראדי היה מפקד מרחב לכיש. במהלך בדיקת פרשה זו על-ידינו נחשפו עובדות שמהן עולים חשדות כבדים מאוד על דבר קיום קשרים פסולים, שמעורבים בהם שני קצינים ששירתו אז במרחב לכיש – נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבע, מצד אחד, ועודד פריניאן שהיה מוכר כעברייך, מצד שני. בעסקה להחזרת הסוללות עברו מיד ליד כספים במזומן בהיקף גדול בין שני הקצינים לבין עודד פריניאן. רפ"ק רובי גלבע קיבל לידיו כמה מאות אלפי ש"ח במזומן, שמקורם בחברת הביטוח ושנועדו להיות גמול לגורמים שיחזירו את הסוללות והחליט מתי ולמי להעביר אותם, זאת אפילו תהיה מחלוקת בין "מפקיד" הכספים ל"מוטב". בסופו של דבר הוא מסר, לגרסתו, את הסכום, ללא רישום בספרי הכספים של המשטרה, לעודד פריניאן, שלפי הנטען החזיר את הסחורה הגנובה.

12.3 ההתחייבות הראשונית של רפ"ק גלבע היתה לשלם את הגמול הכספי לפלוני שגילה לו היכן מצויות הסוללות, ואולם נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבע סילקו מהדרך את פלוני והכניסו תחתיו, ללא סיבה משכנעת, את עודד פריניאן. הם גרמו, איפוא, לכך שכספי הגמול יימסרו לעודד פריניאן, בניגוד להתחייבות קודמת שנטל על עצמו רפ"ק רובי גלבע, להשתמש בסכום שהופקד בידיו לשם תשלום לפלוני.

12.4 שני הקצינים הללו אימצו לעצמם את הטיפול בפרשה ובכספיה מבלי שנתבקשו לעשות כן. הם הפקיעו את הטיפול מתחנת המשטרה שקיבלה את התלונה מצה"ל, והשתיקו אותה בטענות שווא. נוסף לכך, הם הדירו את הרשויות החוקרות של צה"ל ממידע על מעשיהם. הם גם החליטו, על דעת עצמם, לא לנסות אפילו לתפוס את הגנבים, ובכך נתנו להם חסינות דה פקטו.

12.5 התיעוד כביכול שנעשה בקשר ל"עסקת המזומנים" הזו התבטא ב"הסכם הנאמנות" שאותו ערך רפ"ק רובי גלבו, ושעליו חתומים נציג חברת הביטוח (שוגון) מצד אחד, פלוני מצד שני, ורפ"ק גלבו מצד שלישי. לפי "הסכם" זה הופקדו מזומנים בהיקף של 250,000 ש"ח בידי רפ"ק רובי גלבו כ"נאמן" על מנת שהוא יפעל בסכום זה כאמור ב"הסכם". "הסכם" זה לא נמסר מעולם למשטרה. הוא הוחזק בביתו הפרטי של רפ"ק גלבו לימי סגריר שבהם יוטלו בו חשדות בשל מעורבותו בעסקת תמוהה זו.

לכל הפרשה הזו לא נתקבל, בניגוד לעדויות השניים או מי מהם, אישור מאף גורם במשטרה, גם לא מהפרקליטות. ברישומי המשטרה אין זכר לעסקה ולפעילות שעשו השניים.

12.6 בניגוד לרושם שניסו ליצור ממלאי תפקידים שונים במשטרה שהעידו בפנינו, ובכללם רנ"צ משה קראדי, כי מדובר בפרשה שאיננה יוצאת דופן, יש בפנינו ראיות ברורות לא רק על כך שהעסקה היתה יוצאת דופן, אלא על היותה כמעט ללא אח ורע בתולדות המשטרה ככל שמדובר בהיבט של היקף הגניבה ושל היקף הגמול ששולם במזומן למחזירי הסחורה לבעליה, על אחת כמה וכמה כשהדבר נעשה בחסות המשטרה ובמתקניה.

12.7 רנ"צ משה קראדי ידע על העסקה, על כך שהיא קשורה לגניבת ציוד חיוני ממחסני צה"ל, על היקפה הכספי ועל כך שהסחורה אמורה להיות מוחזרת תמורת גמול כספי, ואולם הוא לא שאל ולא התעניין בסובב את העסקה יוצאת הדופן הזו. בכלל זה הוא לא בירר מהי השלכת העסקה על תפיסת הגנבים, האם ניתנה להם חסינות או שמא מתוכנן ללכוד אותם, האם מקבל הגמול הכספי הוא הגנב, האם יש לעסקה חלופה שתאפשר את החזרת הסוללות ותפיסת הגנבים ללא צורך במתן פרס לעבריינים, והאם מחסני צה"ל אינם בסיכון נוכח קיום כנופיה הפורצת אליהם, מוציאה שלל בהיקף ניכר, נהנית מפרי עמלה, וזוכה למעשה לחסינות הנובעת מהפעילות או חוסר הפעילות של המשטרה. הוא לא בירר דבר על הדרך שבה נעשית העסקה, מי היה מעורב בה, ולמה הועדף עודד פריניאן על פני פלוני בקבלת גמול בהיקף כספי גדול. והעיקר: הוא לא בירר דבר על נתיבי ההעברה מיד ליד של כספים במזומן, לאילו כיסים חולק כסף זה, היכן הוא נרשם, מי פיקח עליו, וכל כיוצא בזה. הימנעות זו חמורה במיוחד כשקצין משטרה הכפוף לו ישירות מקבל ומחזיק מאות אלפי שקלים במזומן ללא אישור, ללא רישום וללא בקרה.

12.8 פעילותם של נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבו או מי מהם בפרשה זו סתרה נורמות בסיסיות של נהלי משטרה, של מינהל תקין, של סדר ומשמעת ושל היגיון ויושרה. ההיתר המשתמע שניתן על-ידי רנ"צ משה קראדי לביצוע העסקה, כשהוא יודע על קיומה ואינו עושה את מינימום הבירור כדי לוודא שהיא ראויה (ולו מבחינה משטרתית גרידא של תפיסת הפורצים שנטלו ממחסן צה"ל סחורה בשווי של עשרה מיליון ש"ח), מחזק את

המסקנה בדבר העדר משטר, סדר, בקרה ופיקוח. נוסף לכך, הוא עצמו מהווה מחדל מצד ממלא תפקיד כתפקיד שמילא אז רנ"צ קראדי.

מן הראוי בהקשר זה להביא את דבריו של ניצב אחר בעל ניסיון עשיר בענייני חקירות, המבטאים את נורמת ההתנהגות הראויה: "הייתי שואל שאלות בסיסיות, אם אפשר להביא את הסוללות בלי טובה של אף אחד, אם אפשר לעשות פעילות מבצעית, פעילות מודיעינית, פעילות חקירתית, מי זה המקורות, מה רמת המהימנות שלהם... שיוכיחו לי שהם לא מעורבים ישירות בהתפרצות, וכן הלאה..."

12.9 כפי שנראה להלן, הבנת רנ"צ משה קראדי היתה אז, והוא גורס כך גם היום, שהוא אינו נושא באחריות, לא ישירה גם לא עקיפה או מיניסטריאלית, לאירוע זה ולאירועים אחרים הנדונים בדו"ח. טענתו היא שהוא מפקד, ואין זה מתפקידו לרדת מכס הפיקוד לשדה הפעולה ולבחון את הנעשה שם.

גישה גורפת זו תידון על-ידינו בהמשך, ותידחה.

ב. פרשת מינוי נצ"מ יורם לוי למפקד הימ"ר

12.10 גם פרשה זו אינה צריכה לתיאור מפורט פה, שכן היא תוארה בפירוט בפרק 5 בדו"ח זה.

בניגוד לקודמתה, שבה אשמו של רנ"צ קראדי הוא בעיקר במחדל, פרשת מינוי נצ"מ יורם לוי לראש הימ"ר רוויה פעילות יוזמת מצד רנ"צ משה קראדי, שהיה אז מפקד מחוז הדרום, והכל למען השגת המינוי של נצ"מ יורם לוי לתפקיד שהוא אחד מן התפקידים הרגישים שיש במשטרה, בעוד שמעל ראשו מרחפים חשדות בעלי משקל שלא הופרכו.

12.11 פריטי החשדות שהיו ידועים או שהיו יכולים להיות ידועים בנקל לכל מי שהיה מתעניין בכך, מנויים בדו"ח זה (ראו למשל סעיף 5.8).

קודמו בתפקיד של רנ"צ קראדי כמפקד מחוז הדרום של המשטרה, ניצב (בדימוס) יצחק אהרונוביץ', ידע רק על חלק מן הידיעות והחשדות האלה, ואולם היה לו די במה שידע כדי שהוא יעדיף למנות למפקד הימ"ר קצין אחר, אף אם כישוריו המקצועיים פחותים.

12.12 רנ"צ משה קראדי הבין שעל רקע עננת החשדות והידיעות השונות לא ניתן יהיה למנות את נצ"מ יורם לוי למפקד הימ"ר, בטרם ייבדק אם יש בהם ממש. כתוצאה מכך נעשתה על-ידי היחב"ס בדיקה שהיתה חריגה בהיקפה. אין ספק שבצעם החלטתו לעשות כך צדק רנ"צ קראדי.

12.13 ואולם הבדיקות שנעשו לא זו בלבד שלא הפריכו את החשדות, אלא שאחת מהן, היא בדיקת הפוליגרף, הגבירה וחיזקה את החשדות משום שהיא הוכשלה על-ידי תזוזות ותנועות שעשה נצ"מ יורם לוי במהלכה (ראו סעיף 5.28). הוא לא הפסיק תנועות אלו על אף מספר בקשות של בודק הפוליגרף. משנתברר שהתזוזות הכשילו את הבדיקה ולא איפשרו קבלת תוצאות, הוא הוזמן לבוא לבדיקה נוספת, אך סירב לעשות כן.

האפשרות, שלא הופרכה, שההתנהגות מכשילת בדיקת הפוליגרף היתה מכוונת, נותרה בעינה (ראו סעיף 5.35).

12.14 למרות שלא היה בבדיקה דבר שיסלק את החשדות, ולמרות שבדיקת הפוליגרף הוסיפה נדבך מחשיד נוסף של חשדות (הן בהתנהגות במהלכה והן בחוסר הנכונות לעבור בדיקה נוספת), ולמרות העובדה שדובר במינוי לתפקיד רגיש מאוד (זאת משום שבימ"ר מרוכזים הלחימה בפשיעה החמורה, תכנון פעילויות, ידיעות מודיעיניות על עבריינים ועוד), המשיך רנ"צ קראדי לקדם את המינוי. בתוך כך הוא סיפר לכמה קציני משטרה בכירים שנצ"מ יורם לוי עבר את הבדיקה, או את בדיקת הפוליגרף, בהצלחה, דבר שכאמור אינו נכון. הוא אמר זאת בין השאר לכמה מחברי סגל הפיקוד הבכיר של המשטרה (ספ"כ), שהוא הגוף המחליט על המינוי.

בישיבת הספ"כ שנועדה לאשר את המינוי, לא הפנה רנ"צ משה קראדי את תשומת לבם של הנוכחים לבעייתיות הנובעת מהעובדות ומהחשדות שפורטו בדו"ח זה. הנחת כל חברי הספ"כ (הנסמכת על נהלי המשטרה) היתה שהצעת המינוי שהונחה בפניהם עברה את המסננות הדרושות והגיעה אליהם כשהיא נקיה מספקות.

12.15 להשלמת התמונה, וכדי להצביע על עוצמת הדחף שהיה לנצ"מ יורם לוי לקיים את הקשרים עם עודד פריניאן, ועל חולשת משטר הסדר והמשמעת שהיו נהוגים בפיקוד הדרום של המשטרה, נציין כי משמונה נצ"מ יורם לוי למפקד הימ"ר הוא נצטווה על-ידי רנ"צ משה קראדי שלא לקיים קשרי מפעיל-מקור עם האחים פריניאן. הוא הימרה את פי מפקדו והמשיך לקיים קשרים.

12.16 הדרך שבה נהג רנ"צ משה קראדי בעניין המינוי התעלמה ממושכלות ראשוניים של כללים ושיקול דעת שאותם יש להפעיל במינויים בשירות הציבורי בכלל, ובמשטרה בפרט. הצורך להקפיד על קלה כחמורה במינוי שוטרים, ובמיוחד במינוי קצינים בכירים, הוא מובן מאליו, והוא מצא ביטוי במספר פסקי דין. כך, למשל, בבג"צ 671/04 גרין נגד **משטרת ישראל**, נ"ט (5) 827 בעמ' 5-834, נאמר: "המשטרה היא מערכת המופקדת על שירות חיוני לציבור; ככזו היא אחראית לביצוע משימות נרחבות בעלות חשיבות עליונה לחברה. משימות אלו מחייבות התאמה מלאה של המשרתים במשטרה לביצוע תפקידם ... ההתאמה נדרשת הן ביכולת הביצוע של המשימות, הן ברמה הערכית והמוסרית של השוטר ... מכאן ששילובו של אדם בתפקיד במשטרה כשהוא אינו מתאים לכך עלול לפגוע

קשות במערך הביצוע של המשטרה, כמו גם בתדמיתה בעיני הציבור ... לפיכך אינטרס ציבורי מן המעלה הראשונה הוא להבטיח קיומו של שירות משטרה תקין, יעיל והגון...” בבג”צ 7074/93 סויסא נגד היועץ המשפטי לממשלה, מח(2) 748, בעמ’ 783, נאמר ש”יכולתה של המשטרה למלא את תפקידיה מותנית באמון הציבור, ביושר כפיהם, בהגינותם ובסבירותם של השוטרים ... לאור תפקידו המיוחד של השוטר וסמכויותיו, לאור חשיפתו לציבור ומגעיו עמו, נדרשת מהשוטר הקפדה מיוחדת על קלה כחמורה כדי לקיים את אמון הציבור בו”.

12.17 רנ”צ קראדי התעלם ממושכלות ראשונים אלו. הוא התעלם מכך שכל עוד לא הוברר טיב היחסים ארוכי השנים בין קצין בכיר לעבריינים, כל עוד לא ניתנו הסברים לתמיהות המפורטות בדו”ח זה, וכל עוד לא נבדקו ידיעות שהטילו חשד כבד בקצין בכיר במשטרה, אין המשטרה יכולה ליטול סיכון במינויו לתפקיד בכיר ורגיש ביותר. משמעות החשדות הללו, אם יש בהם ממש, היא חלחול של בכירים בעולם העברייני ללב העשייה המשטרתית. אין צורך בהכברת מלים כדי לומר כמה קשים דברים אלו ומה קורה למשטרים ולמשטרות שהפשע חדר לצמתים מרכזיים שלהם.

דברים אלו נכונים הגם שחלק מהעובדות (למשל שיחת טלפון בעייתית בין נצ”מ יורם לוי לבין שרון פריניאן סמוך לניסיון רצח) לא היה ידוע באותה שעה, משום שנוכח הידיעות שהיו, בדיקה פשוטה יחסית היתה חושפת אותן.

פרשת המינוי חשפה כ”מוצר לוואי” את נכונותו של רנ”צ קראדי לדווח לדרג גבוה של קציני משטרה דיווחים שאינם האמת במלואה, בהקשר לבדיקות ולמינוי.

12.18 המינוי הפסול של נצ”מ יורם לוי לראש הימ”ר איפשר לו לסלק את כל הראיות הנוגעות לחקירת רצח בוחבוט מהימ”ר חוצה. כפי שנראה להלן, סייע לו רנ”צ משה קראדי גם בכך, ואנו רוצים לקוות שהוא עשה כן מבלי משים.

ג. סילוק תיק ההפעלה מימ”ר דרום

12.19 פרשה זו, כקודמותיה, מתוארת בדו”ח זה באופן מלא (ראו סעיפים 1.76 עד 1.97). תיק ההפעלה היה רווי ראיות שהיה בהן כדי להוביל לפענוח רצח בוחבוט. לפי כתב האישום שהוגש בעניין זה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב (תפ”ח 1164/05) האחים פריניאן היו שותפים לרצח. חרף זאת, אחד המעשים הראשונים שעשה נצ”מ יורם לוי לאחר התמנותו כמפקד הימ”ר, היה לסלק את תיק ההפעלה, על כל החומר שהיה בו, אל מחוץ לימ”ר.

נזכיר שיש טוענים שבתיק זה היו גם רישומים מדברי צחי, שהיה די בהם כדי לזהות את נצ"מ יורם לוי כקודקוד הנמצא, לדברי צחי, בקשרים פסולים עם האחים פריניאן.

את התיק הזה, שכונה על-ידי מספר קצינים ושוטרים במחוז כ"חומר נפץ" או כ"פצצה", ביקש נצ"מ לוי לסלק מהימ"ר. לגרסתו הוא אמנם לא ידע ולא ראה ולא שמע על התיק, על הפעילות המתוארת בו, ועל כל הסובב אותו. למרות זאת הוא ביקש לאתר את התיק, ולאחר שאותר – לסלקו מהימ"ר.

התיק הוצא מארון ברזל נעול שהיה מוצב בחדר חוליית הסוכנים בימ"ר, כשהחומר המצוי בו ממזין, מופרד בחוצצים ומתויק כהלכה. הוא נמצא זמן מה לאחר מכן כשהוא מפורק לאסופת מסמכים חסרי סדר, ויש חשד שחסרים בו מסמכים.

12.20 לאחר הוצאת תיק ההפעלה ממקומו התקשר נצ"מ יורם לוי למפקד המחוז רנ"צ משה קראדי, ואמר לו שהתיק נמצא מוסתר מאחורי ארון (מה שהיה לא נכון). רנ"צ קראדי הורה לו לא לגעת בתיק, ושלח מייד שניים מקציני המטה שלו, נצ"מ ממן וסנ"צ דהן, ליטול אותו.

לאחר מכן הורה רנ"צ משה קראדי לשניים אלו לבחון מה יש בתיק. צוות ממך-דהן ערך סיכום חסר המתעלם מהעיקר הכלול בתיק. עיקרו הוא שיש לבדוק את שיטות הפעולה בעבר ("פוסט מורטם" של תיק מת) (ראו סעיפים 1.78 ו-1.79). רנ"צ משה קראדי, מבלי לעיין במה שכתבו השניים, התקשר לניצב אילן פרנקו (שהיה ראש אגף מודיעין במטה הארצי של המשטרה), ועל דעתו הועבר התיק למטא"ר לצורך בדיקה זו. היתה זו פעולה ללא תקדים ביחס לתיק שכל "חטאו" הוא שנאמר עליו שהוא נמצא מאחורי הארון.

במטא"ר התיק עבר "ועדה" נוספת וסופו של דבר שהוא נקבר "קבורת חמור". לפי עדויות ששמענו, אלמלא התפוצצה פרשת רצח בוחבוט, איש לא היה עוסק בו עוד.

במהלך הדברים הרגיל היתה הפעילות המשותפת של נצ"מ יורם לוי ושל רנ"צ קראדי מסתיימת בסתימת גולל סופית על חקירת רצח בוחבוט. כזאת שמענו מיותר מעד אחד. הדברים נכונים גם נוכח העובדה שכפי ששמענו, המשטרה מתייחסת אל תיקים בעלי ותק של ארבע שנים כאל תיקים "חשובים כמת", ותיקים בני שבע-שמונה שנים כלל אינם נבדקים ואין מעקב אחריהם.

12.21 בהנחה שנצ"מ יורם לוי היה מודע לתוכן תיק ההפעלה ולאפשרות שיש בו חומר נגדו, או ראיות שיכולות להוביל להגשת כתב אישום נגד האחים פריניאן כמעורבים ברצח (הנחה שיש לנו די ראיות לקבוע שהיא עובדה נחרצת), ניתן לשער, ולו כאפשרות, מה הניע אותו לפעול מייד לאחר מינויו לסילוק התיק לאחר שהוא פורק למרכיביו ואין יודע מה נעשה במסמכיו, ממשרדי הימ"ר.

לעומת זאת קשה מאוד להבין מה הניע את רנ"צ קראדי, כמפקד מחוז, לשלוח שליחים מייד לאחר שהוא שמע שתיק מוסתר מאחורי הארון, ליטול תיק זה, להחזיק בו שבועות אחדים, ולאחר מכן להפנותו בדרך חריגה למטא"ר בבקשה לעשות בדיקת "פוסט מורטם" לתיק שלא רק שאיננו תיק מת, אלא שהוא "חי ונושם", ועתיר ראיות חשובות, לגבי פשע חמור. תמיהה זו גדולה שבעתיים כשלא קדמה לאקט הדרמטי של העברת תיק כזה למטא"ר בדיקה על-ידי מפקד הימ"ר (שהתיק הוא "שלו") מה יש בתיק, והאם יש בו חומר חקירה הדורש טיפול. ההסתמכות של רנ"צ משה קראדי על סיכום קצר שנכתב, לפי תוכנו ולפי מראהו, כלאחר יד, שאותו הוא לא קרא, שאין בו דבר (שגם כותביו אינם יודעים, או לפחות משימים עצמם כלא יודעים, מה יש בו), היא תמיהה נוספת.

12.22 ברור לנו שלא היתה סיבה כלשהי להעביר את תיק ההפעלה אל מחוץ לימ"ר. להיפך: היתה סיבה טובה מאוד להשאירו בימ"ר, לעיין במה שיש בו, להשלים את החקירה ולהביא את הרוצחים ושולחיהם לדין. הוצאתו חוצה ל"בדיקה שלאחר המוות" לא תסולח, לא מבחינה חקירתית, גם לא מבחינה ציבורית, לא מבחינת הנהלים התקינים ולא בכל היבט אחר. דברים אלו היו נכונים אפילו נמצא התיק מאחורי הארון, כפי שנאמר לרנ"צ משה קראדי.

12.23 מה הביא את רנ"צ משה קראדי לנהוג כפי שנהג, זאת חרף שפע של נימוקים לנהוג להיפוכו של דבר, נותר בעינינו בלתי ברור ובלתי ידוע. הועלו בפנינו השערות שההסבר נעוץ במינויים פוליטיים שהיו בעבר, או במתן סיוע הדדי למינויים, כשרנ"צ משה קראדי, נצ"מ יורם לוי והאחים פריניאן מעורבים בהם בצורה זו או אחרת. אך כל אלו לא היו יותר משמועות ומדברי רכיל, ולא הובאו בפנינו אפילו ראיות קלושות שמהן ניתן להסיק שיש בסיס כלשהו לחשדות אלו.

12.24 רנ"צ משה קראדי, ובמידה מסוימת גם קצינים בכירים אחרים, טענו שאין הם נושאים באחריות לכל המיוחס להם בעניינים שבהם עוסקת הוועדה. תפקידם כקצינים בכירים אינו להפסיל שרוולים ולעבוד במלאכה שנועדה לדרגים הנמוכים מהם. די להם שיש במערך הארגוני דרגים שנועדו לעסוק בכך, ומותר להם להניח שהם עוסקים במלאכתם במקצועיות ובאמונה, כל עוד לא הוסבה תשומת לבם לכך שהדברים שנעשים אינם תקינים. הם הוסיפו ואמרו שבנסיבות המקרים הנדונים בדו"ח זה, אין להטיל עליהם גם אחריות מיניסטריאלית.

12.25 בטרם נבחן את יישום תורת האחריות המיניסטריאלית על ענייננו, נבחן בקצרה את המשמעות ואת תחום ההשתרעות של אחריות זו.

הנושא של אחריות דרגים בכירים לפעילויות לא תקינות הנעשות בארגון או ביחידה שעליהם הם מופקדים, חוזר ונדון בהקשרים שונים. בדרך הטבע עלה נושא זה בעבר גם

במספר ועדות חקירה, שהרי ועדות כאלו מוקמות כשקיים עניין שהוא בעל חשיבות ציבורית חיונית (ראו סעיף 1 לחוק ועדות חקירה). בפעילות הנבדקת במצבים כאלו מעורבים בדרך כלל קודקודי פירמידות למיניהן והללו מעלים, כמעט כעניין שבשגרה, את הטענה שאין ליחס להם אחריות מיניסטריאלית למעשיהם של דרגים הכפופים להם.

בנושא זה נאמר בדו"ח ועדת החקירה לעניין ויסות מניות הבנקים (ועדת בייסקי) כך: "האחריות האישית נבחנת על פי מילוי חובה או אי מילוי. לכאן שייכת גם האחריות לארגון נאות של סדרי עבודה, על מנת שהמידע והייעוץ בנושאים הספציפיים יגיעו לטיפול והכרעה לאותו דרג שבסמכותו לפעול... האחריות האישית נובעת ממעשה או מחדל של השר עצמו. האחריות המיניסטריאלית נובעת ממעשה או מחדל, לא של השר באופן אישי, אלא של פקידים הכפופים לו, כאשר השר לא היה שותף להם, לא ידע ואף לא היה אמור לדעת על אותו מעשה או מחדל. אך חלוקה זו אינה כה חדה וחד משמעית. יש המקרבים את סוגי האחריות בגורסם שאם ההתנהגות הפגומה בתוך משרד מתרחשת במקום שהשר הסביר, תוך ניהול משרדו באורח תקין, היה באופן אישי מגלה את הליקוי, כי אז מדובר באחריות אישית" (שם, סעיף 17.8, בע' 233).

בפרשות הנדונות לעיל בוצעה הפעילות הבלתי תקינה על-ידי מי שכפוף לראש המרחב או המחוז (רנ"צ משה קראדי) והוא נושא בשל כך באחריות אישית, ולא דווקא מיניסטריאלית, משום שהוא לא דאג "לארגון נאות של סדרי עבודה, על מנת שהמידע והייעוץ (הנדרשים בכל מקרה נתון) יגיעו לטיפול והכרעה לאותו דרג שבסמכותו לפעול".

בפסק הדין של בית המשפט העליון שניתן לאחרונה בבג"צ 6728/06 **עמותת אומץ ואח' נגד ראש הממשלה ואח'** (טרם פורסם) נאמר בין השאר ש"נראה שגם מבחינה מהותית קשה לסמן אבחנה חדה וברורה בין אחריות מיניסטריאלית ואחריות אישית, ולעתים נראה כי הגבולות בין שתי פניה אלה של אחריות השרים מטושטשים ואינם חד משמעיים", ובהמשך נאמר ש"ברוב המקרים היא (האחריות המיניסטריאלית) שלובה באחריות אישית כזו או אחרת... עד כי יש שאף מטילים ספק בעצם קיומה של אחריות מיניסטריאלית במובן הטהור של מונח זה". אף בענייננו כך.

12.26 הפרשה היחידה מבין שלוש הפרשות הנדונות כאן שניתן לשייכה לאחריות מיניסטריאלית היא פרשת הסוללות. בפרשה זו היתה לרנ"צ משה קראדי ידיעה מלאה על הפריצה למחסן צה"ל, על ההיקף הכספי של הגניבה, על המיוחדות שבאירוע, ועל כך שסכום נכבד מאוד עומד להיות משולם למחזיק בסחורה הגנובה. הוא לא טרח לברר בעצמו את כל פרטי העסקה שעמדה להתבצע, והוא לא השליט משטר של סדר ומשמעת שימנע את אי התקינות המחשידה מאוד והבולטת מאוד שנפלה בפעולותיהם של קצין אח"ק מרחבי (נצ"מ יורם לוי) וראש לשכת מודיעין ובילוש מרחבית (רפ"ק רובי גלבוע) שהיו כפופים לו אישית.

לנו נראה שבכגון דא מדובר באחריות אישית. אולם אפילו יסווג המקרה לקטגוריה של אחריות אישית עקיפה או של אחריות אישית המעורבת באחריות מיניסטריאלית, לא יהיה בכך כדי לשחרר את רנ"צ משה קראדי מאחריותו לאי התקינות הבולטת ולכל הנובע ממנה.

בפרשת המינוי של נצי"מ יורם לוי לראש הימ"ר ובפרשת סילוק חומר הראיות מהימ"ר, האחריות האישית של רנ"צ משה קראדי ברורה.

טענות רנ"צ משה קראדי נדחות איפוא.

12.27 לסיכום: שלוש הפרשיות הנדונות כאן הן חמורות. הן מצביעות, במקרה הנוח ביותר לרנ"צ קראדי, על חוסר העמקה בבחינת הנורמות שאותן יש לשקול כשעושים מינויים רגישים ביותר, ועל חוסר התייחסות מקצועית כנדרש בטיפול בחומר חקירה, ובייחוד בחומר כזה הנוגע לרצח, ועל חוסר ידיעה, התמצאות, פיקוח ושליטה על הנעשה בתחומי מרחב או מחוז משטרת רב-היקף שעליהם הוא מופקד. דבר אחרון זה מתבטא בכך שלמרות שבמחוז או במרחב שעליהם פיקד בוצעו פעולות היכולות להצביע על שחיתות משטרתית מהדרגה הגבוהה ביותר, שבה היו מעורבים כספים וקשרים עם עבריינים בכירים, הוא לא התעניין, לא שקל ולא התערב בנעשה. הדבר מצביע, במקרה הנוח לרנ"צ קראדי, על אי ערנות היכן ואיך צריך לבדוק דברים, ועל אי הבנת נורמות בכל הנוגע לחשיבותן של בקורות ושל ביקורות יעילות.

12.28 לרנ"צ משה קראדי עבר מזהיר כמפקד בצה"ל, במשמר הגבול ובמשטרה; לכך יש להוסיף שאי אפשר היה שלא להתרשם מאישיותו קורנת החביבות בפעמים שבהן הוא התייצב בפנינו למסירת עדות. על רקע כל אלו קשה עלינו מאוד המסקנה שאנו רואים עצמנו נאלצים להסיק.

התלבטנו לא מעט בשאלת התגובה הראויה נוכח המעשים והמחדלים האמורים. סופו של דבר החלטנו בלב כבד שצריך לצאת מוועדה זו מסר חד וברור שמי שנהג כך איננו יכול לכהן כמפקד משטרה. הוא גילה חוסר רגישות, במקרה הנוח לו, ופעל בדרך רשלנית הסותרת הלכות נוהל תקין, היגיון, מקצועיות ומיומנות, הכל כפי שפורט בדו"ח זה, במקרה הפחות טוב לו. הוא לא חש מהי המכשלה שיכולה להיגרם למשטרה ולמשטר במדינה ממינויו של מי שצל כבד של חשדות לקיום קשרים פסולים עם עבריינים בכירים מוטל עליו, לאחד הצמתים המרכזיים בפעילות המודיעינית והחקירתית. הוא לא הבין שיש להישמר מכל משמר שכזאת לא יארע, ולא העריך את ההכרח לקיים חקירות ראויות בכלל ובתיקי פשע חמור ורצח בכלל זה בפרט. הוא גילה חוסר יכולת להשליט נורמות תקינות, וליצור משטר שיחשוף פעילויות כאלו ויגרום להבאתן בפניו. בכל אלה הוא כשל במילוי תפקידיו הפיקודיים.

השופט (בדימוס) ורדי זילר :

נראה לי שדו"ח הוועדה צריך להבליט ברבים את הנורמה שאין להסכין עם מצב שבו מי שפעל כפי שפעל רנ"צ משה קראדי, יוכל להמשיך ולשאת בתפקידו הרם.

בנורמה זו מקופל מסר חד וברור שאין לשגות בו, באשר למה שראוי לעשות, ומה שאיננו ראוי שיעשה, ומה דינם של ראשי ארגונים או בכירים אחרים שלא היו או לא יהיו ערים לכך. יתירה מזו, הפנמתה של נורמה כזו בקרב נושאי משרה בכירים, ובקרב אלו המבקשים להטות אותם מדרך הישר, תקל על כל מפכ"ל ועל כל קצין בכיר אחר במשטרה לעמוד איתן מול לחצים והשפעות. כל אלו יוכלו להישיר מבט אל המפעילים עליהם לחץ, להצביע על הצפוי להם אם לא יעמדו בפרץ, ולהימנע גם בשל כך מלסטות מדרך הישר.

פועל יוצא מקיום נורמה כזו הוא שכהונתו של רנ"צ משה קראדי כמפכ"ל המשטרה צריכה להסתיים, ואילו דעתי היתה נשמעת, זו היתה המלצת הוועדה.

חברי סוברים שנוכח סיום תקופת המינוי הקרובה יחסית של רנ"צ משה קראדי, ניתן להסתפק בהמלצה על אי הארכת מינויו. נוכח החשיבות הרבה שאני מייחס לקיומה והפעלתה של נורמה ברורה, לא יכולתי להצטרף לדעתם.

אבקש להעיר לעניין חוות הדעת המלומדת של חברי שלא נראה לי שניתן לומר שרנ"צ משה קראדי לא רצה בכל כוחו ומאודו במינויו של נצ"מ יורם לוי לתפקיד מפקד ימ"ר דרום.

כאמור, לו דעתי היתה נשמעת, יהיה על מי שבידו הסמכות לעשות כן, להביא לסיום כהונתו של רנ"צ משה קראדי, במועד שיקבע. בקביעת המועד לסיום הכהונה ניתן יהיה להתחשב בעובדת הסיום הקרוב של תקופת כהונתו הנוכחית.

עו"ד נורית שניט וניצב (בדימוס) עוזיהו ברגר :

התלבטנו רבות בשאלת התגובה הראויה נוכח המעשים והמחדלים בהם היה מעורב רנ"צ קראדי כממ"ר וכממ"ז, כפי שמשתקפים בשלוש הפרשיות (סוללות, מינוי נצ"מ לוי, סילוק תיק ההפעלה).

אנו איננו בטוחים כי רב ניצב קראדי רצה להעביר את המינוי של נצ"מ לוי בכל מחיר. אנו סבורים כי דבריו לחברי הספ"כ רחוקים היו מלשקף באופן מלא ואמיתי את התמיהות וסימני השאלה שעלו מן הבדיקות שנערכו לנצ"מ יורם לוי, הכל כפי שתיארנו בדו"ח זה.

לטעמנו, חייב היה רנ"צ קראדי להביא לידיעת מי שאמורים היו לאשר את המינוי, את המידע הבעייתי הזה (ובמיוחד את אירועי בדיקת הפוליגרף) על אף ובלי קשר לעמדתו, שאיננה מקובלת עלינו, כי בעקבות הבדיקות שערך אין שום מניעה לאשר את המינוי. באופן זה היו חברי הספ"כ יכולים להגיע להחלטה מושכלת ואחראית כפי שנדרשו.

אנו רואים חשיבות רבה להנחיל את נורמת האחריות המיניסטריאלית והאישית בכל דרגי הפיקוד במשטרה, גם הגבוהים ביותר: אחריות להצלחות ולכישלונות של כפופים ולדרכי עבודתם, אחריות לקיום והטמעה של נורמות וערכים, אחריות לניקיון כפיים ואיכות מקצועית – כל אלה מונחים על כתפיהם של כל המפקדים ועל אחת כמה וכמה של מפקדים בכירים.

שמענו מפי רנ"צ קראדי כי הוא עושה ועשה למען תיקונם של חלק מן הכשלים שנתגלו לעינינו בוועדה, עוד בטרם זו סיימה את מלאכתה. בכך ראינו מסר חשוב להמשך התנהלות התקינה של המשטרה ושל מפקדיה.

בהמלצתנו לקחנו בחשבון את שירותו רב השנים של רנ"צ קראדי בצה"ל ובמשטרה – שירות מסור וללא דופי. כן לקחנו בחשבון כי האירועים נשוא המלצתנו והכשלים שבהם נכשל רנ"צ קראדי אירעו לפני שמונה למפכ"ל, דהיינו בשנים 1998, 2003 ותחילת 2004, וכי הוא מצוי בשלהי כהונתו כמפכ"ל המשטרה. יחד עם זאת, לא סברנו כי ניתן להתייחס לכישלוננו בלי תגובה הולמת.

נראה לנו, כי המסר הנורמטיבי יהיה מובן וברור לכל נושא תפקיד במשטרה, אם כהונתו של רנ"צ קראדי תסתיים בתום הקדנציה ולא תוארך עוד, כפי שנהוג לשקול בדרך כלל בתום תקופת כהונה של שלוש שנים, וכך אנו ממליצים שייעשה.

ניצב אילן פרנקו

12.30 ניצב אילן פרנקו היה ראש אגף מודיעין בתקופת פרשת המינוי של נצ"מ יורם לוי למפקד ימ"ר דרום. עיקרי פרשת המינוי פורטו אגב דיון במסקנות שיש להסיק לגבי רנ"צ משה קראדי (ראו סעיפים 12.2 עד 12.9). ניצב אילן פרנקו היה שותף לבדיקות שקדמו למינוי, היה ממונה על היחב"ם ועל סני"צ אבי נבון שערכו את הבדיקות, ונטל חלק בבירור משמעות בדיקות הפוליגרף (ראו סעיפים 5.32, 5.33 ו-5.38). הוא עמד לצידו של רנ"צ משה קראדי לכל אורך הליך המינוי ותמך בכל מהלכיו בעניין זה.

כל מה שנאמר לגבי רנ"צ משה קראדי בכל הנוגע לבדיקות לקראת מינוי שנעשו לנצ"מ יורם לוי ולמה שיש להסיק ממהלכי הבדיקה, חל גם על ניצב אילן פרנקו. ההבדל לקולא בעניינו של ניצב אילן פרנקו הוא בכך שהוא לא היה המוביל והדוחף למינוי.

12.31 לעומת זאת אנו מוצאים חומרה בחוסר ההבנה שגילה, ומוסיף לגלות עד עצם היום, ניצב אילן פרנקו בכל הנוגע למה שמותר ולמה שאסור לעשות, ומה שצריך לשקול בהקשרים שונים הנמצאים בתחום טיפולו המקצועי.

ניצב אילן פרנקו הישיר אלינו מבטו ואמר פעם אחר פעם שהוא מוכן להסתכן ולומר שלא היה צריך לערוך בדיקה כלשהי לנצי"מ יורם לוי. ניתן היה, לדעתו, להביא את עניינו בפני הספ"כ חרף שלל העובדות והמידעים שהיו. אילו כך נעשה, ואילו נמצא כשיר מבחינה תפקודית, הוא היה מתמנה.

נבצר מאיתנו לרדת לסוף דעתו. כשאנו חוזרים ובוחנים את העובדות והידיעות שמדובר בהן, וכשאנו נותנים את דעתנו לטיבם ולמהותם של המגעים הבלתי מוסברים, של השיחות הטלפוניות הבעייתיות ושל כל כיוצא באלו, שנצי"מ יורם לוי היה מעורב בהם, וכשאנו בוחנים את הרגישות יוצאת הדופן של התפקיד שאליו הוא היה אמור להתמנות, קשה לנו להאמין שבאמת ובתמים יכול מי שמופקד על ענייני המודיעין במשטרה לסבור שניתן למנות אדם שלגביו יש מצבור מידע כזה לתפקיד זה, ללא בדיקה ובחינה במטרה לחשוף את כל המסתתר מאחוריו.

12.32 נראה לנו שניצב אילן פרנקו היה נמהר מדי בדבריו גם כשהתייחס לנומרות הנהוגות במשטרה בהיבטים שונים של הפעלת מקורות. הדברים שהוא אמר צורמים אוזן מקצועית, הן בפרשנות שנתן לנהלי המשטרה באשר למקומות המפגש בהם מותר להיפגש עם מקורות (ראו סעיף 3.8), הן בשאלה למי מותר להפעיל מקורות (ראו סעיף 3.20), והן בדבריו לפיהם אם נעשים דברים שאינם עולים בקנה אחד עם הנוהל, "יתוקן נא הנוהל". מראש מערך המודיעין במשטרה היינו אנו, ואחרים, מצפים לתשובות אחרות. המעורים בתחום זה שהעידו בפנינו נתנו תשובות ראויות לאותן סוגיות, מבלי שהנהלים הכתובים ניצבו לעיניהם, אלא כאלף-בית של התורה כולה.

12.33 עלתה על כולנה תשובתו של ניצב אילן פרנקו לשאלה איזה מידע מסר לו עורך בדיקת הפולגרף אודות השליטה או אי השליטה של נצי"מ יורם לוי על התזוזות שעשה בזמן הבדיקה, שהכשילו את בדיקת הפולגרף. לאורך עדותו העיד ניצב אילן פרנקו שנאמר לו על-ידי הבודק (סני"צ אשר זנגר) שהוא אינו יכול לדעת אם התזוזות היו נשלטות (על סוג השאלות הבלתי הגיוניות שנשאלו בהקשר זה הערנו את שהערנו בסעיף 5.38). לפתע הוא שינה את גרסתו וסיפר דברים שאינם יכולים להיות נכונים לפי כל הגרסאות, גם שלו, גם של סני"צ אבי נבון, גם של רני"צ משה קראדי וגם של הבודק. הוא אמר שהבודק אמר לו שהתזוזות היו בלתי נשלטות, ובלשונו הוא: "לא נעשה ניסיון מכוון מצידו של הנבדק להכשיל את בדיקת הפולגרף. זה מה שהוא אומר".

12.34 לא זו אף זו, בניגוד לרני"צ משה קראדי, שלזכותו ייאמר שכשנוכח שהמינימום שניתן לומר על הליך המינוי הוא שההליך שגוי, הודה בכך, לפחות במשתמע, וגם אמר

דברים שמהם השתמע שצריך לבחון דרכים ראויות יותר בעתיד, דבק ניצב אילן פרנקו בעמדתו, ומדבריו השתמע שהוא היה חוזר ועושה פעם נוספת בדיוק אותו דבר.

12.35 דבריו היום כמו גם התנהלותו בעבר, מצביעים על כך שניצב אילן פרנקו עדיין איננו בשל לתפקידים בכירים יותר, וזה המינימום. נוכח העובדה שמדובר בקצין מוכשר שכלל מעשיו, ככל שידיעתנו מגעת, נכוחים, ניתן להסתפק בהמלצה כי למינוי הבא של מפכ"ל למשטרה הוא לא יהיה מועמד.

אנו רוצים לקוות ששהייה נוספת בתפקידי רוחב התואמים את דרגתו הנוכחית, ואולי גם הפנמת הדברים האמורים כאן, יביאו אותו בעתיד לשקילה ולבחינה של דברים בדרכים התואמות יותר היגיון ונורמות מקובלים.

סני"צ אבי נבון

12.36 סני"צ אבי נבון היה בתקופה הרלוונטית ראש יחידת ביטחון מידע (יחב"ם) והוא מכהן בתפקיד זה גם היום. בתוקף תפקידו זה הוא ערך את התחקיר לנצ"מ יורם לוי, שעה שהיה מועמד לתפקיד מפקד ימ"ר דרום. על דרך עריכתו של התחקיר ועל ערכו עמדנו בסעיפים 5.14 עד 5.26. הוא ליווה גם את בדיקת הפוליגרף שנערכה ליורם לוי (ראו סעיף 5.32). על מה שנלמד מבדיקה זו הרחבנו את הדיבור (ראו סעיף 5.38).

התחקיר ובדיקת הפוליגרף לא תרמו דבר להסרת החשדות שריחפו מעל ראשו של נצ"מ יורם לוי. נהפוך הוא: בפרשנות הנוחה ביותר לנצ"מ לוי הם נותרו כשהיו, ובפרשנות אחרת, אולי סבירה יותר, הם הגבירו את החשדות. לבדיקה נוספת סירב נצ"מ יורם לוי לבוא (ראו סעיף 5.29).

חרף זאת הכשיר סני"צ אבי נבון את הליכי המינוי המתוכננים על-ידי הוצאת מכתב לניצב אילן פרנקו, שבסופו נאמר שאין מניעה להצגת מועמדותו של נצ"מ לוי לתפקיד.

12.37 יש שגם נשיאים ושועי ארץ אינם יכולים להוביל מהלך כשאין להם תשתית עובדתית או תשתית של חוות דעת הניתנת על-ידי הדרגים הנמוכים יותר המטפלים ישירות בנושא שמדובר בו. לפעילותם של דרגים אלו יש איפוא חשיבות רבה, ושומה עליהם להיות ערים לכובד האחריות המוטלת על כתפיהם. על דרגים אלו לגשת בדחילו ורחימו למלאכת הכנת חוות הדעת שהם נותנים, בידיעה שישתמכו עליהן בקבלת החלטות חשובות ורגישות.

סני"צ אבי נבון ידע, או צריך היה לדעת, שתוצאות התחקיר שהוא עשה לנצ"מ יורם לוי הן במקרה הנוח ביותר נייטרליות, ושבדיקת הפוליגרף מעוררת חשדות, לפחות בשל כך שלא נשללה האפשרות שהכשלת הבדיקה היתה מכוונת. הקיצוניות והנדיירות של התנהגות

נצ"מ לוי בבדיקה, שאותה הסביר היטב עורך הבדיקה סנ"צ אשר זנגר (ושכזכור לא נמצא לה אח ורע גם בין עשרות אלפי בדיקות שערך המומחה מטעם נצ"מ יורם לוי עצמו (ראו סעיף 5.33)), היו צריכים להגביר חשד זה. החשד היה צריך להתגבר עוד יותר לאור סירובו של נצ"מ יורם לוי לעבור בבדיקה נוספת, זאת גם במחיר ויתור על מינויו לתפקיד ראש הימ"ר.

12.38 סנ"צ אבי נבון לא השכיל לצייד עצמו לפני עריכת התחקיר בכל הנתונים שהיו צריכים לשמש אותו בחקירתו. הוא לא הצליח לקרוא את כתב היד בתרשומת של עו"ד ערן שנדר, שהיה ראש מח"ש, על המידע שהתקבל מצחי, ולא בירר מה תוכנה של תרשומת זו ומי ערך אותה.

הוא קיבל ללא עוררין את כל דברי נצ"מ יורם לוי, שנאמרו על ידו כמונולוג, לא שאל אותו שאלות נוקבות ולא עימת אותו עם עובדות מחשידות. הוא קיבל אפילו את גרסתו על ניקיון כפיו שלו ועל אי תקינות פעולות של קצינים אחרים בימ"ר, מבלי לבדוק זאת.

12.39 הוא ידע לאיזה תפקיד רגיש מיועד נצ"מ יורם לוי, ולא הפנה את אלו שציפו למוצא פיו לבעייתיות ולחוסר הנתונים שיש בנושא שהוטל עליו לבדוק. ידו לא רעדה כשהוא אישר לכל הדרגים מעליו, ללא הסתייגות, שאין מניעה לקידומו של נצ"מ יורם לוי.

בכך הוא שימש נדבך חשוב במהלך לא ראוי של מינוי שאסור היה לעשותו בנתוני אותו זמן ומקום.

12.40 נאמר לנו שסנ"צ אבי נבון אמר בהזדמנויות אחדות ששני ניצבים (קראדי ופרנקו) לחצו עליו. הוא עצמו מכחיש שאמר זאת. גם שני הניצבים מכחישים זאת. ברור לנו שגם אם לא הופעל על סנ"צ אבי נבון לחץ ישיר, הוא היה ער לכך שרנ"צ משה קראדי רצה מאוד את המינוי, ושניצב פרנקו סייע לו בכך.

בנסיבות אלה הסיטואציה שבפניה ניצב אבי נבון היתה קשה. לא נוח לסגן-ניצב לאכזב את ציפיותיהם של שני ניצבים. אולם יש מצבים ששומה על ממלאי תפקידים בצמתים מסוג זה לעמוד על המשמר, להתגבר על הציפיות של הניצבים (אפילו אינן מגיעות ללחץ), ולמלא את התפקיד המוטל עליהם באמונה. במקרה זה הדברים נכונים ביתר שאת משום שהמינוי הצפוי היה, כאמור, לתפקיד רגיש.

במשימה חיונית זו לא עמד סנ"צ אבי נבון, ובעדויותיו בפנינו הוא הצהיר (ואולי התריס) שהוא היה נוהג בדיוק כך אילו היה צריך לחזור ולטפל בנושא כזה מחדש. מסתבר איפוא שבמקרים דומים בעתיד, כך בדעתו לנהוג. למותר לציין שכזאת אין לקבל.

12.41 לפיכך אנו ממליצים שסניצ' אבי נבון יועבר מתפקידו הנוכחי לתפקיד שאין בו חשש לחזרה על מכשלה כזו או דומה לה. אנו מציעים גם שאם נהלי המשטרה מאפשרים זאת, תישקל הורדתו בדרגה למשך תקופה שתיקבע.

נראה לנו שגם במקרה זה יש בהמלצה זו כדי לצייד ממלאי תפקידים במשטרה ביכולת להישיר מבט כלפי גבוהים מהם בדרגה ולומר שנוכח הסנקציה הצפויה להם, הם יעמדו בפרץ וימלאו את תפקידם באמונה.

נצ"מ יורם לוי ורפ"ק ראובן (רובי) גלבו

12.42 פעילותם של שני אלו תופסת מקום משמעותי בדו"ח זה. כמשתקף ממנו, חלק ניכר מפעילות זו בוצעה על-ידי השניים יחדיו. הקשרים ביניהם היו הדוקים כל כך עד שאחד המפקדים תיאר את רפ"ק רובי גלבו כחוסה בצילו של נצ"מ יורם לוי. יורם לוי עצמו אמר בפרשת הסוללות ש"אני ורובי בעניין הזה זה אותו דבר". בפנינו יוצגו שניהם על-ידי אותם עורכי-דין. כיוון שכך, אנו פותחים בדברים המתייחסים לשניהם יחדיו. בהמשך ניחד את הדיבור, ככל שיהיה צורך בכך, לכל אחד מהם בנפרד.

12.43 השניים פעלו יחדיו או בעצה אחת בעניינים שונים הנדונים בדו"ח זה. בפרשת הסוללות היתה פעילותם משותפת. נצ"מ יורם לוי ביקש להציג פיצול בינו לבין רפ"ק רובי גלבו, אך פיצול זה היה מדומה. בהפעלת האחים פריניאן היו קווים דומים ומצטלבים בין השניים. נצ"מ יורם לוי הפעיל בעיקר את עודד פריניאן, אך גם את שרון פריניאן. רפ"ק רובי גלבו הפעיל בעיקר את שרון פריניאן.

אצל שניהם נפלו פגמים ואי תקינות דומים בהפעלת מקורות אלו. פעילותם המשותפת של השניים כפי שתוארה בדו"ח זה היתה ברוב המקרים פסולה ואולי אף בלתי חוקית, מצד אחד, ועמדה במרכז הפעילות המשטרתית הרלוונטית לאותו עניין, מצד שני. קשה להניח שהשניים לא היו ערים לשלילה שבפעילותם. מכל הנסיבות אנו מסיקים שהם היו מוכנים לפעול כפי שפעלו משום שהם העריכו, ובדרך כלל היתה זו הערכה נכונה, את חוסר התגובה ואת אדישות גורמי המשטרה שהיו צריכים לטפל בדבר. הם ניצלו התנהלות זו של המשטרה במיומנות מרובה ופעלו ללא חשש בנתיבים שכלל שהם רלוונטיים לאירועי דו"ח זה יש בהם הפרת נורמות משטרתיות ואחרות של נוהל תקין, הגינות, תום לב, חובות דיווח ואמירת אמת.

12.44 כקצינים בכירים היה עליהם לדעת שאף ארגון גדול איננו יכול ואיננו צריך לקיים מעקב מתמיד אחר פעולותיהם של כל נושאי התפקידים בו. את התקינות הוא מבקש להשיג על-ידי מארג של נהלים ונורמות שהוא בונה. מארג זה מתווה כללים של דפוסי התנהגות ודרכי פעולה המחייבים את נושאי התפקידים, והם נועדו להקשות על נושאי תפקידים לסטות מדרך הישר. ההנחה והתקווה היא שקיום מערכת כללים כזו אכן

תמנע מהם לסטות מהדרך התקינה. אי קיום הוראה מחייבת אמור להדליק נורה אדומה המתריעה על שיבוש, ומביאה לתגובה מתאימה. אין להתייחס לכך כאל הפרה פורמלית בלבד. הפרת הנורמות האמורות משבשת את הסדר התקין עליו שקד הארגון ומאפשרת לפרוץ את מסך הביטחון שהארגון ביקש ליצור. מטרת הכללים היא למנוע את הצורך שהארגון יקיים מנגנונים סבוכים לבילוש והתחקות אחר כל אדם כדי לברר מה מסתתר מאחורי ההפרות. יחידי הארגון צריכים להפנים את ההיגיון שבדברים אלו, ומוטלת עליהם חובה – בודאי על הבכירים שבהם – שלא לשבש את יכולת הארגון לתפקד באופן יעיל ותקין על-ידי חריגה מכללי מארג הנורמות. פועל יוצא מכך הוא, שאי קיום נורמות אלו איננו עניין פורמלי, אלא פוגע בחתירה להשגת תקינות בארגון.

12.45 אלו הן אמיתות הידועות לכל, ואנו חוזרים עליהן פה אך ורק בשל המענה הישיר והעקיף שלו זכינו פעמים רבות מפי נצי"מ יורם לוי ורפי"ק רובי גלבו. כשנעשתה פעולה תמוהה או לא תקינה תוך הפרת נורמה מהסוג האמור, ומשעלה חשד או לפחות אפשרות שמסתתר משהו חשוד מאחורי ההפרה הפורמלית לכאורה, היתה התשובה: תבדקו אותי. זהו מענה בלתי קביל, בלתי אפשרי, ואף ארגון אינו יכול לאמצו. תשובת הארגון למענה מחוצף כזה צריכה להיות: אינני רוצה לבדוק אותך, התנהג כך שלא אצטרך לבדוק אותך.

צריך להיות ברור לכל נושאי התפקידים ששומה עליהם לקיים את הכללים המחייבים. עצם הפרתם הוא מעשה אשר לא ייעשה, והם לא יוכלו להימלט ביום פקודה בתשובה: לכו ותבדקו.

פעילותם הפסולה של שני קצינים אלו נשלטת על-ידי תפיסת עולם מתריסה זו: נפגשו שלא כראוי עם מקורות, לכו ותבדקו ותוכיחו שהיה זה מסווה לקשרים אסורים. או: שוחחנו במועדים בעייתיים (סמוך לניסיון רצח ולפשיטה משטרתית על קזינו) עם האחים פריניאן. לכו ותבדקו למה; ואלו הן רק דוגמאות. תפיסה זו, שהמשטרה השלימה אתה, לא הגיבה עליה ואף היתה מוכנה לסלוח לה, יש לשרש.

12.46 פעילותם של השניים רוויה באי תקינות המעלה חשדות כבדים. פרשת הסוללות המתוארת בפרק 2 לדו"ח עולה על כולנה. בפרשה זו התלו השניים במשטרה כולה, העידו בפנינו לא אמת, ניסו להסתיר עובדות המרעות אתם, נטלו ב"נאמנות" מאות אלפי שקלים במזומן, סילקו מעל הדרך גורם לא רצוי להם והכניסו תחתיו את עודד פריניאן, דאגו שהוא, ולא המקור שסולק, יקבל גמול כספי של מאות אלפי שקלים, והכל ללא רישומים וללא דיווח. כל קורא מוזמן להרהר מה נעשה בכספים המתגלגלים בתיקים או בשקים נושאי מזומנים והעוברים מקציני משטרה לחוגים עברייניים שעליהם נמנו האחים פריניאן.

12.47 ככל שמדובר בנצי"מ יורם לוי, יש להוסיף לכך את אופן ודרך החקירה הנוגעת לרצח בוחבוט בתקופות שבהן הוא היה אחראי על החקירה. יש להוסיף לכך את

המפגשים שקיים בביתו לאורך זמן עם עודד פריניאן, את הפרת הוראת מפקד המחוז שלא להפעיל עוד מקורות, את השקרים הרבים שאמר, כולל שקרים בעדותו בפנינו, ואת כל שאר המעשים והמחדלים המיוחסים לו בדו"ח זה.

12.48 ככל שמדובר ברפ"ק רובי גלבוה צריך להוסיף לאמור לעיל את מסמכי המשטרה שאותם נטל לעצמו, את שקריו, את קשריו הענפים עם שרון פריניאן (כשאינן יודע מה נעשה בשמונים שיחות טלפוניות שהניבו 14 מפגשים בלבד), את רצונו לחבל בעבודת המשטרה על-ידי ביטול פשיטה שתוכננה על הקזינו של משפחת פריניאן, את ה"הסכם" התמוה שערך ושבו הפך את עצמו ואת המשטרה אחראים למאות אלפי ש"ח, ואת כל שאר המעשים והמחדלים שיוחסו לו בדו"ח זה.

12.49 כל האמור לעיל מעלה, ביחס לכל אחד מהם, חשדות לגבי טיב השיקולים שהדריכו אותו, איזה אינטרסים היו לו, מה בדיוק נעשה בכספים שאין עליהם רישום ואין עליהם דיווח, מה גרם לנצ"מ יורם לוי לפעול בתקופת החקירה הראשונה ובתקופת החקירה הרביעית של רצח בוחבוט כפי שפעל, ועוד.

12.50 כלל הפעילות הבלתי תקינה לאורך שנים המיוחסת לכל אחד מהשניים, הכל כפי שפורט בדו"ח זה, מביאה לדעתנו למסקנה שיש להפסיק מייד את שירותם של השניים במשטרה. נוסף לכך, אנו ממליצים לשקול את הורדתם בדרגה.

סני"צ אהרון זרגרוב

12.51 סני"צ אהרון זרגרוב, ראש מפלג תשאול בימ"ר לאורך תקופת החקירה השנייה, השלישית והרביעית, הורה סמוך לתחילת שנת 2004 לפקודו לחבר דו"ח לפרקליטות מחוז המרכז, לכלול בו נתונים כוזבים על כך שרוצחו של בוחבוט איננו ידוע, ולבסס על כך בקשה מצד המשטרה לסגור את תיק החקירה ברצח בוחבוט, שהיה מצוי במפלג התשאול בימ"ר, בעילת על"ן (ראו סעיף 9.6). התיק אכן נסגר בעילה זו על-ידי פרקליטות מחוז המרכז. בכל הנסיבות הללו אנו ממליצים לפתוח בהליכים מתאימים נגד סני"צ זרגרוב. במסגרת זו תישקל, בין היתר, האפשרות להורות על הורדתו בדרגה.

ממלאי תפקידים אחרים

12.52 בפרק העוסק בחמש תקופות החקירה של רצח בוחבוט (ראו סעיף 1.36 ואילך), ובמידה מסוימת גם בחלקים אחרים בדו"ח, הצבענו על המחדלים והפגמים שהיו בחקירה בתקופות השונות. המחדלים המרכזיים (מעבר למחדלים בתקופת החקירה הראשונה והרביעית שיוחסו לנצ"מ יורם לוי) שליוו את החקירה בעוצמה שהלכה וגברה ככל שהזמן התקדם, הם המשך המידור וההימנעות מניהול חקירה עצמאית תוך ניצול מידע שנאסף במהלך המו"מ עם צחי. עניינים אלה וגם אחרים מפורטים כאמור בדו"ח, והנפשות

הרלוונטיות להם בכל תקופה מוזכרות אף הן בדו"ח. חלק מהמחדלים עמדו בבסיס ה"אזהרות" האישיות הכלולות בהחלטת האזהרה. חלק מנושאי התפקידים המעורבים במחדלים לא נכללו בה (נוכח העובדה שבהחלטת האזהרה נכללו הבולטים מבין נושאי התפקידים הרלוונטיים בלבד). בין מי שאינם כלולים בהחלטת האזהרה נמנה כדוגמה ובין השאר את אלו:

נצ"מ אלי ממון וסנ"צ גבי דהן שכתבו, כזכור, את הסיכום החלקי, הלא מדויק והמטעה ש"הכשיר" את סילוק תיק ההפעלה מהימ"ר, מבלי לציין שיש בו חומר ראיות משמעותי בפרשת הרצח (ראו סעיף 1.78).

רפ"ק שמעון אביעזר, שפעל מכוח החלטתו בלבד, ובלא להתייעץ עם גורמי משטרה בכירים, והעביר את תיק ההפעלה למקום שאינו מקומו הטבעי, והכל מתוך מגמה שהוא לא יפול לידי של נצ"מ יורם לוי, שאותו ראה, כזכור, כחשוד. הדרך הראויה במצב של קיום חשד כזה היא לפרט את הבעייתיות בפני גורם מתאים במשטרה ולקבל הנחיות כיצד לפעול כדי שמחד גיסא תישמר החשאיות, ומנגד, תיק ההפעלה יהיה בהישג יד לצורך חקירה עתידית.

רפ"ק בת שבע דורון, שבתפקידה כראש מדור הערכה בימ"ר דרום, היה עליה לסנן את הידיעות שהיא עומדת להזין למערכת ולוודא שהן ממלאות את הנדרש בנהלי המשטרה. בפועל, לאורך שנים, היא הזינה ידיעות מפי נצ"מ יורם לוי, בעיקר כאלו שיש להן זיקה לאחים פריניאן, שלא מילאו באופן בולט את נהלי המשטרה בהיבטים שונים, ובהם, מסירת ידיעות בטלפון או על גבי מזכרים, ללא שימוש בטפסים שמחייבים מתן מידע מוגדר המוכתב בהם, וקבלת מידע ממי שאינו מורשה להפעיל מקורות.

כל נושאי התפקידים שכיהנו בתקופות הרלוונטיות למחדלים, ידועים. עם זאת, כדי להקל על איתור המעורבים העיקריים בתקופות השונות, אנו מצרפים לדו"ח זה, **בנספח ת**, שמות של ממלאי תפקידים לפי התקופות שבהן הם כיהנו בתפקידים השונים.

12.53 המחדלים המרכזיים שנחשפו והוזכרו בדו"ח זה, הם תוצאת הדינמיקה שנוצרה משנכנס צחי לתמונה ומשהחל אתו משא ומתן להסכם עד מדינה. תחת להפנים שאירוע זה הביא לתפנית המחייבת שידוד מערכות חקירה, בין שייכרת הסכם עד מדינה בין לאו, השתלטה על כל העוסקים במלאכה שגרת עבודה שבבסיסה התחושה של: מה שהיה הוא שיהיה, העדר יצירתיות חקירתית, ציפייה להופעתו של פתרון מבחוץ בכך שייחתם באחד הימים הסכם עם צחי או בדרך אחרת, והעדר בקרה חושפת פגמים. לכך נוספה התופעה של חילופים תכופים של ממלאי תפקידים וליקויים בהעברת "לפיד מידע" מדור לדור של ממלאי תפקידים, והעדר הנהגה מובילת חקירה. החילופים התכופים של ממלאי תפקידים לאורך תקופות החקירה יצרו מצב של פיצולי אחריות בין ממלאי התפקידים

שטיפלו כולם, זה אחר זה, בנושא אחד. הנושאים באחריות התחלפו עקב כך, בין הדורות השונים, והאחריות מתחלקת ביניהם בהתאם.

מחדלי החקירה האמורים הם חמורים, ואולם בכפוף לאמור בסעיף 11.14 (לגבי עבודתו של צוות ממך-דהן), לא מצאנו אינדיקציה שתחשיד את מי מהמעורבים במחדלים אלו, בהפעלת שיקולים זרים. בנסיבות אלו, וכיוון שמהותם של המחדלים אינה מהסוג המחייב שוועדת בדיקה תמליץ מהי התגובה הראויה עליהם, נראה לנו שאין צורך שאנו נמליץ על מסקנות אישיות. חלקו של כל נושא תפקיד רלוונטי ניתן לחילוף מתוך הדו"ח ויהיה על הרשויות המתאימות להחליט אם ובאילו אמצעים ראוי לפעול נגד המעורבים במחדלים כולם או מקצתם.

12.54 עניינו של רנ"צ (בדימוס) שלמה אהרונישקי שונה. הוא היה בחלק מהתקופה הרלוונטית לדו"ח זה מפכ"ל המשטרה. הוא ידע על פרשת רצח בוחבוט ועל עיקרי הנעשה בה. בתקופתו מונה נצי"מ יורם לוי למפקד הימ"ר, והוא ידע שנעשו בדיקות בחשדות שהיו נגדו, וכי בדיקות אלו כללו בדיקת פוליגרף שבתוצאתה היתה אי בהירות.

שמענו כי המסר שהועבר על-ידי רנ"צ משה קראדי לחלק מהקצינים הכלולים בספ"כ היה שהבדיקות שעבר נצי"מ יורם לוי היו תקינות. כיוון שכך מקובלים עלינו דבריו של רנ"צ (בדימוס) שלמה אהרונישקי שלפיהם הוסבר לו שנעשה בירור שסילק את אי הבהירות בנושא בדיקת הפוליגרף, והוא פעל על בסיס מידע זה.

אותם דברים אמורים לעניין חקירת רצח בוחבוט. הוא ידע שיש מו"מ לכריתת הסכם עד מדינה עם צחי, ידע שהפרקליטות בתמונה, ולא נאמר לו שיש בעיות בלתי פתורות או חשד לאי תקינות המחייבת התערבות.

הוא פרש זה מכבר מתפקידו, ובכל הנסיבות הללו לא ראינו צורך להתייחס לעניינו מעבר לאמור לעיל.

מסקנות לגבי המוסדות

12.55 החלטת האזהרה ריכזה וכללה מסכת של אי תקינות, ליקויים, חסרים נורמטיביים ואחרים, ארגון לקוי, העדר פיקוח ובקרה, וניהול לא מקצועי שהתייחסו לגופים הכלולים בפרק על "המוסדות" בהחלטה. מסכת זו נחשפה בפנינו עד שניתנה על-ידינו החלטת האזהרה.

נראה שבכפוף לאמור בהמשך, לא היה בראיות הנוספות ששמענו לאחר שניתנה החלטת האזהרה לשנות, בעיקרו של דבר, את שנאמר לגבי מוסדות אלו בהחלטה. בחלק מהמקרים היה בראיות אלו כדי לחזק את מה שנראה כבר אז.

12.56 כאמור, שמיעת הראיות שבאו בפנינו לאחר החלטת האזהרה לא שינתה במהות, וככל שמדובר במוסדות, את שנחשף בפנינו כבר קודם לכן. דברים אלו אמורים במיוחד לגבי המשטרה. פועל יוצא מכך הוא שהמסקנות העולות מדו"ח זה לגבי המשטרה הן בעיקרו של דבר אלו שנכללו בהחלטת האזהרה. מקום שהן עוסקות בעניינים קונקרטיים, מטרתן גם להפנות את תשומת לב המשטרה לצורך בטיפול מערכת, הכל כמתחייב מהם.

המסקנות הן כי בעבודת המשטרה נפלו ליקויים אלה:

א. (1) ביצוע לוקה ו/או העדר התייחסות מקצועית ופיקודית של דרגי הביצוע והפיקוד לרמותיהם, במחוז הדרומי ובמטה הארצי, בנושאי חקירות, מודיעין ועבודת מטה, והכל בתיקי ניסיון הרצח והרצח של פנחס בוחבוט ז"ל, בתקופה שבין ניסיון הרצח האמור ועד הרצחו של צחי בן אור ז"ל;

(2) התייחסות שגויה אל תיקי ניסיון הרצח והרצח האמורים כאל "עוד מקרה של רצח", והתעלמות ממידע שהצביע על אפשרות שבמהותם אלה הם תיקים אשר עשויים להוביל לפענוח סידרה ארוכה של פשעים (מעשי רצח, ניסיונות רצח, קשירת קשר לביצוע רצח, מעשי שוד חמורים, קשרים בלתי ראויים עם אנשי משטרה ומתן שוחד להם), וכי פענוחם יכול להביא לחשיפת התארגנויות מקומיות ו/או ארציות של עבריינים בכירים, וכתוצאה מכך – למיתון, לפי הצפוי, של תופעת העבריינות בהווה;

ב. בתחום הפעלת מקורות חיים –

(1) ליקויים בהטמעה וביישום של היבטים מקצועיים ונורמטיביים בכל הנוגע למקומות המפגש המותרים, למורשים לעסוק בכך, לחובת הדיווח והתיעוד, לדרכי הדיווח, ולגמול;

(2) ליקויים בבקרה, במעקב, בקבלת החלטות, בהסקת מסקנות ובאכיפה, בהיבטים האמורים בפסקה (1);

ג. קיום קשרים בעייתיים בין נצי"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוע (בפסקה זו – הקצינים) לבין בני משפחת פריניאן, שאותה הגדירו הקצינים כמשפחה עבריינית בכירה הקשורה לגורמים בולטים אחרים בעולם הפשיעה בארץ (בפסקה זו – העבריינים). קשרים אלו כללו, בין השאר: (1) "פגישות עבודה" שוטפות בבתיים הפרטיים של הקצינים, (2) פעילותו של נצי"מ יורם לוי, לפי בקשת העבריינים,

כאיש קשר בינם לבין המשטרה, שעה שהמשטרה עורכת מצוד אחריהם כחשודים בניסיון רצח, והכל במגמה שהם יסגירו עצמם מבלי שייעצרו, (3) סגירה בעייתית של תיקים של העבריינים ושל בעלי זיקה אליהם, (4) "אדישות" מצד הקצינים המתפרשת כמתן היתר משטרתי לקיום הלא חוקי המתמשך של קזינו השייך לעבריינים, (5) התקשרויות טלפוניות בסמיכות זמנים מיידיית לניסיון רצח צחי בן אור ז"ל ולפשיטה מתוכננת על הקזינו, בין מי מהקצינים לבין מי מהעבריינים, (6) קשרים בעייתיים בנושאים הנדונים בפסקה ד' להלן, (7) "קשרי עבודה" בין נצ"מ יורם לוי לבין בן משפחת פריניאן חרף איסור מוחלט שהוטל על-כך על-ידי מפקד המחוז ;

ד. בקשר לגניבה של סוללות להפעלת מסיכות אב"כ ממחסני צה"ל –

(1) ליקויים חמורים :

(א) בעצם הטיפול, (ב) בדרך הטיפול, (ג) בחתירה לאיסוף ראיות לשם חשיפת עבריינים והעמדתם לדין, (ד) בתהליך קבלת החלטות, (ה) ברמת דרגי המשטרה המעורבים, (ו) באישורים שיש לקבל מדרגי משטרה ופרקליטות, (ז) בדיווח, (ח) בקבלת מאות אלפי ש"ח על-ידי רפ"ק רובי גלבו, במזומן וב"נאמנות", לצורך "פדיון" סחורה גנובה, (ט) בדרכי סיום הפרשה, (י) בבקורות שיש לעשות ;

(2) החזקתו ושמירתו במשך שנים של תיעוד מקורי הכרוך באמור בפסקה (1) ובנושאים נוספים בביתו הפרטי של רפ"ק רובי גלבו, והעדרו של תיעוד זה בין מסמכי המשטרה ;

ה. (1) הימנעות מלהסיק מסקנות ניהוליות וארגוניות ראויות נוכח קיומם של ידיעות וחשדות שייחסו לנצ"מ יורם לוי קבלת טובות הנאה, הדלפת מידעים לעבריינים, מתן גמולים בעייתיים וקשרים לא נאותים אחרים מהסוג המפורט בסעיף ג לעיל עם בני משפחת פריניאן ;

המסקנות שהיו מתחייבות מקיום העננה מתייחסות הן למישור הטיפול בתיקי הרצח וניסיון הרצח של פנחס בוחבוט ז"ל, הן להעברתו האפשרית של נצ"מ יורם לוי לתפקידים מנותקים ככל האפשר מנושאי העננה, והן למילוי תפקידיו האחרים (ראו גם סעיף ו להלן, שעניינו מינוי נצ"מ יורם לוי לראש ימ"ר דרום) ;

(2) העדר ערנות ואי-הסקת מסקנות מהעובדה שהעננה ריחפה לאורך שנים מבלי שהיא הופרכה או אוששה. מצב זה שיבש את הפעילות המשטרית והעלה חשדות, חששות וסימני שאלה באשר ליכולת הפעולה של יחידות רלוונטיות. נוסף לכך, מצב זה גרם להטלת מידור מכביד לאורך זמן, הן בתוך ימ"ר דרום, והן ביחסי ימ"ר דרום עם גורמי משטרה אחרים ;

חקירת רצח בוחבוט סבלה רבות מהקפאה בהמתנה לגורל המשא ומתן לכריתת הסכם עד מדינה. המתנה זו, שהיתה מוצדקת בתחילת המו"מ, הפכה להיות בלתי מוצדקת ככל שהתרחק הזמן מהמועד שבו החל המו"מ. צריך, וניתן היה, לפתוח בחקירה עצמאית המבוססת על נתונים, ידיעות ועובדות שנחשפו לעיני המשטרה במהלך המו"מ לכריתת הסכם עד מדינה ;

(3) התעלמות ו/או אי מתן תשומת לב לכך שלא נערכה על-ידי נצ"מ יורם לוי חקירה ראויה נגד האחים פריניאן כחשודים ברצח בוחבוט בתקופת החקירה הראשונה ;

(4) התעלמות ו/או אי מתן תשומת לב למשמעות המהלך שיזם והוציא לפועל נצ"מ יורם לוי בסילוק תיק ההפעלה מהימ"ר אל מחוץ לימ"ר. המשמעות של סילוק התיק גדוש הראיות ממשרדי הימ"ר לבדיקת "פוסט מורטם" היתה אי חידוש החקירה בתיק רצח בוחבוט, ואי לכידת האחים פריניאן, נגדם היו בתיק ההפעלה ראיות בעלות משקל רב ;

אלמלא התפוצצה פרשת רצח בוחבוט בעקבות שידור התכנית "עובדה", היתה פעילות נצ"מ יורם לוי, שהיא, בעניינים שנמסרו לבדיקתו, פעילות המשטרה כולה, מביאה לשחרור דה-פקטו של המעורבים ברצח בוחבוט, היינו האחים פריניאן. התוצאה הסופית היתה שהם לא היו מובאים כלל לדין וגם לא נענשים ;

1. קיום הליך בלתי תקין ועתיר פגמים בכל הנוגע למינויו של נצ"מ יורם לוי לראש ימ"ר דרום :

(1) נקודת המוצא של המשטרה היתה שעקב העננה שריחפה מעל נצ"מ יורם לוי, מינוי כאמור לא יכול היה לצאת לפועל ללא בדיקה. המשטרה החליטה אמנם על בדיקה, שבמסגרתה נערכו בדיקות אלה : (א) שיחת התרשמות עם ראש אמ"ן, (ב) שיחת תחקיר עם ראש יחב"ס, (ג) בדיקת פולליגרף, (ד) בירור נתוני מח"ש. חרף העובדה שהבדיקות לא הופעלו נכון או לא הניבו תוצאות מפריכות, והיו בבחינת "המלך עירוס", וחרף העובדה שהעננה לא הוסרה, ובעניין בדיקת הפולליגרף – אף הוחרפה, מונה נצ"מ יורם לוי לתפקיד האמור ;

(2) דיווח שגוי או חלקי או אי-דיווח, מגורמי משטרה לגורמי משטרה שנטלו חלק בתהליך המינוי, על תוצאותיו, מטרותיו, וההיסק שניתן להסיק מבדיקת הפולליגרף, על טיבה וטבעה של שיחת התחקיר האמורה, ועל משמעות המידע שנתקבל ממח"ש ;

2. (1) מודעות בלתי מספקת לעובדה שכהונה בתפקיד במשך זמן קצר איננה מאפשרת ביצוע ראוי של התפקיד ;

(2) אי הקפדה על החובה לקיים "חפיפה" מספקת בשעת חילופי גברי, והכל כדי שהמסרים מדור לדור יועברו במלואם, בצורה מסודרת, ובלי לשבש את רצף העבודה;

(3) העדר מודעות לכך שהתופעות האמורות בפסקאות (1) ו-(2) מביאות ליצירת "בועות טיפול", שאין בהן רצף של מידע, פעילות והמשכיות;

ח. ניתנה פרשנות לא נכונה להחלטות מח"ש שלא לחקור חשד שהיה נגד שוטר, או לסגור תיק חקירה נגדו מחוסר אשמה או מחוסר ראיות. החלטות כאלו פורשו במשטרה כאות וכסימן לזיכוי מאשמה, ולא היא.

גישה כזו יכולה להביא למצבים שבהם המשטרה תמנה שוטר שנגדו יש חשד מבוסס לתפקיד רגיש, מבלי להיות ערה לכך שיש נגדו מידע חמור היכול להיות נכון, שלא נבדק ולא נחקר, או שנחקר ולא נמצאה דרך להגשת כתב אישום ממגוון סיבות.

ט. קיימים מקרים של סגירת תיקים לאחר שהוגשו בהם כתבי אישום, ושל אי ביצוע חקירה או הפסקת חקירה, המעוררים חשדות להטיית חסד מצד המשטרה למבצעי עבירות. לא תמיד ניתנה סיבה לסגירת התיק, וככל שניתנה סיבה – ספק אם היא היתה ראויה (ראו סעיף 9.7).

מח"ש

12.57 מסקנותינו לגבי מח"ש הן אלו:

א. אי פתיחת חקירה בחשדות נגד נצי"מ יורם לוי עד לשנת 2005 היה מחדל של מח"ש, זאת נוכח ידיעות שהיו או שיכלו להיות בידי מח"ש מצד אחד, ונוכח דרגתו הגבוהה, תפקידו הבכיר והקשר שהיה בינו לבין האחים פריניאן, מצד שני.

היו מספר נקודות זמן מאז נתקבל המידע הראשון על קשרים פסולים עם האחים פריניאן בשנת 2000, שבהן ניתן היה לפתוח בחקירה, ולאחר מכן היו נקודות זמן שבהן לא היתה הצדקה שלא לפתוח בחקירה. הדברים נכונים ביתר שאת נוכח העובדה ש"ראשית חקירה" קלה יחסית, ועיבוי מידע שהיה בהישג יד, יכלו להכריע את הספק אם לפתוח בחקירה, ככל שהיה במח"ש ספק כזה.

ב. סגירת תיק החקירה שנפתח בעניינו של נצי"מ יורם לוי בשנת 2005 בעילת חוסר אשמה ולא בעילת חוסר ראיות, לא היתה ראויה.

- ג. התשובה שניתנה לרנ"צ משה קראדי (שהיה אז מפקד מחוז הדרום) לבקשתו לקבל מידע על נצ"מ יורם לוי לקראת אפשרות מינויו כמפקד הימ"ר, לא היתה מלאה, והדבר סייע לאישור מינוי שאינו ראוי. התשובה היתה שמח"ש איננה מקיימת חקירה. התשובה לא כללה את הידיעות הקיימות אצלה בעניין העננה, זאת למרות שמח"ש ידעה מה מטרת השאלה.
- ד. ההפרדה המלאה בין המשטרה לבין מח"ש בכל הנוגע לחקירות שוטרים, שנוצרה מכוח האמור בסעיף 49ט לפקודת המשטרה, ושתוצאתה היא ניטרול המשטרה מחקירה, ואפילו ממידע, בכל הקשור לחשד שנפל על איש משטרה לפעילות פלילית, הוכיחה עצמה כמניבה תשואה שלילית. חסרונותיה מתבטאים, בין השאר, בפגיעה ביכולת מח"ש לערוך חקירות מלאות ומקיפות, וביכולת המשטרה לנווט את מהלכיה הארגוניים והאחרים נוכח מידע מחשיד על שוטרים שהולך ומצטבר אצלה ואצל מח"ש.
- ה. מח"ש קיימה חקירה בפרשת הסוללות ואולם הפסיקה אותה בטרם מוצתה, בנימוק שפרשה זו נבדקת על-ידי הוועדה. עמדתנו היא שהכרחי לנהל בפרשה זו חקירה יסודית וממצה.

פרקליטות מחוז הדרום

- 12.58 מסקנותינו לגבי פרקליטות מחוז הדרום הן שהתגלו בה תופעות אלו:
- א. מתן אישורים, בעל פה וללא תיעוד, בחלק מהמקרים, לגורמי משטרה, לבצע פעילויות שהמשטרה אינה מוסמכת לעשותן, או מעדיפה שלא לעשותן, ללא קבלת אישור מהפרקליטות.
- אישורים כאמור ניתנו גם כשהם מתייחסים לאירועים משמעותיים מבחינה כספית או מבחינות אחרות.
- ב. העדר חלוקת תפקידים מסודרת בין הפרקליטים המוסמכים ליתן אישורים כאמור בפסקה (א), תוך הותרת "שיקול דעת" בבחירת הפרקליט למשטרה.
- ג. מתן אישורים כאמור בפסקה (א) על-ידי פרקליטים ללא התייעצות עם גורמים בכירים יותר בפרקליטות, או קבלת הסכמתם, כשהתייעצות או הסכמה כאמור הם מחויבי המציאות.

בעניינים אלו שמענו עדויות מפי עו"ד יסכה ליבוביץ', פרקליטת מחוז הדרום, וגם מפי פרקליטים אחרים מפרקליטות זו. מפרקליטת המחוז שמענו על הקפדתה האישית על קיום נוהל מסודר בתחום שמדובר בו, ובכלל זה על כך שפניות משטריות תהיינה בכתב. היא עושה למען השלטת נוהל כזה בקרב כל הפרקליטים במחוז הדרום. אין לנו סיבה לפקפק שזהו מצב הדברים. מאידך גיסא שמענו מפי פרקליטים שדרך ההתנהגות האמורה לעיל ננקטה וננקטת גם בהווה.

המלצות מערכתיות

12.59 העובדות שנחשפו בדו"ח זה והמסקנות הנובעות ממנו, הכל כמפורט לעיל, מחייבות קביעת נורמות, גם מקצועיות, וכן עשיית שינויים ופעילויות אחרות, כדי למנוע ככל האפשר את הישנותם של מעשים בלתי תקינים מהסוגים שנחשפו בדו"ח זה. בחלק זה נפרט את המלצותינו המערכתיות לגבי המוסדות שפורטו בהחלטת האזהרה.

משטרת ישראל

12.60 בטרם נפרט את המלצותינו, נעיר כי כלולות בהן, בין היתר, המלצות בעניין קביעת נורמות, ואנו ערים לכך שחלק מהנורמות הללו, מצויות כבר בצורה זו או אחרת, בנהלי המשטרה. המלצתנו היא שתיעשה בדיקה של הנהלים לאור ההמלצות שיפורטו להלן, כדי לבחון מה טעון הבהרה או הוספה, ומכל מקום, שהנורמות המוטלות על השוטרים לפי תפקידיהם תהיינה מרוכזות ותופנמה בקרבם.

12.61 המלצותינו לגבי המשטרה הן כלהלן:

א. חקירות

(1) חקירת עבירות חמורות, שטיבן והגדרתן ייקבעו בנהלי המשטרה (להלן – **עבירות חמורות**) תלווה בחובת דיווח שתוטל על האחראי לחקירה בכל תיק.

הדיווח יכלול את כל אלה: תוואי החקירה המבוצעת; הסיבה שתוואי זה נבחר; החלופות שיש בתיק לתוואי זה; ציון שפרט לחלופות שפורטו אין חלופות נוספות, וההנמקה לכך; וההתאמה או אי ההתאמה בין התוואי שנבחר לבין הידיעות המודיעיניות הקיימות (להלן – **הדיווח**).

כמו כן יצוין בדיווח אם לאחראי על החקירה או למי מהחוקרים יש היכרות קודמת, ישירה או עקיפה, עם מי מהחשודים, או עם מי שידיעות שהגיעו למשטרה ציינו אותו כחשוד או כקשור, ישירות או בעקיפין,

לעבירה. אם יש היכרות כזו, יינתן פירוט מלא על נסיבותיה (להלן – **היכרות עם חשוד**).

הדיווח יינתן אחת לתקופה שתיקבע. בקביעת תדירות הדיווח יובאו בחשבון שלבי החקירה השונים. בשלבים הראשונים התדירות תהיה גבוהה, ולאחר מכן תפחת או תשתנה בהתאם להתפתחויות.

(2) הממונה על המדווח, וכן כל ממונה שלו, עד לדרג שייקבע בנהלים, יוסיפו בדיווח פרטים כאמור לעיל, על היכרותם עם החשוד.

(3) הגיע הממונה על החקירה למסקנה שהיא הגיעה למבוי סתום, יערוך דיווח שיועבר למי שייקבע בכללים ובו מלוא הנימוקים למסקנה זו, ובכלל זה: סיבת אי עריכת חקירה לגבי מי שנמסרו אודותם ידיעות מחשידות; סיבת אי נקיטת צעדים מעשירי מידע שטרם ננקטו, ובהם מעקבים, האזנות סתר, מחקרי תקשורת, דיבוב וכל כיוצא בזה.

(4) הדיווחים האמורים בפסקאות (1) עד (3) לעיל ירוכזו ויתויקו בתיק דיווחים שיהיה נפרד מתיק החקירה ויוחזק על-ידי הגורם שייקבע בכללים, כדי להבהיר שהדיווח אינו חלק מחומר החקירה.

(5) ההחלטה הסופית על השהייה, הפסקת חקירה או גניזת התיק, תינתן על-ידי מי שייקבע בנהלים, והחלטתו תנומק באופן מלא, הכל כאמור לעיל.

(6) חומר ראיות שנאסף בתיקי עבירות חמורות, לא יוצא ממשרדי היחידה החוקרת שלא בנסיבות של גניזת תיק החקירה או לצורך חקירה או הליכים משפטיים.

ב. ביקורת

(1) ביחידות משטרתיות שייקבעו בנהלים תונהג ביקורת תקופתית, שתיקבע בהם, שתפקידה יהיה לבחון מדגם אקראי של תיקי חקירה (בתיקים תלויים ועומדים ובתיקים שנגנזו). שיעור התיקים שייבדקו ייקבע בנהלים. המלצתנו היא שלגבי תיקי חקירה של עבירות חמורות המדגם לא יקטן מ-20% בכל שנה. הביקורת תבדוק את איכותה של החקירה, ובכלל זה אם יש היגיון בבחירת תוואי החקירה, אם נעשו כל הפעולות הדרושות לקבלת ידיעות והעשרת המידע שבתיק, אם נזנחו כיווני חקירה שהיה צריך לפתח, אם נעשו פעולות חקירה יזומות שראוי היה לעשותן, אם הוסקו כל המסקנות הנכונות, והאם ניתן דיווח כאמור

לעיל כשהוא מלא ובמועדים הנדרשים. נמצאו ליקויים, ידווח עליהם מיד למי שייקבע בנהלים, ובתוך פרק זמן שייקבע בנהלים ייערך מעקב אחר תיקון הליקויים. הימנעות מתיקון תטופל בדרך שתיקבע בכללים.

(2) כל דו"חות הביקורת ייערכו בכתב, והם יופצו בקרב האנשים והגופים שיפורטו בנהלים.

(3) יוקפד על תפקוד תקין ומקצועי של מערך הביקורת שקיים במשטרה ועל הכשרה נאותה של המבקרים.

(4) יינקטו צעדים נגד מבקרים שאינם מקיימים בדקדקנות את החובות המוטלות עליהם.

ג. משך מילוי תפקיד וחפיפה

(1) תיעשה חשיבה מחדש בנושא אורך התקופה האופטימלית למילוי תפקיד על-ידי בעלי דרגות קצונה שייקבעו בנהלי המשטרה.

נהלים יורו שתקופת מילוי תפקיד לא תפחת מזו שתיקבע, אלא במקרים מיוחדים, וגם אז רק באישור דרג גבוה במטא"ר שייקבע בכללים.

(2) לקראת סיום תפקיד מסוג שייקבע בנהלים, יעשה ממלא התפקיד את שני אלה:

(א) ביצוע תהליך חפיפה עם מחליפו, במשך פרק זמן שייקבע בכללים;

(ב) הכנת דו"ח מלא על כל אלה: כל עניין שתלוי ועומד אצלו שהוא במסגרת מילוי תפקידו; כל עניין שצפויות בו התפתחויות, או שיש צורך לערוך לגביו מעקב; כל דבר שהוא בעל חשיבות לתפקוד התקין של היחידה; כל דבר שהנכנס לתפקיד צריך לדעת כדי למלא את תפקידו כראוי ובאופן מלא.

(3) אי הכנת דו"ח כזה, או הכנתו באופן שאינו כולל דבר מהותי או שהוא כולל אותו בצורה לא מלאה, תטופל בדרך שתיקבע בנהלים, זאת בלי לגרוע מאחריות ממלא התפקיד היוצא לכשלים שיהיו בעתיד ושמקורם באי העברת מידע מהותי או בהעברתו באופן חסר.

ישום המלצות אלו ישיג שתי מטרות: האחת, יידוע מקבל התפקיד על כל הנעשה והטעון המשך טיפול, והשנייה, לא פחות חשובה, מיתון

תחושת ההשתחררות מתפקיד, המלווה לעתים את מי שעומד לסיים את תפקידו. הצורך לדווח על מה שנעשה ועל מה שלא נעשה יקרין על הדרך והאופן של סיום התפקיד. האחריות והאשם לאי פעולה על-ידי "היורש" עקב אי העברת מסרים מלאים אליו, תיפול על בעל התפקיד היוצא, אם לא עמד בחובתו באופן מלא.

ד. הפעלת מקורות

(1) הנהלים הנוגעים להפעלת מקורות יחודו ויובהרו, וייעשה מאמץ מרוכז ודחוף להפנמתם בקרב כל העוסקים במלאכה זו.

תיעשה פעולה מיידית ליידוע כל השוטרים שאינם מורשים להפעיל מקורות, שחל עליהם איסור מוחלט לעשות זאת.

לצורך זה יראו הפעלת מקורות כהפעלה כלשהי של מקורות שאינה קבלת מידע באופן מקרי וחד פעמי.

(2) הפעלת מקורות כרוכה במגעים חשאיים בין עבריינים לבין שוטרים. מגע זה הוא הרה פיתויים, ויש לכן להפנים בקרב העוסקים במלאכה את החומרה היתירה שתראה המשטרה בהפעלה לא תקינה של מקורות, אפילו אם אי התקינות נחזית להיות פורמלית בלבד.

ככל שתפקידו של המפעיל משמעותי יותר, וככל שדרגתו גבוהה יותר, כך גדלה יכולתו להעניק טובות הנאה לעבריינים, מה שיוביל להגברת מאמץ בקרב עבריינים להיות איתו בקשרי הפעלה. לכן יש לאסור באיסור מוחלט קיום קשרי מפעיל-מקור בין מי שנושא דרגה גבוהה מזו שתצוין בכללים, או מי שנושא תפקיד שיצוין בכללים, אלא אם כן ניתן אישור לכך על-ידי דרג גבוה במטא"ר, למקרה מסוים או לזמן מוגבל.

(3) דיווח על כל מגע בין מפעיל ומקור, ועל כל שנאמר בו, ייעשה מייד על גבי הטפסים שנקבעו לכך, שבהם ימולאו כל הפרטים הנדרשים.

לא תהיה הזנה של מידע למערכת המודיעין, אלא אם כן הוא הועלה על הכתב על-ידי המפעיל, כשכל הדרישות האמורות מולאו.

קצין הערכה או כל העוסק בהזנה שיחרוג מכך, יטופל בדרך שתיקבע בנהלים.

(4) לא יינתן גמול שאיננו גמול כספי למקור אלא במקרים יוצאים מן הכלל, וגם אז רק כשגמול כספי איננו ישים, ובאישור מוקדם ובכתב של דרג גבוה, הכל כפי שייקבע בנהלים.

(5) הגמשה או חריגה מכללי ההפעלה של מקור ייעשו אך ורק באישור מראש ובכתב, ותוך מתן הנמקה, מאת גורם במטא"ר שייקבע בנהלים.

(6) הנהלים יקבעו דרכים שיאפשרו פיקוח ובקרה קפדניים על כל הקשור בהפעלתם של מקורות.

תהיה הקפדה מלאה על מילוי הכללים שנקבעו ועל ביצוע הפיקוח והאכיפה שכך ייעשה, כדי להבטיח ריסון מפני כל פיתוי אפשרי הכרוך במגעים בין שוטר לעבריינין.

ה. עשייה בכספים

(1) לא יותר לשוטר לקבל בשום נסיבות כספים במזומן לצורך פעילות משטרתית, בין מהמשטרה ובין מגורם חיצוני, למעט במקרים שבהם הנהלים מאפשרים זאת במפורש, ובהתאם לתנאים ולהוראות שייקבעו בהם.

(2) כסף המתקבל כדין במשטרה, במסגרת פעילותה, יופקד על-ידי הגורם המבקש להעבירו למשטרה בחשבון בנק של המשטרה, שאותו יקבע הדרג המאשר את הפעילות. הכסף יוצא מחשבון זה אך ורק לפי נהלי המשטרה.

(3) לא תיעשה פעילות משטרתית כספית על-ידי שוטר בלי שיש אודותיה רישומים במקומות, באופן ובמועדים שנקבעו בנהלי המשטרה.

ו. סגירת תיקים כהטבה

(1) הנוהל העוסק במתן הטבות למקורות יעבור עיון ובחינה מחדש, באופן שההטבה השלטת תהיה כספית, ויצומצמו למינימום מקרי סגירת התיקים.

(2) ייקבעו נהלים ודרכי בקרה שימנעו את יכולתו של כל קצין משטרה להשפיע על מתן הטבות לעוברי עבירות (כולל מקורות) בדרך של סגירת תיקים, בין לאחר הגשת כתב אישום ובין לפני כן, שלא על פי הנהלים.

תימנע הגישה החופשית של שוטרים בכלל, ושל מפעילי מקורות בפרט, למי שבידו הסמכות לסגירת תיקים, במטרה להשיג סגירת תיקים למי שהם חפצים ביקרם. הגם שהדבר מצוי בנהלי המשטרה, התרשמנו כי אין הקפדה על קיומם, וקיימת תופעה של פניה ישירה של מפעילי המקורות למי שהוסמך לסגור תיקים, מבלי שהדברים נבדקו והוכרעו בדרך הראויה.

(3) כדי לשמור על עקרון השוויון והחובה שלא להעדיף פלוני על אלמוני, ייקבעו נהלים קפדניים ובני ביצוע, ביחד עם מערך ארגוני ובקרתני יעיל ואכיפה יעילה, שיביאו לכך שהנהג של סגירת תיקים, העלמת עין, ומתן הטבות אחרות מסוג זה בדרכים הנראות שרירותיות או שלא על פי נהלי המשטרה, ייפסק.

ז. זניחת תיקי חקירה מחמת "ותק"

ייקבעו כללים ברורים לגבי ההתייחסות לתיקי חקירה של עבירות חמורות שלא פוענחו במשך מספר שנים. תיקים כאמור ייבחנו מזמן לזמן. הבחינה תקיף הן את השאלה אם נעשתה פעילות חקירתית נאותה, והן את השאלה אם כלו כל הקיצין ונסתתמו כל אפיקי החקירה, או שמא יש לחדש את החקירה.

ח. הסכמי עד מדינה

נוכח הקושי המלווה משא ומתן לכריתת הסכם עד מדינה כשהוא משתרע על תקופות ארוכות (ראו סעיף 12.56 ה(2)), תיבדק האפשרות לקבוע מדיניות או כללים, שיגבילו את הזמן לקיום מו"מ כזה (למעט במקרים חריגים שבהם הנסיבות מצדיקות קיום מו"מ ממושך, וזאת – באישור דרג גבוה). בכל מקרה תיקבע מדיניות לגבי המגבלות שיוטלו על החקירה בשלבים השונים של המו"מ.

ט. מינויים באישור הספ"כ

מינויים בכירים במשטרה נעשים באישור סגל הפיקוד הבכיר (ספ"כ), במטרה להבטיח שלאחר עריכת סינונים מקדמיים, תיעשה בחינה אחרונה, בטרם מינוי, על-ידי גוף שמיוחסים לו ניסיון, מקצועיות, שיקול דעת ויוקרה.

מטרה זו מסוכלת כשרק חלק מהמידע הרלוונטי מובא בפני הספ"כ.

יש ובהליכי הסינון הקודם להבאת מועמדים לדין בספ"כ עולות בעיות ותהיות. מקום שגם לאחר הבדיקה נותרים ספק או מצב גבולי או אי בהירות וכיו"ב, יש

להביא את ההיבטים האמורים במלואם בפני סגל הספ"כ, כדי לאפשר לספ"כ לשקול זאת ולהתייחס לכך.

מוצע לכן לתקן את נהלי המשטרה כך שהרעיון האמור ימצא בהם ביטוי. מוצע עוד שהנהלים יחייבו את מי שתפקידו להציג את הדברים בפני הספ"כ, להודיע למשתתפי הספ"כ לפני ישיבת השיבוצים, אם נמצאו או לא נמצאו במועמד בעיות מהסוג האמור, ולחזור ולומר זאת בישיבה.

י. שונות

(1) נוכח אי אמירת האמת ופערי הגרסאות שנתגלו בקרב שוטרים או קבוצות שוטרים (ראו סעיפים 11.20 ו-11.21), מומלץ כי המשטרה תעשה את כל הדרוש כדי להעמיד את כלל השוטרים על חומרת מסירת עדות שקר, וכי תנקוט בעתיד צעדים ככל המתחייב בעקבות מעשים מסוג זה.

(2) בעקבות הקשרים הבעייתיים הקיימים בין שוטרים לבין שוטרים לשעבר (ראה סעיפים 11.12 עד 11.16) מומלץ לחדד את הנורמות הקיימות בנושא זה, לפעול להפנמתן בקרב השוטרים, ואם אפשר גם השוטרים לשעבר, וכל אימת שמתעורר חשד לקשרים בעייתיים מסוג זה, לערוך חקירות ולהסיק את המסקנות הנדרשות.

מח"ש

12.62 המלצותינו לגבי מח"ש הן אלה:

א. כל פעילותה של מח"ש מרוכזת בחקירת שוטרים החשודים בפלילים. יעוד זה מחייב אותה להיות קשובה לצרכי המשטרה שלהם היא יכולה לתרום. הכללים צריכים לקבוע הנחיה כללית מסוג זה.

ב. תונהג במח"ש חובת דיווח על חקירות, בדומה להמלצתנו לגבי משטרת ישראל, ובשינויים המחויבים מן העניין.

דיווח כזה במח"ש חשוב ביתר שאת משום שחוקרי מח"ש הם בדרך כלל שוטרים לשעבר, ויכול שיהיו להם היכרויות ישירות או עקיפות עם שוטרים חשודים. במקרה בלבד נתברר לנו שיש היכרות רבת שנים בין נצי"מ יורם לוי לרכז מודיעין של מח"ש שמילא תפקיד מרכזי באיסוף המידע המודיעיני בעניינו (מיקי סבן).

ג. ייעשה תיקון בחקיקה ויינקטו פעולות ארגוניות שמטרתן לאפשר העברה הדדית של מידע בין מח"ש למשטרה, בנוגע לעבירות שוטרים ולחשדות נגדם.

מידע המצוי במשטרה על תמיהות, חשדות או התנהגות לא נאותה, שיכול שיהיו להם השלכות או קשר לעבירות פליליות, יועבר למח"ש. כך גם לגבי מידע המצוי בידי מח"ש, שיש לו השלכה על מהימנות ועל כשירות של שוטר. העברת מידע כאמור מגוף למשנהו צריכה להיות חובה, למעט במקרים חריגים שטיבם והיקפם יקבע בכללים.

ד. תיקבע דרך שתאפשר למשטרה לפעול בתיאום עם מח"ש או להשתתף בחקירה עם מח"ש, או ללוות את מח"ש בפעולה או ליזום פעולה, בחקירת אותן עבירות שוטרים שיכולות להשליך על המהימנות והכשירות של השוטר החשוד במילוי תפקידו.

ה. ייקבעו כללים שיחייבו את מח"ש לערוך חקירות כשיש חשד סביר כלפי שוטר בדרגת רב-פקד ומעלה, כשהחשד הוא בתחום טוהר המידות.

הימנעות מחקירה כשיש חשד כאמור תהיה מותנית במתן החלטה מנומקת על-ידי ראש מח"ש, שבה יפורט למה לא ניתן לבצע אפילו פעילות של "ראשית חקירה" על-ידי איסוף נתונים סביבתיים, מחקרי תקשורת, וכל כיוצא בזה.

ו. תיפתח מייד חקירה בפרשת הסוללות. נראה לנו שיש בפרשה זו לא מעט קצות חוט שיש בהם מספיק כדי לאפשר חקירה שיש לה סיכוי להניב תוצאות. בפרשה זו מעורבים גופים (כגון חברת הביטוח ששילמה את הגמול והבנק שעליו נמשכו ההמחאות), שניתן לצפות שקיים בהם סדר ניהולי מינימלי אשר יוצר "טביעות אצבעות" לפעילות כזו (רישומים כספיים וכו'), ויותר מדי אנשים מעורבים בה, מכדי שלא ניתן יהיה לחושפה, לרבות אולי בדרך של מתן הודעות או הודאות על-ידי מי מהמעורבים.

טוב ייעשה אם לחקירה זו יוקם צח"מ (צוות חקירה מיוחד) חדש שיורכב ממי שלא טיפלו בנושא. יתרונו של צח"מ כזה הוא בהיותו משוחרר מתפיסות קודמות. אם יש צורך בכך, ראוי יהיה לתגבר צח"מ זה על-ידי גיוס כוח אדם חיצוני. למותר לציין, שעל חברי צוות זה להיות נקיים מקשרים ומהיכרות קודמת עם מי מהנחקרים.

אם יתברר שבפרשת הסוללות יש חשד למעשים פליליים של גורמים שאינם משטרתיים ובמנותק מההיבט המשטרתי, תישקל הדרך לשתף את המשטרה בנושאים אלו או להעבירם אליה, לפי העניין.

- 12.63 אישורי פרקליטות מחוז נחוצים לצורך ביצוע סוגים שונים של פעילות משטרתית. בסדרי העבודה בתחומים אלו נפלו שיבושים, הן בתוך פרקליטות מחוז, הן ביחסיה עם המשטרה (ראו פרק 7). כדי לצמצם שיבושים כאלו למינימום, מוצע כדלקמן:
- א. ייקבע במדויק בדין או בנוהל מה הם העניינים המחייבים קבלת אישור מוקדם של הפרקליטות כתנאי לפעילות של המשטרה.
 - ב. ייקבע בדין או בכללים מיהם נושאי התפקידים המוסמכים ליתן אישורים כאלו מטעם הפרקליטות, מצד אחד, ומיהם נושאי התפקידים במשטרה המוסמכים להגיש בקשות לאישורים, מצד שני.
 - ג. בקשות לקבלת אישורים יוגשו אך ורק כשהן מנומקות וכתובות. בתקופתנו, כשאמצעי קומוניקציה כגון פקסימיליה או דואר אלקטרוני זמינים מאוד והעברת המסרים הכתובים באמצעותם היא מיידיה, נדיר שיהיו מצבים שבהם הבקשות הן דחופות מאוד מצד אחד, והזמינות להעברת הבקשה בכתב, איננה קיימת, מצד שני.
 - ד. עם זאת אי אפשר לשלול אפשרות שהצורך בקבלת אישורים בעל פה יתעורר במצבי חירום או כשמדובר בזוטי דברים. מוצע שייקבעו כללים שיסדירו את הדרך והאופן שבהם ניתן לתת אישור במצבים כאלו, ובלבד שמאוחר יותר הבקשה והאישור יועלו על הכתב.
 - ה. אישורי פרקליטות יינתנו אף הם אך ורק בדרך הקבועה בחלק הראשון של פסקה ג' לעיל ובשינויים המחוייבים.
 - ו. זהות הפרקליט המטפל בכל בקשה או סוג בקשות, מבין הפרקליטים שהוסמכו לכך, תיקבע על-ידי פרקליט המחוז; השיטה הנוהגת שבה אנשי המשטרה "בוחרים" את הפרקליט שאליו הם פונים, תופסק.
 - ז. הנהלים יחייבו את תיוק הבקשות והאישורים או העתקיהם בפרקליטות ובמשטרה בדרך שתאפשר איתורם בשעת צורך.

אפילוג: הרהורים נוגים

עם השלמתו של דו"ח זה והעברתו לבית הדפוס הגיעתנו הידיעה העיתונאית על עסקת טיעון שהושגה בתפ"ח 1164/05 של בית המשפט המחוזי בת"א-יפו, שבו הועמדו שרון ועודד פריינאן לדין באשמת רצח.

איננו יודעים על עסקת הטיעון יותר משפורסם אודותיה, ומה שפורסם הוא שהאישום ברצח הומר לאישום בקשירת קשר לבצע פשע, כי הנאשמים הללו אמורים להודות באשמה, וכי דינם ייגזר לחמש שנות מאסר.

בהנחה שהידיעות הן מדויקות, עם השגת עסקת טיעון זו, ועם סיום הכנתו של דו"ח זה, ירד המסך על מחזה אבסורד.

הנחתנו בדו"ח זה היא שממצאי המשטרה מחקירתה ברצח בוחבוט הם נכונים לכאורה, ושיש להם בסיס במציאות. בהנחה זו היו בידי רשויות אכיפת החוק מידע וראיות על זהות הרוצחים והמסייעים להם, באופן שהספיק להגשת כתב האישום כפי שהוגש. אין לנו סיבה להניח שעסקת הטיעון מקעקעת את מסד המידע והראיות האמור, ואנו מניחים לכן שקשיים בהצגת ראיות בדרך ראויה וברורה הם שהביאו לעסקת הטיעון.

הרצח של צחי ואי היכולת להעידו לא היו גזירה משמים, אלא מעשה ידי אנשים שסך כל פעילותם הביאה למצב הטרגי שבו מי שנחשדו משך שנים כרוצחים או כשותפים לרצח, ומי שהיו נגדם ראיות לכאורה בנושא זה, לא נעצרו, בעוד כל מערכות אכיפת החוק משותקות ממעש וצופות במחזה האבסורד ששחקניו הם חשודים ברצח ובקשירת קשר לרצח המהלכים חופשי, ראיות (או בסיס מוצק להשגת ראיות) מצויות אצל גורמי האכיפה והם אינם עושים בהן שימוש. עולם כמנהגו נוהג, ואין מי שמתריע בשער.

חוסר ערנות והבנה מצד כל גורמי אכיפת החוק לגבי מה שניצב בפניהם, מעורבותם בחקירה של מי שנחשדו בהפעלת שיקולים פסולים מכשילי חקירה, וחידלון בלתי מובן מצד מי שצפה בחשדות אלו בחוסר מעש, חברו כולם יחדיו, כמפורט בדו"ח זה, והם שהביאו לירידת המסך על מחזה שבו יש נרצחים, יש רוצחים, יש גורמי אכיפת חוק, אך אין אשמים המורשעים ברצח, ובאים על עונשם הראוי.

תוספת

הרחבה לגבי פרשת הסוללות

1. בפרק 2 לדו"ח תוארה פרשת הסוללות, אשר הצביעה על קשרים פסולים בין נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוה לבין עודד פריניאן, ועל ליקויים בדרך התנהלות המשטרה ובבקרה המתקיימת בה. צויין שם כי במהלך בדיקתנו הועלו בפנינו גרסאות, אשר השתנו כל אימת שנחשפו עובדות וסתירות, וכי התיאור שהובא בגוף הדו"ח הוא תיאור תמציתי. תיאור זה משקף בצורה סכימטית את הגרסה הראשונה שהוצגה בפנינו וחלקים מהגרסאות האחרות, ואת התמונה שהתגלתה בסופו של דבר. פרטים רבים הקשורים לפרשה זו לא התבררו עד תום, אך עיקרה הוא בכך שהראשונים שהציעו לפעול באמצעותו של רפ"ק גלבוה להחזרת הסוללות הגנובות תמורת גמול (שמקורו בחברת הביטוח), היו אדם שכונה על-ידינו פלוני וחוקר פרטי, ואולם לאחר שהם סיפקו מידע שהיה מאפשר את איתור הסוללות, הם הוצאו מהטיפול בנושא, ובמקומם פעלו עודד פריניאן וחוקר מטעם חברת הביטוח שכיניו שוגון. עודד פריניאן הוא זה שקיבל גמול של מאות אלפי ש"ח, תמורת החזרת הסחורה, והגנבים לא נתפסו.
2. בגרסאות הראשונות שמסרו נצ"מ יורם לוי ושוגון, פלוני הועלם לחלוטין. לאחר שמעורבותו של פלוני בעסקה נחשפה בפנינו, סיפר לנו רפ"ק גלבוה בעדותו שהוא ביקש להיעזר בפלוני כדי לתפוס גם את הסוללות וגם את הגנבים, ולצורך זה תכנן מהלך, שלפי גרסתו לא צלח. איננו מקבלים את גרסתו שהמהלך שנועד לתפיסת הגנבים לא צלח, משום שאי הצלחה כביכול נבעה ממחדלו המכוון לכלול בתכנון המהלך אלמנט שרק בהתקיימו יכול היה המהלך להצליח.
3. אחת מהגרסאות של רפ"ק רובי גלבוה ונצ"מ יורם לוי לכניסתו של עודד פריניאן לתמונה היא, שמשלא צלח מהלך החזרת הסוללות באמצעות פלוני, ובהיותם מודרכים מהדאגה ל"עשרות אולי מאות ... של הרוגים, של אנשים מתים, והאנשים האלה הם ילדים ומבוגרים", וכיוון שהחלטתם היא שאין הם יכולים "לשבת ולהגיד שימותו", הם החליטו לפנות לעודד פריניאן. הלה השתכנע להירתם למשימה הלאומית, וכעבור מספר ימים הוא בישר להם שיש בידו לגרום להחזרת הגניבה כנגד תשלום. במאמר מוסגר נזכיר את שכתבו בדו"ח גופו, שבאותה עת לא היתה כלל סכנת התקפה מצד עיראק, ואילו לא היו הסוללות מוחזרות, צה"ל אף לא היה רוכש סוללות חדשות.
- לצד הגרסה האמורה הועלו על-ידי שני הקצינים או מי מהם גם גרסאות אחרות, ובתוכן האמירה הדומיננטית בפרשה זו - "אינני זוכר", הגרסה שגיוס עודד פריניאן לא היה בעקבות אי הצלחת המהלך עם פלוני אלא במקביל לפעילות עם פלוני, ועוד.
4. לפי הגרסה שתוארה לעיל, בעקבות גיוסו של עודד פריניאן למשימה נוצר קשר עם שוגון, ונערך מפגש בתחנת המשטרה בין שוגון, רפ"ק רובי גלבוה ועודד פריניאן. למפגש זה הביא עמו שוגון סכומי כסף גדולים במזומן (ככל שזכרנו עמד לו בעדות הראשונה - 600,000 ש"ח או קרוב לכך, אם כי הוא הזכיר גם סכומים נמוכים יותר). הסכום הופקד בידי איש המשטרה רפ"ק רובי גלבוה כנאמן, על מנת שיימסר לעודד פריניאן לאחר אספקת הסחורה.

5. גרסת שוגון, לרבות הסכומים שמדובר בהם, הגיעה לתקשורת ובעקבות כך התייצבה אשתו של רפ"ק רובי גלבוץ במשרדי הוועדה וביקשה למסור לנו שני מסמכים, האחד "הסכם" הנושא את התאריך 2.6.1998, שלפי הנובע מגרסתו דאז של רפ"ק גלבוץ, נחתם על-ידי שוגון, עודד פריניאן ופקד רובי גלבוץ. לפי הסכם זה קיבל לידי רפ"ק רובי גלבוץ מידי שוגון סכום של 250,000 ש"ח במזומן כנאמן של הצדדים (עודד פריניאן ושוגון), על מנת שאם וכאשר יוחזרו הסוללות, יועבר "סכום הנאמנות" לידי עודד פריניאן. ה"הסכם" עוסק בתשלומים נוספים שייעשו ישירות לעודד פריניאן בסכומים שונים שעולים יחד עם הסכום הראשון לכדי 370,000 ש"ח. המסמך השני שנמסר לנו הוא מעין קבלה, הנושאת את התאריך 19.6.1998, ובה מאשר עודד פריניאן שהוא קיבל סכום של 250,000 ש"ח.

6. ה"הסכם" וה"קבלה" הוחזקו כחלק מ"ארכיון פרטי", שכלל גם חומר משטרתי אחר, שהחזיק, לפי הנטען, רפ"ק רובי גלבוץ, בביתו, ל"ימי סגריר" שבהם יישאלו הוא או נצ"מ יורם לוי שאלות בפרשה זו. עד לפרסום עדות שוגון לא הובא "הסכם" זה לידיעתנו ונקל להבין למה. כפי שיתברר להלן, יש סתירה בין הנובע מ"הסכם" זה לבין גרסאות עובדתיות שהוצגו לנו, ואיש לא רצה שהגרסה האמיתית (דהיינו, שעודד פריניאן לא נכח כלל במעמד כריתת ה"הסכם") תיחשף. השניים לא רצו גם שתישאל השאלה על שום מה ולמה טרח רפ"ק רובי גלבוץ לשמור בביתו חומר זה.

7. ניתן רק לנחש מה גרם לרפ"ק גלבוץ לחשוף את ה"הסכם" לאחר עדות שוגון. ברור הוא שהחלופה לאי חשיפתו בשלב שלאחר מתן עדות שוגון הפכה בעינינו לגרועה יותר מהחלופה הרעה שבחשיפתו. האם רעה כפולה ומכופלת זו נבעה מהחשש שהתגלה הפער הגדול מאוד בין הסכום של 600,000 ש"ח לבין הסכום שהיה ידוע לעודד פריניאן, והוא שימש בסיס ל"שכר טרחתו", אין לנו תשובה לשאלה זו.

8. התמונה שנצטיירה בפנינו בכלל, ובעניין הסוללות בפרט, היא שסני"צ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוץ הם צמד חברים הפועל יחדיו. בנושא הסוללות נאמרו דברים מפורשים על כך יותר מפעם אחת. כך, למשל, אמר נצ"מ יורם לוי: "אני ורובי בעניין זה, זה אותו דבר". חרף זה, וחרף העובדה שבהצגת הדברים הראשונה של נצ"מ יורם לוי בפנינו, הוא נטל לעצמו את תהילת העשייה, מבלי להזכיר כלל את רפ"ק רובי גלבוץ, חל כביכול פיצול בין השניים בגרסאות המתקדמות יותר. פיצול זה הוא חסר פשר וחסר היגיון והוא הועלה רק לאחר שעובדות חדשות נחשפו, סתירות החלו להתברר, והתמונה שנצטיירה סתה מהתמונה האידיאלית שתוארה על-ידי השניים בראשית הדברים. בשלב זה הם ניסו להציג, ללא הצלחה יתירה, גרסאות של פיצול בפעולותיהם, מה עשה זה ומה עשה זה, מה ידע זה ומה ידע זה. לא קשה לנחש מה הדריך אותם בהצגת עמדה כזו, שאותה אנו דוחים, הכל כפי שיתברר מהמשך.

9. נצ"מ יורם לוי הציג עצמו בגרסאותיו המאוחרות כמי שניתק את עצמו מכל העשייה ברגע שעודד פריניאן הודיע לו שהוא יכול לגרום להחזרת הסוללות. הטענה שהוא בחר להציג היא שהוא, קצין אח"ק מרחבי, איננו מתעסק בכגון דא, ענייני הביצוע הם דווקא עניינים היאים לאיש המודיעין והבילוש, רפ"ק רובי גלבו. הוא היה אמנם לכל דבר ועניין ממונה על רפ"ק גלבו, לפי עדות מפקד המרחב דאז והמפק"ל דהיום, רנ"צ משה קראדי (וגם לפי הנחיות של המשטרה אודות ההפעלה המעשית של פירוק ההצמדה שבין המודיעין לחקירות), ואולם חרף זאת, וחרף מעורבותו בפרשה, הוא אינו יודע דבר. על גרסה זו עלה כרת בהיבטים רבים, והראשון שבהם הוא היותו "מחויב" לטענה שאותה השמיע מספר פעמים ולפיה הוא פנה וקיבל אישור לעסקה מפרקליטות מחוז הדרום (מאת עו"ד חנה מגד). נושא זה נדון בפרק 7 בדו"ח ופה נאמר רק שגרסת הניתוק אינה מקובלת עלינו. קשה לשניים להסביר מדוע דווקא בעניין זה חזר פתאום נצ"מ יורם לוי לזירת המעשה, כשהוא איננו בקי בה, ולמעשה אינו יודע דבר.

קשה שבעתיים היה להסביר זאת נוכח עובדה שנתגלתה מאוחר למדי (לאחר שהשניים הסתבכו בגרסאות סותרות, באי זיכרון סלקטיבי, במתן תשובות תמוהות וסתמיות ועוד), שרפ"ק רובי גלבו התייצב אצל פרקליטת מחוז הדרום ב-3.6.1998, יום אחד בלבד לאחר שהוא הפך להיות נאמן לגבי סכום של 250,000 ש"ח במזומן, וסיפר לה סיפור אודות תכנונה של עסקה שונה לחלוטין, שתפורט להלן, וזאת מבלי לגלות את אוזנה שלא חלפו אלא שעות אחדות מאז חתם על "הסכם" לביצוע "עסקה" אחרת לגמרי, עם אנשים אחרים, שבמסגרתה הוא מחזיק כנאמן ב-250,000 ש"ח. עו"ד יסכה ליבוביץ' מצאה באקראי ובשלב מאוחר יותר של דיוני הוועדה תרשומת על מפגש זה, ואלמלא מקריות זו לא היינו יודעים על דבר קיומו. לדברי רפ"ק רובי גלבו הוא לא זכר אותו ולכן לא סיפר עליו. אי זיכרון זה מתחבר היטב לעשרות רבות מאוד של פריטים שאותם לא זכר, ושעל חלק מהם נעמוד להלן. "אי הזיכרון" הזה בולט על רקע הסלקטיביות שבו, ועל רקע חדות הזיכרון בפריטים אחרים הנוגעים לפרשה. אי אפשר היה שלא להתרשם מכך ש"אי הזיכרון" היה המפלט הנוח לשאלות קשות ולתשובות הבעייתיות שהיו מתבקשות. חדות הזיכרון שהופיעה מדי פעם, התעוררה כשהיה צורך בעוגן ה"מיטיב" עם גרסתו.

10. ובחזרה להשתלשלות הגרסאות: דינמיקת מסירת הידיעות והעדויות החדשות השונות, כולל גרסה שנמסרה על-ידי עודד פריניאן, סחפה כנחשול את הגרסה הראשונה שפגישת 2.6.1998, על כל אירועיה (קבלת הכסף במזומן, יצירת ה"נאמנות", וכריתת ההסכם), היתה בנוכחות עודד פריניאן. כפי שהתברר, החתימה המופיעה על ההסכם שהחזיק רפ"ק גלבו בביתו, איננה חתימת עודד פריניאן, כפי שנטען תחילה על-ידי רפ"ק גלבו, אלא חתימתו של פלוני. הנאמנות היא נאמנות לטובת פלוני ולא נאמנות לטובת עודד פריניאן. נאמנות זו לא נסתיימה עד עצם היום הזה משום שהסוללות לא נמסרו על-ידי פלוני. חרף זאת, ותוך הפרת הסכם הנאמנות, נמסר הכסף לעודד פריניאן, שלא בעבורו הופקד הכסף.

11. הרחבה מסוימת של התמונה מקופלת בשאלות ובתמיהות שכל הפרשה מעוררת ושפורטו בסעיף 2.23 בדו"ח, ואלהן נוסף את אלה :

א. לנצי"מ יורם לוי ולרפ"ק רובי גלבוע אין הסבר למה אף פרט אחד מכל תהליך עסקת הסוללות לא הוזן למחשבי המודיעין.

ב. הועלתה גרסה שהעסקה עם פלוני לא הצליחה. לא ניתנו פרטים למה היא לא הצליחה. בעדותו אומר רפ"ק גלבוע שהוא ישיב על כך בחלק החסוי של הישיבה, אולם גם בחלק זה הוא נתן רק תשובות סתמיות שאינן אומרות דבר בנושא זה. אי אפשר בנסיבות כאלו שלא להתרשם, שלא היתה כל סיבה שלא ללכת בתוואי זה, אם אכן היה תוואי כזה, ולתפוס את הגנבים. לאמיתו של דבר העסקה עם פלוני לא החלה ולא יכלה להתחיל להתבצע משום שרפ"ק גלבוע לא יצר את התשתית שהיתה תנאי אין בלתו להצלחתה.

השערה אפשרית היא שכל כולו של מהלך הסרק שנעשה לא נועד להשגת תכלית (שלא יכלה להיות מושגת) אלא ליצירת הצדק, כיסוי ו"אליבי" לשרשרת הפעולות ההמשכיות והבלתי תקינות שבוצעו על-ידי השניים.

ג. ניתנו תשובות כוזבות לרשויות מצ"ח שביקשו לדעת על הנעשה בתחום הסוללות. בניסיונו לנטרל כל טיפול זר בפרשה, שיכשיל את תכנונו שלו, נאמר להן על-ידי רפ"ק רובי גלבוע או מי מטעמו שלפי אישור הפרקליטות אסור למסור להן מידע. אמירה זו היתה שקרית.

בעניין זה ציין רפ"ק רובי גלבוע, בתשובה לשאלה, שהקשר עם מצ"ח היה עם אחד ויקטור. בדיקה שנעשתה מטעמנו העלתה שויקטור לא עסק בנושא זה ולא התקשר לגביו עם רפ"ק רובי גלבוע.

ד. תשובה דומה ניתנה לתחנת המשטרה באשדוד. תחנה זו היא שקיבלה, כזכור, את תלונת הצבא על הגניבה והיתה צריכה לטפל בתלונה ולאתר את הגנבים. רפ"ק גלבוע או מי מטעמו השתיק גם אותה ומנע ממנה מידע, תוך שהוא מתכסה באישור הפרקליטות, שגם בעניין זה לא היה ולא נברא.

ה. רפ"ק רובי גלבוע ונצי"מ יורם לוי לא עשו ניסיון כלשהו לאתר את הגנבים. תשובתו של רפ"ק גלבוע היתה שאין זה בתחום תפקידו. זאת השיב מי שמעורבותו הבלתי קרואה היתה בולטת, ושליטתו, תוך ניטרול אחרים, היתה מלאה.

1. רפ"ק רובי גלבוט טען שחרף העובדה שהוא קיבל אישורים מחוגים בלתי ידועים במשטרה לביצוע העסקה, לא היה לו צורך לקבלם, משום שהיה זה בכוחו ובסמכותו לאשר עסקה כזו. דברים אלו אינם נכונים.

יכולנו להוסיף עוד כהנה וכהנה ואולם נראה לנו שדי במה שהבאנו כדי להראות עד כמה היתה הצגת הדברים על-ידי נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוט בלתי נכונה ורצופת סתירות. מה שברור הוא שהשניים פעלו שלא כהלכה ולא בדרך תקינה.

12. להשלמת התמונה נביא עניין שהתרחש במסגרת חקירתנו את פרשת הסוללות. לקראת סוף שלב הבאת הראיות על-ידי "מוזהרי" החלטת האזהרה, ביקש בא-כוחם של נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוט, להגיש מה שכונה "הצהרה" מטעם שוטר לשעבר בדרגת רס"מ, חזי חמרה שמו. סרבנו לקבל "עדות בהתכתבות" זו. לקראת סוף דיוני הוועדה ביקש ב"כ הקצינים, להשמיע, בנוסף למתוכנן, גם את עדותו של חזי חמרה, ואנו נענינו לבקשה. חמרה סיפר שהוא מילא תפקיד של מפעיל סוכנים במרחב לכיש בתקופה הרלוונטית. באחד הלילות הוא התבקש, בהיותו, לטענתו, המחזיק היחידי של מפתח הכספת שהיתה בתחנת המשטרה, להגיע לתחנה כדי להכניס כסף לכספת. הוא אכן הגיע לתחנה, ורפ"ק רובי גלבוט נכנס לחדרו ומסר לו שקית שבתוכה 250,000 ש"ח. הכסף נרשם על ידו ביומן הכספת, אלא שיומן זה נשרף והושמד משום ש"היה לי ראש לשכה, לא יודע אם הוא חוכמולוג, שהוא החליט לשרוף את הארכיון". העד נשאל על-ידינו על מקור ידיעתו בדבר השמדת היומן, והוא השיב על כך שאחד השוטרים, רס"ר טל קפאח, סיפר לו זאת בקשר לדיוני הוועדה. בהמשך הוא אמר שלפי הערכתו היומן נשרף. יצוין שבינו לבין רס"ר קפאח יש קשרי רעות קרובים, והשניים נפגשים יום על כוס קפה.

13. על השריפה שהזכיר חמרה שמענו מפי סני"צ אלון מגן. לדבריו, כשהגיע למרחב לכיש, והחליף את רפ"ק רובי גלבוט, הוא נוכח לדעת שחומר ישן נדחס לחדר קטנטן ומצוי בו ללא סדר. כיוון שכך הוא הורה לבער חלק מחומר זה, וכך אכן נעשה. למיטב זכרונו בוער חומר שיש לו תחליף תיעודי במחשב, מהסוג של דו"חות ידיעה, וגם זאת כנראה רק לתקופה שלפני שנת 1998.

לאחר ששמענו מחזי חמרה שהיומן שבו הוא עשה את הרישום בוער, ביקשנו לבדוק זאת. מרכזת הוועדה, עו"ד רות דנינו, יצאה ביחד עם קציני משטרה למקום שאליו הועבר ארכיב מרחב לכיש, והיא מצאה שם את יומן הכספת המתייחס לתקופה זו. עיון ביומן מראה שאין בו רישום כנטען על-ידי רס"מ חזי חמרה.

ישנם ביומן מספר חודשים שבהם לא נעשו בו רישומים, דבר המצביע לכאורה שבאותה תקופה לא היתה פעילות בכספת. ערכנו בירור במטה הארצי של המשטרה, לשם היה נשלח כעניין שבשגרה חלק משמעותי מהחומר שהופקד בכספת. ביקשנו לדעת אם במשך חודשים אלו הועבר חומר כלשהו למטה הארצי. הבירור העלה שגם שם אין רישום

בחלק ניכר מתקופה זו, דבר המחזק לכאורה את המסקנה שלא היתה "פעילות כספת" במרחב לכיש בתקופה זו.

בתגובה ביקש בא-כוחם של נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוע לאפשר לו להעיד מספר עדים, ובתוכם את חזי חמרה, בעדות שנייה. אפשרנו לו להגיש מספר תצהירים ובתוכם גם תצהיר של חזי חמרה. בתצהיר זה נאמר "שחלקים גדולים מארכיון הימ"ר נשרפו". הפעם אין מדובר בשריפת כל הארכיון. כמו כן הוא מתייחס להעדר הרישומים ביומן במשך מספר חודשים באומרו שהיומן "אינו משקף את כל ההפקדות שנערכו בכספת לאורך עשר שנים" ו"מכאן גם ניתן בהחלט להבין מדוע לא נמצא הרישום של הפקדת הכסף בעניין פרשת הסוללות".

14. לא ראינו צורך לאפשר חקירה נוספת בעניין זה. עדותו של חזי חמרה עשתה עלינו רושם שלילי. הוא הודה שהוא חברו הטוב של רפ"ק רובי גלבוע, משוחח אתו לעתים קרובות, ואולם טען שחרף זאת הוא לא שוחח אתו על עדותו. לדברים אלו, שקשה לקבלם, נוספה העובדה שעוד לא "יבש הדיו" על ביקורה של עו"ד רות דנינו בארכיב, ואחד הנוכחים בביקור, רס"ר טל קפאת, הודיע לחזי חמרה ולרפ"ק גלבוע על הביקור. רס"ר קפאת הינו, לדבריו, חבר קרוב של חמרה ושל רפ"ק גלבוע, עימם הוא נפגש תדירות. אי אפשר היה להימנע מהתחושה שהיחסים הקרובים שבין כל אלו הניבו תיאום גרסאות מוקדם במספר עניינים.

יצוין עוד שב"הצהרה" החתומה על-ידי חזי חמרה שאותה ביקש להגיש ב"כ הקצינים, הוזכר שוגון, וכשנשאל חמרה על-ידינו במהלך עדותו מיהו שוגון, אמר שאינו מכירו. אחר-כך אמר שהוא מכיר אחד בשם חיים פנחס (שמו האמיתי של שוגון).

ועוד נאמר שלא הוסבר לנו הכיצד ולמה נוהלו שני יומנים מקבילים, כגרסתו החדשה של חזי חמרה בתצהיר האמור, בניסיון לתרץ את העדר הרישומים ביומן שנמצא.

15. להשלמת התמונה נציין שהתשובה שמסמכים הרלוונטים לפרשות שונות שנדונו על-ידינו הושמדו בשריפה האמורה, חזרה ונשנתה במהלך דיוני הוועדה. פרשה זו מצטרפת איפוא בהקשר זה לפרשות אחרות שלהן יש לנצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוע זיקות. גם בה אין בנמצא מסמכים שהיו צריכים להימצא, ושיש בהם כדי לאשר את גרסתם של השניים. מסמכים אלו נשרפו. נעיר שהביקור של עו"ד רות דנינו העלה שבארכיב קיים חומר משנת 1998.

כל פרשת עדותו של חזי חמרה בעניין הכנסת כסף לכספת על-ידי רפ"ק רובי גלבוע, היא שולית. לא היינו מהססים לדחות כליל את גרסתו של חמרה כבלתי מהימנה ואולם אין לנו צורך לעשות כן, משום שאפילו בהנחה שהופקד כסף והוכנס לכספת, לדבריו, אין בכך כדי לשנות כהוא-זה את מסקנותינו.

מה שכן חשוב לדו"ח זה בכללותו הוא כאמור, שממצאי הביקור בארכיב מרחב לכיש סותרים את הטענות הגורפות אודות קיום "כשל סטטיסטי" בלתי ברור שבמסגרתו נפל כביכול הפור על כל מסמכי 1998 הנוגעים לנצ"מ יורם לוי ולרפ"ק רובי גלבו, שנושאים הוא בעייתי, להיות כאלו אשר אותם כילתה השריפה.

16. בטרם נתייחס לתגובת גורמים במשטרה לפרשה זו, נבקש להוסיף את הדברים האלה :

א. חלק גדול מהשאלות שהופנו לנצ"מ יורם לוי ולרפ"ק רובי גלבו בפרשת הסוללות נענו ב"לא זוכר" ובתשובות דומות אחרות (ואולי נכון יותר לומר שרוב השאלות נענו כך). אי הזיכרון הגורף, גם של פרטים מיוחדים וחשובים, מוסבר על-ידי השניים במגבלות הזיכרון האנושי ובזמן הרב שחלף מאז אירעו הדברים - כשמונה שנים. איננו מקבלים טענה זו. אירועים שאירעו לפני כשמונה שנים אינם שייכים לעידן אחר. מדובר אמנם בתקופת זמן לא קצרה, ואולם אין היא מספקת כדי למחוק מזיכרוןם של בני-אדם אירועים שאינם שגרתיים ועניינים יוצאי דופן שנקרו על דרכם. האירועים הנדונים כאן היו יוצאי דופן לא רק בעיסוקם של השניים, אלא בעיסוק המשטרה כולה. שמענו על כך מספר עדויות מפי אישים בצמרת המשטרה. כך, למשל, אמר ניצב אילן פרנקו שהוא 25 שנים במשטרה ולא נתקל בעסקה כזו. גם ראש מחלקת האיסוף במטה הארצי, המרכז המקצועי של הפעילות מסוג זה, לא שמע על כך. לכך יש להוסיף את הייחוד שיש לפרשה זו, בשל הקשר שהיה בין פרשת הסוללות למתקפת טילים שהיה חשש, לפי גרסאות השניים, שתתרגש על המדינה. הניסיון להיתלות בקשיי זיכרון, של נצ"מ יורם לוי לגבי העובדה שפלוגי היה מחולל תהליך החזרת הסוללות, ושל רפ"ק רובי גלבו לגבי כריתת ה"הסכם" עם פלוני (ולא עם עודד פריניאן), בעוד שזיכרוןם חד ובהיר במה שנוח להם (למשל הזמנת מעקב ופניה למטא"ר לקבלת כספים), הוא ניסיון נואל.

אותם דברים אמורים על הסכומים המעורבים בפרשה זו. הגדיל עשות רפ"ק רובי גלבו, שאמר שלא יוכלו אפילו לומר מזיכרונו שלו אם היה מדובר על 200,000 ש"ח או על 900,000 ש"ח.

ב. נהלי המשטרה בעניין תגמול ממקור זר הם ברורים. גם כסף ממקורות חוץ שנועד לתגמול למקור חייב להיכנס לקופת המשטרה, להרשם, ולהיות מוצא מקופת המשטרה. את אישור מי שקיבל את הכסף יש לקבל בדרך המוסדרת בנהלי המשטרה. ה"הסכם" שערך רפ"ק רובי גלבו, שאת המקור שלו שימר מחוץ למסגרת המשטרתית, כשאינו לצד זה אף רישום אחד במשטרה, וכניסת כסף מזומן למשטרה ויציאָתו ממנה ללא רישומים ואסמכתאות, נוגדים תכלית ניגוד את הנהלים המחייבים.

ג. לפי כל חשבון נעלמו בעסקה לפחות 100,000 ש"ח. גם שוגון הודה בכך. אנו עצמנו סבורים שאין זה מקרי שהסכום של 600,000 ש"ח (או קרוב לכך) כסכום התגמול, הוזכר באופן בלתי תלוי על-ידי פלוני ועל-ידי שוגון. שוגון חזר עליו מספר פעמים, כולל בתכנית בטלויזיה, וכולל בסיפור שסיפר לנצי"מ אמיר גור, ואף בפנינו ובפני המחלקה לחקירות שוטרים. הרושם שהותירו דבריו היה שזהו הסכום שנצרב בזיכרונו.

יש איפוא מקום לסברה האפשרית שבעסקה זו היו מעורבים כספים בהיקף גדול בהרבה מזה שנצ"מ יורם לוי, רפ"ק רובי גלבווע ושוגון היו מוכנים לחשוף בפנינו, והדבר מחייב בדיקה.

ד. בניגוד לנוהל שהיה קיים בחברת הביטוח "המגן", שהמחאות מוצאות על-ידי מחשב, ההמחאות נשוא עסקה זו הוצאו ידנית. השמאי אורי נס, בעל ניסיון רב בסוג זה של עניינים, אמר שהוא טרם נתקל בתופעה כזו. גם העובדה שהעוסקים במלאכה הסתירו ממנו חלקים גדולים מהעניינים הקשורים בגניבה זו למרות שהוא טיפל בה, נראית לו מוזרה.

ה. הפריצה למחסן צה"ל היתה בלילה שבין ה-24 ל-25 במאי 1998. כבר למחרת הוצאה ונמשכה על-ידי חברת הביטוח המחאה ידנית על סך 300,000 ש"ח. סכום זה נועד לשמש גמול למחזירי הסוללות ואולם, למרבה הפליאה, ההמחאה הזו הוצאה עוד בטרם קיבל רפ"ק רובי גלבווע מפלוני את הידיעה, שבאמצעותה אפשר היה לאתר את הסוללות (הידיעה נתקבלה ב-27.5.1998). ב-2.6.1998 נמסר סכום של 250,000 ש"ח שנועד לפי הגרסה הראשונה לעודד פריניאן, שעדיין לא היה בתמונה, ולפי הגרסה השניה לפלוני. ב-8.6.1998 נרשם ביומן החקירות בתיק תחנת אשדוד (שקיבלה את התלונה על הפריצה) שאין לבצע פעולות כדי לא להפריע לפעילות המתנהלת ב-למ"ב (רפ"ק רובי גלבווע). ב-19.6.1998 הוחזרו הסוללות באמצעות עודד פריניאן.

ההתרחשויות במועדים כמצוין לעיל, ובייחוד הוצאת המחאה על-ידי חברת הביטוח מהר כל-כך, בדרך לא שגרתית ועוד בטרם נודע שיש אפשרות לעשות עסקה כלשהי, מראה לכאורה שעדיין חסרים נתונים כדי להשלים ולהבין אל-נכון את התצרף (הפאזל) שמדובר בו. האם הוצאת המחאה מצביעה על "כוונות" הקודמת לפריצה גם בחברת הביטוח לקראת פריצה ידועה? האם יש הסברים אחרים נוחים יותר? לכל זה מצטרפת הקושיה למה נדחו פלוני והחוקר הפרטי כשהם התדפקו על פתחי חברת הביטוח ורפ"ק רובי גלבווע וביקשו להחזיר את הסוללות, ולמה הועדף עודד פריניאן כמי שזוכה בכספי הגמול.

ו. התייעוד, ובכלל זה תיק המודיעין במשטרה והתייעוד אצל שוגון, נעלם כולו, וכן נעלמו מסמכים של חברת הביטוח. בכל המשטרה כולה אין זכר לאישורים,

בקשות, וכספים בקשר לפעילות שסבבה את פרשת הסוללות. על חלק נטען שהם כולו בשריפה האמורה, דבר הנדחה על-ידינו.

ז. להשתלטות של נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוע על החקירה, תוך מניעת חקירה ומידע מצה"ל ומתחנת המשטרה שהיתה צריכה לטפל בעניין, והכל תוך שימוש בתואנות סרק בלתי נכונות (כגון שהיה אישור פרקליטות לאי העברת המידע), לא קיבלנו הסבר כלשהו. בנסיבות אלו צריך להביא בחשבון שלא בכדי ביקשו השניים להשתלט על חקירה לא-להם, אותה נטלו "מטעמים לאומיים", תוך שיתוק של פעולה אחרת. יצוין שהציניות שאפיינה במקרים אחדים את פעולותיו כמו גם את עדותו של רפ"ק גלבוע התבטאה בהעזתו להסתמך על המידע הכוזב שהוא נתן למשטרה על כך שהפרקליטות אסרה למסור להם מידע, כאסמכתא לכך שהיה אישור פרקליטות. כל המוסיף גורע.

ח. תפיסת הגנבים היתה "משימה לאומית" לא פחות חשובה מהחזרת הסוללות. ההתפרצות למחסן של צה"ל ובו ציוד חיוני בהיקף כספי של עשרה מיליון ש"ח הוא מעשה חמור. אי לכידת הגנבים מותרה בשטח גורמים שיכולים לאיים על שלמות הציוד במחסני צה"ל גם בעתיד. לא שמענו שנצ"מ יורם לוי או רפ"ק רובי גלבוע התנדבו והתגייסו למשימה זו, שהיתה בהישג יד.

17. נוכח הכוח המצטבר של כל הפעילויות שפורטו לעיל, ההתרחשויות שהיו והעובדות שנחשפו, אין לנו קושי לומר שהתמונה שנחשפה בפנינו, היא באופן מכוון וביודעין תמונה לא שלמה ולא נכונה. הגרסאות שהועלו על ידם אינן נכונות, והם ניסו להטעותנו. מה שהצלחנו לחשוף באופן ברור הוא עובדת הרצון להטעות, ולצד זה מקצת מהעובדות האמיתיות הנוגעות לפרשה זו. מדובר באירועים שאירעו בהשתתפותם של קציני משטרה בכירים, ללא קבלת אישורים מתאימים, ללא תיעוד, בניגוד לנהלי משטרה, תוך העברה מיד ליד של מאות אלפי שקלים חדשים במזומן. אולם גם לאחר כל אלו לא הכל נחשף, ודברים אלו מתייחסים גם להיקף הסכומים המעורבים בפרשה, וגם לכיסם של מי הגיעו סכומים אלו. אפילו לפי הגרסה המינימליסטית (מבחינת הסכומים) יש סכום של כמאה אלף ש"ח שמקום הימצאו אינו ידוע.

18. משנוכחנו בכל האמור לעיל תמהנו אם יהיה בכוחנו להמשיך ולחקור בנושא זה כדי להשלים את הרכבת התצרף, דבר שנראה לנו בהישג יד. עד מהרה הבינונו שסמכותנו וכוחנו אינם מאפשרים לעשות כן, והמלצתנו היא, לכן, שחרף חלון הזמן מאז ארעו אירועים אלו, תעשנה מייד פעולות חקירה נמרצות כדי להשלים את החסר.

19. בגוף הדו"ח (סעיף 2.28) הבאנו את דבריו של רני"צ משה קראדי ושני ניצבים בשאלה כיצד ראוי היה לנהוג בפרשה זו. נביא כאן דברים נוספים ששמענו בעניין זה מפי שני קצינים נוספים:

א. ניצב אילן פרנקו אמר, כאמור, שהוא כבר 25 שנים במשטרה ולא שמע על עסקה בהיקף מקביל. לפי הנהלים היה צריך להגיש במקרה כזה בקשה לגמול לראש אגף מודיעין באמצעות ראש מחלקת איסוף. כל גמול מעל 100,000 ש"ח צריך להיות מובא, לדבריו, כנראה היום, לאישור כזה (הסכום בזמן הרלוונטי היה כנראה 10,000 ש"ח). חרף העובדה שפורמלית לא צריך אולי אישור פרקליטות לעסקה כזו, הנוהג הוא לקבל את ברכת הפרקליטות למתן "חסינות" לגנבים. בכל מקרה, עסקת מזומנים במשטרה איננה ראויה.

ב. ניצב משה מזרחי אמר שלדעתו אישור לעסקה מסוג העסקה שנעשתה צריך להינתן "לפחות על דעת הפרקליטות" וב"רמה של ראש ימ"ר או קצין אח"ק מחוזי". הוא הוסיף ואמר שמעשה כפי שנעשה לא היה יכול לקרות אצלו. "לצנינים בעיני שבתוך המשטרה מביאים תיקים עם כסף ... אני לא הייתי נוגע בזה ... בחלקתי זה לא היה קורה ... לא באים עם תיקים עם כסף למשטרה ... אתה אף פעם לא יודע לאן זה הולך".

20. בסיכום כללי ניתן לומר שסדרת הפעולות שנעשו על-ידי נצ"מ יורם לוי ורפ"ק רובי גלבוץ כמתואר בפרק זה ובכלל זה עשייה במזומנים בהיקף גדול, ללא אישורים, ללא רישומים, תוך יצירת בלעדיות במידע ובפעילות, מבלי לפעול לתפיסת הגנבים במקום להיכנס לעסקה או לחילופין לאחריה, ותוך ניסיון להטעות ולהעלים דברים מעין כל, היא סדרת פעולות שאסור היה שתתקיים במשטרה, ועל אחת כמה וכמה על-ידי קצינים בכירים.